

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

SUNUŞ

Birinci Bölüm

REKABET HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ, 4054 SAYILI KANUN, GENEL DEĞERLENDİRME

1.1. REKABET HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ	5
1.1.1. Amerika Birleşik Devletleri	5
1.1.2. Avrupa Birliği	5
1.1.3. Türkiye	6
1.2. 4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN	7
1.2.1. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar	8
1.2.2. Muafiyet	9
1.2.3. Hakim Durumun Kötüye Kullanılması	9
1.2.4. Birleşme ve Devralmalar	10
1.2.5. Menfi Tespit	11
1.3. GENEL DEĞERLENDİRME	11

İkinci Bölüm

REKABET KURALLARININ UYGULANMASINA İLİŞKİN YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. 2001 YILI REKABET KURULU KARARLARI	14
2.1.1. Rekabet İhlalleri	16
2.1.2. Menfi Tespit/Muafiyet Başvuruları	26
2.1.3. Birleşme ve Devralmalar	33

Üçüncü Bölüm

ÖRNEK KARARLAR

3.1. REKABET İHLALLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR	42
3.1.1. Belko Kararı	42
3.1.2. Turkcell Kararı	45
3.1.3. İzotaş Kararı	47
3.2. MENFİ TESPİT/MUAFİYETE İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR	49
3.2.1. THY Havuz Anlaşması Kararı	49
3.2.2. Arçelik Kararı	49
3.2.3. Ocean Overseas Kararı	50
3.3. BİRLEŞME VE DEVRALMALARA İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR	51
3.3.1. Sabah Yayıncılık A.Ş./Park/MTM Kararı	51
3.3.2. OMCO İstanbul Ortak Girişim Kararı	52
3.3.3. Benkar-Fiba Kararı	55
3.3.4. Türk Tuborg&Calsberg Kararı	56

Dördüncü Bölüm
2001 YILINDA YÜRÜTÜLEN DİĞER ÇALIŞMALAR

4.1. GÖRÜŞLER	58
4.1.1. Petrol Piyasası Kanun Tasarısı	58
4.1.2. Doğalgaz Piyasası Kanun Taslağı.....	62
4.1.3. Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmelik Taslağı	65
4.1.4. TTAŞ ve GSM İşletmecileri Arasındaki Görev/İmtiyaz Sözleşmeleri.....	69
4.1.5. 507 sayılı Kanun'un 125'inci Maddesi	74
4.1.6. Tüketim Maddeleri ve İhtiyaç Malzemelerinin Satışıyla İştigal Eden Büyük Mağazaların Kurulumları Hakkında Kanun Tasarısı	75
4.1.7. Liman İşletmelerinden Alınan "Nispi Kira Bedeli"	79
4.1.8. Bankacılık Hizmetleri için Müşterilerinden Tahsil Edilecek Ücret, Komisyon ve Masrafların Asgari Sınırlarının Belirlenmesi.....	81
4.1.9. Devlet Yardımları	81
4.2. SEMPOZYUM, KONFERANS VE PANELLER	83
4.2.1. Regülasyon ve Rekabet Sempozyumu	83
4.2.2. Bağımsız İdari Otoriteler Sempozyumu.....	84
4.2.3. Perşembe Konferansları	84
4.3. ULUSLARARASI İLİŞKİLER ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR	86
4.4. YAYIN FAALİYETLERİ	88
4.4.1. Rekabet Dergisi.....	88
4.4.2. Kitaplar	88
4.4.2.1. Lisansüstü Tez Serisi	88
4.4.2.2. Perşembe Konferansları	89
4.4.2.3. 2. Yıllık Faaliyet Raporu	89
4.4.2.4. Türkiye II. Uluslararası Rekabet Sempozyumu.....	89
4.5. 2001 YILI EĞİTİM FAALİYETLERİ	89

Beşinci Bölüm
BAZI SEKTÖRLERDE REKABET POLİTİKASINA
İLİŞKİN GELİŞMELER

5.1. ENERJİ SEKTÖRÜ	91
5.1.1. Elektrik.....	91
5.1.2. Doğalgaz	92
5.1.3. Petrol.....	93
5.2. TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜ	94
5.3. MEDYA SEKTÖRÜ	95
5.4. MADENCİLİK SEKTÖRÜ	98
5.5. BANKACILIK SEKTÖRÜ	100
EKLER	
Mevzuat.....	101
Organizasyon Şeması.....	103
Personel Sayısı ve Dağılımı	104
2001 Yılı Kesin Hesabı	105
Kurul Kararlarına Karşı Açılan Davalar	106

TABLolar VE ŐEKİLLER

Tablo 1: Başvurular ve Sonuçlandırılan Dosyalar: 5.11.1997- 31.12.2001	14
Şekil 1: Başvurular ve Sonuçlandırılan Dosyalar: 5.11.1997- 31.12.2001	14
Tablo 2: Yıl Sonu Dosya Durumu 1997 - 2001	15
Şekil 2: Yıl Sonu Dosya Durumu 1997 - 2001	15
Tablo 3: Sonuçlandırılan Rekabet İhlali Başvuruları 1997-2001	16
Şekil 3: Sonuçlandırılan Rekabet İhlali Başvuruları 1997-2001	16
Tablo 4: İlk İnceleme veya Önaraştırma/Soruşturma Sonucunda Nihai Karara Bağlanan Dosyaların İlgili Olduğu Maddelere Göre Dağılımı, 1997-2001.....	17
Şekil 4: İlk İnceleme veya Önaraştırma/Soruşturma Sonucunda Nihai Karara Bağlanan Dosyaların İlgili Olduğu Maddelere Göre Dağılımı, 1997-2001.....	17
Tablo 5: Menfi Tespit/Muafiyet Kararları.....	26
Şekil 5: Menfi Tespit/Muafiyet Kararları.....	26
Tablo 6: Birleşme /Devralma Kararları 1997-2001.....	33
Şekil 6: Birleşme /Devralma Kararları 1997-2001.....	33
Tablo 7: Birleşme/Devralmanın Niteliği 1997-2001.....	34
Şekil 7: Birleşme/Devralmanın Niteliği 1997-2001.....	34
Tablo 8: Birleşme/Devralmanın Taraflarına Göre Dağılımı (2001).....	35
Şekil 8: Birleşme/Devralmanın Taraflarına Göre Dağılımı (2001).....	35

SUNUŞ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 167 nci maddesi ile Devlete; para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alma ve piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleme görev ve sorumluluğu verilmiştir.

Bu Anayasa hükmünün bir gereği olarak, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamalar ile piyasaya hakim olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek amacıyla 7.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun 13.12.1994 tarihinde yürürlüğe girmiş ve bu Kanunda öngörülen Rekabet Kurulu ve Kurumu 1997 yılında oluşturularak faaliyetlerine başlamıştır.

Rekabet politikasının ilk kez yer aldığı Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planının (1996-2000) Temel Amaçlar ve İlkeler bölümünde "devletin asli görevlerini tam olarak yapabilmesi için, özelleştirme yoluyla üretim alanından çekilmesi hızlandırılarak küçülmesi sağlanırken, rekabetçi piyasa koşullarının hakim olmasını sağlamak üzere devletin kural koyma ve konulan kurallara uyulmasını sağlama işlevleri ağırlık kazanacaktır" ifadesine yer verilmiştir. Aynı metnin rekabet politikalarıyla ilgili bölümünde de "rekabet politikalarının uygulanması sonucunda ekonomide etkinlik ile birlikte toplumsal refahın artışına olumlu katkı sağlanacağı, mal ve hizmet piyasalarının bölüşülmesi ve her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolünün önleneceği, bu çerçevede Türkiye pazarının açık tutulacağı, piyasalardaki belirsizliğin en aza indirileceği" hususlarına işaret edilmiştir.

Sekizinci Beş Yıllık Planda da (2001-2005) piyasaların rekabet yapısını belirleyen en önemli unsurlardan birisinin rekabet mevzuatı olduğu vurgulanmış, ayrıca toplumda rekabet kültürünün yerleşmesinin gereği ve piyasaların işleyişini etkileyen diğer unsurlarda yapılacak idari ve yasal düzenlemelerde rekabet politikalarının gözetilmesi de ilke olarak benimsenmiştir.

4054 Sayılı Kanun ve rekabet politikası hedefleri doğrultusunda çalışmalarını sürdüren Rekabet Kurumu 2001 yılında yaptığı çalışmalar ile aynı yıl içinde görev alanındaki durum ve gelişmeleri 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 27(k) maddesi gereğince bu Rapor ile kamuoyuna duyurmaktadır.

Rapor 5 Bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Rekabet Hukukunun tarihsel gelişimi, 4054 sayılı Kanunun kısa bir açıklaması ve genel değerlendirme, ikinci bölümde rekabet kurallarının uygulanmasına ilişkin yapılan çalışmalar, üçüncü bölümde örnek kararlar, dördüncü bölümde 2001 yılında yürütülen diğer çalışmalar, beşinci bölümde de bazı sektörlerde rekabet politikasına ilişkin gelişmeler yer almaktadır. Bu bölümleri takiben Raporun ekleri olarak mevzuat listesi, organizasyon şeması, personel sayısı ve dağılımı, 2001 yılı kesin hesap rakamları ile Kurul Kararlarına karşı açılan davalar listesine yer verilmiştir.

Üçüncü Yıllık Raporun ilgililere yararlı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU
Rekabet Kurumu Başkanı

1.1. REKABET HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1.1. Amerika Birleşik Devletleri

Rekabete ilişkin ilk yasal düzenleme fikri XIX. Yüzyılın ortalarında ABD'de ticari hayatta tröstleşme eğilimlerinin artması üzerine tartışılmaya başlanmıştır. Hazırlayan Senatörün adıyla anılan *Sherman Act* 1890 yılında Kongre'de kabul edilmiş ve ABD'nin ilk federal rekabet yasası yürürlüğe girmiştir. *Senatör Sherman* Kongre'de bu yasanın hazırlanış gerekçesini açıklarken; “Biz nasıl ki siyasal yönetim biçimi olarak siyasal erkin tek elde toplandığı monarşi düzenini reddedip, çoğulcu, demokratik bir yönetim biçimini benimsemişsek, bu anlayışın doğal sonucu olarak ticari hayatta da piyasaya hakim olan tekel ve tröstlere karşı çıkmalıyız.” demiş ve bir anlamda rekabetin korunması ve gelişmesine ilişkin düzenlemelerin yalnızca ekonomik gerekçelere dayanmadığının altını çizmiştir.

Rekabetin yatay veya dikey anlaşmalar ve uygulamalar yoluyla kısıtlanmasını ve tekelleşmenin yasaklanmasını düzenleyen *Sherman Act*'in XX. Yüzyılın başında görülmeye başlayan birleşme/devralma dalgası karşısında yetersiz kalması üzerine, 1914 yılında *Clayton Act ve Federal Trade Commission Act* kabul edilmiştir. 1936 yılında *Robinson-Patman Act* ile fiyat ayrımcılığı konusunda yeni bir düzenleme yapılmış, 1950 ve 1960 yıllarında ise, yasama alanında yapılan diğer düzenlemelerle rekabet hukuku ve özellikle birleşmeler alanındaki mevzuat takviye edilmiştir.

Bu düzenlemeler sonucunda ABD'de güçlü bir rekabet geleneği yerleşmiştir. Rekabet Hukuku ABD'de sadece bireylerin özgürlüğünü koruma aracı olarak değil, aynı zamanda ABD'nin serbest rekabete dayalı ekonomi politikasını güçlendirmenin bir aracı olarak da görülmektedir. ABD'de rekabetin kısıtlanmasına yönelik bir takım uygulamalar ilke olarak yasaklanmıştır. Bu ilkenin içini dolduracak olan ise, içtihat hukuku (*case law*) geleneğinin bir sonucu olarak mahkeme kararlarıdır.

ABD antitröst hukuku, içtihat hukuku dinamiğini esas alan uygulamaları ile tarihsel süreç içerisinde zenginleşmiştir. Hakimlerin kanun yapıcı rolleri ile birlikte, teşebbüslere verilen ağır para cezaları ve gerçek kişilere para cezaları yanında hapis cezaları verilmesi bu hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır.

1.1.2. Avrupa Birliği

Kıta Avrupasında rekabete ilişkin düzenlemeler, İkinci Dünya Savaşı sonrasına rastlamaktadır. İkinci Dünya Savaşını takiben ABD, politik ve ekonomik bakımdan Batı Dünyasının lideri haline gelmiş ve bu liderlik rolüne uygun olarak çok kapsamlı ve katı bir rekabet politikası izlemiştir. ABD'nin liderliğindeki müttefiklerin baskısı sonucu Japonya ve Almanya ekonomik gücün yoğunlaşmasını engelleyen yasal düzenlemeler yapmak durumunda kalmışlardır.

Esasen, iki savaş arası dönemde boy gösteren karteller Avrupa'da rekabet düzenlemelerinin yapılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde, özellikle Almanya'da kartellerin yoğun bir şekilde ortaya çıkması ve Nasyonal Sosyalistlere destek vermeleri, kartellerin dünyayı savaşa götüren totaliter rejimlerin gelişmesinde asli bir rol oynadığı düşüncesini doğurmuş ve Avrupa'da kartel oluşumlarına karşı güçlü bir eğilimin belirmesine neden olmuştur. Öte yandan ABD'nin rekabetin hüküm sürmesi yönündeki ödün vermeyen yaklaşımı, Avrupa ülkelerinin üretici ve tüketicileri üzerinde de etkili olmuştur. Bu etkileşim içinde Almanya'dan başlamak üzere demokratik düzeni benimsemiş çoğu Avrupa ülkelerinde rekabet kanunları kabul edilmeye başlanmıştır. 1958 yılında, ABD ekolünden farklı nitelikler taşıyan ve Freiburg Okulunun sosyal pazar ekonomisi görüşünden büyük ölçüde etkilenen *Alman Kartel Kanunu* kabul edilmiştir.

Ancak, asıl önemli gelişme 18 Nisan 1951 tarihinde imzalanan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) Antlaşması'nın başlattığı süreçte Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) kuran Roma Antlaşması'nın 1 Ocak 1958'de yürürlüğe girmesidir. Münhasıran kömür ve çelik sektörlerine yönelik olan AKÇT Antlaşması rekabet düzenlemeleri bakımından iki önemli madde (65 ve 66'ncı maddeler) içermektedir. Söz konusu maddeler hükümleri Roma Antlaşması'nda öngörülen rekabet sistemine de öncülük etmiştir.

Roma Antlaşması'nın 2'nci maddesinde, temel amaç "üye ülkeler arasında bir ortak pazarın yaratılması" olarak belirlenmiş ve Madde 3 (g)'de ifadesini bulan "iç pazar dahilinde rekabetin bozulmamasını sağlayacak bir sistemin kurulması" bu amaca yönelik önemli araçlardan birisi olarak kabul edilmiştir. Bu çerçevede, Roma Antlaşması'nda Rekabet Politikası başlığı altında ayrı bir bölüme yer verilmiştir. Bu bölümde yer alan ve teşebbüsler arası rekabeti kısıtlayıcı uygulamaları düzenleyen 85'inci* ve hakim durumdaki teşebbüslerin bu hakim durumlarını kötüye kullanmalarını yasaklayan 86'ncı maddelerle teşebbüslere uygulanacak rekabet kuralları düzenlenmiştir. Her iki madde Avrupa Topluluğu Rekabet Mevzuatının temel iki direği olarak kabul edilmektedir.

Ancak, Roma Antlaşması, imzalandığı dönemin şartları nedeniyle, teşebbüsler arasında gerçekleşen ve hakim durum yaratma ya da mevcut bir hakim durumu güçlendirme yoluyla rekabeti önemli ölçüde kısıtlayan birleşme ya da devralmalara ilişkin bir düzenlemeden yoksun kalmıştır. Bu eksiklik, uzun çabalar sonucunda üzerinde anlaşmaya varılan 4064/89 Sayılı Birleşme Tüzüğü'nün 1990 yılında yürürlüğe girmesi ile giderilmiştir.

Roma Antlaşması'nda yer alan rekabet kurallarını ulusal rekabet kanunlarından ayıran önemli iki özellik; ilk kez rekabete ilişkin uluslararası bir düzenleme olması ve temel amacının, üye ülkeleri içeren ortak bir pazar yaratılmasıdır. Bu bağlamda, Avrupa Topluluğu Rekabet düzenlemesinin dar bir ekonomik etkinlik amacından daha fazlasıyla ilgili olduğu kabul edilmektedir.

Roma Antlaşması, uluslararası niteliği ile rekabet politikası alanında üye devletler düzeyinden Topluluk düzeyine, aralarındaki ticaretin etkilenmesi ölçüsünde egemenlik devri öngörmüştür. Ayrıca, Roma Antlaşmasının uygulanması sırasında ortaya çıkan AT Rekabet Mevzuatı Adalet Divanı kararları ile ulusal rekabet mevzuatları karşısında üstünlük kazanmıştır. Bu çerçevede, üye devletlerin ulusal rekabet hukukları, ancak üye devletlerarası ticareti etkilemeyen rekabeti sınırlayıcı uygulamalar söz konusu olduğu ve AT mevzuatı ile çatışmadığı ölçüde uygulanmaktadır. Roma Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinden sonra birçok üye ülke Roma Antlaşması'nda ve ikincil mevzuatta öngörülen düzenlemelere paralel olarak kendi ulusal rekabet kanunlarını çıkarmış ya da değiştirmişlerdir. Avrupa Birliği'nde Rekabet politikası alanında yetkili kurumlar: *Avrupa Birliği Komisyonu*, Komisyon'ca alınan kararların yargısal denetimini yapan *İlk Derece Mahkemesi* ve *Avrupa Toplulukları Adalet Divanı*'dır.

1.1.3. Türkiye

Anayasanın 167'nci maddesi devlete "para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri" alma; "piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi" önleme görev ve sorumluluğunu yüklemiştir. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun hazırlığında rol oynayan birinci etmen bu Anayasal hükmün gereğinin yerine getirilmesidir.

Kanunun hazırlanmasında etkili olan bir diğer unsur da, uluslararası anlaşmaların Türkiye'ye yüklediği yükümlülüklerdir. Burada özellikle, Türkiye ve AET arasındaki 12 Eylül 1963 tarihli Ortaklık Anlaşması (Ankara Anlaşması) çerçevesindeki yükümlülüklerden söz etmekte yarar vardır. Ortaklık Anlaşması'nın 16'ncı maddesi, Roma Antlaşması'nın rekabet, vergi ve mevzuatın uyumlaştırılması ile ilgili hükümlerinde anılan ilkelerin, ortaklık ilişkisinde uygulanmasını öngörmüştür. Nitekim, Türk Rekabet Kanunu büyük ölçüde Roma Antlaşması'nın 85 ve 86'ncı maddelerini kaynak almıştır. Ayrıca, belirtmek gerekir ki, 6 Mart 1995 tarihli Ortaklık Konseyi Kararı ile Avrupa Birliği ile Türkiye arasında 1 Ocak 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği'nin yarattığı olumlu atmosfer 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun kabul sürecinde kuşkusuz önemli bir rol oynamıştır.

Kanun 1994 yılı sonunda kabul edilerek yürürlüğe girmiş olmakla birlikte, konuya ilişkin bir yasal düzenleme yapılmasına yönelik çalışmaların tarihi sanıldığı gibi uzun sayılabilecek bir geçmişe sahiptir.

* *Amsterdam Antlaşması'nın 1 Mayıs 1999'da yürürlüğe giren 12. maddesi uyarınca Roma Antlaşması'nın 85 ve 86'ncı maddelerinin yeni madde numaraları 81 ve 82 olarak belirlenmiştir.*

Türkiye’de rekabetin korunması doğrultusundaki ilk eylem 1971 yılında *Ticaret Bakanlığı* öncülüğünde yapılan ve esas konusu tüketicinin korunması olan bir sempozyumdur. Bu sempozyum sonrasında anılan Bakanlıkta yapılan bir çalışma ile; “*Tüketicinin Korunması İçin Ticaret Konusu Mal ve Hizmetlerle İlgili Faaliyetlerin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı*” hazırlanmıştır. Bu tasarıda esas itibariyle tüketicinin korunmasına ve iç piyasanın düzenlenmesine ilişkin hükümler yer almıştır.

Bu konuda Ticaret Bakanlığının hazırladığı ikinci tasarı 1975 tarihli, “*Ticaretin Düzenlenmesi ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı*”dır. Ülkemizde rekabet hukuku alanında düzenlemeler getiren hükümlere ilk kez bu tasarıda rastlanmaktadır.

Bakanlıkça 1980 yılında hazırlanan bir başka tasarı, “*Ticarete Dürüstlüğün Korunması Hakkında Kanun Tasarısı*” başlığını taşımaktaydı. Tasarıda kanunun amacı; “serbest piyasa düzenini korumak, rekabeti bozucu unsurları bertaraf etmek...” şeklinde ifade edilmiştir.

Ticaret Bakanlığı’nca 1981 yılında hazırlanan “*Ticari Faaliyetlerin Düzenlenmesi ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı*” ise esas itibariyle isminin farklılığı dışında özü itibariyle bir önceki tasarıdaki hükümlere paralel düzenlemeler içermektedir.

Ekim 1983 ve Mart 1984 tarihli “*Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarılarında*” ilk defa karteller ve tekellere ilişkin düzenlemeler ayrı bölümlerde ele alınmıştır.

1980’li yıllarda Türkiye’de benimsenen yeni ekonomik modelin yaratmış olduğu ortamın yanısıra 1982 Anayasasının 167’nci Maddesinin Devlete açıkça, piyasalarda doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleme görevi vermesi üzerine, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, rekabetin sınırlanmasına ilişkin sorunları, tüketicinin korunması ve ticaretin düzenlenmesine ilişkin hükümlerden ayrılarak Kasım 1984 tarihinde, “*Rekabeti Sınırlayan Anlaşmalar ve Uygulamalar Hakkında Kanun Tasarısı*”nı hazırlamıştır.

Bu tasarı, rekabete ilişkin ilk bağımsız metin olmasının yanında, öncekilerden farklı olarak yasallaşmak üzere TBMM’ne giden ilk metin olma özelliğini de taşımaktadır. Tasarı, Aralık 1985’de TBMM’ne sevk edilmiş; ancak, 17. Yasama Dönemi içinde görüşülemediği için 1987 seçimlerinden sonra kadük olmuştur.

1991 genel seçimlerinin ardından Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nda oluşturulan komisyon iki alt komisyon halinde çalışarak “*Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı*” ile “*Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı*”nı hazırlamıştır. Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı hazırlanırken, ABD, İngiliz ve AT rekabet kuralları dikkate alınarak önceki tasarılarından oldukça farklı yeni bir metin ortaya çıkarılmıştır. Temmuz 1992 tarihinde hazırlanan bu tasarı görüşleri alınmak üzere tüm ilgili kuruluşlara gönderilmiş, gelen görüş ve eleştiriler değerlendirilerek son şekli verildikten sonra TBMM’ne sevk edilmiştir. Tasarı, girişte de belirtildiği gibi Genel Kurul’da 07.12.1994 tarihinde görüşülerek kabul edilmiş, 13.12.1994 tarih ve 22140 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

1.2. 4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un amacı, mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hakim olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak Kanunda yer alan hükümleri üç ana başlık altında toplamak mümkündür:

- Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren ya da bu piyasaları etkileyen her türlü teşebbüsün aralarında yaptığı rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı anlaşma, uygulama ve kararlar ile ilgili hükümler;
- Piyasada hakim durumda olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanması ile ilgili hükümler;

- Hakim durum yaratmaya veya var olan bir hakim durumu güçlendirmeye yönelik ve bunun sonucu olarak rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralma niteliğindeki her türlü hukuki işlem ve davranışlar ile ilgili hükümler.

Kanun uygulamasının çatısını oluşturan ve yasaklayıcı hükümler içeren 4, 6 ve 7'nci maddelerin getirdiği düzenlemeler teşebbüslere yöneliktir. Teşebbüs, Kanun'un 3'üncü maddesinde, "Piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler" şeklinde tanımlanmıştır. Bu noktada, ekonomik bir etkinlikte bulunan ve kendi ticari kararlarını verebilen birimlerin teşebbüs sayıldığı; ekonomik değişkenleri başka gerçek veya tüzel kişilerce belirlenen birimlerin ise, kontrolü elinde bulunduran irade yönüyle ekonomik bütünlük sergilediği diğer birimlerle birlikte tek bir teşebbüs olarak kabul edildiği belirtilmelidir. Belirli amaçlara ulaşmak için teşebbüslerin oluşturduğu birliklerin (teşebbüs birliği) tüzel kişiliğe sahip olup olmadığına bakılmaksızın, bunların gerçekleştirdiği işlemler de Kanun kapsamında incelenmektedir.

Kanunun uygulanmasında kamu teşebbüsleri ya da özel teşebbüsler arasında herhangi bir fark gözetilmemiş, bir başka deyişle kamu teşebbüsleri için bir ayrıcalık getirilmemiştir. Rekabeti sınırlayıcı anlaşma, eylem veya kararların kamu teşebbüslerince gerçekleştirilmesi durumunda, bu teşebbüsler de Kanun hükümlerine muhatap olacaktır. Ayrıca, Kanun'da sektörel bir ayırım da bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, istisna getirilmeksizin tüm mal veya hizmet piyasalarındaki teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin rekabeti sınırlayıcı işlemleri Kanun kapsamında sayılmaktadır.

1.2.1. Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar

Kanun'un 4'üncü maddesinde; rekabeti sınırlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran ya da doğurabilecek nitelikte olan anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları yasaklanmaktadır. 4'üncü maddeyle ilgili olarak, teşebbüs veya teşebbüs birliklerince oluşturulan anlaşma ve kararların rekabeti kısıtlama amacını taşıması veya rekabetin kısıtlanması etkisini doğurabilecek nitelikte olmasının, maddenin yasaklayıcı hükmünün uygulanması için yeterli olduğunu belirtmek gerekir. Başka bir deyişle, uygulanmamış ve böylece pazarda etki yaratmamış anlaşma ve kararlar, amacı ve olası etkileri yönüyle Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında sayılabilmektedir.

Aynı maddeyle ilgili olarak vurgulanması gereken bir diğer husus, söz konusu maddenin birden fazla teşebbüsün iradesiyle oluşan işlemleri konu almasıdır. Başka bir deyişle, bağımsızca alınması gereken ekonomik kararların ortaklaşa oluşturulması durumunda, işlem 4'üncü madde kapsamına girmektedir. Teşebbüs birliği kararları da; üyelerinin irade ve çıkarlarını yansıtmaları nedeniyle, birden fazla teşebbüsce oluşturulmuş sayılmakta, dolayısıyla bu madde kapsamında incelenmektedir. Yazılı olmayan veya bağlayıcı olmayan anlaşma ve kararlar, hukuki geçerliliğine bakılmaksızın, rekabeti sınırlayabilecek nitelikte olması durumunda 4'üncü madde kapsamında değerlendirilmektedir.

Anlaşma ve kararların yanı sıra, anlaşma olmaksızın işletmelerin iradesiyle oluşan pazardaki paralel davranışlar olarak nitelendirilebilecek uyumlu eylemler de 4'üncü madde kapsamındadır. 4'üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan, "Bir anlaşmanın varlığının ispatlanamadığı durumlarda piyasadaki fiyat değişmelerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi, teşebbüslerin uyumlu eylem içinde bulduklarına karine teşkil eder." şeklindeki hüküm ile uyumlu eylem karinesi getirilmiştir. Böyle bir durumda, uyumlu eylem karinesine dayalı bir iddia karşısında uyumlu eylemde bulunulmadığının ispat yükü teşebbüslerdedir. Bu bağlamda, uyumlu eylemi anlaşma ve kararlardan ayıran unsurlardan biri, karine dolayısıyla ispat yükümlülüğünün iddiaya konu olan teşebbüslere yüklenmiş olmasıdır.

4'üncü maddede, rekabeti sınırlayıcı işlemlere ilişkin bazı örnek durumlar sayılmıştır. Ancak, rekabeti kısıtlayıcı nitelikte olan ve teşebbüslerin ortak iradesiyle oluşan işlemler, madde de belirtilen örneklerle sınırlı değildir.

Rekabeti sınırlayıcı işlemleri, yatay ve dikey işlemler olarak iki ana başlık altında toplamak mümkündür. Pazarın aynı seviyesinde etkinlik gösteren teşebbüslerin gerçekleştirdiği anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar yatay işlemler; pazarın farklı seviyelerinde yer alan teşebbüslerin, örneğin mal sağlayıcısı ve dağıtıcının taraf olduğu anlaşmalar ise dikey işlemler olarak adlandırılır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, bir işlem hem taraf teşebbüslerin faaliyet gösterdiği seviyedeki hem de pazarın diğer seviyelerindeki rekabeti olumsuz etkileyebilir. Bu noktaya ilişkin olarak, birlikte fiyat belirlenmesi ve pazarın paylaşılması örneklerinde olduğu gibi, markalar arası rekabeti sınırlayan yatay işlemlerin, marka içi rekabeti kısıtlayan dikey işlemlere göre, pazardaki rekabet üzerinde daha olumsuz etkiler doğurduğu hususunun rekabet hukuku uygulamalarında genel kabul gördüğünü belirtmekte yarar vardır.

1.2.2. Muafiyet

Kanun'un 5'inci maddesinde; belirli koşulların varlığı halinde tarafların talebi üzerine anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarına 4'üncü madde hükümlerinin Kurul kararı ile uygulanmayabileceği belirtilmiştir. Bunun için, tarafların rekabeti sınırlayıcı işlem hakkında Kurul'a başvurmak suretiyle bireysel muafiyet talep etmesi gerekmektedir. Bireysel muafiyetin ön koşulu olan bildirim, Kanun'un 12'nci maddesi çerçevesinde çıkarılan 1997/2 sayılı "Anlaşmaların, Uyumlu Eylem ve Kararların Kanun'un 10'uncu Maddesine Göre Bildiriminin Usul ve Esasları Hakkında Rekabet Kurulu Tebliği" ekindeki formun (Form-1) eksiksiz olarak doldurulmasıyla yapılmaktadır. Kanun'un 10'uncu maddesi uyarınca; anlaşma, eylem ve kararların, oluşturulma tarihinden itibaren 30 gün içinde bildirilmesi gerekmektedir. Muafiyet kararları, en fazla 5 yıl için verilebilmekte ve Kanun'un 13'üncü maddesinde belirtilen durumlarda geri alınabilmektedir.

Bireysel muafiyet yalnızca 4'üncü maddeyi ihlal eder nitelikte olan işlemler için, bunların 5'inci maddedeki şartları taşınması koşuluyla söz konusu olabilmektedir. Başka bir deyişle, yalnızca rekabeti sınırlayabilecek nitelikteki anlaşma ve kararların bireysel muafiyet koşullarını taşıyıp taşımadığı Kurul tarafından incelenmektedir. Rekabeti sınırlayabilecek nitelikte olmayan işlemler için, bireysel muafiyet bildiriminde bulunulmasına gerek yoktur.

Muafiyet koşulları 5'inci maddede; üretim, dağıtım veya hizmetin sunulmasında yeni gelişme sağlanması, tüketicinin bundan faydalanması, ilgili pazarın önemli bir kısmında rekabetin ortadan kalkmaması ve rekabetin sayılan amaçlara ulaşılması için zorunlu olandan fazla sınırlandırılmaması olarak belirlenmiştir. 5'inci maddenin üçüncü fıkrasında; bu koşulların gerçekleşmesi durumunda, belirli tür anlaşma ve kararlara grup olarak muafiyet tanınabileceği ifade edilmiştir. Buna dayanılarak; 1997/3 sayılı "Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği", 1997/4 sayılı "Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği", 1998/3 sayılı "Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" ve 1998/7 sayılı "Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" çıkarılmıştır.

1.2.3. Hakim Durumun Kötüye Kullanılması

Kanun'un 6'ncı maddesinde; bir veya birden fazla teşebbüsün hakim durumunu kötüye kullanması yasaklanmaktadır. Aynı maddede; hakim durumun kötüye kullanılması durumlarıyla ilgili olarak pazara başka bir teşebbüsün girişinin engellenmesi, pazardaki teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, eşit durumdaki alıcılara farklı koşullar uygulayarak ayrımcılık yapılması, bir mal veya hizmetin alımının diğer bir mal veya hizmetin alımına bağlanması, yeniden satış koşullarına sınırlama getirilmesi, bir pazardaki hakim duruma dayanarak başka bir pazardaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemlerde bulunulması ve tüketicinin zararına olacak şekilde pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanması örnekleri verilmiştir.

6'ncı maddenin uygulanması açısından, bir teşebbüsün hakim durumda olup olmadığının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Kanun'un 3'üncü maddesinde hakim durum; "Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımda açıkça yer almamakla birlikte uygulamada, alıcıların satıcılardan bağımsız

bir şekilde hareket edebilmesinin, alıcıların satıcılara karşı hakim durumuna işaret ettiği kabul edilmektedir. Pazar payı, ürün çeşitliliği, pazara giriş engelleri, dikey bütünlük, ilgili ürünün ikame edilebilirliği ve diğer özellikleri gibi unsurlara bağlı olarak somutlaşan hakim durum, teşebbüsün pazarın aynı seviyesinde etkinlik gösteren diğer teşebbüslerin rekabetçi baskısından ve alıcılarının pazarlık gücünden bağımsız karar alabilmesini sağlamaktadır.

6'ncı madde ile; hakim durumda olma değil, hakim durumun kötüye kullanılması yasaklanmakta ve bu durumdaki teşebbüslerin pazardaki mevcut ve potansiyel rekabeti ortadan kaldırması önlenmeye çalışılmaktadır. Hakim durumdaki teşebbüslerin ilgili pazarda güçlü konumda olması nedeniyle, bunların gerçekleştirdiği işlemler pazardaki rekabet üzerinde ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Bu çerçevede, 6'ncı madde kapsamındaki eylemlere muafiyet tanınmamaktadır.

1.2.4. Birleşme ve Devralmalar

Kanun'un 7'nci maddesinin birinci fıkrası; "Bir veya birden fazla teşebbüsün hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır." şeklindedir. Aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca, hangi tür birleşme ve devralmaların hukuki geçerlilik kazanması için Rekabet Kurulu'na bildirilmesi gerektiği 1997/1 sayılı Tebliğ ile belirlenmiştir. Buna göre; bir birleşme, devralma veya ortak girişimin rekabet hukuku kapsamında değerlendirilebilmesi için öncelikle, söz konusu işlemin bağımsız teşebbüsler arasında gerçekleşmesi ve işlemin sonucunda kontrolün bir teşebbüsten başka bir teşebbüse geçiyor olması gerekmektedir. Bu çerçevedeki birleşme, devralma veya ortak girişim işlemine izin alınması için ayrıca, taraf teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki toplam pazar paylarının %25'i veya toplam cirolarının 25 trilyon TL.'yi (1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik) aşması gerekmektedir.

Hakim durum yaratmaya veya var olan bir hakim durumu güçlendirmeye yönelik birleşme ve devralmalar, aynı zamanda pazardaki rekabeti önemli ölçüde sınırlaması durumunda yasaklanmaktadır. Bu çerçevede, hakim durumdaki bir teşebbüsün gerçekleştirdiği birleşme ya da devralma işleminde de, ilgili pazardaki rekabetin önemli ölçüde sınırlanıp sınırlanmadığı incelenmektedir.

Birleşme ve devralmaların değerlendirilmesinde, 6'ncı maddeye ilişkin incelemelerde olduğu gibi, ilgili pazarın tanımlanması oldukça önemlidir. İşlem sonucunda hangi mal veya hizmet pazarında ve hangi coğrafi alanda rekabetin etkileneneğinin öngörülmesi, ilgili pazarın doğru bir şekilde belirlenmesine bağlıdır. İlgili pazarın nasıl tanımlanması gerektiği, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 4'üncü maddesinin son iki fıkrasında ortaya konulmuştur.

Bildirime konu olan işlemin sonucunda pazarda rekabetin önemli ölçüde azalması yönünde şüphelerin bulunması durumunda, Rekabet Kurulu işlemin nihai incelemeye alınmasına karar verebilmektedir. Nihai inceleme yapılmasına gerek görüldüğü durumlarda işlem, nihai karara kadar geçerli ve uygulanabilir değildir, diğer bir deyişle askıdadır.

Kanun'un 11'inci maddesine göre; bildirilmesi zorunlu olan birleşme ve devralmaların Kurul'a bildirilmemesi durumunda, Kurul'un işlem den haberdar olarak başlattığı inceleme sonunda, öncelikle izin başvurusunda bulunulması gerektiği halde bildirim yapılmadığı için 16'ncı maddenin birinci fıkrasında gösterilen cezai yaptırım uygulanmakta, işlemin aynı zamanda 7'nci madde kapsamında olduğu belirlenirse; 4 ve 6'ncı maddeye aykırı işlemlerde olduğu gibi, Kanun'un 16'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince, işlemi gerçekleştiren teşebbüslere idari para cezası verilmekte ve birleşme veya devralma sona erdirilmektedir.

1.2.5. Menfi Tespit

Kanun'un 8'inci maddesine göre; ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin başvurusu üzerine Kurul bir anlaşmanın, kararın, eylemin veya birleşme ve devralmanın 4, 6 ve 7'nci maddelere aykırı olmadığını gösteren bir menfi tespit belgesi verebilmektedir. Kurul, Kanun'un 13'üncü maddesinde belirtilen koşulların gerçekleşmesi durumunda, menfi tespit kararından geri dönebilmektedir. Menfi tespit belgesi, teşebbüslerin gerçekleştirdiği işlemlerin Kanun karşısındaki belirsizliğini ortadan kaldırması nedeniyle önem taşımaktadır. Menfi tespit başvurularının nasıl yapılacağı, 1997/2 sayılı "Anlaşmaların, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Kanun'un 10'uncu Maddesine Göre Bildiriminin Usul ve Esasları Hakkında Rekabet Kurulu Tebliği"nde düzenlenmiştir.

1.3. GENEL DEĞERLENDİRME

Rekabet politikasının başarısı, uluslararası alanda genel kabul görmüş temel prensipleri benimseyen, ancak ülkenin koşullarını da dikkate alarak dizayn edilmiş bir rekabet kanununun ve bu kanunu uygulayacak, hertürlü etkiden uzak ve bağımsız bir rekabet otoritesinin varlığına bağlıdır.

Bilindiği üzere; 4054 sayılı Kanun yerinde bir tercihin sonucu olarak, esas itibariyle AB mevzuatının bir takım küçük değişikliklerle Türk Hukukuna kazandırılmasıdır. Ancak, ikincil düzenlemelerde de konuya ilişkin AB mevzuatının aynen Türk mevzuatına aktarılmasının bazı sorunlar yarattığı gözlemlenmektedir. Gerek mevcut ikincil düzenlemelerin revizyonunda gerekse ilk kez yürürlüğe girecek düzenlemelerin hazırlığında Türkiye'ye özgü koşullar dikkate alınmalıdır.

Uygulamanın ışığında, mevcut mevzuatımızda yapılması gereken değişikliklere geçmeden önce, yine aynı uygulamadan çıkardığımız doğrudan Rekabet Kurumunun görev ve yetkisinde olmayan "Competition advocacy" başlığı altında toplanabilecek, yapılması gereken işlemleri belirtmekte yarar var.

Kurumun yaklaşık beş yıllık deneyimi, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının rekabeti bozucu eylem ve işlemlerinin önlenmesinin, en az teşebbüslerin rekabeti ihlal eden davranışlarına karşı yapılacak uygulamalar kadar önemli olduğunu göstermiştir. Burada kastedilen, devletin teşebbüs olarak nitelendirilemeyecek birimlerinin rekabet kuralları ile çatışan tasarruflarıdır. Bu eylem ve işlemler, devlet yardımları veya münhasır bir hakkın oluşturulması ya da var olanın devredilmesi olabileceği gibi, başta regülasyonlar olmak üzere, piyasaların yapısını etkileyen yasa, tüzük, yönetmelik ve benzeri düzenlemeler de olabilmektedir.

Rekabet Kurulu yayımladığı tebliğlerle (1998/4 ve 1998/5) özelleştirme yoluyla devirlere rekabet kurallarının uygulanmasını sağlamıştır. Ayrıca, 1999 ve 2001 yıllarında, Başbakanlık tarafından, tüm kamu kurumlarınınca hazırlanan rekabet kuralları ile ilgili her türlü düzenlemede Rekabet Kurumu'nun görüşünün alınması gerektiğini belirten iki genelge yayınlanmıştır. Ancak geçen süre içinde bu düzenlemelere yeterince uyulmadığı gözlemlenmiştir.

Türkiye'nin yaşadığı, merkezinde serbest rekabet olan "yapısal dönüşüm" süreci de dikkate alınarak, Rekabet Kurumunun bir çok sektörün yeniden yapılanmasına rekabetçi perspektiften katkı yapmasını teminen, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının piyasa yapılarını etkileyen her türlü tasarrufunda Rekabet Kurumunun görüş ve önerilerini almaları sağlanmalıdır.

İkinci olarak, yaklaşık 5 yıl geçmiş olmasına rağmen, rekabet kurallarının tanıtılması, benimsenmesinin sağlanması kısaca rekabet kültürünün yaratılması hala öncelikli görevlerimiz arasındadır. Başlangıçta Kamuoyunda Rekabet Kanunu ve Rekabet Kurumu hakkında Avrupa Birliğine tam üyelik ve Gümrük Birliği sürecinde ortaya çıkan ve ne yaptığı da çok fazla bilinmeyen hatta biraz da "lüks" olan bir Kanun ve Kurum olduğuna dair kanaatin her geçen gün olumlu yönde değiştiği gözlenmektedir. Etkin bir Rekabet Kanunu ve Politikası her şeyden önce ülkemiz ekonomisinin sağlıklı işleyişine ve son tahlilde tüketiciye hizmet etmektedir. Tüketiciler kaliteyi yükselten, fiyatları düşüren rekabetin doğal müttefikidir. Sağlıklı gelişmeyi ve büyümeyi rekabette gören teşebbüsler de pekala Rekabet Kanunu ve uygulamalarının taraftarı haline gelebilir. Bu bağlamda, bugüne kadar yapılagelen konferans ve sempozyum gibi çalışmaların yanısıra,

anlaşılmasında güçlük çekilen mevzuata yönelik açıklayıcı tebliğler çıkarılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu çerçevede yapılması gereken bir diğer çalışma da özellikle Rekabet Kanunu'nun kabul tarihi olan 07.12.1994 tarihinden önce ülkemizde yürürlüğe girmiş tüm kanun, tüzük yönetmelik ve diğer hukuki düzenlemelerin taranarak, bu metinlerde rekabet kuralları ile çelişen hükümlerin belirlenmesi ve sağlıklı bir rekabet ortamının oluşturulması bakımından yürürlükten kaldırılması gerekenlerin tespiti ile bu durumun başta T.B.M.M olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmesi çalışmasıdır. Rekabet Kurumunca yürütülen bu çalışmanın sonuçları önümüzdeki dönemde olgunlaştırılacaktır.

Diğer taraftan, Rekabet Kurumu teşkilatının oluştuğu ve fiilen çalışmaya başladığı 4 Kasım 1997 yılından bu yana geçen süre içerisinde 4054 sayılı Kanun'un uygulaması ile ilgili olarak bir takım sorunlar ortaya çıkmış ve Kanunda bir revizyon ihtiyacı doğmuştur. Kanunda yapılması gereken değişikliklerden öncelik arzedenlere, aşağıda özetle yer verilmiştir.

1- Kanun'un 55'inci maddesinin ikinci fıkrasında; para cezalarının Kurul'un kararı kesinleşmeden tahsil edilemeyeceği öngörülmektedir. Buradaki kesinleşmeden yargısal kesinleşme kastedildiğinden Kurul'ca verilen para cezaları ya süresi içinde yargı yoluna başvurulmaması veya yargı yoluna başvurulması halinde yargının Kurul Kararını onaması ile kesinleşebilecektir. Bugüne kadarki uygulamalara bakıldığında para cezası uygulanan teşebbüslerin hemen tamamı yargı yoluna başvurduklarından cezalar icra edilememektedir. Yargıya intikal eden bir dava da Danıştay'ın bilinen iş yükü nedeniyle kısa sürede sonuçlandırılmamaktadır. Bu durum, Kanun'un yaptırım gücünü önemli ölçüde zayıflatmaktadır. Rekabet ihlali nedeniyle para cezası uygulanan teşebbüsler, yargı yoluna başvurarak cezayı erteletmiş ve geçen süre içerisinde para değerindeki azalma nedeniyle sonuçta parayı ödese bile önemli bir ekonomik kazanım sağlamış olmaktadır. Bu itibarla, Rekabet Kurulu kararlarının piyasalarda etkilerini daha çabuk göstermesini ve rekabet ihlallerinin önüne daha etkin olarak geçebilmeyi teminen 55'inci maddenin ikinci fıkrasının değişmesi gerekmektedir.

2- Kanun'un 14 ve 15'inci maddeleri Kurulun Kanun'la verilen görevleri yerine getirirken teşebbüs ve teşebbüs birliklerinden bilgi isteme ve yerinde inceleme yapma yetkilerini düzenlemektedir. Ancak uygulamada bu yetkilerin kullanılması ve delil toplanması konusunda ciddi sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Bu sıkıntıları ortadan kaldırabilmek bakımından bilgi isteme ve yerinde inceleme maddelerinin yeniden düzenlenmesi ve özellikle yerinde incelemelerde; 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanun'unun 45'inci maddesine 1999 yılında yapılan ilave benzeri bir düzenleme ile Kurul'a "arama" yetkisinin getirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, yerinde incelemenin engellenmesine ilişkin 16'ncı maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen para cezası oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Bu nedenle teşebbüsler, yerinde incelemeyi delilleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak bir kaç gün engellemekte ve sonra incelemeye izin vermekte, para cezasına da razı olmaktadır. Bu para cezasının da teşebbüsleri bu tarz davranışlara başvurmadan caydıracak ölçülerde yükseltilmesi gerekmektedir.

3- Rekabet kurallarının teşebbüsler tarafından öğrenilmesini müteakip, teşebbüsler rekabet ihlallerini yaparken geride delil bırakmamaya, anlaşma ve benzeri uygulamaları gizli yapmaya başlamaktadır. Bu durum, Rekabet Kurumunun araştırma ve soruşturmalarda delil toplamada sıkıntıya düşmesine neden olmaktadır. Benzeri durum diğer ülkelerde de yaşanmakta olup sorunu çözmek için; kartelin içinde yer alan teşebbüslere karteli ihbar etmeleri ve ihlali tespit edecek delillerin bulunmasında yardımcı olmaları karşılığında, cezadan indirim veya hiç ceza verilmemesi gibi uygulamalara gidildiği bilinmektedir. Bu yönde bir hükmün 4054 sayılı Kanun'un cezaları düzenleyen 16'ncı maddesine eklenmesi yararlı olacaktır.

4- Kanun'un 10'uncu maddesinde, anlaşmaların yapıldıkları andan itibaren bir ay içinde Kurul'a bildirileceği öngörülmektedir. Bu durum teşebbüsler bakımından gereksiz bir bürokrasi, Kurum bakımından da gereksiz bir zaman ve enerji sarfi sonucunu doğurmaktadır. Nitekim, benzer

gerekçelerle AB’de bildirim mükellefiyeti kaldırılmıştır. Sistemin sağlıklı işleyebilmesi bakımından Türk uygulamasında da bildirim mükellefiyetinin kaldırılması yerinde olacaktır.

5- Kanun’un "Kurulun inceleme ve araştırmalarında usul" hükümlerini düzenleyen Dördüncü Kısım’ında birtakım süreler öngörülmektedir. Bu süreler kimi zaman oldukça kısa olmakta ve Kurum çalışmalarını zora sokmaktadır. Bu nedenle, Kanunda öngörülen bu sürelerin uzatılması ya da "iş günü" olarak belirlenmesinde yarar görülmektedir.

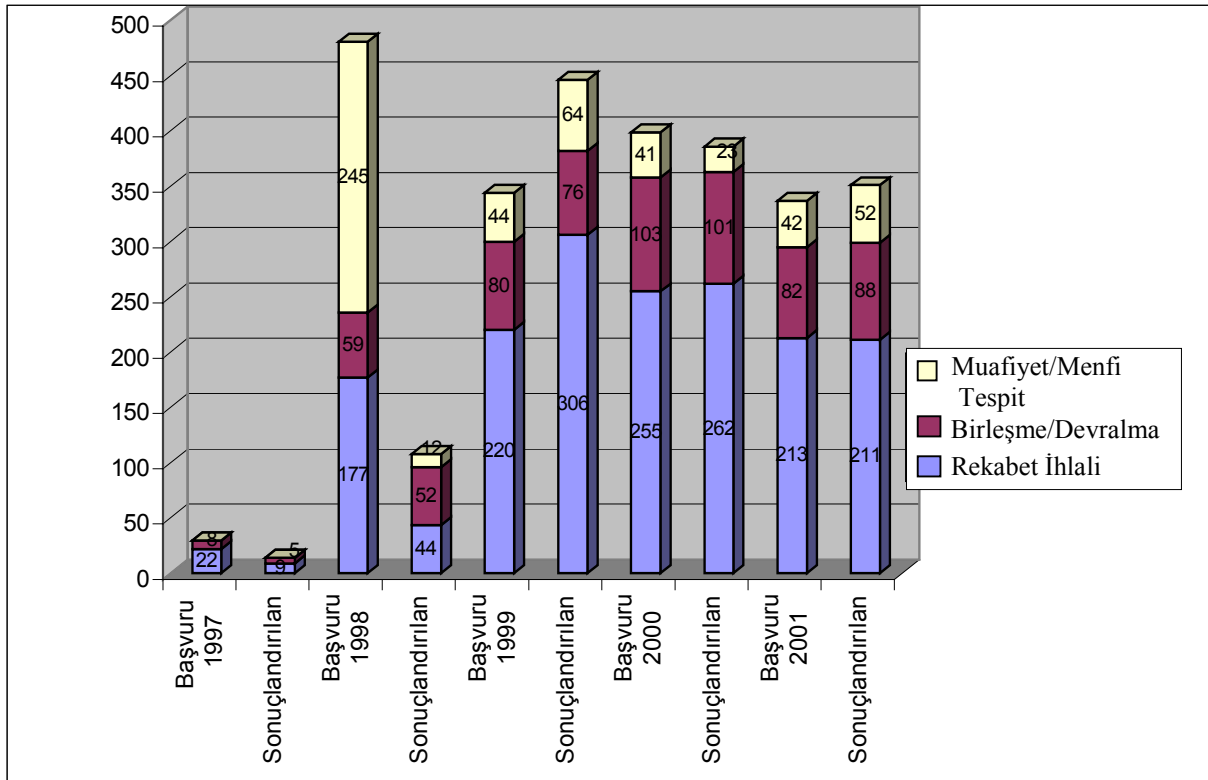
6- Kanun’un 56-59’uncu maddeleri ‘rekabetin sınırlanmasının özel hukuk alanındaki sonuçlarını’ düzenlemektedir. Bir rekabet ihlali iddiasının aynı zamanda hem adli mahkemeler hem de Rekabet Kurulu önüne getirilmesi durumunda mevcut anayasal düzen açısından bir takım karışıklıkların ve ciddi sorunların ortaya çıkma ihtimali bulunmaktadır. Medeni Usul Hukukumuzda bulunan ‘bekletici sorun’ müessesesinin Kanun’a getirilmesinde yarar vardır. Buna göre, adli mahkemeler önüne bir rekabet ihlali iddiası götürüldüğünde, mahkemelerin öncelikle konuyu Rekabet Kuruluna intikal ettirmeleri ve Kurulun kararı sonrasında davayı sonuçlandırmaları yönünde bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

2.1. 2001 YILI REKABET KURULU KARARLARI

Tablo 1
BAŞVURULAR ve SONUÇLANDIRILAN DOSYALAR
5.11.1997-31.12.2001

		1997	1998	1999	2000	2001	TOPLAM
Rekabet İhlali	Başvuru	22	177	220	255	213	887
	Sonuçlandırılan	9	44	306	262	211	832
Birleşme/ Devralma	Başvuru	8	59	80	103	82	332
	Sonuçlandırılan	5	52	76	101	88	322
Muafiyet/ Menfi Tespit	Başvuru	-	245	44	41	42	372
	Sonuçlandırılan	-	12	64	23	52	151
TOPLAM	Başvuru	30	481	344	399	337	1591
	Sonuçlanan	14	108	446	386	351	1305

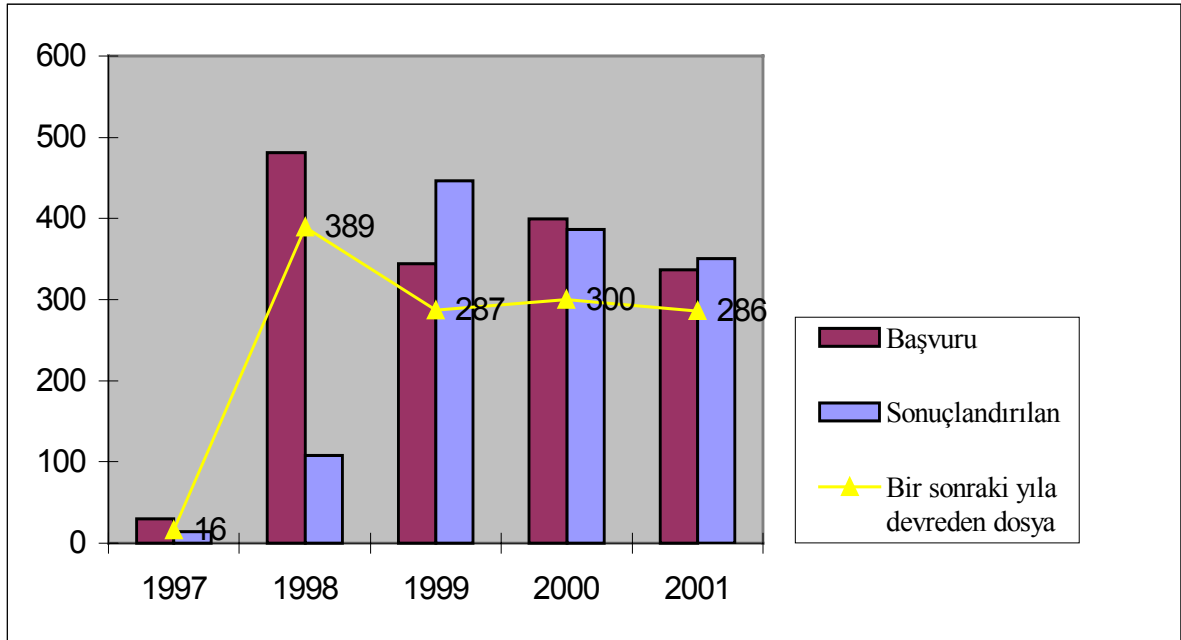
Şekil 1
BAŞVURULAR ve SONUÇLANDIRILAN DOSYALAR
5.11.1997-31.12.2001

Tablo 2
YILLAR İTİBARIYLA
DOSYA DURUMU
1997-2001

	Başvuru	Sonuçlandırılan	Bir Sonraki Yıla Devreden Dosya
1997	30	14	16
1998	481	108	389
1999	344	446	287
2000	399	387	300
2001	337	351	286

Şekil 2
YILLAR İTİBARIYLA
DOSYA DURUMU
1997-2001

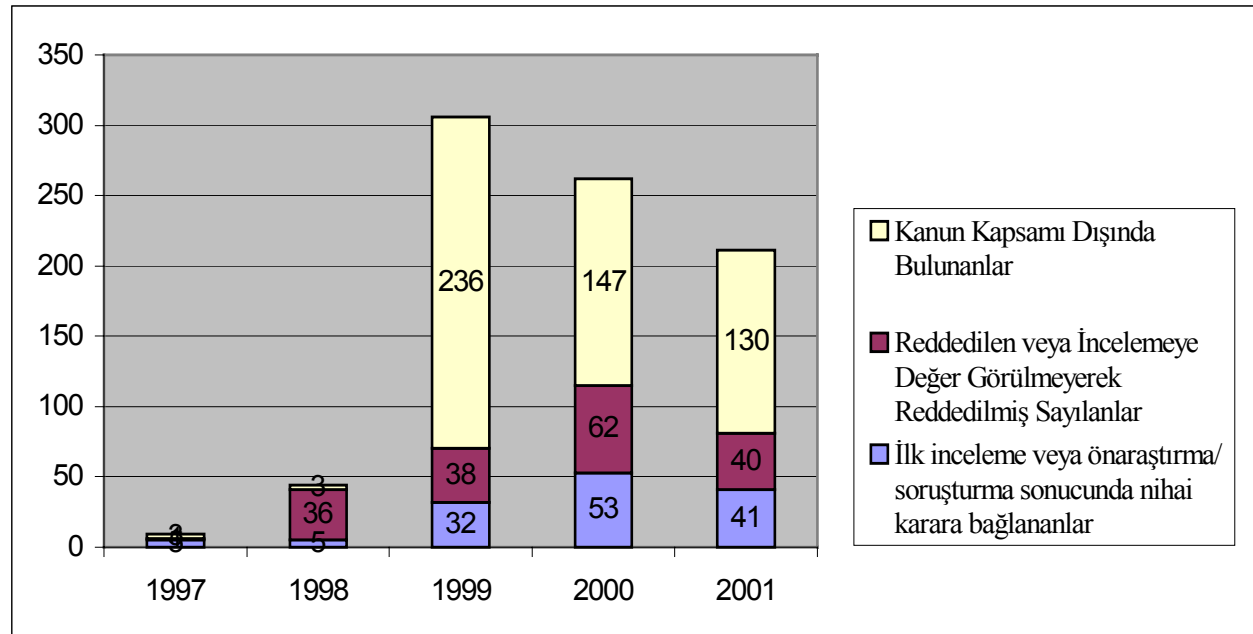

2.1.1. Rekabet İhlalleri

Tablo 3
SONUÇLANDIRILAN
REKABET İHLALİ BAŞVURULARI
1997-2001

	İlk İnceleme veya Önaraştırma/ Soruşturma Sonucunda Nihai Karara Bağlananlar	Reddedilen veya İncelemeye Değer Görülmemeyerek Reddedilmiş Sayılanlar	Kanun Kapsamı Dışında Bulunanlar
1997	5	1	3
1998	5	36	3
1999	32	38	236
2000	53	62	147
2001	41	40	130

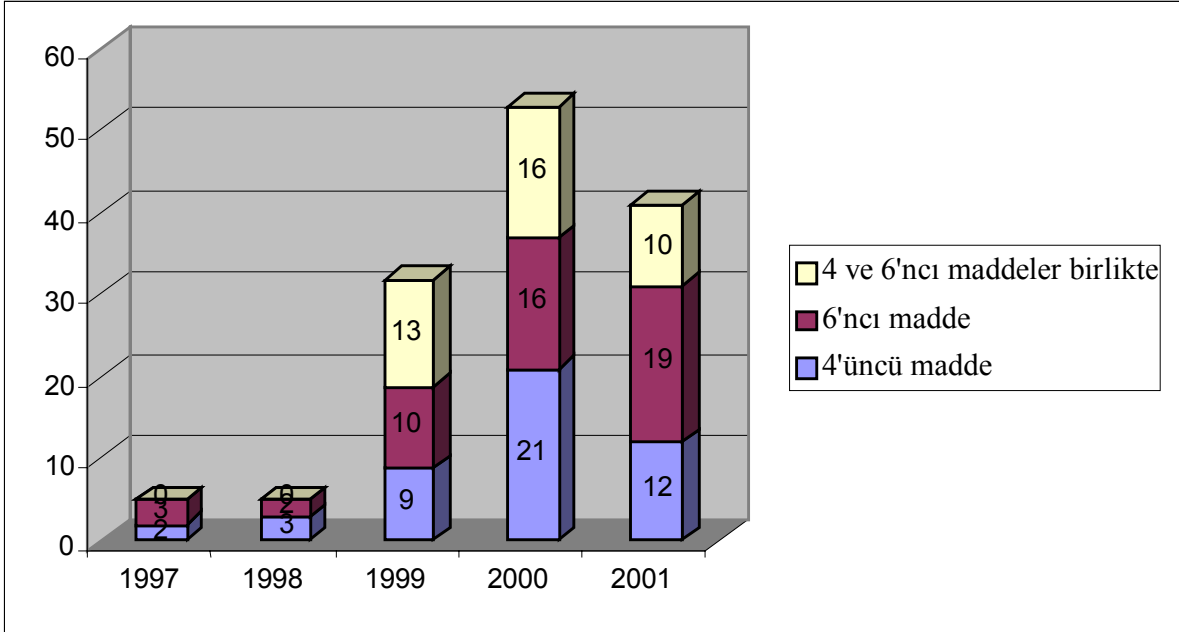
Şekil 3
SONUÇLANDIRILAN
REKABET İHLALİ BAŞVURULARI
1997-2000

Tablo 4
İLK İNCELEME veya ÖNARAŞTIRMA/SORUŞTURMA
SONUCUNDA NİHAİ KARARA BAĞLANAN DOSYALARIN
4054 SAYILI KANUN'UN İLGİLİ MADDELERİNE
GÖRE DAĞILIMI
1997-2001

	4'üncü Madde	6'ncı Madde	4 ve 6'ncı Maddeler Birlikte	TOPLAM
1997	2	3	-	5
1998	3	2	-	5
1999	9	10	13	32
2000	21	16	16	53
2001	12	19	10	41
TOPLAM	47	50	29	136

Şekil 4
İLK İNCELEME veya ÖNARAŞTIRMA/SORUŞTURMA
SONUCUNDA NİHAİ KARARA BAĞLANAN DOSYALARIN
4054 SAYILI KANUN'UN İLGİLİ MADDELERİNE
GÖRE DAĞILIMI
1997-2001

REKABET İHLALLERİNE İLİŞKİN 2001 YILI NİHAİ KARARLAR LİSTESİ

KARAR SAYISI: 01-04/21-4

KARAR TARİHİ: 16-01-2001

Kütahya Porselen San. A.Ş. ve Gral Porselen San. A.Ş.'nin hakim durumlarını ktiye kullanmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri iddiasına yönelik olarak bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-04/22-5

KARAR TARİHİ: 16-01-2001

Opel Türkiye Ltd. Şti.'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik olarak bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-07/62-19

KARAR TARİHİ: 06-02-2001

TeleOn Reklamcılık ve Filmcilik San. ve Tic. A.Ş.'nin hakim durumunu ktiye kullanarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına ilişkin soruşturma sonucunda; 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesini ihlal ettiği tespit olunduğundan ilgili teşebbüsün idari para cezası ile cezalandırılması.

KARAR SAYISI: 01-09/82-22

KARAR TARİHİ: 20-02-2001

Bursa Eczacı Odası ve Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü arasında imzalanan protokolün 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-10/100-24

KARAR TARİHİ: 27-02-2001

Ankara'da faaliyet gösteren motor yenileme firmaları hakkında yürütülen soruşturma sonucunda; 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ettiği tespit olunduğundan ilgili teşebbüslerin idari para cezası ile cezalandırılmaları.

KARAR SAYISI: 01-12/114-29

KARAR TARİHİ: 13-03-2001

ASKİ'nin su fiyatını maliyetinin çok üstünde belirleyerek hakim durumunu ktiye kullandığı iddiasına yönelik olarak bir naraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-13/124-32

KARAR TARİHİ: 28-03-2001

Tansaş Marketler Zinciri'nin Bolu gıda ve temel ihtiyaç maddeleri perakende satış pazarında rekabeti bozucu uygulamalarda bulunduğu iddiasına yönelik olarak bir naraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-15/143-38

KARAR TARİHİ: 03-04-2001

Mercedes-Benz firmasının Türkiye pazarında dünya standartlarında üretim yapmayarak hakim durumunu ktiye kullandığı iddiasına yönelik bir naraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-17/150-39

KARAR TARİHİ: 06-04-2001

BELKO Ankara Kömür ve İhtiyaç Maddeleri Dağıtım Ltd. Şti. hakkında açılan soruşturma sonucunda: 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesini ihlal ettiği tespit olunduğundan ilgili teşebbüsün idari para cezası ile cezalandırılması.

KARAR SAYISI: 01-18/151-40

KARAR TARİHİ: 10-04-2001

Antalya'da faaliyette bulunan sürücü kursları ve Antaya Sürücü Kursları Derneği'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik olarak bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-19/172-44

KARAR TARİHİ: 17-04-2001

İTASAD Kamyon ve Parça Ticaret A.Ş. ile CHRYSLER Jeep Ticaret A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-21/191-4

KARAR TARİHİ: 26-04-2001

Haydarpaşa, Erenköy ve Halkalı gümrük sahalarında kara taşımacılığı faaliyetinde bulunan teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri iddiasına yönelik yürütülen soruşturma sonucunda: Haydarpaşa gümrük sahasında faaliyet gösteren Sınırlı Sorumlu Haydarpaşa Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi, Sınırlı Sorumlu 94 Nolu 4 El Haydarpaşa ve Yöresi Gümrük Motorlu

Taşıyıcılar Kooperatifi ve Sınırlı Sorumlu 4 Eylül Haydarpaşa ve Yöresi Gümrük Tahmil Tahliye Depoları Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi'nin ve Erenköy gümrük sahasında faaliyet gösteren Sınırlı Sorumlu 40 Nolu İstanbul İli Kadıköy İlçesi Küçükbakkalköy Gümrük Antropoları ve Civarı Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi ile 43 Nolu Sınırlı Sorumlu İçerenköy Küçükbakkalköy Kayışdağ Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi'nin 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ettikleri tespit olduğundan, ilgili teşebbüs birliklerinin idari para cezası ile cezalandırılmaları.

KARAR SAYISI: 01-22/192-50

KARAR TARİHİ: 08-05-2001

Hewlett Packard Bilgisayar ve Ölçüm Sistemleri A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik olarak bir soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-22/195-51

KARAR TARİHİ: 08-05-2001

Türk Telekomünikasyon A.Ş. tarafından Sky TV kanalının kablolu TV yayınına alınmadığı iddiasına yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-23/217-57

KARAR TARİHİ: 15-05-2001

Türkiye Kızılay Derneği'nin İstanbul/Pendik, Fatih, Avcılar, Gaziosmanpaşa şubelerine bağlı olarak çalışan tıp merkezi ve dispanserlerinin, özel sağlık kuruluşları aleyhine 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri iddiasına yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-24/228-58

KARAR TARİHİ: 22-05-2001

TEB 5. Bölge Konya-Karaman Eczacı Odası Karaman Temsilciliği tarafından kamu kurum ve kuruluşlarına ait reçetelerin Karaman ilinde faaliyet gösteren eczaneler arasında paylaşılması suretiyle 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasına yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-25/238-61

KARAR TARİHİ: 29-05-2001

Armada Bilgisayar San. ve Tic. A.Ş.'nin Novell İtalya ve Novell Inc. (ABD) ile birlikte Beyaz İletişim Ltd. Şti. tarafından yapılan paralel ithalatı engellemek ve fahiş fiyat uygulayarak hakim durumunu kötüye kullanmak suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik yürütülen soruşturma sonucunda: 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümlerine aykırı bir eylem bulunmadığından aynı Kanun'un 16'ncı maddesi gereği herhangi bir idari para cezasının uygulanmasına gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-25/241

KARAR TARİHİ: 29-05-2001

Yatırımları Teşvik Fonu'ndan tersanecilik sektörüne tahsis edilen kredilerin kullandırılmasındaki uygulamaları ile Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. tarafından 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasına yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-26/251-70

KARAR TARİHİ: 05-06-2001

Ereğli Demir Çelik Fabrikaları A.Ş.'nin 4054 sayılı yasayı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-26/256-72

KARAR TARİHİ: 05-06-2001

İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş. (İZOTAŞ)'nin otobüs ile şehirlerarası yolcu taşıma hizmeti ücretlerinde alt sınır tespit ederek 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik yürütülen soruşturma sonucunda: İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş.'nin İzmir ili şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarındaki hakim durumundan yararlanmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesini ihlal ettiği ve dolayısıyla ilgili teşebbüsün idari para cezası ile cezalandırılması.

KARAR SAYISI: 01-27/260-74

KARAR TARİHİ: 12-06-2001

Ereğli Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş. (ERDEMİR)'nin, Estaş ve Cihan Metal firmalarına yönelik ayırıcı uygulamalarda bulunarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-28/278-82

KARAR TARİHİ: 19-06-2001

TEB 4. Bölge Eczacı Odası ve Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi'nin aralarında imzaladıkları protokol ile ilaç piyasasında rekabeti ihlal ettikleri iddiasına yönelik soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-29/283-84

KARAR TARİHİ: 26-06-2001

Arçelik A.Ş.'nin yan sanayi firmalarıyla anlaşarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal edip etmediği yönünde soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-31/313-91

KARAR TARİHİ: 06-07-2001

Büyük İstanbul Otobüs İşletmeleri A.Ş.'nin otobüs terminali işletmeciliğindeki hakim durumunu kötüye kullanarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiası üzerine açılan soruşturma sonucunda; Büyük İstanbul Otobüs İşletmeleri A.Ş.'nin İstanbul ili şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarında hakim durumda olduğu ve kendisinden terminal hizmetleri almak zorunda bulunan taşıma şirketlerine uyguladığı kapı ücretleri bakımından ayrımcılık yapmak suretiyle, otobüs terminali işletmeciliği piyasasındaki hakim durumunu şehirlerarası karayolunda yolcu taşımacılığı pazarında kötüye kullanarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği; bu nedenle Büyük İstanbul Otobüs İşletmeleri A.Ş.'nin idari para cezası ile cezalandırılması.

KARAR SAYISI: 01-33/329-93

KARAR TARİHİ: 17-07-2001

Türkiye Özel Sektör Havacılık İşletmeleri Derneği'nin dış hat uçuşları için minimum fiyat belirlediğine ilişkin iddialara yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-33/331-94

KARAR TARİHİ: 17-07-2001

Gübre alım ihalesi yönetmeliği ile ve ihalede en düşük teklifi sunmayan GÜBRETAS'a sipariş vererek Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği tarafından 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasına yönelik olarak, bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-35/347-95

KARAR TARİHİ: 20-07-2001

Başarı Elektronik San. ve Tic. A.Ş. ile Telsim Mobil Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş.'nin şikayeti üzerine Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. hakkında yürütülen soruşturma neticesinde; Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin GSM hizmetleri piyasasında hakim durumda olduğu, 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi kapsamında ihlale yol açtığı ve bu nedenle Kanun'un 16'ncı maddesinin 2. fıkrası gereğince para cezası ile cezalandırılması; 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında da ihlale yol açtığı ve bu nedenle Kanun'un 16'ncı maddesinin 2. fıkrası gereğince idari para cezası ile cezalandırılması; ilgili teşebbüsün 4054 sayılı Kanun'a aykırı eylemlerine son vermesi ve bu çerçevede distribütörleri ve ithalatçıları arasında haklı bir neden olmaması halinde ayrımcı uygulamalarda bulunmaması gerektiği; Turkcell bayilerinin ticari ve finansal risk üstlenmeksizin yaptıkları aktivasyon hizmetlerinin satış bedellerinin Turkcell tarafından belirlenebileceği ancak mülkiyeti Turkcell dikey yapılanması içindeki teşebbüslere geçen ve yeniden satıcı sıfatıyla devredilen sim kart vb.'lerinin yeniden satış fiyatının Turkcell tarafından belirlenemeyeceği; bayilerin münhasır çalışmalarına ilişkin olarak, TAM ve TAN'ların aynı zamanda cep telefonu distribütörü bayileri olmaması durumunda, münhasır çalışma şartının rekabet kuralları bakımından bir sakınca taşımadığı ancak cep telefonu distribütörü bayileri olmaları durumunda ise münhasır çalışma şartının getirilemeyeceği, bu bakımdan Turkcell'in bayileri ile yaptığı sözleşmelerde gerekli düzeltmeleri yapması ve bunu süresi içerisinde Rekabet Kurulu'na bildirmesi gerektiği; sim kilit uygulamasına ilişkin olarak, sim kilidin promosyon kapsamında olmayan cihazlara uygulanmaması, promosyon kapsamındaki cihazlar için ise gerekli bilgilerin tüketiciye verilmesi gerektiği; cihaz sahibinin kalan süreye göre promosyon iadesinde bulunmak şartıyla sim kilit süresinden önce kilidi kaldırmakta serbest olduğu.

KARAR SAYISI: 01-40/401-103

KARAR TARİHİ: 22-08-2001

BİRKAŞ Birleşik Denizcilik Klavuzluk ve Turizm A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine ilişkin şikayetin reddi.

KARAR SAYISI: 01-40/402-104**KARAR TARİHİ: 22-08-2001**

İzmir Demir Çelik A.Ş. ve Ermar Gemi Acentası ile ilgili olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-41/411-105**KARAR TARİHİ: 28-08-2001**

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin eylemlerinin GSM operatörleri pazarında 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik olarak, soruşturma açılmasına gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-42/424-107**KARAR TARİHİ: 31-08-2001**

Türkiye'de faaliyet gösteren 14 gözlükçü derneği hakkında yürütülen soruşturma sonucunda; soruşturma kapsamındaki 14 teşebbüs birliğinin, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde örnek olarak belirtilen yasak eylemlerde buldukları, bu nedenle aynı Kanun'un 16'ncı maddesinin 2. fıkrası gereğince idari para cezası ile cezalandırılmaları ve haklarında soruşturma yürütülen derneklerin tüzüklerinden ihlâl içeren hükümleri çıkartmaları gerektiği.

KARAR SAYISI: 01-44/434-112**KARAR TARİHİ: 18-09-2001**

Türk Eczacılar Birliği 23. Bölge Elazığ Eczacı Odası ve 32. Bölge Muğla Eczacı Odası unvanlı teşebbüs birliklerinin beşeri ilaç piyasasında, üyeleri olan eczacılara, Deva Holding A.Ş.'ni desteklemeleri için tavsiyede bulunarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettikleri iddiasına yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-46/475-119**KARAR TARİHİ: 02-10-2001**

Yatarak tedavi gören hastaların reçetelerdeki ilaçlardan hastane eczanelerince karşılanamayanların Oda'nın belirleyeceği sığara göre diğereczaneler tarafından dönüşümlü olarak sağlanması şeklindeki TEB 6. Bölge Samsun Eczacı Odası'nın düzenlemesinin 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğuna ilişkin şikayete yönelik bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-47/483-120**KARAR TARİHİ: 05-10-2001**

Doğuş Otomotiv Servis ve Tic. A.Ş., Doğuş Otomotiv Holding A.Ş. ve Genpar Otomotiv Tic. A.Ş. hakkında yürütülen soruşturma neticesinde, otomobil ve hafif ticari araç pazarı olarak belirlenen ilgili pazarda, Doğuş Otomotiv Servis ve Tic. A.Ş. ile Doğuş Otomotiv Holding A.Ş.'nin bayilerin yeniden satış fiyatları ile indirim oranlarını ve filo satışlarda yeniden satış koşullarını belirleyerek ve bayilerin bölge dışı pasif satışlarını kısıtlayarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesinin (a) bendi ile (b) bendinde araçlarda kullanılan yedek parça ve aksesuarlar olarak belirlenen ilgili pazarda ise, Doğuş Otomotiv Servis ve Tic. A.Ş. ve Genpar Otomotiv Tic. tanımlanan eylemleri gerçekleştirmek suretiyle anılan maddeyi ihlal ettikleri tespit olunduğundan ilgili teşebbüslerin idari para cezası ile cezalandırılması.

KARAR SAYISI: 01-49/498-122**KARAR TARİHİ: 16-10-2001**

Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. tarafından standart bir ürün olarak sunulan ve fiyat listesindeki 124125 kod numarası ile yer alan "124125 250 cc kulplu yağ şişesi" satışının herkese açık olması gerekirken tek bir firmaya verildiği iddiasına yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-49/499-123**KARAR TARİHİ: 16-10-2001**

Isparta ili kömür pazarında belediye tarafından 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasına yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığı, konuya ilişkin olarak Isparta Valiliği'ne yazı gönderilmesi.

KARAR SAYISI: 01-49/501-124**KARAR TARİHİ: 16-10-2001**

Trabzon Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Halil İbrahim KALFAOĞLU'nun Trabzon'da üretici firmaların 4054 sayılı Kanun'a aykırı olarak süpermarketlere ayrı, kamu kuruluşlarına ayrı, esnaf ve sanatkara ayrı fiyat uygulamasının piyasalarda haksız rekabete neden olduğu, kamu kurumlarına ait misafirhane, kantin, yemekhane gibi tesislerin giderlerinin devlet tarafından karşılandığı dikkate alındığında bu alanlarda çalışan otel, lokanta, bakkal gibi çeşitli esnafın piyasadaki haksız rekabet sonucu zor duruma düştüğü iddialarını içeren başvurusunun 4054 sayılı

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığı; konunun Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bildirilmesi.

KARAR SAYISI: 01-51/514-126

KARAR TARİHİ: 23-10-2001

Türkiye Futbol Federasyonu, Digital Platform İletişim Hizmetleri A.Ş., Atlas Yayıncılık ve Tic. A.Ş.'nin yayın hakları devrine ilişkin yapılan ihale sonrasında; ihale ve sözleşme koşullarına aykırı olarak dolar kuru sabitlenerek ihaleye fesat karıştırıldığı, dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasını içeren Teleon Reklamcılık ve Filmcilik San. ve Tic. A.Ş., Star Televizyon Hizmetleri A.Ş. ve Boyut Prodüksiyon Tic. A.Ş.'nin şikayetlerine yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-56/554-130

KARAR TARİHİ: 20-11-2001

Petrol Ofisi A.Ş.'nin "light waks" pazarındaki hakim durumunu kötüye kullandığı iddiasına yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-56/562-133

KARAR TARİHİ: 20-11-2001

T.C. Sağlık Bakanlığı'nın, sadece Türk Sağlık Eğitim Vakfı'na (TÜRKSEV) vermiş olduğu hologramlı şirink üretimi ve ürettirilmesine ilişkin yetkiyle bir hakim durum meydana getirildiği ve bu hakim durumun kötüye kullanıldığı iddiasına yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-56/563-134

KARAR TARİHİ: 20-11-2001

Multikanal Pazarlama Dağıtım ve Tic. A.Ş.'nin Milliyet Gazetesi ile birlikte düzenlediği CİNE5 1+1 kampanyası ile 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasını içeren Digital Platform İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin başvurusunun 4077 sayılı Kanun kapsamında olması dolayısıyla, dilekçenin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na gönderilmesi.

KARAR SAYISI: 01-56/566-135

KARAR TARİHİ: 20-11-2001

Benkar Tüketici Finansmanı A.Ş.'nin kurduğu PROMED unvanlı seyahat acentası vasıtasıyla "Advantage Kart" sahiplerine sağladığı olanaklar ve uygulamaları ile 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik olarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-56/567-136

KARAR TARİHİ: 20-11-2001

Konya merkezli olarak şehirlerarası yolcu taşımacılığı yapan seyahat firmalarının, rekabetin önlenmesine yönelik olarak yüksek taşıma ücretleri belirleme ve gidiş-dönüş olarak alınan biletlerde ya da öğrenci biletlerinde uygulanan indirimlerin yapılmasını engelleme amacıyla centilmenlik anlaşması adı altında maddi yaptırım olan bir sözleşme imzaladıkları ve anılan sözleşmeye valilik onayı da almak suretiyle yıllardır bu uygulamayı yürüttükleri; seyahat firmalarının yazıhanelerinde ücret artış dönemlerinde sözkonusu valilik onaylı protokolü açıkça astıkları, dolayısıyla yıllardan beri Konya ilinden hareket edecek yolcuların diğer illerdeki yolculara kıyasla daha yüksek ücret ödemek durumunda kaldıkları iddiasına ilişkin olarak, ilgili valiliğin şikayet konusuna dair bilgilendirilmesi.

KARAR SAYISI: 01-56/568-137

KARAR TARİHİ: 20-11-2001

Aksaray il merkezinde faaliyet gösteren S.S.13 Numaralı Lider Aksaray Motorlu Kooperatifi adına Mustafa ÖLMEZ, BİRLİK Turizm Ltd. Şirketi adına Mevlüt YÜKSEL ve Yeşil Aksaray Ltd. Şti. adına Mustafa DAĞ'ın 02.08.2001 tarihinde aralarında yaptıkları anlaşma ile şehirlerarası yolcu taşımacılığında rekabetin engellendiği iddiasına ilişkin olarak Ulaştırma Bakanlığı'nın şikayet konusuna dair bilgilendirilmesi.

KARAR SAYISI: 01-56/571-138

KARAR TARİHİ: 20-11-2001

Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'a aykırı uygulamalarda bulunduğu iddiasına yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-56/573-140

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

Parliament, Marlboro ve Kent sigaralarının birebir küçültülmüş paketlerinde satılan sakızların reklamlarının 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun'un kesin yasak

getiren amir hümine aykırı olarak yapıldığı iddiasına ve yasalara aykırılığın önlenmesi talebini içeren başvuru hakkında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı; 4077 sayılı Kanun ile ilgisi dolayısıyla başvurunun Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na gönderilmesi.

KARAR SAYISI: 01-56/575-141

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

08.10.2001 tarihli Zaman Gazetesi'nde yer alan "Ekmek Sıkıntısı da Kapıda" başlıklı haberde, Türkiye Fırıncılar Federasyonu Başkanı Yusuf EKŞİ'nin ifadelerinin 4054 sayılı Kanun çerçevesinde incelenmesini talep eden T.C. Ankara Valiliği Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nün başvurusu ile ilgili olarak, 4054 sayılı Rekabetin korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-56/577-142

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

Nefis Ekmek Fabrikası'nın 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına ilişkin Hakan ERGUN imzalı başvuru ile ilgili olarak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/586-144

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

Türkiye Futbol Federasyonu'nun yayın haklarının devrine ilişkin ihalesi sonrasında, ödeme koşullarının ve ihaleyi alanın bir haftada yayımlayabileceği maç sayısının ihale şartnamesine ve sözleşme koşullarına aykırı olarak değiştirmesi ile 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasını içeren Cine 5 Filmcilik ve Yapımcılık A.Ş.'nin başvurusunun 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/587-145

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'nin şeker pancarı tohumu piyasasında ve tohum alımları ile ilgili sektörde 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına yönelik olarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/588-146

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kabul edilen bir yasa ile teknoparklarda faaliyetini sürdüren yazılım firmalarına vergi muafiyeti getirildiği, bu yasanın teknoparklar dışında kalan firmalara karşı bir haksız rekabete yol açtığı iddiasının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/589-147

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

Kan gazı enjektörü üreten Plas-Set Tıbbi Teknik Malzeme San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin ürünlerinin üzerine kaçak olarak TSE markası bastırmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/590-148

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

EyeSTAR Lastik Institute'ün yayınlamak istedikleri metnin sakıncalı olup olmadığının tespitini talep eden başvurunun 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/591-149

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

Milli Savunma Bakanlığı tarafından 12 Kasım 2001 tarihinde yapılan cerrahi "stapler" alım ihalesine ait idari şartnamede yer alan bir maddenin bazı firmaların ihaleye katılmasını engelleyerek 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/592-150

KARAR TARİHİ: 27-11-2001

Real Hipermarketler Zinciri İzmit şubesinin yasal mevzuatta belirtilen şartları haiz olmaksızın ekmek imal edip satarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına ilişkin olarak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/593-151**KARAR TARİHİ: 27-11-2001**

Foça Yarı Açık Cezaevi Müdürlüğü'nün Foça Cezaevi iş yurdunda ekmek üretip ucuz fiyatla piyasaya satarak 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına ilişkin olarak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/594-152**KARAR TARİHİ: 27-11-2001**

İhlas Sigorta'nın 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına ilişkin olarak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/595-153**KARAR TARİHİ: 27-11-2001**

Dışbank A.Ş.'nin reklamları vasıtasıyla 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasının Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/596-154**KARAR TARİHİ: 27-11-2001**

Akören Belediyesi'nin Akören-Konya arasında yolcu taşıma piyasasında 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasının Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-58/599-155**KARAR TARİHİ: 04-12-2001**

Meyve suyu sektöründe faaliyet gösteren 16 teşebbüsün elma, vişne, kayısı ve şeftali alım fiyatlarını birlikte tespit ederek 4054 sayılı Kanun'u ihlal edip etmediklerine ilişkin yürütülen soruşturma neticesinde; 3 Eylül 1996 tarihinde düzenlenen toplantıya temsilcileri aracılığıyla katılan Elma-Su A.Ş., Asya A.Ş. ve Konfrut A.Ş. teşebbüslerinin elma alım fiyatını ve bu fiyatı oluşturan unsurları tespit ederek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ettikleri; 11 Eylül 1996 tarihinde düzenlenen toplantıya temsilcileri aracılığıyla katılan Elma-Su A.Ş., Aroma A.Ş., Meykon A.Ş. ve Konfrut A.Ş. teşebbüslerinin elma alım fiyatını tespit ederek Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ettikleri; 11 Eylül 1997 tarihinde düzenlenen toplantıya temsilcileri aracılığıyla katılan Elma-Su A.Ş., Aroma A.Ş., Konfrut A.Ş., Meykon A.Ş., Asya A.Ş., Ersu A.Ş. ve Golden A.Ş. teşebbüslerinin elma alım fiyatını ve bu fiyatı oluşturan unsurları tespit ederek Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ettikleri; 5 Temmuz 1997 tarihinde düzenlenen toplantıya temsilcileri aracılığıyla katılan Elma-Su A.Ş., Aroma A.Ş., Ersu A.Ş., Golden A.Ş., Asya A.Ş., Meykon A.Ş., Etap A.Ş., Dimes A.Ş. ve Targıd Ltd. Şti. teşebbüslerinin vişne, kayısı ve şeftali alım fiyatlarını tespit ederek Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ettikleri; ihlale yol açan anlaşmaların hüküm ve sonuçlarının Rekabet Kurumu'nun teşkilatını oluşturduğu 5.11.1997 tarihinden önce sona ermiş olması ve anılan tarihte var olmamaları nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesi uyarınca bir ceza uygulamasına gerek bulunmadığı; Arısu A.Ş., Kerevitaş A.Ş., Nimsa A.Ş., Penkon A.Ş., Tamek A.Ş. ve Yummy Ltd. Şti. teşebbüslerinin 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ettiklerine dair yeterli bilgi ve belge bulunamaması nedeniyle anılan teşebbüsler hakkında ceza uygulanmasına gerek olmadığı; 1998 yılı ve sonrasında ihlalin devam ettiğine dair soruşturma sürecinde yeterli bilgi ve belge edinilememiş olmasına karşın, bu yönde ciddi emareler bulunması nedeniyle, ilgili teşebbüslerin sektördeki faaliyetlerinin Rekabet Kurumu'nca izlenerek gözetim altında tutulması.

KARAR SAYISI: 01-58/616-162**KARAR TARİHİ: 04-12-2001**

Mc Donald's firmasının Mayıs-Ekim 2001 tarihleri arasında ana ürünlerini (McChicken, Bigmac ve McRoyal) maliyetlerinin altında satarak rekabet kurallarını ihlâl ettiği iddiasına ilişkin olarak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-58/617-163**KARAR TARİHİ: 04-12-2001**

Philip Morris Sabancı Pazarlama ve Satış A.Ş.'nin Fidan Kuruyemiş'e belli markalı ürünlerini adigeçen firmanın talep etmesine karşın vermeyerek 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına ilişkin olarak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-59/629-166

KARAR TARİHİ: 11-12-2001

Mercedes Benz Türk A.Ş., TÜSİAD, YASED ve OSD'nin eylemleri ile Hürriyet Gaz. ve Mat. A.Ş.'nin bazı köşe yazarı ve muhabirlerinin yazılarının 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesini ihlal edici nitelikte olduğu iddiasına ilişkin Av. Atilla KART, Av. İsmail BİÇER, Av. A. Celalettin YALÇIN'ın şikayetlerinin Rekabet Kanunu çerçevesinde değerlendirilecek nitelikte olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-59/531-167

KARAR TARİHİ: 11-12-2001

Sigorta şirketlerinin banka ve yetkili oto bayilikleri de yapan acentelikleri bulunması sonucunda, sigorta acentelerinin haksız rekabetine maruz kaldıkları iddiasını içeren Gaziantep Ticaret Odası'nın şikayetine ilişkin herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-61/640-169

KARAR TARİHİ: 20-12-2001

Trabzon Eczacılar Odası'nın KTÜ Tıp Fakültesi Farabi Hastanesi döner sermaye işletmesi eczanesi hakkında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-63/645-171

KARAR TARİHİ: 25-12-2001

Galatasaray Spor Kulübü, Fenerbahçe Spor Kulübü ve Beşiktaş Spor Kulübü'nün aralarında protokol imzalayarak futbolcu transferi pazarında rekabeti ihlal ettiklerine ilişkin şikayete yönelik olarak bir önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı.

KARAR SAYISI: 01-63/650-172

KARAR TARİHİ: 25-12-2001

İsmail ERYILMAZ'ın TOBB'a ilişkin şikayetinin 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-63/651-173

KARAR TARİHİ: 25-12-2001

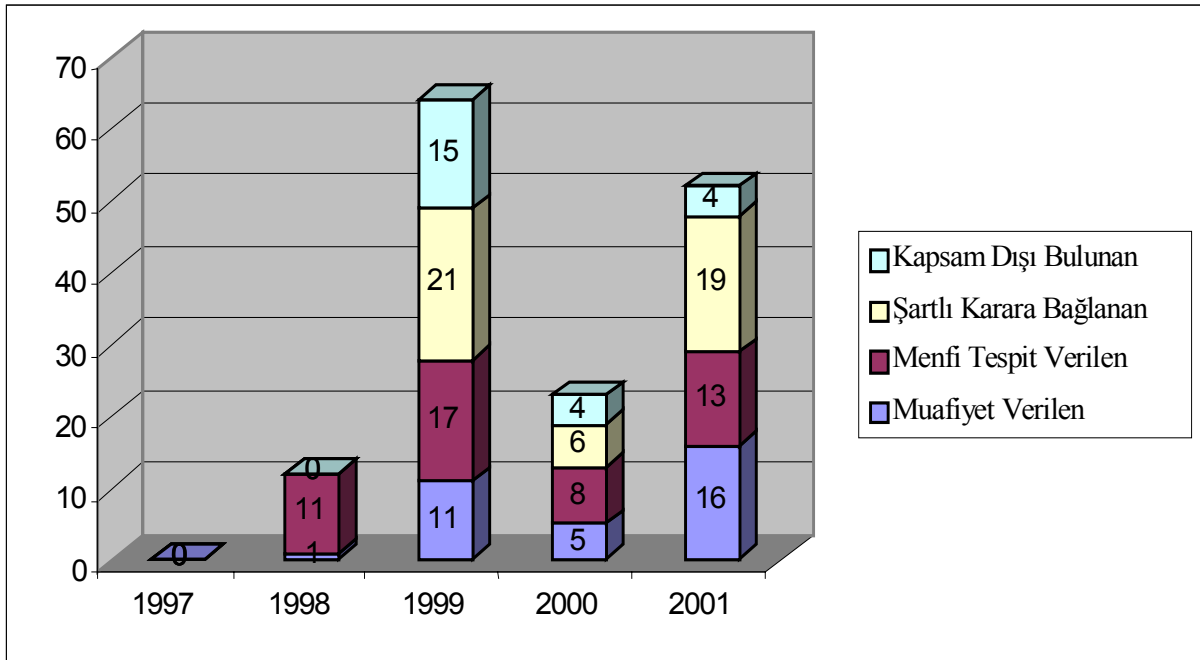
İnternet sitelerinin Anadolu Ajansı'nın haberlerini izinsiz kullanmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri yönündeki Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet GÜLER'in iddiasının 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığı.

2.1.2. Menfi Tespit/Muafiyet Başvuruları

Tablo 5
MENFİ TESPİT/MUAFİYET
KARARLARI
1997-2001

	Muafiyet Verilen	Menfi Tespit Verilen	Şartlı Karara Bağlanan	Kapsam Dışı Bulunan	Toplam
1997	-	-	-	-	-
1998	1	11	-	-	12
1999	11	17	21	15	64
2000	5	8	6	4	23
2001	16	13	19	4	52

Şekil 5
MENFİ TESPİT/MUAFİYET
KARARLARI
1997-.2001

**MENFİ TESPİT/MUAFİYETE İLİŞKİN
2001 YILI NİHAİ KARARLAR LİSTESİ**

KARAR SAYISI: 01-04/24-6

KARAR TARİHİ: 16-01-2001

Borusan Otomotiv İthalat ve Dağıtım A.Ş.'nin "Dağıtım ve Servis Anlaşması"na menfi tespit belgesi verilemeyeceği; şartlı olarak grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-04/25-7

KARAR TARİHİ: 16-01-2001

Mercedes Benz Türk A.Ş.'nin "Bayilik Sözleşmesi"nin şartlı olarak grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-05/34-8

KARAR TARİHİ: 23-01-2001

Gen-Pa Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.'nin Ericsson Mobile Communications ile yapmış olduğu "Distribütörlük Anlaşması"na menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-06/46-11

KARAR TARİHİ: 30-01-2001

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (Çaykur) tarafından ihraç edilmek üzere üretilen paketlenmiş çayların yurtdışında satışını yapabilecek firmalarla imzalanacak ve teşekkül ile yurtdışındaki bayi arasındaki ilişkileri düzenleyecek olan yurtdışı bayilik sözleşmesinin, 1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-06/47-12

KARAR TARİHİ: 30-01-2001

Er-Tel Erdem Telekomünikasyon Elektronik ve Bilgi İşlem San. ve Tic. A.Ş.'nin Sony Eurasia Pazarlama A.Ş. ile yapmış olduğu "Yetkili Satış Ortağı Anlaşması"na "bireysel muafiyet" tanınması.

KARAR SAYISI: 01-06/48-13

KARAR TARİHİ: 30-01-2001

EMI- Kent Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'nin Harika Kasetçilik San. ve Tic. A.Ş. ile yapmış olduğu "Hisse Devir Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-06/52-15

KARAR TARİHİ: 30-01-2001

Sanofi SA/AG'nin, Sami AYSOY, Deniz AYSOY, Elyan MENDA, Tello MENDA, Nişan Arek KUYUMCIYAN ve Arşaguhi Rita KUYUMCIYAN'ın, Sanofi Doğu İlaç A.Ş., Sanofi Difaş Kimyevi Maddeler Pazarlama A.Ş., Medifarm İlaç San. ve Tic. A.Ş., Synthelabo İlaç Tic. A.Ş. ve Pierre Fabre İlaç A.Ş.'ndeki hisselerinin tamamını devralması konusunda; devralma işleminin 4054 sayılı Kanun'un 7. Maddesi kapsamında incelenemeyeceği ve taraflar arasında imzalanan hisse satış sözleşmesine menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-06/55-18

KARAR TARİHİ: 30-01-2001

Manajans Thompson Reklam İşleri A.Ş. ve Moran Ogilvy & Mather Reklamcılık A.Ş. arasında yapılacak olan "Mindshare Adi Ortaklık Sözleşmesi"ne şartlı olarak 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınması.

KARAR SAYISI: 01-07/64-20

KARAR TARİHİ: 06-02-2001

DAF Tırsan Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. ve DAF Trucks N.V. arasında akdedilen "İthalatçı Anlaşması"nın koşullu olarak 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-08/73-21

KARAR TARİHİ: 13-02-2001

Türk Hava Yolları A.O.'nın Mısır Havayolları, Ürdün Krallığı Havayolları ve İsrail Havayolları ile imzaladığı havuz ("pool") anlaşmalarına bildirim tarihinden itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınması.

KARAR SAYISI: 01-15/137-33

KARAR TARİHİ: 03-04-2001

Castrol ile Assan Hyundai Motorlu Araçlar Satış A.Ş., Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş., Doğu Motor Servis ve Ticaret A.Ş., Doğu Otomotiv San. ve Tic.A.Ş., Katalonya Oto Servis ve Tic.A.Ş. arasında yapılan sözleşmelere ve Castrol ile Honda Anadolu Motosiklet Ür. ve Paz. A.Ş. arasında yapılan sözleşmeye menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-15/139-34**KARAR TARİHİ: 03-04-2001**

Artı-Fe Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti. ile PWP SA arasında imzalanan “Serbest Ticaret Anlaşması”na menfi tespit belgesi verilemeyeceği; ilgili anlaşmanın 1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığı.

KARAR SAYISI: 01-15/140-35**KARAR TARİHİ: 03-04-2001**

Anadolu Honda Otomobilcilik A.Ş., Honda yetkili satıcıları ve Honda yetkili servisleri arasında akdedilen “Yetkili Satıcılık ve Yetkili Servis Sözleşmeleri”nin koşullu olarak grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-15/140-36**KARAR TARİHİ: 03-04-2001**

MAN Otobüs ve Kamyon San. A.Ş.’nin bayilik sözleşmesinin, koşullu olarak grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-15/140-37**KARAR TARİHİ: 03-04-2001**

Nissan Otomotiv A.Ş.’nin yetkili servis istasyonu işletme sözleşmesinin ve yedek parça satış sözleşmesinin koşullu olarak grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-18/154-42**KARAR TARİHİ: 10-04-2001**

Başarı Elektronik San ve Tic. A.Ş. ile Nokia Mobile Phones arasında akdedilen “Distribütörlük Anlaşması”na menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-18/155-43**KARAR TARİHİ: 10-04-2001**

Boronkay Oto Tic. ve San. A.Ş., DAF Otobus BV, Berkof BV ve yetkili servisler arasında akdedilen “Distribütörlük Anlaşmaları” ile pazarlama, dağıtım, satış ve servis sisteminin oluşturulmasında çeşitli teşebbüslerle imzalanan “Servis Anlaşmaları” ile ilgili olarak: Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. ile Berkhof B.V. arasında imzalanmış olan “yedek parça dağıtım anlaşması”nın 1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığı; Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. ile Daf Otobus BV arasında imzalanmış olan dağıtım ve servise ilişkin “ithalatçı anlaşması”nın koşullu olarak 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceği; Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. ile servis sisteminin oluşturulması için çeşitli teşebbüslerle imzalanan “yetkili servis anlaşmaları”na koşullu olarak bireysel muafiyet tanınabileceği.

KARAR SAYISI: 01-19/175-45**KARAR TARİHİ: 17-04-2001**

Bimaş Birleşik Medya Pazarlama A.Ş.’nin “Prodüksiyon Desteği Çalışma Koşulları Anlaşması”na menfi tespit verilemeyeceği; sözkonusu anlaşmaya koşullu olarak bireysel muafiyet tanınabileceği.

KARAR SAYISI: 01-20/185-46**KARAR TARİHİ: 25-04-2001**

Seagram İçki Dağıtım San. ve Tic. A.Ş. unvanlı bir ortak girişim şirketi kurulmasına ilişkin olarak; “Hissedarlık Anlaşması”na menfi tespit belgesi verilmesi ve “Lojistik ve Yardımcı Hizmetlerin Verilmesine İlişkin Anlaşma”ya 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınması.

KARAR SAYISI: 01-22/197-53**KARAR TARİHİ: 08-05-2001**

Diageo Plc ve Pernod Ricard SA arasında Seagram’ın üretim tesislerini ve markalarını satmak için düzenlenen ihaleye birlikte katılmak amacıyla imzalanan sözleşmeye ileriki tarihlerde ilgili sözleşmeden kaynaklanan ya da kaynaklanacak olan devralma işlemlerini kapsamamak kaydıyla menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-22/198-54**KARAR TARİHİ: 08-05-2001**

Turgut Holding A.Ş., Fako İlaçları A.Ş. ile SmithKline Beecham International ve SmithKline Beecham İlaç Tic. A.Ş. arasında akdedilen “Fason Üretim Anlaşması”na, anlaşmanın yapıldığı 23.11.2000 tarihinden itibaren 5 yıl süre ile bireysel muafiyet tanınması.

KARAR SAYISI: 01-22/199-55**KARAR TARİHİ: 08-05-2001**

Arçelik A.Ş.’nin yetkili servis işletmeleri ile akdettiği satış sonrası servis sistemine ilişkin anlaşmalarla bu anlaşmaların yerine akdedilecek yetkili servis sözleşmesine koşullu olarak 5 yıl süre ile bireysel muafiyet tanınması; Arçelik A.Ş. ile yetkili servisler arasında akdedilen mevcut

sözleşmelerin yerine geçecek olan yeni anlaşmaya menfi tespit belgesi verilemeyeceği; yeni anlaşmanın düzeltilmiş nihai haliyle 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığı.

KARAR SAYISI: 01-24/232-60

KARAR TARİHİ: 22-05-2001

Türk Philips Aydınlatma San. ve Tic. A.Ş.'nin tek ithalatçısı olduğu atılabilir cinsten pillerin satışı ve pazarlanması amacıyla Birlik Gıda ve San. ve Tic. A.Ş. ile akdedilen "Distribütörlük Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilemeyeceği; ilgili sözleşmenin koşullu olarak 1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-25/240-62

KARAR TARİHİ: 29-05-2001

Abbott Laboratuvarları İthalat, İhracat ve Tic. Ltd. Şti., Fako İlaçları A.Ş. ile Abfar İlaçları San. ve Tic. A.Ş. arasında fason üretim ilişkisi kuran "İmalat Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilemeyeceği; ilgili sözleşmeye koşullu olarak bireysel muafiyet tanınabileceği.

KARAR SAYISI: 01-25/242-64

KARAR TARİHİ: 29-05-2001

SÜTAŞ Pastörize Süt ve Süt Mamülleri Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin bayileri ve seyyar satıcıları ile yapmış olduğu sözleşmelere ilişkin olarak; bildirimde bulunulan bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerine menfi tespit belgesi verilemeyeceği; anılan sözleşmelerin 1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağı; sözleşmelere bireysel muafiyet verilebilmesi için gerekli olan şartların sağlanmaması nedeniyle bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerine bireysel muafiyet de tanınamayacağı; ilgili sözleşmelerin koşullu olarak 1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-25/243-65

KARAR TARİHİ: 29-05-2001

AFM Uluslararası Film Prodüksiyon Tic. San. A.Ş.'ne ait sinema büfelerinde yalnızca Has Gıda San. ve Tic. A.Ş. ürünlerinin satılması, reklam ve tanıtımının yapılması için akdedilen sözleşmeye menfi tespit belgesi verilemeyeceği; 1997/4 sayılı Tebliğ kapsamında bir işlem olması dolayısıyla, sözleşmenin grup muafiyeti koşullarını taşıdığı.

KARAR SAYISI: 01-25/244-66

KARAR TARİHİ: 29-05-2001

ETİ Pazarlama ve Sanayi A.Ş.'nin 112 toptancı teşebbüsle yapmış bulunduğu "Distribütörlük Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilemeyeceği; sözleşmelerin 1997/3 sayılı Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağı; sözleşmelere bireysel muafiyet tanınamayacağı; anılan sözleşmenin 1997/3 sayılı Tebliğ'e uygun olarak yeniden düzenlenmesi koşulu ile ilgili sözleşmelerin grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-25/245-67

KARAR TARİHİ: 29-05-2001

Yeni Karamürsel Giyim ve İhtiyaç Maddeleri Pazarlama A.Ş.'nin bayileriyle imzaladığı "Bayilik Sözleşmeleri"ne menfi tespit belgesi verilemeyeceği; anlaşmaların 1997/3 sayılı Tebliğ, 1997/4 sayılı Tebliğ ve 1998/7 sayılı Tebliğ kapsamı dışında kaldıkları ve dolayısıyla grup muafiyetinden yararlanamadıkları; koşullu olarak ve başvuru tarihi olan 29.12.1998 tarihinden itibaren beş yıl süre ile ilgili sözleşmelere bireysel muafiyet tanınabileceği.

KARAR SAYISI: 01-27/261-75

KARAR TARİHİ: 12-06-2001

Temsa Termomekanik Sanayi ve Ticaret A.Ş. İş Makinaları Grubu ile yetki verilen servisler arasında akdedilen "İş Makinaları Yetkili Servis Anlaşması" ve "Forklift Yetkili Servis Anlaşması" ile ilgili olarak: talep edilen menfi tespit belgesinin verilemeyeceği; başvuru konusu anlaşmaların, sözleşme tarihi olan 27.05.1998 tarihinden 26.05.2003 tarihine kadar beş yıl süre ile 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulması.

KARAR SAYISI: 01-27/262-76

KARAR TARİHİ: 12-06-2001

Temsa Termomekanik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Otomotiv Pazarlama Bölümü ile yetki verilen servisler arasında akdedilen "Ticari Araç Yetkili Servis Sözleşmesi" ile ilgili olarak: talep edilen menfi tespit belgesinin verilemeyeceği; sözleşmenin sadece servis hizmetlerine yönelik olarak düzenlenmiş olması nedeniyle ilgili Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağı;

başvuru konusu sözleşmenin, sözleşme tarihi olan 04.05.1998 tarihinden 03.05.2003 tarihine kadar beş yıl süre ile 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulması.

KARAR SAYISI: 01-27/263-77

KARAR TARİHİ: 12-06-2001

Temsa Termomekanik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Otomotiv Pazarlama Bölümü ile yetkili satıcılar arasında akdedilen "Yedek Parça Yetkili Satıcılık Anlaşması" ve "Yetkili Satıcıların Parça Satışını Düzenleyen Sirküler" ile ilgili olarak: ilgili sözleşme ve sirküler için Rekabet Kurulu'na bildirim yükümlülüğünün bulunmadığı; bildirilen anlaşmanın grup muafiyeti kapsamında olması nedeniyle, menfi tespit belgesi verilmesine gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-28/277-81

KARAR TARİHİ: 19-06-2001

Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. ile İş-Tim Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş. arasında imzalanan "Şebekelerarası Ara Bağlantı Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-29/285-85

KARAR TARİHİ: 26-06-2001

Ocean Overseas Holdings Ltd. ve Sezginler Grubu arasında imzalanan "Ortak Girişim Anlaşması"na menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-30/302-90

KARAR TARİHİ: 04-07-2001

Uçak Servisi A.Ş. (USAŞ) ile Yat ve Otelcilik Tic. Ltd. Şti. arasında akdedilen "Franchise Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilemeyeceği; sözleşmenin bazı maddelerinin Tebliği ile uyumlu hale getirilmesi kaydıyla 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-32/315-92

KARAR TARİHİ: 10-07-2001

Anadolu Isuzu Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. ile bayileri arasında akdedilen yetkili servis, araç ve yedek parça bayilik sözleşmelerine menfi tespit belgesi verilemeyeceği; bununla beraber sözleşmenin, bazı maddelerinin 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile uyumlu hâle getirilmesi koşuluyla, grup muafiyetinden yararlanabileceği.

KARAR SAYISI: 01-36/349-96

KARAR TARİHİ: 24-07-2001

Sanko Otomotiv Pazarlama San. ve Tic. A.Ş. ile Daewoo-Motor Poland (DMP) arasında akdedilen Daewoo marka hafif ticari araçların distribütörlük ve satış sonrası servis sözleşmelerine Kanun'un 5'inci maddesine göre bireysel muafiyet tanınmayacağı, ancak "Satış Sonrası Servis Anlaşmaları"nda 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği hükümleri çerçevesinde gerekli değişikliklerin yapılması durumunda bu anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanabilecekleri.

KARAR SAYISI: 01-37/366-98

KARAR TARİHİ: 31-07-2001

Hepolux S.A., Nejdete METE, Çiğdem METE, Serdar METE, Güçsem Kalıp ve Plastik Ltd. Şti. ve Uğur GÜRDAMAR arasındaki ortak girişimin 1997/1 sayılı Tebliğ çerçevesinde "birleşme ve devralma sayılan hallerden" olduğu, ancak 1998/2 ve 1997/1 sayılı Tebliğlerde yer alan eşikleri aşmaması nedeniyle izne tabi olmadığı; sözleşmede yer alan bazı hükümlerin 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında olması nedeniyle, sözleşmede gerekli değişikliklerin yapılması koşulu ile menfi tespit belgesinin verilebileceği.

KARAR SAYISI: 01-40/401-102

KARAR TARİHİ: 22-08-2001

Hyundai Assan Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'nin yeniden satıcıları ile yaptığı "Yetkili Satıcı ve Yetkili Servis Sözleşmesi"nin bazı hükümlerinin 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile uyumlu hâle getirilmesi koşulu ile, anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanacağı.

KARAR SAYISI: 01-41/412-106

KARAR TARİHİ: 28-08-2001

Applied Analytical Industries Inc., Applied Analytical Industries Holding Limited, İlaç ve Kimya Endüstrisi İşverenler Sendikası (İEİS), İlaç ve Kimya Endüstrisi Araştırma ve Geliştirme Vakfı (İKEV) arasında imzalanan Ortaklık Anlaşması'na koşullu olarak menfi tespit belgesi verilebileceği.

KARAR SAYISI: 01-43/425-108**KARAR TARİHİ: 11-09-2001**

Tırsan Servis San. Tic. Ltd. Şti. ve BPW Bergische Achsen Kommandit Gesellschaft arasında akdedilen Servis Anlaşması'na menfi tespit belgesi verilemeyeceği; Servis Anlaşması'nın bazı maddelerinin rekabet hukuku ile uyumlu hâle getirilmesi koşulu ile sözkonusu anlaşmaya bildirim tarihi olan 5.5.1998'den başlayarak 5 yıl süre ile bireysel muafiyet tanınması.

KARAR SAYISI: 01-43/426-109**KARAR TARİHİ: 11-09-2001**

İlaç Endüstrisi İşverenleri Sendikası (İEİS), Tes Koop., Ankara Ecza Koop., İçel Ecza Koop. ve Eskişehir Ecza Koop. arasında imzalanan protokole menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-43/427-110**KARAR TARİHİ: 11-09-2001**

Merck Sharp Dohme Int., Merck Sharp&Dohme İlaçları Ltd. Şti. ve Fako İlaçları A.Ş. arasında fason üretim ilişkisi kuran "Fason Üretim ve Hizmet Anlaşması"na menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-44/435-113**KARAR TARİHİ: 18-09-2001**

E-Kart Elektronik Kart Sistemleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Giesecke & Devrient GmbH arasında akdedilen "Tercih Edilen Sağlayıcı Anlaşması"na menfi tespit belgesi verilemeyeceği; 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınması; anlaşmanın zamanında bildirilmemiş olması nedeniyle, taraf teşebbüslerin ve bildirim yükümlülüğü olan yöneticilerin idari para cezası ile cezalandırılmaları.

KARAR SAYISI: 01-44/435-114**KARAR TARİHİ: 18-09-2001**

Exel Uluslararası Nakliyat A.Ş. ticari unvanlı ortak girişim şirketinin kurulmasını öngören "Hissedarlar Sözleşmesi"ne ve bunun eki niteliğindeki "Rekabet Etmeme Sözleşmesi"ne koşullu olarak menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-45/452-116**KARAR TARİHİ: 27-09-2001**

Borusan Otomotiv İthalat ve Dağıtım A.Ş.'nin yetkili servisleri ile akdettiği yetkili servis anlaşmasına menfi tespit belgesi verilemeyeceği; anlaşmanın bazı hükümlerinin rekabet hukuku ile uyumlu hâle getirilmesi koşulu ile bildirim konusu anlaşmaya imza tarihinden itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınması.

KARAR SAYISI: 01-46/473-118**KARAR TARİHİ: 02-10-2001**

Orhan Holding A.Ş. ile Nobel Plastiques S.A. arasında imzalanan "Hissedarlar Sözleşmesi"ne ve bu sözleşmenin eki niteliğindeki "Lisans ve Teknik Yardım Anlaşması"na menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-51/517-127**KARAR TARİHİ: 23-10-2001**

Artı-Fe Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti. ile Ed.Scharwachter GmbH+Co arasında akdedilen "Yetkili Satıcılık Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilemeyeceği, sözleşmenin 1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında olduğu.

KARAR SAYISI: 01-56/555-131**KARAR TARİHİ: 20-11-2001**

Castrol Madeni Yağlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Castrol) ile Borusan Otomotiv İthalat ve Dağıtım A.Ş. (Borusan Otomotiv) arasında akdedilen, Borusan Otomotiv'in mevcut ve kurulacak olan yetkili servis ve bayilerinin ihtiyacı olan yağlar ve sair ürünlerin, Castrol tarafından karşılanmasının Borusan Otomotiv tarafından tavsiye edilmesini ve Borusan Otomotiv tarafından halihazırda işletilen ve işletilecek olan bayi ve servislerin (merkez servis) bu konudaki ihtiyaçlarının Castrol tarafından karşılanmasını düzenleyen anlaşmaya menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-56/556-132**KARAR TARİHİ: 20-11-2001**

MAİS Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş.'nin ikinci el otomobil satış garantisi uygulamasına menfi tespit belgesi verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-56/572-139**KARAR TARİHİ: 20-11-2001**

L'oreal Türkiye Kozmetik San. ve Tic. A.Ş.'nin Ayşe EYİNLİ ile akdettiği sözleşmenin grup muafiyetinden yararlandığı.

KARAR SAYISI: 01-58/608-161**KARAR TARİHİ: 04-12-2001**

Tırsan Servis San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Wabco Fahrzeugbremsen arasında akdedilen "Servis ve Yedek Parça Anlaşması"na koşullu olarak bireysel muafiyet tanınması.

KARAR SAYISI: 01-59/624-165**KARAR TARİHİ: 11-12-2001**

Toros Gübre ve Kimya Endüstrisi A.Ş.'nin Toros Gübre ve Zirai İlaç Pazarlama A.Ş.'ni devralması işleminin 1997/1 sayılı "Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" in 4'üncü maddesi kapsamında izne tabi bir devralma işlemi olmadığı; söz konusu işleme talep edilen menfi tespit belgesinin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-59/637-168**KARAR TARİHİ: 14-12-2001**

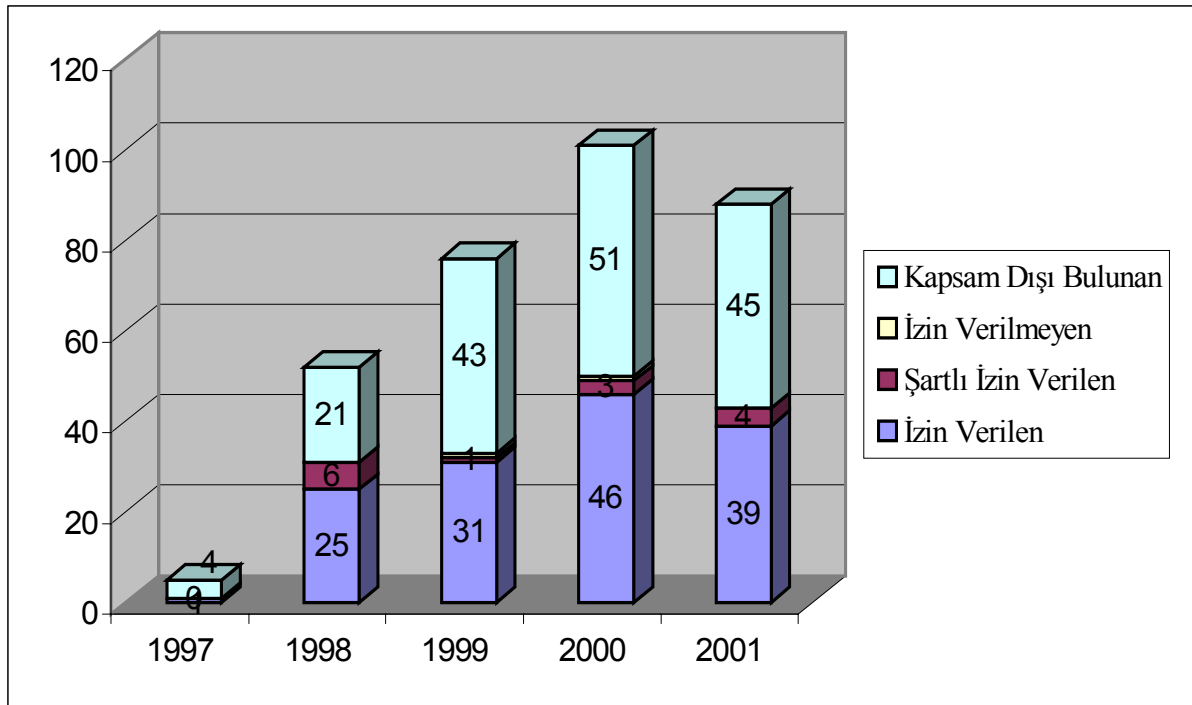
BAT Grubu şirketleri ile Düzey Tüketim Malları Sanayi Pazarlama ve Ticaret A.Ş. arasında imzalanmış olan "Dağıtım Anlaşması"na ve British American Tobacco Sigara ve Tütüncülük San. ve Tic.A.Ş.'nin pay sahipleri arasındaki ilişkiyi düzenlemek amacıyla yine Düzey Tüketim Malları Sanayi Pazarlama ve Ticaret A.Ş. ile BAT Grubu'na dahil dört şirket ve Sunel Ticaret Türk A.Ş. tarafından imzalanmış olan "Hissedarlar Anlaşması"na menfi tespit/muafiyet talebine ilişkin; British American Tobacco Exports B.V. Merkezi Hollanda Amsterdam Türkiye İstanbul Şubesi, Düzey Tüketim Malları San. Paz. ve Tic. A.Ş. ve British American Tobacco Exports B.V. arasında imzalanan Dağıtım Anlaşması'na, içerdiği rekabeti kısıtlayıcı hükümler nedeniyle menfi tespit verilemeyeceği; söz konusu anlaşmanın belirli şartlar altında feshedilmesi durumunda fesih tarihinden itibaren 1 yıllık sürenin sonuna kadar Düzey Tüketim Malları San. Paz. ve Tic. A.Ş. üzerine getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü nedeniyle anlaşmanın grup muafiyetinden de yararlanamayacağı; ancak, bu hükmün kaldırılması halinde anlaşmanın 1997/3 sayılı "Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" kapsamına girebileceği; tarafların anlaşmada bu yönde bir değişiklik yapmak istemedikleri göz önüne alınarak söz konusu Dağıtım Anlaşması'nın mevcut haline Kanun'un 5'inci maddesi uyarınca ve imzalanma tarihi olan 26.06.2001'den itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınması; British American Tobacco Grubu'na bağlı şirketler, Düzey Tüketim Malları Sanayi Pazarlama ve Ticaret A.Ş. ve Sunel Ticaret Türk A.Ş. arasında akdedilen ve British American Tobacco Sigara ve Tütüncülük San. Tic. A.Ş. pay sahiplerinin aralarındaki ilişkileri düzenleyen Hissedarlık Anlaşması'nın, British American Tobacco Sigara ve Tütüncülük San. Tic. A.Ş.'nin kontrol yapısında bir değişikliğe yol açmaması nedeniyle 1997/1 sayılı "Rekabet Kurulu'dan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" kapsamında değerlendirilemeyeceği; Düzey Tüketim Malları San. Paz. ve Tic. A.Ş. bakımından dağıtım anlaşmasının devam ettiği ve muafiyet aldığı sürece, Sunel Ticaret Türk A.Ş. bakımından ise tedarik anlaşmasının (ilişkisinin) devamı süresince, dikey anlaşmalarda da bulunması nedeniyle, Hissedarlık Anlaşması'ndaki rekabet yasağının 4054 sayılı Kanun bakımından sakınca yaratmayacağı; bu nedenle her iki teşebbüs bakımından da dikey anlaşmaların sona ermesi halinde Hissedarlık Sözleşmesi'ndeki rekabet yasağı hükmünün uygulanmaması gerektiği.

2.1.3. Birleşme ve Devralmalar

Tablo 6
BİRLEŞME/DEVRALMA KARARLARI
1997-2001

	İzin Verilen	Şartlı İzin Verilen	İzin Verilmeyen	Kapsam Dışı Bulunan
1997	1	-	-	4
1998	25	6	-	21
1999	31	1	1	43
2000	46	3	1	51
2001	39	4	0	45

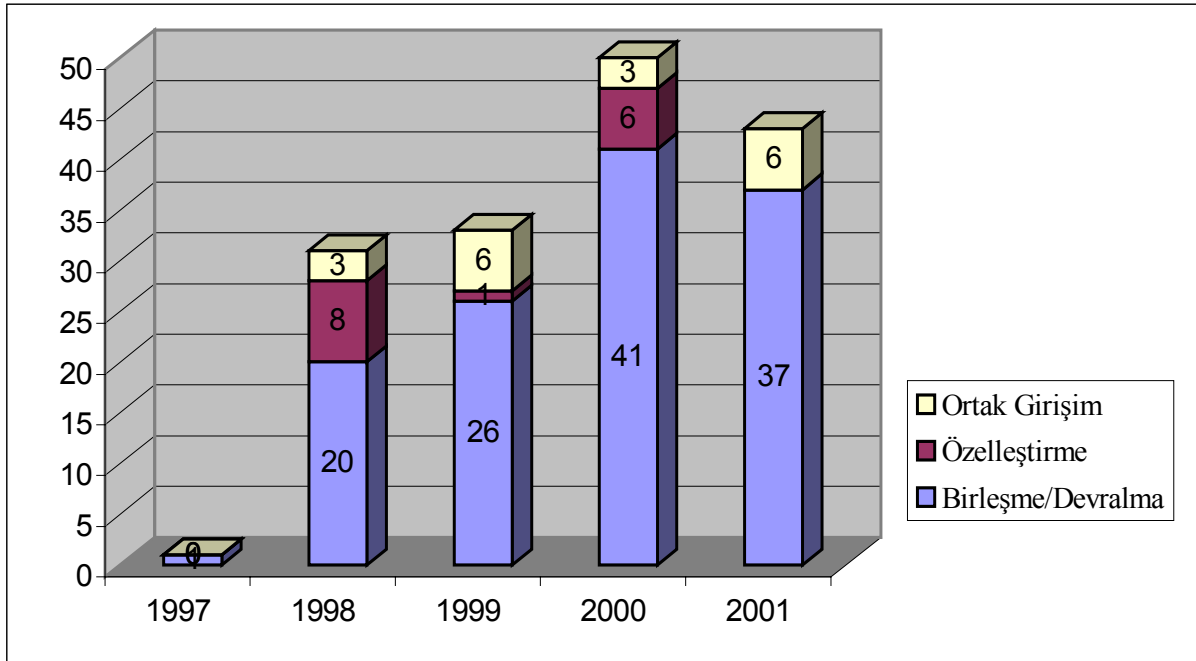
Şekil 6
BİRLEŞME/DEVRALMA KARARLARI
1997-2001

Tablo 7
BİRLEŞME/DEVRALMANIN NİTELİĞİ
1997-2001

	Birleşme/ Devralma	Özelleştirme	Ortak Girişim	Toplam
1997	1	-	-	1
1998	20	8	3	31
1999	26	1	6	33
2000	41	6	3	50
2001	37	0	6	43

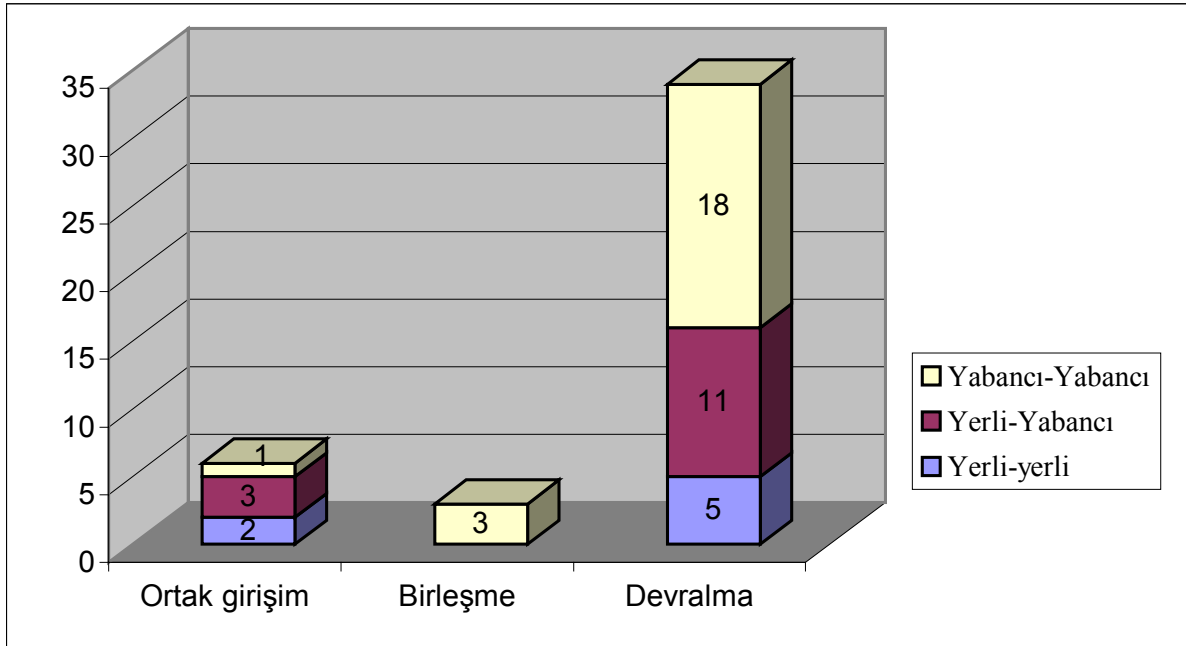
Şekil 7
BİRLEŞME/DEVRALMANIN NİTELİĞİ
1997-2001

Tablo 8
BİRLEŞME/DEVRALMANIN
TARAFLARINA GÖRE DAĞILIMI
2001

	Ortak Girişim	Birleşme	Devralma	Toplam
Yerli-Yerli	2	-	5	7
Yerli-Yabancı	3	-	11	14
Yabancı-Yabancı	1	3	18	22

Şekil 8
BİRLEŞME/DEVRALMANIN
TARAFLARINA GÖRE DAĞILIMI
2001

BİRLEŞME VE DEVRALMALARA İLİŞKİN 2001 YILI NİHAİ KARARLAR LİSTESİ

KARAR SAYISI: 01-02/3-1

KARAR TARİHİ: 04-01-2001

Elektroteknik ürünler, alçak gerilim elektrik şalt cihazları ve izolatör satışı yapacak olan ve General Electric ile Kale Grubu'nun iştirak edeceği bir ortak girişim şirketi kurulması işlemine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-02/4-2

KARAR TARİHİ: 04-01-2001

Delphi Automotive Systems Inc.'nin Lucas Servis Tic. A.Ş.'ni devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-03/10-3

KARAR TARİHİ: 09-01-2001

Koç Net Haberleşme Teknolojileri ve İletişim Hizmetleri A.Ş., Temel Ticaret ve Yatırım A.Ş., Nazar Dayanıklı ve Dayanaksız Sınai Mallar Yatırım ve Pazarlama A.Ş. ve Zer Madencilik ve Dayanıklı Mallar Yatırım ve Pazarlama A.Ş.'nin, Bilkom Bilişim Hizmetleri A.Ş.'ni devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-05/41-9

KARAR TARİHİ: 23-01-2001

12.12.2000 tarih, 00-49/518-283 sayılı Kurul kararı ile devralma işlemine izin verilmiş olan DyStar Tekstil Boyaları ve Tic. Ltd. Şti. ve BASF Türk Boya ve Kimya Ltd. Şti.'ne, bildirim yapmadan devralma işlemini gerçekleştirmelerinden dolayı 4054 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesinin uyarınca idari para cezası verilmesine gerek olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-06/51-14

KARAR TARİHİ: 30-01-2001

Güney Grubu ve Bagir Co. arasında bir ortak girişim şirketi kurulmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-06/53-16

KARAR TARİHİ: 30-01-2001

SmithKline Beecham Plc.'nin Block Drug Company Inc.'e ait hisseleri devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-06/54-17

KARAR TARİHİ: 30-01-2001

Alliance UniChem Plc tarafından Hedef Holding A.Ş. hisselerinin %25'lik kısmının pay sahiplerinden devralınması, ilave %25'lik bölümün de daha sonraki bir tarihte devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-09/83-23

KARAR TARİHİ: 20-02-2001

Abbott Laboratories Inc.'in tamamen devralacağı BASF Aktiengesellschaft'ın iştiraki olan ve İstanbul'da faaliyet gösteren Knoll Alman İlaç ve Ecza Tic. Ltd. Şti.'ni de devralması konusunda; hisse devri sözleşmesinin 27'nci maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen rekabet etmeme taahhüdünün 5 yıl olarak değiştirilmesi koşuluyla, sözkonusu devir işlemine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-10/102-25

KARAR TARİHİ: 27-02-2001

Yaşar Holding A.Ş.'nin Ege Gübre Sanayi A.Ş.'nde sahip olduğu % 49.44 oranındaki hisseleri Recep Gençer ve Gençer Holding A.Ş.'ne devretmesine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-10/106-26

KARAR TARİHİ: 27-02-2001

Robert Bosch GmbH'nın, Mannesman Rexorth AG'nin kontrolünü "Kiralama Anlaşması" ile devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-12/112-27

KARAR TARİHİ: 13-03-2001

General Electric Company'nin Honeywell International Inc.'i devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-12/113-28

KARAR TARİHİ: 13-03-2001

EADS ile BAES tarafından, "airbus" faaliyetlerinin ve malvarlıklarının, Airbus Integrated Company S.A.S. (AIC) adı altında birleştirilmesine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-12/117-30**KARAR TARİHİ: 13-03-2001**

Almanya'da kurulu Daimler Chrysler AG'nin, Japonya'da kurulu Mitsubishi Motors Corporation'ın yeni ihrac edilecek ve nihai olarak Mitsubishi'nin sermayesinin % 34'üne tekabül edecek hisselerini taahhüt etmek suretiyle devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-13/121-31**KARAR TARİHİ: 28-03-2001**

Yibitaş Holding A.Ş.'nin, Agretaş Agregası İnşaat San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-18/153-41**KARAR TARİHİ: 10-04-2001**

Eczacıbaşı Rhone-Poulenc İlaç San. A.Ş.'nin %45 oranındaki hissesinin Aventis Grubu'ndan Eczacıbaşı Grubu'na devrine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-20/188-47**KARAR TARİHİ: 25-04-2001**

Bosch San. ve Tic. A.Ş.'nin otomasyon teknolojisi faaliyetlerinin ve bu faaliyetlere yönelik malvarlığının Mannesman Rexroth A.Ş. tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-20/189-48**KARAR TARİHİ: 25-04-2001**

Anadolu Cam San. A.Ş., Camiş Madencilik A.Ş., Camiş Sigorta Hizmetleri A.Ş. ile BMT N.V., BMT OMCO International B.V., International Gears Company S.A. arasında cam ambalaj ve cam ev eşyası kalıp üretimi konusunda faaliyet gösterecek olan OMCO İstanbul Kalıp Sanayi ve Ticaret A.Ş. unvanıyla bir ortak girişim şirketi kurulmasına ve Camiş Makina ve Kalıp San. A.Ş.'ndeki varlıkların ortak girişim şirketine devredilmesine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-22/196-52**KARAR TARİHİ: 08-05-2001**

Eczacıbaşı İlaç San. ve Tic. A.Ş., Eczacıbaşı Holding A.Ş., Eczacıbaşı Yatırım Holding Ortaklığı A.Ş. ve Girişim Pazarlama A.Ş.'nin Eczacıbaşı Warner Lambert İlaç San. ve Tic. A.Ş.'nde sahip oldukları hisselerini Pfizer Enterprises Inc.'e devretmelerine koşullu izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-24/231-59**KARAR TARİHİ: 22-05-2001**

Tetra Laval S.A.'nin Sidel S.A.'yı devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-25/246-68**KARAR TARİHİ: 29-05-2001**

Konninklijke Philips Electronics N.V. ile LG Electronics unvanlı şirketlerin Katod Işın Tüpleri (KIT) işlerini bir ortak girişim şirketi çatısı altında birleştirmelerine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-25/249-69**KARAR TARİHİ: 29-05-2001**

EniChem S.p.A.'ya ait poliüretan faaliyetlerinin The Dow Chemical Company tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-26/252-71**KARAR TARİHİ: 05-06-2001**

DHL Worlwide Network S.A. hissedarlarından Deutsche Post A.G.'nin, bu teşebbüs içerisindeki hisse oranını %50.648'e çıkartacak şekilde diğer hissedarların hisselerinin bir kısmını devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-27/258-73**KARAR TARİHİ: 12-06-2001**

Litton Industries Inc.'in Northrop Grumman Corp tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-28/274-78**KARAR TARİHİ: 19-06-2001**

Türkiye'de 10 adet iştiraki bulunan The Interpublic Group of Companies Inc. unvanlı ABD teşebbüsünün, Türkiye'de bir adet iştiraki bulunan True North Communications Inc. unvanlı ABD teşebbüsünü devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-28/275-79**KARAR TARİHİ: 19-06-2001**

Aventis Grubu'nun, sahip olduğu evlerde kullanılan insektisit üretiminde kullanılan etkin maddeler işini Sumitomo Grubu'na devretmesine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-28/276-80

KARAR TARİHİ: 19-06-2001

Pechiney SA tarafından Sapa AB'nin Eurofoil Luxemburg ve Eurofoil Belgium'daki hisselerinin tamamının devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-29/282-83

KARAR TARİHİ: 26-06-2001

Usinor Grubu'na bağlı Sollac SA'nın gerçekleştireceği hisse devriyle, Borusan Grubu'na bağlı Borçelik Çelik San. Tic. A.Ş.'nin ortak girişime dönüştürülmesine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-29/293-86

KARAR TARİHİ: 28-06-2001

VAW Auslands GmbH'nin gerçekleştireceği hisse devriyle Rotopak Matbaacılık-Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş., Rotopaş Ambalaj Pazarlama ve Dağıtım A.Ş. ile Rotogravür Klişecilik-Grafik Sanayii ve Ticaret A.Ş.'nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine koşullu izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-30/297-87

KARAR TARİHİ: 04-07-2001

Tepe Betopan Yapı Malzemeleri San. ve Tic. A.Ş.'nin, Çelikler Turizm ve Gıda San. Tic. Ltd. Şti.'ne ait olan Çimentolu Yonga Levha Üretim Tesisi'ni devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-30/298-88

KARAR TARİHİ: 04-07-2001

Grammer AG'nin kontrolünün tamamının Goliath 117 tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-30/299-89

KARAR TARİHİ: 04-07-2001

Carlsberg Breweries A/S tarafından, Yaşar Holding A.Ş.'nden Türk Tuborg Bira ve Malt San. A.Ş.'ndeki %47.77 oranında hissenin devralınmasına koşullu izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-37/365-97

KARAR TARİHİ: 07-08-2001

Sodexho Restaurant Servisleri A.Ş. ve Yemek Servisleri International A.Ş. adlı firmaların hizmetlerinde kullanacakları akıllı kart sisteminin alt yapı hizmetlerini yerine getirmek amacıyla kuracakları ortak girişime izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-39/384-99

KARAR TARİHİ: 07-08-2001

Doğan Alçı Alçıpanel Üretim Sanayi İthalat İhracat Pazarlama ve Ticaret A.Ş.'ne ait, Hasanoğlan'da kurulu alçı üretim tesisinin, BPB Gypsum Üretim ve Ticaret Limited Şirketi tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-39/391-100

KARAR TARİHİ: 07-08-2001

Cementir Holding S.A.'nin Çimentaş İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş.'nin %56.1 oranındaki hissesini devralmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-40/397-101

KARAR TARİHİ: 22-08-2001

Baymak Makina ve Ticaret A.Ş.'nin hisselerinin %85'ine sahip olan Almanya'da kurulu Wolf GmbH'nin bu hisselerinin Merloni Termosanitari S.p.A.'nin bağlı şirketlerinden Lüksemburg'da kurulu Sabelinvest SA tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-44/433-111

KARAR TARİHİ: 18-09-2001

Boyner Holding A.Ş.'ne bağlı Benkar Tüketici Finansmanı ve Kart Hizmetleri A.Ş. ile Fiba Holding A.Ş.'ne bağlı Fiba Bank A.Ş. arasında tüketici finansmanı ve bankacılık hizmetleri alanında işbirliğine gidilerek bir ortak girişim kurulmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-45/451-115

KARAR TARİHİ: 27-09-2001

Telefonaktiebolaget LM Ericsson ile Sony Corporation arasında bir ortak girişim şirketi kurulmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-46/471-117

KARAR TARİHİ: 02-10-2001

Bayındır Antalya Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği A.Ş.'nin %50 hissesinin Fraport AG Frankfurt Airport Services Worldwide tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-48/486-121**KARAR TARİHİ: 08-10-2001**

Legrand SA'nın tüm hisselerinin Schneider Electric SA tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-51/512-125**KARAR TARİHİ: 23-10-2001**

Medya Holding A.Ş.'nin Sabah Yayıncılık A.Ş.'nde sahip olduğu hisselerin bir kısmının Penyelüks Tekstil San. ve Tic. A.Ş., Park Marina İşletmeciliği Turizm Denizcilik ve Tic. A.Ş., Park Savunma San. Otomotiv Tekstil Gıda İnşaat Ziraat Tıbbi ve Kimyevi Malzeme Ekipmanları Tic. A.Ş., Ayhan Erhan AYGÜN ve Turgay CİNER'E devredilmesi işlemine ve Penyelüks Tekstil Sanayi ve Tic. A.Ş., Park Marina İşletmeciliği Turizm Denizcilik ve Ticaret A.Ş., Park Savunma Sanayi Otomotiv Tekstil Gıda İnşaat Ziraat Tıbbi ve Kimyevi Malzeme Ekipmanları Tic. A.Ş., A. Erhan AYGÜN ve Turgay CİNER'in Sabah Yayıncılık A.Ş.'nde sahip olduğu hisselerin MTM Haber Yatırım ve Tic. A.Ş.'ne devredilmesi işlemine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-54/544-128**KARAR TARİHİ: 06-11-2001**

Terminal Investment Limited ile Limar Liman ve Gemi İşletmeleri A.Ş. arasında Marport Liman İşletmeleri A.Ş. adında bir ortak girişim şirketi kurulması ve bu ortak girişim şirketinin Armatörler Liman İşletmeciliği Tic. ve San. A.Ş.'ni devralması işleminin, 4054 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ve 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ çerçevesinde izne tabi işlemlerden olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-55/546-129**KARAR TARİHİ: 09-11-2001**

Schlumberger Industries S.A.'nin, Schlumberger Industries Ölçüm Aletleri İç ve Dış Ticaret Servisleri Mümessilik ve Danışmanlık Ltd. Şti.'nde sahip olduğu %99.86 oranındaki hissesinin LBO France Gestion S.A. tarafından devralınması işleminin, 4054 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ve 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ çerçevesinde izne tabi işlemlerden olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-57/581-143**KARAR TARİHİ: 27-11-2001**

Henkel Grubu'nun özel kimyasallar alanındaki faaliyetlerini yürüten Cognis Grubu'nun, Schroder Ventures European Fund Manager II LP ve Sachs Group Inc. tarafından devralınması işleminin 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ kapsamında bir işlem olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-58/601-156**KARAR TARİHİ: 04-12-2001**

Sabah ve Fotomaç gazetelerini yayınlayan Sabah Yayıncılık A.Ş. hisselerinin bir bölümünün devri işleminde Bilgin Grubu'na dahil bazı şirketlerin hisselerinin devri ve bazılarının ise yönetim kurulu üyelerinin değiştirilmesi yoluyla kontrollerinin el değiştirmesi işlemlerinin süresi içinde bildirilmemesi nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 16/(c) maddesi uyarınca idari para cezası verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-58/602-157**KARAR TARİHİ: 04-12-2001**

Türkiye'de bilgisayarlı tomografi cihazları alanında faaliyette bir iştiraki olan General Electric Company'nin aynı alanda faaliyette bulunan Imatron Inc.'yi devralması işlemine izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-58/603-158**KARAR TARİHİ: 04-12-2001**

Baycan Çiklet ve Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin %70 oranındaki hissesinin Üstün Gıda San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işleminin, 1997/1 sayılı "Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" in 4'üncü maddesi kapsamında izne tabi bir devralma işlemi olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-58/604-159**KARAR TARİHİ: 04-12-2001**

RPM/Radar Reklam Pazarlama Müşavirlik A.Ş.'nin F Stop Film ve Fotoğraf San. ve Tic. A.Ş.'ni devralması işleminin 1997/1 sayılı "Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" in 4'üncü maddesi kapsamında izne tabi bir devralma olmadığı.

KARAR SAYISI: 01-58/605-160

KARAR TARİHİ: 04-12-2001

HSBC Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'nin, aynı ekonomik birlik içinde bulunduğu Demir Yatırım Menkul Değerler A.Ş. ile birleşmesi işleminin 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi bir işlem olmadığı; talep edilen menfi tespit belgesinin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-59/623-164

KARAR TARİHİ: 11-12-2001

Arteva International B.V.'nin Sakosa Sabancı-Kosa Endüstriyel İplik ve Kord Bezi San. ve Tic. A.Ş.'nde sahip olduğu %50 hissesinin, H.Ö. Sabancı Holding tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-63/644-170

KARAR TARİHİ: 25-12-2001

Alman menşeli Atecs Mannesmann Aktiengesellschaft'ın (Atecs) yine Alman menşeli bağlı teşebbüsü Mannesmann Sachs Aktiengesellschaft'taki (Sachs) hisselerinin tamamının ZF Aktiengesellschaft tarafından devralınmasına izin verilmesi.

KARAR SAYISI: 01-63/652-174

KARAR TARİHİ: 25-12-2001

Marmara Çimento ve Yapı Malzemeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin Anadolu Çimentoları T.A.Ş. tarafından devralınmasına izin verilmesi.

REKABET İHLALLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR

Belko Kararı
Turkcell Kararı
İzotaş Kararı

MENFİ TESPİT/MUAFİYETE İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR

THY Havuz Anlaşması Kararı
Arçelik Kararı
Ocean Overseas Kararı (26.06.2001, 01-29/285-85)

BİRLEŞME VE DEVRALMALARA İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR

Sabah Yayıncılık A.Ş./Park/ MTM Kararı
OMCO İstanbul Ortak Girişim Kararı
Benkar-Fiba Kararı (Joint-Venture)
Türk Tuborg&Carlsberg Kararı

3.1. REKABET İHLALLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR

3.1.1. Belko Kararı (06.04.2001/01-17/150-39)

Kurum kayıtlarına 25.06.1999 tarihinde giren bir şikayet başvurusunda;

– Ankara İli’nde kömür ithalatı ve satışı hakkının Belko’ya verilerek diğer kömür ithalatçısı teşebbüslerin kömür satışının yasaklandığı, dolayısıyla bu ilin kömür pazarında tekelleşmeye yol açıldığı,

– Belko’nun da, pazarda tekel olmasından yararlanarak, perakende kömür satışında aşırı fiyat uyguladığı ileri sürülmüştür.

Rekabet Kurulu’nun 16.07.1999 tarih ve 36 sayılı toplantısında; söz konusu şikayet başvurusu ile ilgili hazırlanan İlk İnceleme Raporu değerlendirilerek, Belko Ankara Kömür ve İhtiyaç Maddeleri Dağıtım Ltd. Şti. (Belko) hakkında önaraştırma açılmasına karar verilmiştir.

Rekabet Kurulu’nun 16.07.1999 tarih ve 36 sayılı Kararı uyarınca yapılan önaraştırmada elde edilen bilgi, delil ve Kurum raportörlerinin görüşlerini içeren Önaraştırma Raporu’nda aşağıdaki tespit ve değerlendirmelere yer verilmiştir:

– Ankara İli şehir merkezi ve mücavir alanı içerisinde tüketilecek kömürün nitelikleri ile bunun satışını gerçekleştirecek teşebbüs, Ankara İli Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Kararları ile belirlenmiştir. İlgili coğrafi pazar Ankara İli şehir merkezi ve mücavir alanı, ilgili ürün pazarı ise nitelikleri Ankara İli Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Kararları’nda belirtilen, dökme ve torbalanmış olarak tüketime sunulan ısınma amaçlı ithal parça kömür pazarıdır. Belko, ilgili coğrafi pazarda kömürün temini ve tüketime sunulması seviyelerinde tekel durumundadır. Tüketicilerin kömürü şehir dışındaki teşebbüslerden temini de yasaklanarak Belko’nun tekel durumu mutlak bir hale getirilmiştir.

– İç piyasaya arz edilecek ithal kömürlerin nitelikleri Çevre Bakanlığı’na belirlenmektedir. Çevre Bakanlığı tarafından tespit edilen ısınma amaçlı parça kömür spesifikasyonları, Ankara İli Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Kararlarında belirtilen özelliklere yakın değerler taşımaktadır.

– Belko’nun, torbalanmış olarak tüketicinin evine teslim edilen 1 ton ısınma amaçlı ithal parça kömürü peşin perakende satış fiyatı ABD Doları bazında, KDV dahil; 1993 yılında 154-166 ABD Doları, 1994 yılında 133-150 ABD Doları, 1995 yılında 144-187 ABD Doları, 1996 yılında 169-207 ABD Doları, 1997 yılında 173-194 ABD Doları, 1998 yılında 181-217 ABD Doları, 1999 yılında 180-202 ABD Doları arasında belirlenmiştir.

– Belko’nun 1 ton dökme ithal parça kömürün perakende satışında belirlediği fiyatlar, KDV dahil; 1993 yılında 138-152 ABD Doları, 1994 yılında 125-132 ABD Doları, 1995 yılında 133-169 ABD Doları, 1996 yılında 153-180 ABD Doları, 1997 yılında 151-170 ABD Doları, 1998 yılında 165-186 ABD Doları, 1999 yılında 167-181 ABD Doları olmuştur.

– Kasım 1999 tarihi itibarıyla, Kırıkkale’de yerleşik, perakende satışını yaptıkları ısınma amaçlı ithal parça kömürü Belko’nun ortak olduğu ve Belko’ya kömür sağlayan Vak-Bel İthalat İhracaat A.Ş. (Vakbel A.Ş.)’den alan firmalardan Kurtoğlu İnşaat Turizm ve Mühendislik Ltd. Şti. aynı kömürün tonunu, torbalanmış olarak müşterinin evine teslim etmek kaydıyla, KDV dahil perakende satışını peşin 128 ABD Doları, Birlik Madencilik ise 130 ABD Doları’na yapmaktadırlar.

– Kasım 1999 itibarıyla, Ankara İli Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Kararlarında belirtilen nitelikteki ithal kömürün, torbalanmış olarak müşterinin adresine teslim edilmek şartıyla, KDV dahil peşin perakende satış fiyatı Ankara’nın Akyurt İlçesi’nde 130-136 ABD Doları/Ton, Çubuk İlçesi’nde 116-120 ABD Doları/Ton, Polatlı İlçesi’nde 120 ABD Doları/Ton, Pursaklar Beldesi’nde ise 140 ABD Doları/Ton’dur. Dökme ithal kömürün KDV dahil peşin satış fiyatı Çubuk İlçesi’nde 106-110 ABD Doları/Ton, Polatlı İlçesi’nde 99-110 ABD Doları/Ton’dur.

– Kasım 1999 itibarıyla, Ankara İli Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Kararları’nda belirtilen nitelikteki ithal kömürün torbalanmış, KDV dahil peşin perakende satış

fiyatı İstanbul'da 112 ABD Doları/Ton, Sivas'ta 117 ABD Doları/Ton, Kayseri'de 132 ABD Doları/Ton'dur. 1 ton ithal dökme kömürün, KDV dahil, satış fiyatı Sivas'ta 103 ABD Doları, Çorum'da 95 ABD Doları, Kayseri'de 120 ABD Doları'dır.

– Aynı veya eşdeğer nitelikteki kömürlerin Ankara'da, diğer pazarlara nazaran %60-70 oranında yüksek fiyatlarla satılabilmesinin altında Belko'nun tekel konumunun şirkete sağladığı keyfiyet yatmaktadır.

– Aşırı fiyatlamayla birlikte, özellikle yüksek ve keyfi maliyetlerle çalışma da, tekelci işletmelerde sıkça rastlanan bir davranıştır. Giriş engellerinin olmadığı ya da çok düşük olduğu pazarlarda sürdürülmesi mümkün olmayan bu keyfiyetin Belko'da alış fiyatları üzerine yüklenen aşırı personel, finansman, işletme ve diğer gider kalemleri şeklinde ortaya çıktığı ve bu durumun da şirket bilançolarına, 1996 yılı hariç, zarar olarak yansıdığı tespit edilmiştir. Tekelci olmayan bir piyasada sürdürülmesi imkansız olan yüksek gider kalemlerinin varlığının maliyetlere, dolayısı ile fiyatlara yansıtılması konusu, Rekabet Hukuku açısından hakim durumdaki bir teşebbüs tarafından yapıyor olması nedeniyle kabul edilemezdir.

Önaraştırma Raporu, Rekabet Kurulu'nun 08.12.1999 tarih, 56 sayılı toplantısında değerlendirilmiş ve Belko hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41'inci maddesi uyarınca soruşturma açılmasına karar verilmiştir.

Soruşturma sonunda hazırlanan 06.09.2000 tarihli soruşturma raporunda Belko Ankara Kömür ve İhtiyaç Maddeleri Dağıtım Ltd. Şti.'nin; fiyat belirleme serbestisine sahip olduğu dönem içerisinde yer alan, 1996 yaz sezonu ile fiyatların ilgili Vali Yardımcısı başkanlığında bir Komisyon tarafından tespitine yönelik İl Hıfzıssıhha Kurulu Kararı'nın Resmi Gazete'de yayınlandığı 18.07.2000 tarihi arasında, Ankara şehir merkezi ve mücavir alanı ısınma amaçlı ithal parça kömür pazarındaki hakim durumunu, kömür alımlarında şirket çıkarlarına bilinçli ve/veya bilinçsiz azami özenin gösterilmeyişi ve sonrasında maruz kalınan diğer maliyet kalemlerinin oluşumunda da söz konusu özensizliğin devamı ile işletme maliyetlerinin olması gereken seviyelerin çok üzerinde gerçekleşmesi ve neticesinde uygulanan aşırı yüksek fiyatlamaya ile 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesi bağlamında kötüye kullandığı sonucuna varılmıştır.

06.04.2001 tarihli toplantısında Rekabet Kurulu soruşturma raporu, yazılı savunmalar ve sözlü savunma toplantısında yapılan açıklamaları değerlendirerek;

- (2) Belko Ankara Kömür ve Asfalt İşletmeleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin, "Ankara İli şehir merkezi ve mücavir alanı ısınma amaçlı ithal parça kömür pazarı"nda başka teşebbüslerin satış yapmasını engelleyecek şekilde kendisine sağlanan tekel imtiyazını kömür alımında ve sonrasında oluşan maliyetlerin olması gerekenden yüksek seviyelerde gerçekleşmesine neden olmak ve buna bağlı olarak aşırı yüksek fiyat uygulamak suretiyle kötüye kullandığına ve böylece 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6 ncı maddesini ihlal ettiğine;
- (3) Bu suretle 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinin ihlal edilmesi nedeniyle aynı Kanun'un 16'ncı maddesinin 2'nci fıkrası gereğince Belko Ankara Kömür ve Asfalt İşletmeleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin, 1998 mali yılı sonunda net kömür satışlarından oluşan yıllık gayri safi geliri üzerinden takdir edilen, 41.023.000.000.- (Kırkbirmilyarıymüçmilyon) TL. idari para cezası ile cezalandırılmasına;
- (4) Kuruluş amacı Ankara halkına ucuz ve kaliteli kömür temin etmek olan Belko Ltd. Şti.'ne; kömür maliyetinin mümkün olduğunca düşük seviyelere indirilmesinin sağlanması ile, kömür satış fiyatlarının, rekabetçi piyasalardaki fiyatlar ile kıyaslanabilir makul seviyelere indirilmesi için azami özenin gösterilmesi gerektiğinin, 4054 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1. fıkrası uyarınca bildirilmesine;
- (5) 4054 sayılı Kanun'un 27'nci maddesinin (g) bendi çerçevesinde, Ankara Valiliği'ne, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na, İçişleri Bakanlığı'na, Çevre Bakanlığı'na, Sağlık

Bakanlığı'na ve Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanlığı'na, ilgili pazardaki rekabet ortamının nasıl tesis edileceğine dair Rekabet Kurulu görüş ve önerilerinin bildirilmesine karar vermiştir.

Belko kararı Rekabet Kurulu'nun aşırı fiyatlama nedeniyle Kanun'un ihlal edildiği sonucuna vardığı ilk nihai karardır. Bu karar ile aşırı fiyatlamanın 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi kapsamında kötüye kullanma olarak kabul edileceği açıklığa kavuşmuştur. Gerekeçeli Karar'da bu hususa şu şekilde değinilmiştir: *“Tekel (veya) hakim durum, rekabet hukuku bağlamında genel olarak piyasadaki rekabeti dışlamaya veya fiyatı kontrol etmeye imkan veren güç olarak tanımlanmaktadır. Bu gücün varlığı ve kullanılması ekonomi literatüründe pek çok olumsuzluğun kaynağı olarak gösterilmektedir... Rekabet hukukunun temel amacı yoğunlaşmadan kaynaklanan sorunların ortadan kaldırılması ve özellikle toplumun aşırı fiyatlardan korunması olduğuna göre, buna sebep olan uygulamaların başında gelen teknelci fiyatlamanın tolere edilmesi bu amaca aykırıdır... Ayrıca ekonomik temeller açısından aynı mantığa dayanan fiyat karteli “per se” hukuka aykırı kabul edilirken, sosyal refah üzerindeki maliyeti genellikle daha ağır olan teknelci fiyatlamanın hukuka uygun olarak nitelendirilmesi, sadece rekabet hukukuyla izlenen amaca değil, aynı zamanda rekabet hukukunun kendi sistematığı açısından da tezat oluşturmaktadır.”*

Gerekeçeli Karar'da, 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde doğrudan hüküm bulunmamasının aşırı fiyatlamanın hakim durumun kötüye kullanılması olarak kabul edilmesini engellemeyeceği belirtilmiştir. Bu hususa Karar'da şu şekilde değinilmiştir: *“Maddenin ilk fıkrasında yer alan bu yasaklama koşulunun yanısıra ikinci fıkrada “Kötüye kullanma halleri özellikle şunlardır” şeklinde bir hükme yer verilerek birtakım kötüye kullanma halleri sınırlı olmayacak şekilde sıralanmıştır. İkinci fıkrada sayılan örneklerin sınırlı sayıda olmadığına açıkça belirtilmesi karşısında hükmün lafız itibarıyla değerlendirildiğinde kanun koyucunun konuyu olumsuz tarzda düzenlediği sonucunu çıkarmak mümkün değildir. Uygulamada Kanun'da öngürülenlerden başka bir takım kötüye kullanma hallerinin benimsenebileceğine göre teknelci fiyatın da bunlardan biri olmaması için bir sebep bulunmamaktadır.”*

Kurul Kararı'nda rekabet otoritelerinin ve ekonomistlerin potansiyel rekabet ilkesi çerçevesinde aşırı fiyatlamaya yaklaşımları konusundaki farklılıklara da değinilmiştir. Kurul'un bu konudaki değerlendirmesi şu şekildedir: *“Potansiyel rekabet ilkesine göre, tekel tarafından uygulanan yüksek fiyat politikası ilgili piyasayı potansiyel rakipler açısından cazip hale getirir ve uzun dönemde piyasaya yeni girişler olur. Bunun doğal sonucu ise fiyatların düşmesidir... Hatta piyasada rekabetin canlanmasına yol açması nedeniyle teknelci fiyatlamanın anti-rekabetçi değil; bilakis rekabetçi özellikler gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu teoride dikkati çeken ilk nokta giriş engelleri faktörünün göz ardı edilmesidir. Tekelin, tanımı gereği giriş engellerinin söz konusu olduğu piyasada faaliyet göstermesi bir kenara, gerçek yaşamda fiyat mekanizmasının tekel gücünün istismar edici şekilde kullanılmasını etkin bir biçimde önleyemediği pek çok durum bulunmaktadır... Netice itibarıyla tekelin yüksek giriş engelleri ile korunduğu hallerde, yukarıda ifade edilen teori büyük ölçüde geçerliliğini yitirmektedir.”*

Gerekeçeli Karar'da Belko'nun aşırı fiyat belirleyip belirlemediğinin tespitine yönelik olarak pazar karşılaştırması yöntemi ve maliyet analizi yöntemi kullanılmıştır. Pazar karşılaştırması yönteminde Belko'nun perakende parça kömür satış fiyatları ile diğer rekabetçi pazarlardaki perakende parça kömür satış fiyatları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucu Belko'nun satış fiyatlarının diğer pazarlarda oluşan fiyatlara nispeten %50-60 oranında yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öte yandan Belko'nun fiyatlarında ortaya çıkan bu yüksekliğin şirketin maliyetlerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığının tespitine yönelik olarak Belko'nun kömür alım fiyatları, işletme maliyetleri ve dağıtım maliyetleri incelenmiştir. Bu inceleme sonucu Belko'nun satış fiyatlarının maliyetini karşılamadığı belirlenmiştir. Yapılan ayrıntılı incelemede maliyetlerdeki bu yüksekliğe kömür alımlarında şirket çıkarlarının gözetilmemesi ve daha sonrasında maruz kalınan işletme maliyetlerinin olması gerekenden çok yüksek seviyelerde gerçekleşmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Diğer bir ifade ile, maliyetlerin yüksek gerçekleşmesinin altında şirketin verimsiz yönetiminin yattığı belirlenmiştir.

Diğer yandan Belko'nun kömür maliyeti olarak öne sürdüğü maliyetlerin bir bölümünün kömür ticareti ile ilişkisi olmadığı belirlenmiştir. Şöyle ki; Belko kömür ticaretinin yanında restoran işletmeciliğinden, helikopter işletmeciliğine kadar bir dizi faaliyette bulunmaktadır. Belko'nun kömür dışındaki faaliyetlerinde devamlı zarar ettiği ve bu zararların kömür maliyetine yansıtıldığı belirlenmiştir. Öte yandan sermaye yetersizliğinden şikayet eden Belko'nun incelenen dönemde çeşitli alanlarda etkinlik gösteren bağlı kuruluşlarına yüksek miktarlarda sermaye transferi yaptığı ve bu transferlerin maliyetinin de kömür maliyetine yansıtıldığı tespit edilmiştir.

Kurul, şirketin verimsiz yönetimi sonucu artan maliyetlerin fiyatlara yansıtılmasıyla ortaya çıkan yüksek fiyatları 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi kapsamında hakim durumun kötüye kullanılması olarak kabul etmiştir. Burada dikkati çeken husus, aşırı karın olmadığı ve hatta şirketlerin zarar ettiği bir durumda dahi belirledikleri fiyatların aşırı fiyat olarak kabul edilebileceğidir.

Belko dosyasında Belko'nun mutlak tekel olması ve incelemeye konu olan ürünün kömür gibi bir temel tüketim maddesi olması dikkate alınmıştır. Gerekeçeli Kararda konuya ilişkin değerlendirmeler şu şekilde yapılmıştır:

“Belko olayında rekabet hukuku bakımından önemle vurgulanması gereken ve üzerinde durulması gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Öncelikle ifade edilmesi gereken, ilgili teşebbüsün yasal olarak sağlanmış bir tekel hakkının olduğu ve pazarın yeni girişlere mutlak anlamda kapalı olduğu hususlarıdır. Bununla birlikte bu tür oluşumlarda başta fiyatlama konusunda olmak üzere çeşitli vasıtalarla gerçekleştirilmesi olası suistimallerin önüne geçilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmamış, şirketin fiyatlama stratejisi tamamen kendi inisiyatifine bırakılmıştır. Bu durumun sonuçları ise, alımlarda şirket çıkarlarına azami düzeyde özen gösterilmemesi, aşırı istihdam yaratılması, etkin olmayan bir yönetim tarzı sonucu olması gerekenden yüksek gerçekleşmiş maliyetler ve nihai olarak da yüksek fiyatlar şeklinde görülmektedir. Öte yandan ilgili ürün olan ısınma amaçlı ithal parça kömür; kullanım özellikleri, tüketici tercihleri, yasal düzenlemeler, vs. gibi hususlar bağlamında yakın ikamesi olmayan temel tüketim maddesidir.”

Belko'ya Ankara'da kömür satışında tekel hakkı veren Ankara Valiliği Hıfzıssıhha Kurulu, Rekabet Kurulu görüşü doğrultusunda, 2.11.2001 tarihli kararıyla Belko'ya tanınan tekel hakkının kaldırılmasına karar vermiştir.

3.1.2. Turkcell Kararı (20.07.2001/01-35/347-95)

Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. hakkında yürütülen soruşturma Telsim Mobil Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş. ve Başarı Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin şikayetleri üzerine başlatılmıştır. Başarı Elektronik'in şikayet dilekçesinde özetle Turkcell'in diğer cep telefonu satıcılarına uyguladığı distribütör satış destek primini, önceleri Başarı Elektronik'e de uyguladığı, Başarı Elektronik'in, piyasadaki gücünü artırması üzerine Turkcell'in adı geçen şirkete uyguladığı satış destek primini kaldırdığı ve ayrımcı bir davranışla şirketten hat ve sim kart ücreti talep ettiği, bunun sonucunda Başarı Elektronik'in satışını yaptığı cep telefonlarının bedelinde rakiplerine nazaran 100 - 200 Alman Markı (DM) arasında bir artış meydana geldiği belirtilerek 4054 Sayılı Kanun'un gereklerinin yerine getirilmesi talep edilmiştir.

Telsim'in şikayet dilekçesinde ise Turkcell'in GSM operatörlüğü piyasasındaki hakim durumunu, GSM cep telefonları piyasasında kötüye kullandığı, hem hat piyasasında hem de cihaz piyasasının dağıtım sisteminde aynı distribütör ve bayi ağının kullanılması, bu ağın Türkiye genelinde yaygın oluşu ve sadakat indirimleri ile Telsim'in ilgili piyasaya sokulmasının engellenmesiyle yüksek pazar payının muhafaza edilebildiği iddia edilmektedir.

Söz konusu şikayetler üzerine hazırlanan rapor Rekabet Kurulu'nun 20.07.2001 tarihli toplantısında görüşülmüş ve aşağıdaki kararlar alınmıştır:

1- Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin GSM hizmetleri piyasasında hakim durumda olduğuna;

2- a) Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin,

i) Düzenlediği kampanyalar çerçevesinde cep telefonu distribütörleri ile münhasır çalışması veya bunları kendisine bağımlı konuma getirmesi suretiyle, bu distribütörlerin rakip operatörlerle benzer kampanyalar yapmasını ve sonuç olarak bu distribütörlere ait cihazların rakip operatör hattı ile satılmasını engellediğine;

ii) Aralık 1999 öncesinde bayileri, Aralık 1999 sonrasında ise aktivasyon merkezleri ve abone noktaları ile münhasır çalışması suretiyle, aktivasyon merkezleri ve abone noktalarının aynı zamanda distribütörlerin bayileri olmaları ve bu distribütörlerin tamamına yakınının yukarıda açıklandığı üzere münhasır ve bağımlı kılınmış distribütörler olmalarının birlikte sonucu olarak rakip operatörün piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırdığına;

ve böylece 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin (a) bendinde örnek olarak belirtilen yasak eylemlerde bulunduğu;

b) Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin,

i) GSM hizmetleri piyasasındaki hakim durumuna dayalı olarak, cep telefonu piyasasında faaliyet gösteren distribütörler arasında gerçekleştirdiği ayrımcı uygulamalar sonucunda kendisi ile münhasır ve bağımlı çalışan distribütörler karşısında, bu tür ilişkiye girmeyen distribütörlerin rekabette dezavantajlı konuma gelmelerine neden olarak, 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin (b) bendinde örneklenen yasak eylemlerde bulunduğu;

ii) GSM operatörleri piyasasındaki hakim durumunu, kendisi ile ekonomik birlik içinde olan KVK Mobil Telefon Sistemleri A.Ş.'nin cep telefonu piyasasındaki durumunu güçlendirmek için kullanarak ve bu piyasada KVK'nın rakibi durumunda olan distribütörler aleyhine rekabeti kısıtlayarak, 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin (d) bendinde örneklenen yasak eylemlerde bulunduğu;

Sonuç olarak Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin yukarıda (a) ve (b) paragraflarında belirtilen eylemleri gerçekleştirmek suretiyle 4054 Sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi kapsamında ihlale yol açtığına ve bu nedenle aynı Kanun'un 16'ncı maddesinin 2. fıkrası gereğince idari para cezası ile cezalandırılması gerektiğine;

3- Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin dağıtım ağındaki teşebbüsler ile yaptığı Aralık 1999 tarihine dek yürürlükte olan sözleşmeler ile bu tarihten sonra yürürlüğe giren yeni sözleşmelerde yer alan fiyat tespitine ilişkin hükümler ve bu sözleşmelere dayalı eylemlerinin aşağıda 5-b-i maddesinde açıklandığı üzere 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında ihlale yol açtığına;

Bu nedenle Turkcell'in aynı Kanun'un 16'ncı maddesinin 2. fıkrası gereğince idari para cezası ile cezalandırılması gerektiğine;

4- Yukarıda,

a) 2. maddede belirtilen 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesini ihlal eden eylemlerinden dolayı, Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin soruşturmanın yürütülmesi sırasında gösterdiği olumlu tutum ve Soruşturma heyeti'ne sağladığı kolaylıklar azaltma sebebi olarak dikkate alınarak, Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin, 1999 yılı sonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirinin (net satışlar) %0,9'u oranında takdiren 6.275.816.100.000 (Altıtrilyonikiyüzyetmişbeşmilyarsekizyüzonaltımilyonyüzbin) TL.;

b) 3. maddede belirtilen 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal eden eylemlerinden dolayı, bu eylemler sonucu doğan zararın azlığı azaltma sebebi olarak dikkate alınarak, Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin, 1999 yılı sonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirinin (net satışlar) %0,1'i oranında takdiren 697.312.900.000 (altıyüzdoksanyedimilyarüçyüzonikimilyondokuzyüzbin) TL.;

olmak üzere toplam 6.973.129.000.000 (altıtrilyondokuzyüzyetmişüçmilyaryüzyirmidokuzmilyon) TL. para cezası ile cezalandırılmasına;

5- a) Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin yukarıda 2'nci maddede belirtilen 4054 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi kapsamındaki eylemlerine son vermesine ve bu çerçevede cep telefonu distribütörleri ve ithalatçıları arasında haklı bir neden olmaması halinde ayrımcı uygulamalarda bulunmamasına,

b) i) Fiyatların belirlenmesine ilişkin olarak,

– Turkcell bayilerinin (TAM'ların doğrudan veya TAN'lar vasıtasıyla) Turkcell abone hizmetlerinin devamı niteliğinde ticari ve finansal risk üstlenmeksizin yaptıkları aktivasyon hizmetlerinin satış bedellerinin Turkcell tarafından belirlenebileceğine;

– Ancak mülkiyetleri Turkcell dikey yapılanması içindeki teşebbüslere geçen ve yeniden satıcı sıfatıyla devredilen sim kart ve kontör kart, vb.'lerinin yeniden satış fiyatlarının Turkcell tarafından belirlenemeyeceğine;

ii) Bayilerin münhasır çalışmasına ilişkin olarak,

– TAM ve TAN'ların aynı zamanda cep telefonu distribütörü bayileri olmaması durumunda, rakip operatörlerin aynı nitelikte bayi edinmelerine engel bulunmadığından münhasır çalışma şartının rekabet kuralları bakımından bir sakıncasının olmadığına;

– TAM ve TAN'ların aynı zamanda cep telefonu distribütörlerinin bayileri olmaları halinde rakip operatörlerin aynı nitelikte bayi edinmeleri mümkün olmadığından ve bu surette ilgili pazarda rekabet önemli ölçüde kısıtlanacağından münhasır çalışma şartının getirilemeyeceğine;

Bu bakımdan, Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin TAM'lar ile yaptığı sözleşmelerdeki;

– Fiyata ilişkin hükmün yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda düzeltilmesi,

– Aynı zamanda cep telefonu distribütörlerinin bayisi olan TAM'lar ile münhasırlığa ilişkin hükümlerin çıkarılması,

– Sözleşmelerde bu değişikliklerin yapılarak Rekabet Kurulu'na 60 gün içinde bildirilmesi,

Uygulamada da fiyat tespiti anlamına gelen ve münhasır çalışmaya zorlayan eylemlerde bulunmaması,

gerektiği hususlarının ilgili teşebbüse bildirilmesine karar verilmiştir.

3.1.3. İZOTAŞ Kararı (05.06.2001, 01-26/256-72)

Rekabet Kurumu kayıtlarına 27.12.1999 tarih ve 4421 sayı ile intikal eden dilekçede özetle,

• İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş.'nin (İZOTAŞ), rekabeti engelleyici bir karar alarak şehirlerarası otobüs seyahat ücretlerine bir alt sınır belirlediği,

• Adı geçen teşebbüsün bilet ücretleri için belirlediği bu alt sınırı karayolu ile şehirlerarasında yolcu taşıyan firmalara bildirdiği, bu karara uymayan teşebbüslere ceza kestiği hatta karara uymayan şirketlerin terminalde bulunan bankolarının elektrik ve suyunu kestiği,

• İzotaş'ın, şirketlere bildirmiş olduğu ücretlerin uygulanıp uygulanmadığını terminalin çıkışındaki trafik noktasında bulunan personeli vastası ile, yolcuların biletlerini kontrol ederek denetlediği,

iddiaları yer almıştır.

Bu iddialar üzerine, karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan 86 teşebbüs ve İZOTAŞ hakkında; İZOTAŞ'ın şehirlerarası otobüs seyahat ücretlerine bir alt sınır getirilmesine (mandatory minimum fees) yönelik fiyat protokolleri yapılması ve denetlenmesinde öncü olmak, otobüs firmalarının ise bu protokollere katılmak suretiyle rekabeti engelledikleri iddiası üzerine, 30.05.2000 tarih, 00-20/200-109 sayılı Kurul kararı ile soruşturma açılmıştır.

İlgili ürün pazarı, şehirler arasında karayolu ile yolcu taşıma pazarı olarak tanımlanmıştır.

İZOTAŞ ve diğer bazı teşebbüsler savunmalarında; 19.07.1968 tarih ve 1017/68/AET sayılı Konsey Tüzüğü'ne atıf yaparak, ilgili pazarda yaptıkları fiyat protokollerine muafiyet tanınması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Anılan Konsey tüzüğünün; taşımacılık sektöründe taşıma bedellerini veya koşullarını saptayıcı, taşıma arzını sınırlayıcı, kontrol edici veya taşıma pazarını paylaşma sonucunu doğurucu etkilere sahip anlaşmalara, kararlara ve uyumlu davranışlara ya da taşıma pazarındaki hakimiyet durumlarına uygulanmayacağını belirten Kurul bu savunmayı reddetmiştir. Kurul'a göre anılan tüzük kapsamında, taşımacılık sektöründe, amacı ve etkisi sadece teknik gelişmeleri uygulamak veya teknik işbirliği yapmak olan, verimlilik ve iyileşme sağlayan belli tipteki anlaşmalar ve uyumlu davranışlar, rekabeti sınırlayıcı anlaşma yasağından muaf tutulabilecektir.

Savunma noktalarından biri de, centilmenlik anlaşması niteliğinde olan fiyat protokollerinin gerçek bir anlaşma gibi değerlendirilemeyeceği yönündedir. Kurul bu savunmayı, ATAD kararlarına da atıf yaparak reddetmiştir. Roma Antlaşması'nın 81/1'inci maddesinin uygulanmasında "anlaşma" kavramı sadece sözleşmeleri kapsamamaktadır. Burada anlaşmadan anlaşılması gereken husus, sözleşme olmaksızın da taraflardan birinin diğer tarafın da rızası ile hareket serbestisini kısıtlaması etkisini oluşturan her türlü irtibattır. Bu çerçevede "centilmenlik anlaşmaları" veya "sözlü anlaşmalar"da ATAD tarafından "anlaşma" olarak kabul edilmektedir.

15 Haziran 1970 tarihli "ACF Chemiefarma NV v Commission of the European Communities" ismiyle bilinen, "centilmenlik anlaşmaları" ile ilgili ilk önemli ve açıklayıcı kararında (Reports of Cases before the Court, 1970 Part II, p.661-725) ATAD taraflar arasında imzalanmamış olan bir "centilmenlik anlaşmasını" yasak kapsamında kabul etmiştir.

2 Ağustos 1989 tarihli "çelik makina aksamaları pazarında faaliyet gösteren 16 teşebbüs" ile ilgili kararında (Reports of Commission Decision relating to Competition, 1989-90, p.33-77) Avrupa Topluluğu Komisyonu soruşturma kapsamındaki firmalar arasında Roma Antlaşması'nın 81/1'nci maddesine aykırı bir şekilde bir "centilmenlik anlaşmasının" varlığına işaret etmiş ve bu anlaşmayı AET Antlaşması'nın 81 (1)'inci maddesi kapsamında rekabetin ihlali anlamına geldiğine karar vermiştir.

Ayrıca, Komisyon, "cartonboard" pazarında faaliyet gösteren 19 üretici teşebbüsün aralarında "fiyat ve bölge karteli" oluşturarak, rekabeti ihlal ettikleri sonucuna vardığı kararında (Reports of Commission Decision relating to Competition, 1993-94, p.152-230), taraflar arasındaki "centilmenlik anlaşmalarını" kartelin varlığını kanıt olarak kabul etmiştir.

Avrupa Topluluğu Komisyonu'nun 21 Aralık 1976 tarihli "Theal/Watts" ismiyle bilinen kararında (Reports of Commission Decision relating to Competition, 1973-1980, sf.316-325), İngiltere ve Hollanda'da faaliyet gösteren iki teşebbüsün aralarında sözlü olarak yaptıkları "centilmenlik anlaşmasının" varlığını, AET Antlaşması'nın 81 (1) ve (3)'üncü maddeleri kapsamında rekabeti ihlal ettiğine karar vermiştir.

Tarafların savunma olarak ileri sürdüğü noktalar yukarıdakilerle sınırlı değildir. Soruşturma sonucunda;

- Haklarında soruşturma yürütülen ve İzmir ilinde İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali'nden başka alternatif temin kaynağı bulunmayan taşımacı teşebbüslerin, soruşturmaya konu fiyat protokollerini baskı, denetim ve yaptırımlar ile İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş. (İZOTAŞ)'nin hakim durumunu kötüye kullanması sonucunda imzalamış ve uygulamış olmaları nedeniyle, bu teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi çerçevesinde bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına;

- 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un "Hakim Durumun Kötüye Kullanılması" başlıklı 6'ncı maddesinin 2. fıkrasının (b) bendinde yasaklanan "Belirli bir piyasadaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemleri" gerçekleştirmek suretiyle aynı maddenin birinci fıkrasını ihlal etmiş olması nedeniyle ve aynı Kanun'un 16'ncı maddesinin 2. fıkrası gereğince İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş.'nin 1999 yılı sonunda net

satışlarından oluşan yıllık gayri safi geliri üzerinden takdiren 39.359.840.000.-TL. idari para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

3.2. MENFİ TESPİT/MUAFİYETE İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR

3.2.1. THY Havuz Anlaşması Kararı (13.02.2001/01-08/73-21)

13.02.2001 tarih ve 01-08/73-21 sayılı Rekabet Kurulu Kararı, THY'nin çeşitli ülkelerin havayolları ile bu ülkelerle daha önceden yapılan ikili uluslararası hava taşımacılığı anlaşmaları kapsamında imzalamış olduğu havuz anlaşmalarıyla ilgilidir. THY; İsrail Hava Yolları, Ürdün Krallığı Hava Yolları ve Mısır Hava Yolları ile imzaladığı gelir paylaşımı ve kapasite tespiti gibi konuları içeren havuz anlaşmaları için bireysel muafiyet verilmesi talebinde bulunmuştur.

Rekabet Kurulu Kararı ile bu anlaşmalara rekabeti sınırlayıcı hususlar içermelerine rağmen, uluslararası hava taşımacılığında hava trafiğinin düzenlenerek hava taşımacılık hizmetlerinin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmeler sağladıkları ve tüketici yararına yol açtıkları için muafiyet verilmiştir. Yapılan değerlendirmede ikili hava ulaştırma anlaşmalarının kural ve ilkeleri çerçevesinde ve T.C.'nin uluslararası anlaşmalardan doğan hak ve yükümlülükleri doğrultusunda imzalanan havuz anlaşmalarının ilgili pazarda rekabeti zorunlu olandan fazla sınırlamadığı kanaatine varılmıştır. Anılan havuz anlaşmalarının yapıldığı hatların yoğun bir rekabete sahne olup da havayolu teşebbüslerinin karşılıklı anlaşmalar yaparak bu alanı rekabete kapatmaları ya da bu teşebbüslerin rakip yokluğundan birlikte hakimiyetlerini kötüye kullanmaları gibi bir durumun söz konusu olmadığı, anlaşmalarla yapılmak istenenin müşteri sayısının kısıtlı olduğu bu hatların maliyetlerini olabildiğince düşürerek hizmetin devamlılığının sağlanması olduğu belirlenmiş ve başvuru konusu anlaşmalara bildirim tarihinden itibaren beş yıl süre ile bireysel muafiyet verilmesine karar verilmiştir.

3.2.2. ARÇELİK Kararı (08.05.2001, 01-22/199-55)

Arçelik A.Ş.'nin yetkili servis işletmeleri ile oluşturduğu satış sonrası servis sistemine ilişkin mevcut anlaşmalarla ilgili "Bireysel Muafiyet" ve bu anlaşmaların yerine akdedilecek Yetkili Servis Sözleşmesi ile ilgili "Menfi Tespit" ve "Bireysel Muafiyet" talebinde bulunulmuştur.

Türkiye'de elektrikli ev aletleri satış sonrası hizmetleri sektöründe faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli toplam 6,943 adet servis işletmesi bulunmaktadır. Bu durum, işletmelerin herbirinin faaliyet gösterdikleri pazarda oldukça küçük bir pazar payına sahip olmaları sonucunu doğurmaktadır. Türkiye'de elektrikli ev aletlerinin satış sonrası hizmetlerini sunan teşebbüsleri yapısal olarak iki grupta incelemek mümkündür.

Birinci grup, bir sözleşme ile üretici, ithalatçı ya da pazarlama şirketine bağlı olarak elektrikli ev aletleri ile ilgili belli markalara münhasıran hizmet veren teşebbüslerdir. Bu servislerin önemli kısmı sözleşmeyle bağlı oldukları firmalar tarafından süreli eğitimden geçirilmekte, yanısıra kendilerine, işlerini en iyi şekilde yaparak müşteri memnuniyetini sağlayacak ve kurum imajını koruyacak nitelikte çeşitli destekler verilmektedir. Belli standartları sağlayan bu teşebbüsler, ağırlıklı olarak garanti süresi boyunca, ücreti sözleşmeli şirketler tarafından karşılanmak üzere tüketicilere hizmet vermektedir.

İkinci grup, bir sözleşme ile herhangi bir üretici, ithalatçı ya da pazarlama şirketine bağlı olmadan çalışan ve elektrikli ev aletleri konusunda her markaya satış sonrası hizmet veren teşebbüslerdir. Bu grup, özellikle garanti süresi dışına çıkmış ürünlere hizmet veren, çoğunlukla bireysel servislerdir. Söz konusu teşebbüsler, genellikle daha önceleri yetkili servislerde çalışarak eğitim almış ve bu servislerden ayrılan veya ilgili sanat okullarından mezun kişilerce kurulmakta ve bu hizmetleri sürdürmektedir. Türkiye'de satış sonrası servis sistemine dahil olan yetkili servis işletmesi sayısının zamanla artmasına karşın, sektörde yer alan işletmelerin yaklaşık %75'ini tüm üretici firmalardan bağımsız olarak hizmet veren teşebbüsler oluşturmaktadır.

Bildirime konu olan Yeni Anlaşma ile Yetkili Servis İşletmelerine, Arçelik A.Ş.'nin arz ettiği ürünler dışındaki ürünlere servis hizmeti verilmemesi ve bu ürünlerle rekabet halinde bulunan ürünlere ilişkin sair ticari faaliyetlerde bulunulmaması şeklinde temel bir rekabet sınırlaması getirilmesi dolayısıyla söz konusu anlaşmaya Menfi Tespit Belgesi verilmesi mümkün görülmemiştir.

Söz konusu sözleşmenin hükümleri incelendiğinde, 1998/7 sayılı Tebliğ'de öngörülen ve bir franchise anlaşmasında olması gereken; ortak bir marka veya işletme adının kullanılması ve/veya ulaşım araçlarına yeknesak bir görünüm verilmesi, franchise veren tarafından franchise alana know-how aktarılması ve franchise alanın anlaşma süresince franchise veren tarafından sürekli olarak ticari ve teknik açıdan desteklenmesi unsurlarını içerdiği ve Tebliğ hükümlerini karşıladığı tespit edilmiştir.

Diğer yandan, mevcut sözleşmeler Kanun'un 5'inci maddede sayılan koşullar çerçevesinde değerlendirildiğinde, genel itibarıyla bu koşulları karşıladığı görülmektedir. Ancak, bireysel muafiyet verilebilmesini engelleyici nitelikte olan ve rekabetin zorunlu olandan fazla kısıtlanmasına yol açan bazı hükümler bulunmaktadır. Bu kapsamda mevcut sözleşmelerin Kanun'un 4'üncü madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulabilmesi için "Tanımlamalar" başlıklı maddesinin "Yedek Parça ve İşçilik Fiyat Katoloğu" tanımında ve 7, 8, 11 ve 17'nci maddelerinde yer alan rekabeti kısıtlayıcı hükümlerin kaldırılması ya da mevzuata uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, Arçelik A.Ş. ile Yetkili Servis İşletmeleri arasında akdedilen sözleşmelerin yerine akdedilecek olan Yeni Anlaşma ile Yetkili Servis İşletmeleri'ne, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesine aykırı sınırlamalar getirilmesi nedeniyle söz konusu anlaşmaya Menfi Tespit Belgesi verilmesinin uygun olmayacağına,

Mevcut sözleşmelerin "Tanımlamalar" başlıklı maddesinin "Yedek Parça ve İşçilik Fiyat Katoloğu" tanımında ve 8, 11 ve 17'nci maddelerinde yer alan rekabeti kısıtlayıcı hükümlerin kaldırılması ya da doğrudan veya dolaylı olarak fiyat tespiti içermeyecek bir şekilde düzeltilmesi ve anlaşmanın 7'nci maddesi hükmünün kaldırılması ya da yetkili servis işletmelerinin nesnel kalite özelliklerine bağlı kalarak başka sağlayıcılardan yedek parça almasını engellemeyecek tarzda yeniden kaleme alınması koşuluyla söz konusu anlaşmalara bireysel muafiyet tanınabileceğine,

Diğer taraftan mevcut anlaşmaların yerine akdedilecek olan Yeni Anlaşma'nın 1998/7 sayılı "Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" kapsamında olduğuna KARAR verilmiştir.

3.2.3. Ocean Overseas Kararı (26.06.2001, 01-29/285-85)

16.03.2001 tarih ve 1063 sayılı bildirimle Ocean Overseas Holdings Limited (Ocean Overseas) ile Sezginler Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş., Sezgin Elmas, Saniye Elmas ve Burak Elmas (Sezginler) arasında imzalanan "Ortak Girişim Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilmesi talep edilmiştir.

Kurulacak ortak girişim şirketinin yönetiminde Ocean Overseas ve Sezginlerin ortak kontrolünün sağlandığının, ortak girişimin bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıktığının ve bu işlemin taraflar arasındaki veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amacı ve etkisinin olmadığını anlaşılması nedeniyle Rekabet Kurulu, bildirim konusu ortak girişim işleminin 1997/1 sayılı Tebliğ'in 2'nci maddesinin (c) bendi çerçevesinde "Birleşme ve Devralma Sayılan Haller"den biri olduğuna karar vermiş ancak, söz konusu işlemin pazar payı ve ciro eşiklerini aşmaması nedeniyle, Rekabet Kurulu'nun iznine tabi olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

İlgili sözleşmeye menfi tespit verilir verilemeyeceğinin anlaşılması amacıyla, sözleşmeyle getirilen yükümlülüklerin ortak girişim işleminin yan sınırlaması niteliğinde olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bu çerçevede öncelikle, ana teşebbüslerin ortak girişim şirketinde hissedarlıkları devam ettiği sürece ortak girişimin faaliyet konusuna giren işlerde bu şirketle rekabet etmeyecekleri yönündeki sözleşme maddesi ele alınmıştır. Bu düzenlemenin, ortak girişim işleminin yan sınırlaması niteliğinde olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

Diğer yandan ortak girişimlerde rekabet yasaklarının süresinin ortak girişimin ömrünü aşmaması gerekmektedir. Ortak girişimin ömrü ortak girişim sözleşmesinin devam ettiği süre ile açıklanmaktadır. Ana teşebbüslerden birinin hisselerinin bir kısmını ve buna bağlı olarak kendisine kontrole etki etme hakkı veren araçları devretmesi halinde, bu ana teşebbüs ortak girişim şirketinde hissedar olmaya devam etse bile, ortak girişim sözleşmesi sona erecektir. Ayrıca kontrol üzerindeki haklarını devreden ancak, ortak girişimde hissedar kalmaya devam eden ana teşebbüse getirilen rekabet yasağı ilgili devir işlemi bakımından getirilen bir rekabet yasağı gibi sonuçlar doğuracaktır. Bu itibarla, devir sözleşmesi ile yeni bir rekabet yasağı öngörülmüş olup olmadığından ya da devir işlemi ile öngörülen rekabet yasağının süresinden bağımsız olarak mevcut rekabet yasağı geçerliliğini koruyacaktır. Bu nedenlerle ana teşebbüslere getirilen rekabet yasağının süresinin ortak girişimde hissedar kalındığı süre ile değil, ana teşebbüslerin ortak girişimin kontrolünde etkili oldukları süre ile sınırlı olması gerekmektedir. Bu unsurları dikkate alan Rekabet Kurulu, bu yasağın “Ortak Girişim Sözleşmesi”nin menfi tespit almasını engellemediğine ancak, menfi tespit kararının tarafların kontrolü paylaştıkları süre ile sınırlı olduğuna ilişkin olarak taraflara bilgi verilmesinin uygun olacağına karar vermiştir.

Sözleşmenin diğer bir maddesinde ise, Sezginler ile ortak girişim şirketi arasında imzalanacak bir sözleşmeye istinaden Sezginlerin ortak girişim şirketini bazı hizmetlerin sağlanması konusunda münhasır tedarikçisi olarak atayacağı öngörülmektedir. Ana teşebbüsün, ortak girişime belirli faaliyetleri devretmesiyle ekonomik bütünlüğünün bozulmasına bağlı olarak önceden kendi bünyesinde sağladığı girdilere ve hizmetlere ulaşmasında ortaya çıkabilecek kesintiler ve aksamaların giderilmesine yönelik ve geçici bir dönemle sınırlı olacak şekilde getirilen tedarik düzenlemeleri yan sınırlama olarak kabul edilmiştir. Ancak tedarik düzenlemesinin münhasırlık içermesi halinde genel kural, bu düzenlemelerin yan sınırlama olarak değerlendirilmemesi yönündedir. Bu kuralın istisnalarından biri, tedarik düzenlemesine konu ürün ya da hizmetlerin özelliklerinin bu münhasırlığı gerektiriyor olmasıdır. İlgili hizmetlerin, bu hizmetlerden beklenen etkinlik artışının sağlanabilmesi için bu alanda uzmanlaşmış tek bir firma tarafından planlanması ve verilmesi gerekliliği nedeniyle tedarik düzenlemesinin münhasırlık içermesi yan sınırlama olarak değerlendirilmesine engel teşkil etmemektedir.

Diğer yandan tedarik düzenlemesinin yer alacağı sözleşmenin belirsiz süreli olduğu anlaşılmıştır. Süresi belli olmayan ya da çok uzun süreli tedarik ilişkileri yan sınırlamaların gerekenden fazla kısıtlayıcı olmaması gereğine ters düşmektedir. Bu bağlamda Rekabet Kurulu tedarik düzenlemesinin süresinin 3 yıllık bir başlangıç dönemini kapsayacak şekilde sınırlandırılmasını şart koşmuştur.

“Ortak Girişim Sözleşmesi” ile getirilen diğer bir düzenleme, ortak girişim şirketine marka lisansı vermesine ilişkindir. Ortak girişim işlemi ile bağımsız bir iktisadi varlığın ortaya çıkabilmesi için bu varlığın amaçlarını gerçekleştirmek üzere gerekli maddi ve maddi olmayan varlıklarla donatılmış olması gerektiğinden, Rekabet Kurulu bu düzenlemenin “Ortak Girişim Sözleşmesi”ne menfi tespit belgesi verilmesini engelleyici nitelikte olmadığına karar vermiştir.

3.3. BİRLEŞME VE DEVRALMALARA İLİŞKİN ÖRNEK KARARLAR

3.3.1. Sabah Yayıncılık A.Ş./Park/MTM Kararı (23.10.2001/01-51/512-125)

08.11.2000 tarihinde Bilgin Grubu bünyesindeki Medya Holding A.Ş.’nin Sabah Yayıncılık A.Ş.’ndeki hisselerinin bir kısmını Park Grubu’na (Penyelüks Tekstil Sanayi ve Tic. A.Ş., Park Marina İşletmeciliği Turizm Denizcilik ve Ticaret A.Ş., Park Savunma Sanayi Otomotiv Tekstil Gıda İnşaat Ziraat Tıbbi ve Kimyevi Malzeme Ekipmanları Tic. A.Ş., Erhan AYGÜN ve Turgay CİNER) devrine ilişkin bildirimde bulunarak söz konusu işlem için izin talebinde bulunmuştur. Bu bildirim üzerine yapılan ön inceleme esnasında basında yer alan Bilgin Grubu’na ait diğer bazı teşebbüslerin de devredildiği haberleri üzerine, hem bildirim konusu işlemin ayrıntılı olarak incelenmesi hem de diğer devir işlemlerinin Nihai İnceleme sürecinde birlikte değerlendirilmesine karar verilmiştir.

Yapılan incelemelerde;

- i) Bilgin Grubu'nun 2000 yılı ortalarında mali krize girdiği,
- ii) Bu durum karşısında ortaklık arayışlarının başladığı,
- iii) Park Grubu ile tüm grubun hisselerinin %25'i kontrolün ise %50'sinin devri konusunda anlaşıldığı (söz konusu anlaşma sözlü bir anlaşma olup yalnızca Sabah Yayıncılıkta hisse devri gerçekleştiği ve sadece bu işlemin Rekabet Kurulu'na bildirildiği),
- iv) Yukarıdaki sözlü anlaşma uyarınca 20.10.2000 tarihi itibarıyla Park Grubunun Bilgin Grubuna ait şirketlerin (Sabah Yayıncılık A.Ş., BBD ve Medya Basın Servisleri) yönetim kurullarında yer almaya başladığı ve bu şirketlerde yönetimin yarısının Park Grubuna geçtiği,
- v) 27.10.2000 tarihinde Bilgin Grubuna ait Etibank TMSF bünyesine dahil edildiği,
- vi) Bankanın devri sonrası Bilgin Grubunun borçların üstlenilmesi karşılığında tüm grubu devralacak bir yapı arayışına girildiği, bu şirketlerde ortak konumunda bulunan Park Grubunun da taraf olduğu MTM konsorsiyumu ile sözlü anlaşmaya varıldığı,
- vii) Yukarıdaki sözlü anlaşma uyarınca 30.11.2000 tarihi itibarıyla MTM Konsorsiyumunu temsil eden üyelerin Bilgin Grubuna ait şirketlerde tek başlarına yönetime geldikleri,
- viii) 07.01.2001 tarihinde Dinç Bilgin'in tekrar geri döndüğünü açıkladığı,
- ix) Yukarıdaki açıklama sonrasında MTM yönetimindeki şirketlerin tekrar fiilen Bilgin Grubu tarafından yönetilmeye başlandığı,
- x) Şirketlerin çeşitli tarihlerde yapılan genel kurulları ile yönetimde MTM konsorsiyumunu temsilen yer alan üyeler yerine Bilgin Grubu üyeleri yeniden yönetim kurullarında görev aldıkları tespit edilmiştir.

Bu bilgiler ışığında yapılan incelemede üç ayrı işlem tespit edilmiştir:

- 1- Ekim 2000'de Bilgin Grubu teşebbüslerinin (Sabah Yayıncılık, BBD, Medya Basın Servisleri, Satel) kontrolünün yarısının Park Grubu'na devri,
- 2- 31.11.2000 tarihinde bu teşebbüslerin kontrolünün MTM Haber Yatırım ve Ticaret A.Ş.'ne yönetim kurulunun değişmesi yoluyla (Çukurova ve Park Grubu konsorsiyumuna) geçmesi,
- 3- 7 Ocak 2001 tarihinden itibaren bu teşebbüslerin kontrolünün tekrar Bilgin Grubu kontrolüne geçmesi.

Bu işlemlerin her birinin değişik ürün pazarlarında etki gösterdiği, bu teşebbüslerin faaliyet alanlarındaki ciro ve pazar payları nedeniyle 1997/1 sayılı tebliğ kapsamında olduğu belirlenmiştir. Sabah Yayıncılık A.Ş. dışındaki teşebbüslerde kontrolün hisse devri olmadan el değiştirdiği görülmektedir. Bu dosyada, Bilgin Grubu teşebbüslerinde kontrol bu teşebbüslerin yönetim kurulu üyelerinin değişmesi yoluyla gerçekleşmiştir. İlk işlemde Park Grubu'ndan üyeler bu şirketlerin yönetim kurullarına girmiş, ikinci işlemde ise MTM konsorsiyumu üyeleri bu şirketlerin yönetim kurullarının tamamını oluşturmuşlardır. Bu bulgular çerçevesinde Rekabet Kurulu 23.10.2001 tarihli toplantısında, hisse değişikliği olmadan kontrolün yönetim kurulu üyelerinin değişmesi yoluyla el değiştirebileceğini, dolayısıyla yukarıda belirtilen tarihlerde yapılan ve değişik grupların Bilgin Grubu şirketlerinin yönetim kurullarına girmesi işlemleri 1997/1 sayılı tebliğ anlamında devralma niteliği taşıdığına karar vermiştir. Ayrıca, anılan işlemlerin bildirilmemesi nedeniyle işlemin taraflarına 16'ncı maddede öngörülen idari para cezalarının verilmesi kararlaştırılmıştır.

3.3.2. OMCO İstanbul Ortak Girişim Kararı (24.04.2001/01-20/189-48)

Kurum kayıtlarına 21.03.2001 tarihinde intikal eden bildirimde; Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. (Şişecam)'nin bağlı ortaklığı durumundaki teşebbüslerle BMT şirketler grubuna ait olan teşebbüsler arasında %50-%50 ortaklık esasına dayalı olarak cam ambalaj ve cam ev eşyası kalıp üretimi pazarında faaliyet gösterecek olan OMCO İstanbul Kalıp Sanayi ve Ticaret A.Ş. (OMCO İstanbul) unvanıyla bir ortak girişim şirketi kurulması ve halen Şişecam bünyesinde bulunarak ilgili pazarda faaliyet gösteren Camiş Makina ve Kalıp Sanayii A.Ş. (Camiş MKS)'nin feshedilerek sahip

olduğu tüm varlıkların kurulacak olan söz konusu ortak girişim şirketine devredilmesi için izin talebinde bulunulmuştur.

Şişecam bünyesinde bulunan ve ortak girişim şirketi kurulduktan sonra faaliyetlerine son verecek olan Camiş MKS, cam ambalaj (şişe, kavanoz, v.b.) üretimi yapan Anadolu Cam Sanayii A.Ş. (Anadolu Cam)'ye cam ambalaj kalıbı, cam ev eşyası (su ve çay bardağı, kase, tabak, sürahi, v.b.) üretimi yapan Paşabahçe Cam Sanayii ve Ticaret A.Ş. (Paşabahçe)'ye cam ev eşyası kalıbı üretmektedir.

Şişecam Grubu şirketleri ile BMT Grubu şirketleri arasında kurulmak istenen OMCO İstanbul'un faaliyet konusu, cam ambalaj (IS) ve Cam ev eşyası (CEE) kalıplarının üretimi ve bunların pazarlanmasıdır.

IS ve CEE kalıplarının üretim süreci, ürünlerin niteliği, üretim konusundaki uzmanlaşma, iki ürün arasındaki arz ve talep ikamesi gibi hususlar göz önüne alınarak, ilgili ürün pazarı ayrı ayrı olmak üzere “cam ambalaj (IS) kalıpları” ve “cam ev eşyası (CEE) kalıpları” olarak kabul edilmiştir.

İlgili Coğrafi pazar ise, “Türkiye Cumhuriyeti sınırları” olarak kabul edilmiştir.

Yapılan değerlendirme sonucunda OMCO İstanbul'un; bir ortak girişim şirketinin yoğunlaşma doğurucu nitelikte kabul edilmesi ve dolayısıyla 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında Rekabet Kurulu iznine tabi olması için aranan,

- Ortak kontrol altında bir teşebbüsün bulunması (ortak girişim şirketi),
- Bu ortak girişim şirketinin, amaçlarını gerçekleştirebilecek kadar işgücü ve malvarlığına sahip olan bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkması,
- Taraflar arasındaki veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmaması,

şartlarını karşıladığı anlaşılmıştır.

Tarafların pazar payları, 1997/1 sayılı Tebliğ'de öngörülen pazar payı eşliğini aşması nedeniyle ortak girişimin, 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi bir işlem olduğu kabul edilmiştir.

Ortak girişim şirketinin taraflarından sadece Anadolu Cam, Camiş MKS dolayısıyla ilgili ürün pazarında faaliyet göstermektedir. Camiş MKS, IS ve CEE kalıpları pazarında oldukça yüksek bir pazar payına sahiptir.

Bir şirketin pazar payının büyüklüğü her zaman o şirketin hakim durumda olduğunu göstermemektedir. Çoğu zaman, hakim durumda olan teşebbüsler aynı zamanda büyük pazar paylarına da sahip oldukları için, pazar payı büyüklükleri hakim durumun en önemli göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Ancak, bir teşebbüsün sadece pazar payına bakılarak hakim durum değerlendirilmesi yapılması yanlış sonuçlara götürebilmektedir. Esasen hakim durum tanımı 4054 sayılı Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3'üncü maddesinde yapılmış ve hakim durumun tespitinde hangi kriterlerin esas alınması gerektiği ortaya konulmuştur. Bu maddeye göre hakim durum; “Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü...” olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre hakim durumun en önemli unsuru, ekonomik parametreleri belirlemede müşteri ve rakiplerden bağımsız hareket edebilme gücüdür.

Türkiye'deki IS ve CEE kalıbı talebinin tamamına yakını Şişecam Grubu şirketlerince yapılmaktadır. Bu nedenle, Şişecam Grubu'nun ihtiyacı olan kalıpların üretimi konusundaki yatırımı kendisinin yapması, hem IS ve CEE üretiminin devamlılığının sağlanması, hem de belli bir kalite ve standardın tutturulması bakımından, Şişecam açısından ekonomik ve rasyonel bir davranış olarak görülmektedir.

IS ve CEE ürünlerinin üretimi ile IS ve CEE kalıplarının üretimi birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Rekabet hukuku doktrininde, alıcı ve satıcıların birbirine karşılıklı bağımlılığı ile alıcı gücü olarak

ifade edilen sağlayıcı karşısında bir veya birkaç güçlü tüketicinin bulunması, hakim durum tespitinde ve yoğunlaşmalarla ilgili izin işlemlerinde göz önünde bulundurululan hususlardandır.

Rekabet Hukuku uygulamalarında, pazardaki güçlü alıcıların varlığı, yoğunlaşma ile ortaya çıkacak yeni yapılanmaların pazar gücüne ulaşabilmelerine olumsuz yönde etki eden faktörlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Bir teşebbüs, satışlarının önemli bir kısmını bir veya birkaç güçlü müşteriye yapıyorsa, bu müşterilerin sağlayıcı teşebbüsün satış politikaları üzerinde belli oranda etkisi bulunmakta, bu tür müşteriler küçük müşterilere göre daha yüksek pazarlık gücüne sahip olmaktadır. Alıcıların gücü konusundaki en önemli değerlendirme, bir yoğunlaşma işlemi sonrasında söz konusu firmanın müşterilerinin, fiyatların yükseltilmesine caydırıcı bazı etkilerinin olup olmadığıyla ilgilidir. Alıcı gücü kavramının en uç noktası, ilgili pazarda yalnızca bir alıcının bulunduğu monopsonist yapılarıdır. Bu tür yapılarda alıcı gücü çok fazla olmaktadır. Monopsonist yapılar, tek alıcı olması itibarıyla, sağlayıcı fiyatlarının maliyetlerinin altına çekilmesine neden olabilecek güce dahi ulaşabilmektedir.

Mevzuatımızda hakim durum analizlerine ilişkin, alıcıların durumunun değerlendirilmesi gereken hususlardan birisi olduğu, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 6/b maddesinde "...ilgili teşebbüslerin ...kullanıcı bulabilme alternatifleri... ilgili mal ve hizmetlere olan arz-talep eğilimleri" şeklinde yer almaktadır.

Bu açıklamalar ışığında bakıldığında; CEE kalıbı üretiminde Anadolu Cam'ın sahip olduğu pazar payına karşın, aynı pazarda rekabet eden rakip teşebbüslerin bulunması, bu güne kadar önemli bir ithalat olmamakla birlikte cam kalıbı ürünlerinin ithalatında önemli bir sınırlama olmaması nedeniyle ithalatın mümkün ve kolay olması, ayrıca CEE kalıplarının ülkemizdeki en büyük alıcısının Şişecam Grubu şirketlerinden olan Paşabahçe'nin, CEE kalıpları pazarında Camiş MKS'nin karşısında önemli bir alıcı gücü oluşturması, buna göre Camiş MKS'nin rakipleri ve özellikle de müşterilerinden bağımsız hareket ederek ekonomik parametreleri belirleyebilme gücünün olmaması nedeniyle hakim durumda olmadığı, ortak girişimin diğer tarafı olan BMT'nin ilgili ürün pazarında faaliyeti olmadığından ortak girişim sonrasında da hakim durum oluşmayacağı anlaşılmıştır.

Camiş MKS, ülkemizdeki IS kalıplarının hemen hemen tamamını üretmektedir. Camiş MKS'nin IS kalıbı pazarındaki payı, CEE kalıbı pazarından daha yüksek olmakla birlikte, IS kalıplarında karşısında daha büyük bir alıcı gücü bulunmaktadır. IS kalıplarının hemen hemen tamamını Şişecam Grubu şirketleri talep etmektedir. Ayrıca, IS kalıplarının ithalatı da mümkün ve kolaydır. Hatta Avrupa Birliği ülkelerinin çoğu IS kalıbı ürettiği için IS kalıplarının ithalatı CEE kalıplarının ithalatından daha kolay olabilir. Buna göre Camiş MKS'nin karşısında, IS kalıbı üretim pazarında da önemli bir alıcı gücünün bulunması ve ithalatın mümkün ve kolay olması nedeniyle, hakim durumun söz konusu olmadığı, ortak girişim anlaşması sonrasında da bu durum değişmeyeceğinden, ilgili pazarda hakim durum meydana gelmeyeceği anlaşılmıştır.

IS ve CEE kalıbı talebini IS ve CEE üreticileri belirlediğinden, IS ve CEE kalıbının talebi ve müşterisi bellidir. Kalıp talebinin artması, ancak mevcut IS ve CEE üreticilerinin yeni tesis kurmak suretiyle üretimlerini artırmaları veya IS ve CEE üretim pazarına yeni girişlerin olması ile mümkün olabilir. IS ve CEE üretimi, büyük ölçüde teknik bilgi ve tecrübe ile yüksek yatırım maliyeti gerektirmektedir. Bu nedenle kısa ve orta vadede IS ve CEE pazarına yeni girişlerin olması, dolayısıyla IS ve CEE kalıplarına olan yurt içi talebin artması beklenmemektedir. Buna göre, yatırım maliyeti çok yüksek olmamakla birlikte, belli bir teknik bilgi birikimi, tecrübe ve uzmanlaşma gerektiren IS ve CEE kalıbı pazarına yeni girişler olmasının zor olduğu görülmektedir.

Hissedarlar Sözleşmesi'nin "Ticari Sözleşme" başlıklı 14.2'nci maddesinde; "Şirketin kurulmasının hemen ardından, Taraflar, cam ambalajlama kalıplarının münhasıran Anadolu Cama satışı ve Anadolu Cam için satın alınması için ticari bir sözleşmenin yapılmasını temin edeceklerdir. Bu sözleşme, işbu Sözleşme süresince yürürlükte kalacak ve işbu Sözleşme ekinde bulunan Ek 14.2'de belirtilen şekil ile büyük ölçüde aynı şekilde olacaktır." hükmü yer almaktadır.

Ortak girişim ile ana teşebbüsler arasındaki tedarik düzenlemeleri, gerekli olmasının yanında ortak girişimin kurulup pazarda tutunabilmesine yetecek sürede ve ölçüde olması halinde yan sınırlama sayılmaktadır. Dolayısıyla dosya konusuna ilişkin olarak, OMCO İstanbul ile ana teşebbüsler arasındaki iki yıllık tedarik düzenlemesi ortak girişimin pazarda tutunabilmesi için gerekli bir yan sınırlama olarak kabul edilmiştir.

Buna göre söz konusu işlemin, 1997/1 sayılı “Rekabet Kurulu’ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ” çerçevesinde izne tabi bir işlem olduğuna; ancak başvuruya konu işlem sonucunda ilgili ürün pazarlarında hakim durumun yaratılması veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azalmasının söz konusu olmaması nedeniyle bildirim konusu ortak girişim işlemine izin verilmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

3.3.3. BENKAR-FIBA Kararı (Ortak Girişim) (18.09.2001/01-44/433-111)

Dosyanın konusu, Boyner Holding A.Ş.’ne bağlı Benkar Tüketici Finansmanı ve Kart Hizmetleri A.Ş. (bundan böyle Benkar olarak anılacaktır) ile Fiba Holding A.Ş.’ne bağlı Fiba Bank A.Ş. (bundan böyle Fiba Bank olarak anılacaktır) arasında tüketici finansmanı ve bankacılık hizmetleri alanında işbirliğine gidilerek bir ortak girişim oluşması işlemine izin verilmesi talebidir.

Benkar ile Fiba Bank arasında, tüketici finansmanı ve bankacılık hizmetleri alanında bir ortak girişim kurulması işleminin, tarafların ilgili pazardaki toplam ciroları ve pazar payları yönüyle 1997/1 sayılı “Rekabet Kurulu’ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ” kapsamında bir ortak girişim işlemi olduğu belirlenmiştir.

İlgili ürün pazarı; kredi kartlarına kıyasla kullanım alanı çok daha dar ve sadece sisteme üye olan mağazalarda veya mağazalar zincirinde geçerli olan, bankalar ya da tüketici finansmanı şirketleri tarafından pazarlanan, ileri bir tarihte ödeme imkanı ya da taksitle alışveriş olanağı sağlayan ve belirli işyerlerinde geçerli olan tüketici finansmanına yönelik kart sistemleri ya da kısaca “taksitli alışveriş imkanı sağlayan kredili kartlar pazarı” olarak tanımlanmıştır. Taksitli alışveriş kartı sistemleri, içerisinde sistem sahibi firma, kart hamili tüketiciler ve sisteme üye mağazalar olmak üzere üç temel tarafı barındıran, çalışma prensipleri itibariyle kredi kartı sistemlerine büyük ölçüde benzerlik gösteren sistemlerdir.

Taksitli alışveriş imkanı sağlayan ilgili ürünün etkili olduğu coğrafi pazar, ilgili ürünün ülkemiz gereksinimlerinden ortaya çıkmış olması, sadece Türkiye sınırları dahilinde kullanılması ve uluslararası bir niteliğe sahip olmamasından dolayı, Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlenmiştir.

Anılan işlemin ilgili pazarda bir hakim durum yaratan ya da varolan hakim durumun güçlendirmesi sonucu rekabetin önemli ölçüde azaltılıp azaltılmadığının tespiti bakımından öncelikle pazar yapısına ilişkin değerlendirme yapılmıştır. Bu doğrultuda, tarafların pazar payları ve pazara giriş engeli bulunup bulunmadığı kontrol edilmiştir. Pazara giriş bakımından, ilgili ürün pazarında şebeke etkisinin (network effect) yarattığı riskler hesaba katılmıştır. Benkar’ın, ilgili pazarda yerleşik firma (incumbent) konumunda olmanın avantajlarından yararlanarak yüksek bir pazar payı elde etmiş olması ve mağazalarla yaptığı “Advantage Card Üyelik Sözleşmesi”nde, bir başka kart sistemine üye olmama yükümlülüğü getirmiş olmasının pazara yeni giriş yapmak isteyen teşebbüsler açısından giriş engeli yarattığı sonucuna varılmıştır. Çünkü belli bir süre sonra münhasırlık (exclusivity) sisteminin bir sonucu olarak, şebeke dışsallıklarının (network externalities) da etkisiyle, pazarda en güçlü rakip konumundaki Advantage Card karşısında, pazarda yeni giriş yapacak teşebbüsler bakımından kendi ağlarına dahil olacak mağaza ya da mağazalar zincirlerinin bulunması zorlaşacaktır.

Advantage Card Üyelik Sözleşmesinde yer alan münhasırlık şartının kaldırılması halinde ise, taksitli alışveriş imkanı sağlayan diğer kart sistemleri ve ilgili ürün pazarında faaliyeti olmamakla birlikte, benzer bir pazar olan kredi kartları pazarında uzun süreli tecrübesi, know-how’ı ve müşteri portföyü bulunan bankalar da pazara kolaylıkla girebilecektir.

Sonuç olarak, Benkar'ın üye mağazalara uyguladığı tek tarafa münhasırlık şartının daha önce verilmiş olan menfi tespit kararının geri alınması suretiyle kaldırılması ile birlikte Benkar'ın taraflarından birini oluşturduğu ortak girişim işlemine izin verilmesine karar verilmiştir.

3.3.4. Türk Tuborg&Carlsberg Kararı (04.07.2001/01-30/299-89)

Rekabet Kurumu kayıtlarına 18.06.2001 tarih ve 2594 sayı ile intikal eden bildirimde Danimarka'da kurulu Carlsberg Breweries A/S'nin (Carlsberg) Yaşar Holding A.Ş.'den (Yaşar Holding) Türk Tuborg Bira ve Malt San. A.Ş.'nin (Türk Tuborg) %47.77 oranındaki hissesini devralması işlemine izin verilmesi talep edilmiştir. Rekabet Kurulu konuya ilişkin olarak;

(I) Bildirime konu olan hisse devri neticesinde, Türk Tuborg'un, halen Türkiye bira pazarında yaklaşık %...'lik pazar payı ile %... payla hakim durumda bulunan Efes Pazarlama ve Dağıtım Ticaret A.Ş.'yi takip etmesi, devralan teşebbüs olan Carlsberg'in ise Türkiye'de Türk Tuborg'daki %2,24'lük hissesinden başka bir faaliyeti bulunmamasından dolayı bildirimde konu olan devralma nedeniyle bira pazarında herhangi bir şekilde hakim durum yaratılması ya da hakim durumun güçlendirilmesi ve bunun sonucunda ilgili pazarda rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmayacağına,

(II) 1- Devralma işlemini gerçekleştirmeye yönelik olarak taraflar arasında 31.05.2001 tarihinde akdedilen "Hisse Satın Alma Anlaşması"nda yer verilen ve Yaşar Holding A.Ş.'nin "tamamlanma tarihi"nden itibaren 4 yıl boyunca Türk Tuborg'un, Carlsberg'in ya da Bimpaş'ın bir çalışanına iş teklif edip onu istihdam etmeye çalışmayacağına ilişkin yükümlülüğün bir yan sınırlama olarak kabul edilebileceğine,

2- Ancak, "Hisse Satın Alma Anlaşması"nın 6'ncı maddesinde satıcı teşebbüs olan Yaşar Holding A.Ş.'ye getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün hem süre, hem de kapsamı bakımından makul ve zorunlu olandan daha fazla oranda rekabeti sınırladığı, bu nedenle söz konusu yükümlülüğün yan sınırlama olarak kabul edilerek devralma işlemiyle birlikte izin verilebilmesi için,

- Tamamlanma tarihinden itibaren 10 yıllık bir süre için Yaşar Holding A.Ş.'ye getirilen, holding şirketi, bağlı şirketi ya da iştiraki aracılığı ile bira sektöründe faaliyet göstermeme yükümlülüğünün süresinin 2 yıl ile sınırlanması, kapsamının ise Yaşar Grubuna bağlı gerçek ve tüzel kişiler ve Yaşar Holding A.Ş. hissedarlarının, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol etmeksizin sadece yatırım amacıyla rakip teşebbüslere ortak olmasını engellemeyecek şekilde düzenlenmesi gerektiğine,
- Yaşar Holding A.Ş.'nin gerçek veya tüzel kişi niteliğindeki hissedarlarına getirilmek istenen rekabet etmeme yükümlülüğünün, sadece Yaşar Holding A.Ş.'nin yönetiminde doğrudan veya dolaylı olarak söz sahibi olan gerçek veya tüzel kişilere, süresi 2 yılı aşmayacak şekilde getirilebileceğine; Yaşar Holding'in yönetiminde söz sahibi olmayan ve Yaşar Grubuna dahil olmayan kişilere ise bu tür bir rekabet etmeme yükümlülüğünün getirilmemesi gerektiğine,

(III) Yukarıda (II) 2'nci maddede belirtilen değişikliklerin yapılması halinde devralma işlemine yan sınırlamaları ile birlikte izin verilmesine,

(IV) 1- Belirtilen değişikliklerin yapılması halinde tadil edilmiş anlaşmanın Rekabet Kurumuna ivedilikle tevsik edilmesine,

2- Aksi takdirde, anılan hisse satın alma anlaşmasının 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında bir anlaşma olarak değerlendirileceğinin ve rekabeti gerekli olandan fazla oranda sınırlaması nedeniyle de 5'inci madde uyarınca muafiyet alamayacağını, aynı Kanun'un 56'ncı maddesi uyarınca anlaşmanın geçersiz olacağını taraflara bildirilmesine Karar vermiştir.

4.1. GÖRÜŞLER

- 4.1.1.** Petrol Piyasası Kanun Tasarısı
- 4.1.2.** Doğal Gaz Piyasası Kanun Taslağı
- 4.1.3.** Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmelik Taslağı
- 4.1.4.** TTAŞ ve GSM İşletmecileri Arasındaki Görev/İmtiyaz Sözleşmeleri
- 4.1.5.** 507 sayılı Kanun'un 125'inci Maddesi
- 4.1.6.** Tüketim Maddeleri ve İhtiyaç Malzemelerinin Satışıyla İştigal Eden Büyük Mağazaların Kurulmaları Hakkında Kanun Tasarısı
- 4.1.7.** Liman İşletmelerinden Alınan "Nispi Kira Bedeli"
- 4.1.8.** Bankaların Sundukları Elektronik Bankacılık Dışındaki Hizmetleri için Müşterilerinden Tahsil Edilecek Ücret, Komisyon ve Masrafların Asgari Sınırlarının Belirlenmesi
- 4.1.8.** Devlet Yardımları

4.1. GÖRÜŞLER

Bu bölümde 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 27 (g) ve 30 (f) maddeleri çerçevesinde çeşitli kurum ve kuruluşlara uygulama ya da mevzuat değişiklikleri konularında 2001 yılı içinde gönderilen görüşlerden örneklere yer verilmiştir.

4.1.1. Petrol Piyasası Kanun Tasarısı

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan Petrol Piyasası Kanunu Tasarısına ilişkin olarak 15.08.2001 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na gönderilen Kurum görüşü:

Genel Değerlendirme

Söz konusu yasa tasarısında; Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde petrole ilişkin mal ve hizmet piyasalarına yönelik olarak düzenleme, yönlendirme, denetim ve benzeri işlemlerle ilgili düzenlemelerin yapıldığı ve bu alanlarda yetki sahibi düzenleyici kurum olarak da, yeni bir kurum/kurul kurulması yerine Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun tercih edildiği görülmektedir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun kapsamı altında elektrik piyasası ve doğalgaz piyasasının da bulunduğu bilinmektedir. Bu noktada, petrol piyasası ile elektrik ve doğalgaz piyasalarının yapısal özellikleri arasındaki farkların iyi ortaya konulması ve piyasalara getirilecek düzenlemelerde bu farklılıkların dikkate alınması yerinde olacaktır.

Elektrik ve doğalgaz piyasaları, doğal tekel niteliği taşıyan iletim ve dağıtım hatlarından oluşan ve bu nedenle tam rekabete açılması mümkün olmayan piyasalar olmalarından dolayı, serbestleştirme aşamasında ayrıntılı düzenlemelere ihtiyaç duyulan piyasalardır. Petrol piyasasının ise yapısal olarak doğal tekel niteliği taşımasından dolayı, elektrik ve doğalgaz piyasaları kadar ayrıntılı düzenlemelere gereksinim olmadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte, petrol ürünlerinin stratejik önemi ve petrol sektörünün özellikle rafinaj kısmında günümüze kadar yapılan yatırımların ağırlıklı olarak kamu tarafından gerçekleştirilmesi sonucu TÜPRAŞ'ın ülke rafineri kapasitesinin %86'sını elinde bulunduruyor olmasının TÜPRAŞ'ı doğal tekel olmasa bile hakim durumda bir teşebbüs haline getirmesi gibi durumlar, petrol sektöründe yapılacak serbestleştirme çalışmalarında bir takım düzenlemelere gidilmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktada, sektöre yönelik getirilen düzenlemelerde mümkün olduğunca piyasanın serbest piyasa şartlarına bırakılarak gereğinden fazla kısıtlamalardan kaçınılması ve sektörün en kısa zamanda düzenleme kapsamından çıkarılarak (deregle edilerek) tamamen serbestleştirilmesinin hedeflenmesi yerinde olacaktır.

Yasa Tasarısı genel itibarıyla incelendiğinde, sektöre yönelik getirilen yeniliklerde en çok dikkati çeken noktanın rafinaj, akaryakıt toptan satışı ve umumi depoculuk faaliyetlerinin ayrıştırılarak dikey bütünleşmenin önlenmesi olduğu görülmektedir. Dikey bütünleşme, maliyetleri azaltması ve daha etkin planlamaya imkan sağlaması gibi avantajlar barındırmaktadır. Bununla birlikte, özellikle tekel ve oligopol piyasalarının var olduğu durumlarda, dikey bütünleşme yoluyla piyasaya hakim konuma geçen firmaların rekabet şartlarını olumsuz etkiledikleri ve bu tür bütünleşmelerin fiyat seviyesinin artmasına neden olduğu da görülmektedir. Bu nedendir ki, elektrik ve doğalgaz piyasaları gibi doğal tekel niteliğine sahip sektörlerin düzenlenmesi aşamasında, pazarların ayrıştırılması sağlanarak, özellikle doğal tekel niteliğindeki pazarlarda yer alan teşebbüslerin çeşitli kısıtlamalara ve düzenlemelere tabi tutuldukları görülmektedir.

Petrol sektörü, daha önce de belirtildiği üzere, elektrik ve doğalgaz piyasaları ile karşılaştırıldığında çok daha fazla rekabetçi özellikler taşımaktadır. Yasa tasarısında petrol ürünlerinin ithalinin de kolaylaşacağı dikkate alındığında, sektördeki rekabet düzeyinin daha da artacağı söylenebilir. Petrol sektörü ve dikey bütünleşmeye ilişkin dünya örneklerine bakıldığında ise, rafinaj ve dağıtım pazarlarının tamamen birbirinden ayrıldığı ve dikey bütünleşmenin engellendiği bir örneğe rastlanmamaktadır. Özellikle son yıllarda görülen dev petrol birleşmelerinin de, dünya petrol sektöründeki dikey bütünleşmeyi artırdığı görülmektedir. Bununla birlikte, söz konusu yasanın

Türkiye petrol pazarına ilişkin düzenlemeleri içereceği ve bu bağlamda yasanın hazırlanmasında Türkiye pazar şartlarının önem kazandığı açıktır. Daha önce de belirtildiği üzere, özellikle rafinaj alanında yatırımların kamu tarafından gerçekleştirilmesi, TÜPRAŞ'ı hakim duruma getirmiştir. TÜPRAŞ'ın bir dağıtım firmasıyla birleşerek/devralarak veya kendi dağıtım ağını kurarak dikey bütünleşmeyi sağlamasının, sektörün rekabetçi yapısını olumsuz etkileyebileceği ortadadır.

Herhangi bir mal veya hizmet pazarında bir teşebbüsün birleşme/devralma yoluyla yatay veya dikey bütünleşme sağlayarak hakim duruma geçmesi veya mevcut hakim durumunu güçlendirmesi, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında ele alınması gereken bir işlemdir. Bununla birlikte, bir teşebbüsün kendi yatırımları ve etkin çalışmaları sonucu hakim duruma geçmesi veya hakim durumunu güçlendirmesinin rekabet hukuku kapsamında bir sakıncası bulunmamaktadır. Dolayısıyla, TÜPRAŞ'ın bir dağıtım firmasını devralarak dikey bütünleşmeyi sağlaması Rekabet Kurulu iznine tabi iken, yeni yatırımlar yaparak kendi dağıtım ağını kurması durumunun Rekabet Kanunu kapsamı dışında kalacağı görülmektedir. TÜPRAŞ'ın sahip olduğu finansal güç ve dağıtım pazarına giriş engellerinin düşük seviyede oluşu da dikkate alındığında, söz konusu yasada yapılacak düzenlemelerle -sağlıklı bir rekabetçi piyasa yapısı oluşuncaya kadar- TÜPRAŞ'ın hangi yöntemle olursa olsun dikey bütünleşmeyi sağlamasının engellenmesi yerinde olacaktır. Bu noktada cevaplandırılması gereken soru, dikey bütünleşmeyi engelleyen düzenlemelerin bütün rafinaj ve dağıtım pazarını kapsamasının gerekip gerekmediğidir. Kanaatimizce, bir veya birkaç akaryakıt toptan satış firmasının kendi yatırımlarıyla rafineri kurup bu rafineriyi işletebilmesini ya da rafinaj alanına yatırım yapmak isteyen yatırımcıların akaryakıt toptan satış pazarına girmelerini engellemek, ülkenin rafinaj kapasitesine yapılacak yatırımlar için caydırıcı olabilecektir. Bu noktada; petrol arzının güvenilirliğini sağlamak amacıyla getirilecek kısıtlamalarla, sektörün serbest ve rekabetçi bir yapıya kavuşması ve özel sektör yatırımlarının teşvik edilmesi hedeflerinin iyi tahlil edilmesi ve mümkün olduğunca gereğinden fazla kısıtlamadan kaçınılması yerinde olacaktır. Dolayısıyla, yasa tasarısında yer alan dikey ayırıştırma prensiplerinin yeniden ele alınmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Madde Bazında Değerlendirme

1. Belge sahiplerinin temel hak ve yükümlülüklerinin sayıldığı 4'üncü maddenin 5. fıkrasının j ve k bentlerinde, söz konusu Kanuna göre eylem ve işlem yapanlara şu yükümlülükler getirilmiştir;

“ ...

j) Kapasite kısıtları dışında, kendilerinden yapılan talepleri ayırım gözetmeksizin karşılamak,
k) Eşit durumdaki alıcılara, aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürmemek,

...”

Rekabetçi bir piyasanın temel unsurlarının başında, piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin kendi iradeleri ile hareket edebilmeleri ve sahip oldukları mal veya hizmeti pazara sunarken satış ve pazarlama şartlarını belirleyebilme özgürlüğüne sahip olmaları gelmektedir. Başka bir ifadeyle, serbest bir piyasada elinde bulunan bir mal veya hizmeti piyasaya sunan bir teşebbüs, müşteri bazında pazarlık yapabilme ve satış şartlarını belirleyebilme gücüne sahip olmalıdır. Rekabetçi bir pazarda faaliyetlerini sürdüren teşebbüslere bütün talebi karşılamak veya eşit durumdaki alıcılar arasında ayrımcılık yapmamak gibi yükümlülüklerin getirilmesi, teşebbüslerin elindeki en önemli rekabet araçlarından olan ikili anlaşmalar yoluyla müşteri bazında pazarlık yapma imkanını ortadan kaldıracak ve pazardaki rekabet seviyesini düşürecektir. Sadece hakim durumdaki teşebbüsler bu duruma istisna teşkil edebilir. Hakim durumdaki teşebbüslerin, sahip oldukları pazar gücünden dolayı, etkiledikleri pazarlara karşı belirli sorumlulukları vardır. Şöyle ki; hakim durumdaki bir teşebbüsün gerçekleştireceği mal vermeyi kesme veya eşitler arasında ayrımcılık yapma gibi eylemler, bu teşebbüsün faaliyet gösterdiği pazarda veya alt/üst pazarlardaki rekabet şartlarını bozabilecektir. Nitekim, 4054 sayılı Kanunun 'Hakim Durumun Kötüye Kullanılması' başlıklı 6'ncı maddesinde, hakim durumdaki firmaların bu hakim durumlarını kötüye kullanmalarını yasaklamıştır ki, taslağın 4'üncü maddesinin 5. fıkrasının (j) ve (k) bentlerinde sayılmış haller de bu kapsamdadır. Dolayısıyla,

hem hakim durumda olsun olmasın piyasadaki tüm teşebbüsler üzerine getiriliyor olmasından dolayı pazarın rekabet seviyesini düşüreceği, hem de hali hazırda (hakim durumdaki teşebbüsler açısından) 4054 sayılı Kanun kapsamında yasaklanmış olmalarından dolayı gereksiz olmaları nedeniyle, Kanun Taslağında adı geçen bendlerin taslaktan tamamen çıkarılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

2. ‘Teslimlerde ve hizmet sunumlarında fiyat oluşumu’ başlıklı 5’inci maddenin 5. fıkrasında şu ifadeler yer almaktadır;

“ ...

Ancak, petrol piyasasında teslimi veya *rekabeti engelleme, bozma veya kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran veya doğurabilecek nitelikte anlaşma ve eylemler sonucu oluşan risklerin ulusal güvenliği veya kamu düzenini tehdit eder boyuta ulaşması halinde, gerekli işlemlerin başlatılmasıyla birlikte, her seferinde iki ayı aşmamak üzere, teslim veya hizmetin her aşamasında olmak, bölgesel veya ulusal düzeyde uygulanmak üzere taban ve/veya tavan fiyatın tespitine ve gerekli tedbirlerin alınmasına Kurum yetkilidir.*”

Yukarıdaki paragrafta yer alan ifadelerden, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun, taban ve/veya tavan fiyatın tespiti veya benzeri tedbirlerin alınmasına yönelik karar almadan önce, petrol piyasasında rekabeti engelleme, bozma veya kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran veya doğurabilecek nitelikte anlaşma ve eylemlerin varlığına dair tespit yapacağı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu hususlara ilişkin tedbir, tespit, düzenleme ve denetlemeye ilişkin işlemler 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamındadır. İki kurumun aynı eylemlere ilişkin Rekabet Hukuku kapsamında ayrı ayrı inceleme ve tespitlerde bulunması; ülkemizdeki rekabet mevzuatının yorumlanmasında ve uygulanmasında çelişkili sonuçlara, aynı fiile yönelik farklı veya mükerrer yaptırımlara, zaman ve kaynak israfına, teşebbüsler bakımından belirsizliğe, teşebbüslere gereğinden fazla yükümlülük getirilmesi suretiyle piyasada aşırı müdahaleye sebep olabilecektir. Bu görüşten hareketle, petrol piyasasına ilişkin, düzenleyici kurulların yetki alanlarının net bir şekilde belirlenmesi yerinde olacaktır. Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 9.4’üncü maddesinin Rekabet Kurulu’na tedbir kararı alma yetkisini verdiği, bununla birlikte fiyat belirleme veya benzeri teknik konularda da Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu’nun daha uzman bir konumda olacağı gibi hususlar dikkate alındığında, 5’inci maddenin 5. fıkrasının aşağıdaki şekilde tadil edilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir;

“ ...

Ancak, petrol piyasasında teslimde oluşan risklerin ulusal güvenliği veya kamu düzenini tehdit eder boyuta ulaşması halinde, gerekli işlemlerin başlatılmasıyla birlikte, her seferinde iki ayı aşmamak üzere, teslim veya hizmetin her aşamasında olmak, bölgesel veya ulusal düzeyde uygulanmak üzere taban ve/veya tavan fiyatın tespitine ve gerekli tedbirlerin alınmasına Kurum yetkilidir.

Kurul, beşinci fıkrada belirtilen risklerin, 4054 sayılı Kanun’un kapsamına girecek nitelikte anlaşma ve eylemler sonucu oluştuğu yönünde bir tespitle bulunduğu taktirde, konuya ilişkin tüm bilgi ve belgeleri Rekabet Kurumu’na iletir. Rekabet Kurumu yürüttüğü incelemeler sırasında geçici tedbir alınmasına gerek olduğuna karar verdiği taktirde, konuya ilişkin uygun görüşünü Kurula bildirir. Kurul, Rekabet Kurumu’nun uygun görüşü doğrultusunda, beşinci fıkrada belirlenmiş olan esaslar çerçevesinde taban ve/veya tavan fiyatın tespitine ve gerekli tedbirlerin alınmasına yetkilidir.”

3. ‘Enerji Grubu Belgeler’ başlıklı 14’üncü maddenin 3. fıkrası, enerji grubu belgelere ilişkin istemlerin ön değerlendirmesinde Kurum’un göz önünde bulunduracağı ilkeler sayılmaktadır. Bu ilkelerden (c) bendinde yer alanı, “*piyasada dikey bütünleşmeye ve hakim durumun kötüye kullanılmasına sebebiyet verilmemesi*” şeklindedir.

Genel değerlendirmeler bölümünde de bahsedildiği üzere, dikey bütünleşmenin tamamen engellenmesi konusunun yeniden ele alınması yerinde olacaktır. Ayrıca, ‘hakim durumun kötüye kullanılmasına sebebiyet verilmemesi’ ifadesinin, belgelere ilişkin istemlerde yapılacak ön

değerlendirme için uygun bir ifade olmadığı düşünülmektedir. Burada yer alan ‘kötüye kullanma’ kavramı, Rekabet Hukuku kapsamında hakim durumdaki firmaların gerçekleştirdikleri eylemlere ilişkin yapılan ex-post incelemeler sonucu belirlenen ihlalleri tanımlamaktadır. Başka bir ifadeyle, ‘kötüye kullanma’ eylemi, belgelerin verilmesi aşamasındaki ön değerlendirmelerde ele alınabilecek ve ex-ante düzenlemelere tabi kılınabilecek bir yapıda değildir. Esasen, Rekabet Kurumu ile diğer sektöre özel kurumlar arasındaki başlıca farkı da bu husus oluşturmaktadır. Rekabetin var olmadığı piyasalarda rekabetin tesis edilmesi aşamasında sektöre özel kurumların kurulması ve bazı ex-ante düzenlemeler yapılması uygun olmakla birlikte, bu sektörlerdeki uyumlu eylem, anlaşma, kötüye kullanma gibi ex-post incelemeler gerektiren durumlar tamamen Rekabet Kurumunun görev ve yetki alanına girmektedir. Bu doğrultuda söz konusu bendin dikey bütünleşmeye izin verilmesi veya verilmemesi durumlarına göre şu şekilde değiştirilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir;

1. Alternatif

“c) Piyasada hakim durumun yaratılmasına veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesine sebebiyet verilmemesi”

2. Alternatif

“c) Piyasada dikey bütünleşmeye ve hakim durumun yaratılmasına veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesine sebebiyet verilmemesi”

Yukarıda sözü edilen değişikliklerin yanısıra, bu bende ve tasarının diğer bölümlerinde kullanılan ‘hakim durum’ kavramının, ‘Tanımlar’ başlıklı 2’nci maddeye konulması yerinde olacaktır. Bu tanımda, 4054 sayılı Kanunda yer alan tanım kullanılabilirliği gibi, petrol sektörünün özelliklerini ve ürün arzının güvenilirliğini ön plana alan yeni bir tanımın geliştirilebilmesi de mümkündür.

4. Tasarının 14 ve 15’inci maddelerinin son fıkralarında, rafinerici, akaryakıt toptan satıcısı ve umumi depocuların dikey ayrıştırılmalarını sağlama adına, “...şirketlerin kuruluşunda veya kurulmuş şirketlerde hakim durumda olamazlar.” ifadesi yer almaktadır. Hakim durum kavramı, rekabet hukuku bakış açısından, herhangi bir mal veya hizmet piyasasında sahip olunan pazar gücüne ilişkin ekonomik bir kavram olarak kullanılmaktadır. Bir teşebbüsün veya belge sahibinin başka bir şirketin yönetimini kontrol edecek güce sahip olmasına ilişkin ise 'kontrol' kavramının kullanılması yerinde olacaktır. Bu noktada, ilgili cümlelerdeki 'hakim durum' kavramlarının 'kontrol' kavramıyla değiştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Şöyle ki;

“...şirketlerin kuruluşunda veya kurulmuş şirketlerde kontrol sahibi olamazlar.”

Söz konusu değişikliğin yapılmasıyla birlikte, tanımlar bölümünde 'kontrol' kavramının tanımlanması yerinde olacaktır. Bu tanımda da, 1997/1 sayılı 'Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar

Hakkında Tebliğ’de yer alan kontrol tanımından yararlanılabileceği düşünülmektedir. Söz konusu Rekabet Kurulu Tebliğinde 'kontrol' şu şekilde tanımlanmıştır;

“... kontrol, ayrı ayrı ya da birlikte, fiilen ya da hukuken bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki uygulama olanağını sağlayan haklar, sözleşmeler veya başka araçlarla ve özellikle bir teşebbüsün malvarlığının tamamı veya bir kısmı üzerinde mülkiyet veya işletilmeye müsait bir kullanma hakkıyla veya bir teşebbüsün organlarının oluşumunda veya kararları üzerinde belirleyici etki sağlayan haklar veya sözleşmelerle meydana getirilebilir.”

5. Kanunun beşinci kısmında yer alan ön araştırma ve soruşturma usul ve esaslarına ilişkin hükümlerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’dan yararlanarak hazırlandığı görülmektedir. Daha önce elektrik ve doğalgaz piyasalarına ilişkin kanun tasarılarına verilen Rekabet Kurumu görüşlerinde de belirtildiği üzere, 4054 sayılı Kanun’da ayrıntılı usul hükümlerinin düzenlenmesinin sebebi, Kanunun ikinci kısmının birinci bölümünde maddi hukuk kurallarının yer almış olmasıdır. Söz konusu Kanun Taslağında ise, kurulacak olan Kurul’un yapması gereken ayrıntılı soruşturma hükümlerini gerektirecek maddi hukuk kuralları bulunmadığından bu bölümün

hazırlanmasında 4054 sayılı Kanun yerine Sermaye Piyasası Kanunundan yararlanılması daha doğru olacaktır. Bilgi isteme ve el koyma gibi konulara ilişkin hükümlerde de Sermaye Piyasası Kanununun denetleme yetkisinin düzenlendiği 45'inci maddesinden yararlanılabilecektir.

Kaldı ki, usul hükümlerinin ayrıntılı bir şekilde Kanunda yer alması yerine bu konunun, Kurul'un çıkaracağı yönetmeliklere bırakılması ve bu doğrultuda, aşağıdaki şekilde düzenlenecek tek bir madde ile yetinilmesi uygun olacaktır:

“Kurul'un çalışma usul ve esasları, başvurularda takip edeceği usuller, çıkaracağı yönetmeliklerle belirlenir.”

Ayrıca, söz konusu Kanun Tasarısının bahse konu ön araştırma ve soruşturma yetkilerini yeni kurulacak bir kuruma değil de, daha önceden yürürlüğe girmiş bir Kanun kapsamında olan Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'na vereceği dikkate alındığında, petrol piyasasına ilişkin usul hükümlerinin, elektrik ve doğalgaz piyasasına ilişkin usul hükümleriyle paralellik arz etmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

4.1.2. Doğalgaz Piyasası Kanun Taslağı

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan Doğalgaz Piyasası Kanun Taslağına ilişkin olarak Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'ne 03.04.2001 tarihinde gönderilen Kurum görüşü:

Söz konusu Kanun Taslağı'nın maddelerine ilişkin değişiklik önerilerine geçmeden önce belirtmek gerekir ki, söz konusu Kanun'un, doğalgaz piyasasının serbestleştirilmesi, rekabete açılması ve ayrıca bu piyasada oluşturulacak kuralları uygulayacak yetkili bağımsız bir kurulun hayata geçirilmesi yönündeki ihtiyaçları karşılama amacını taşıdığı görülmektedir. Bu amaç çerçevesinde gerçekleştirilecek yasal ve kurumsal düzenlemelerin, gerek özel teşebbüslerin sektöre katılımı hususunda mevcut yasal alt yapıdaki eksikliklerin giderilmesinde, gerek ekonomik kaynakların etkin bir şekilde dağılımının sağlanarak genel verimliliğin artırılmasında ve gerekse de tüketicilerin arz kaynaklarını seçme serbestisine ulaşmasında önemli bir işlevi olması gerektiği düşünülmektedir. Mezkur Kanun Taslağı'nın genel itibarıyla bu amaçları dikkate aldığı görülmekle birlikte, serbest olmayan tüketicilerin de arz kaynaklarını seçme serbestisine ulaşmalarına yönelik olarak, perakende satış şirketlerinin oluşturduğu perakende satış pazarının oluşturulmasının yerinde olacağı düşünülmektedir. Konuya ilişkin öneri, aşağıda bulunan maddelerle ilgili önerilerimiz arasında daha detaylı olarak yer alacaktır.

Kanun Taslağı genel olarak olarak değerlendirilecek olursa, Avrupa Parlamentosu'nun 98/30 sayılı doğalgaz piyasalarına ilişkin ortak kurallar hakkındaki Direktif'inde yer alan; faaliyetlerin ve muhasebelerin ayrıştırılması (Unbundling of accounts), hesapların şeffaflığı (Transparency of accounts), sisteme girişe ilişkin esaslar gibi konuların Kanun Taslağında bulunması olumlu noktalar olarak göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, Kanun Taslağında, sistemde faaliyet gösterecek firmaların kapasitelerine ve pazar paylarına ilişkin kısıtlamaların çokluğu görülmektedir; gereğinden fazla getirilecek bu tip yapısal kısıtlamalar, gelecekte sektörün rekabete açılması konusunda sıkıntı yaratabilecektir. Bu nedenle, söz konusu yapısal kısıtlamaların yeniden gözden geçirilerek, gereğinden fazla olan kısıtlamaların Kanun Taslağından tamamen çıkarılması veya bu kısıtlamaların zamanla azalıp yok olacak şekilde düzenlenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

Gerek yukarıda bahsedilen perakende satış pazarı ve sistemde faaliyet gösteren şirketlere getirilen yapısal kısıtlamalar, gerekse Kanun Taslağında görülen diğer hususlara ilişkin madde bazındaki değişiklik önerileri aşağıdadır.

Kanun Taslağına İlişkin Madde Değişikliği Önerileri

1. 3'üncü maddede tanımlar arasında yer alan 'dağıtım şirketi'

“Belirlenen bir şehirde doğalgazın dağıtımını ve mahalli gaz boru hattı şebekesi ile nakli hattı faaliyetlerini yapmaya yetkili kılınan tüzel kişi”

olarak tanımlanırken, ‘dağıtım’

“Doğalgazın müşterilere teslim edilmek üzere mahalli gaz boru hattı şebekesi ile nakli ve perakende satışı”

olarak tanımlanmıştır.

Kamu elinde bulunan ve tekel nitelikleri taşıyan sektörlerin serbestleştirilmesi çalışmalarında dikkate alınması gereken noktalardan biri, tüketicilerin seçme özgürlüğüne sahip olmalarının sağlanmasıdır. Bu nedenle, doğalgaz piyasasını düzenleyecek olan Kanun’un ithalat, üretim, iletim ve dağıtım faaliyetleriyle beraber doğalgazın perakende satışına ilişkin serbest olmayan tüketiciye (abone) de seçme şansı tanıyan düzenlemeler içermesinin gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı üzere, söz konusu kanun yürürlüğe girdiğinde perakende satış hakkının dağıtım şirketlerinin tekelinde kalmasının planlandığı anlaşılmaktadır.

Bu noktada tanımlar maddesine perakende satış ve perakende satış şirketi tanımlarının da eklenmesi ve perakende satış işleminin dağıtım firmalarının tekelinden alınarak piyasadaki diğer faaliyetlerde olduğu gibi lisansa tabi bir piyasa faaliyeti haline getirilmesinin ve Kanunun ilgili bölümlerinin bu yönde düzenlenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir. (Örneğin yine 3’üncü maddedeki tanımlar arasında yer alan ‘sistem’e doğalgazın ‘perakende satışı’nın da eklenmesi gerekecektir.)

2. 3’üncü maddede ‘toptan satış şirketi’nin tanımı

“Sistem içinde veya dışında, iletim veya dağıtım faaliyeti yapmaksızın, doğalgazın toptan satış faaliyeti ile iştigal eden tüzel kişi”

olarak yapılırken ‘toptan satış’ tanımı ise

“Doğalgazın serbest tüketicilere yapılan satışı”

olarak verilmiştir.

5’inci maddenin 4’üncü fıkrasının doğalgazın toptan satışına ilişkin (e) bendinin 2’nci paragrafının 1’inci alt başlığında ise dağıtım şirketlerine doğalgaz satışı yapan tüzel kişilerden bahsedilmekte ve söz konusu bendin ana konusu toptan satış şirketleri olduğu için, bu tüzel kişilerin toptan satış şirketleri olduğu düşünülmektedir. Aynı bendin yine 2’nci paragrafının 4’üncü alt başlığında ise toptan satış şirketlerinin ihracatçı şirketlere de satış yapabileceği anlaşılmaktadır.

Bu anlamda 3’üncü madde ile 5’inci madde çelişmektedir. 3’üncü maddede toptan satış şirketlerinin dağıtım şirketlerine ve ihracatçı şirketlere toptan satış yapabileceğine dair hiçbir ibare bulunmamasına rağmen, 5’inci maddede dağıtım şirketlerine/ihracatçı şirketlere toptan satış şirketleri tarafından yapılan satışlara ilişkin düzenlemelerden bahsedilmektedir.

Kanımızca toptan satış şirketlerinin dağıtım şirketlerine/ihracatçı şirketlere satış yapmaları piyasada rekabetin sağlanabilmesi açısından oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Söz konusu aksaklığın giderilmesi için toptan satış tanımının;

“Doğalgazın tekrar satışı için satışı”

toptan satış şirketinin tanımının ise;

“Sistem içinde veya dışında, iletim veya dağıtım faaliyeti yapmaksızın, doğalgazın toptan satışı veya serbest tüketiciye satışı ile iştigal eden tüzel kişi”

olarak değiştirilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

3. 5’inci maddenin 4’üncü fıkrasının (b) bendinin 2’nci paragrafında

“Üretim Şirketleri; ürettikleri gazı lisans almak kaydıyla toptan satıcılara satabilecekleri gibi doğrudan serbest tüketiciye de pazarlayabilirler. Bu satış miktarı ulusal tüketimin yüzde

yirmisini geçmemek kaydıyla kendisi tarafından, geriye kalan doğalgazı ise satış şirketleri vasıtasıyla piyasaya sunabilir...”

denmekte ve üretim şirketlerinin sadece serbest tüketicilere yapacakları satışlar ulusal tüketimin yüzde yirmisi ile sınırlandırılmaktadır. Genel olarak üretim şirketlerinin hakim duruma geçmelerine imkan vermemek açısından belli bir limit getirilmek isteniyorsa, bu sınırlamanın niçin sadece serbest tüketicilere yapılan satışlara getirildiği anlaşılamamaktadır.

4. Kanun Taslağı'nın 5'inci maddesinin 4'üncü fıkrasının (g) bendinde, şehir içi doğalgaz dağıtım hizmetinin Kurum tarafından açılan ihaleyi kazanan şirkete verileceği görülmektedir. Doğal tekel niteliği taşıyan ve birden fazla teşebbüsün faaliyet göstermesinin mümkün olmadığı bu tip şebekelerin serbestleştirilmesinde rekabetin sağlanabileceği tek yer olarak, bu şebekeler için açılan ihaleler görülmektedir. Bu nedenle, dağıtım lisans sözleşmesinin ihaleyi kazanan şirket ile imzalanması doğru bir yaklaşımdır. Bununla birlikte, iletim faaliyetleri için lisansların hangi yöntemle verileceği hususunun açık olmadığı görülmektedir. Kanımızca, söz konusu Kanun Taslağı'nın iletim şirketlerine ilişkin düzenlemeleri içeren 5'inci maddenin 4'üncü fıkrasının (c) bendine, iletim lisanslarının da, aynen dağıtımda olduğu gibi, Kurumun açacağı ihaleleri kazanan şirketlere verileceğini belirten ifadelerin konulması yerinde olacaktır.

5. Yapım ve hizmet faaliyetleri gösterecek olan firmalara verilecek sertifikalara ilişkin hükümlerin yer aldığı 6'ncı maddede, söz konusu sertifikaların en az 10, en fazla 49 yıl olmak üzere sınırlandırıldığı görülmektedir. Belirli şartları yerine getiren firmaların bu sertifikaları alacakları ve gerekli şartları taşımayan firmaların sertifikalarının geri alınabileceği düşünüldüğünde, böyle bir süre kısıtlamasının nedeni anlaşılamamıştır.

6. 7'nci maddenin (d) bendinde,

“Dağıtım şirketleri bir yıl içerisinde dağıtacakları gazın en fazla %30'unu bir tüzel kişiden satın almaları esas olup, Kurum rekabet ortamı oluşuncaya kadar bu miktarı artırmaya yetkilidir.”

ifadeleri yer almaktadır. Kanun Taslağı'nın genelinde görülen bu tip pazar payına yönelik kısıtlamalar, asıl itibarıyla etkin çalışan firmaların güçlenmelerini ve pazarın daha büyük bir bölümüne sahip olmalarını engellemeleri yönüyle serbest piyasa koşullarına aykırılık oluştursa da, elektrik ve doğalgaz gibi bazı sektörlerde bu tip kısıtlamalar piyasada herhangi bir teşebbüsün hakim duruma geçmesini önlemek için uygulanabilir. Bununla birlikte, hali hazırda beş ayrı şehirde dağıtım faaliyetinin bulunması ve bu sayının 50'den fazlaya çıkmasının planlandığı dikkate alındığında, dağıtım firmalarının yapacakları alışlara bu tip bir sınırlama getirmenin anlamsız olduğu ve bunun da ötesinde, dağıtım firmalarının değişik sağlayıcılardan ürün almasını zorunlu kılarak pazarlık güçlerinin azaltıldığı düşünülmektedir. Bu nedenlerden dolayı söz konusu bendin Kanun Taslağından tamamen çıkartılarak, dağıtım firmalarının yapacakları alışlarda tamamen serbest kalmalarının sağlanması yerinde olacaktır.

7. Doğalgaz Piyasası Kanunu Taslağı'nın esas amacı doğal tekel niteliğinde olan doğal gaz piyasasının serbestleştirilmesi ve piyasada rekabet ortamının yaratılmasıdır. Piyasanın rekabete açılması sırasında, Kurum'un 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda öngörülen temel rekabet hukuku prensiplerini göz önünde bulundurması ve birincil görevi mal ve hizmet piyasalarında rekabetin korunmasını sağlamak olan Rekabet Kurumu ile işbirliği içinde olması bu Kanun'un amacı gereğidir.

Kanun yürürlüğe girdikten sonra, doğalgaz piyasasının rekabete açılması sürecinde, Kurum'un buna ilişkin olarak hazırlayacağı yönetmelikler, tebliğler, lisanslar, şartnameler gibi sair düzenlemelerin hazırlanma sürecinde Rekabet Kurumu'nun görüşünün alınması, yeni yeni rekabete açılan bu piyasanın sağlam, sağlıklı ve rekabetçi bir yapıda oluşması için gerekli görülmektedir.

Bu sebeple, Doğalgaz Piyasası Düzenleme Kurulu'nun görevlerinin sıralandığı 10'uncu maddenin 5. fıkrasının (1) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bendein eklenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

“Kanunun uygulanması ile ilgili olarak doğalgaz piyasasının rekabete açılması ve bu piyasada rekabetin oluşturulması sürecinde 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun temel prensiplerini dikkate almak ve bu konudaki yönetmelik ve sair düzenlemeleri Rekabet Kurumunun görüşünü alarak hazırlamak,”

8. Sistemdeki tarifeleri düzenleyen 18'inci maddede, bağlantı tarifeleri, iletim ve depolama tarifesi, toptan satış tarifesi, perakende satış tarifesi detaylandırılmıştır. Serbestleştirilmiş bir piyasada asıl hedeflenen piyasadaki teşebbüslerin kendi aralarında yaptıkları ikili anlaşmalarla rekabetçi koşullara uygun olarak fiyatları ve satış şartlarını belirlemeleridir. Piyasanın rekabete açılmayan kısımlarında ise fiyat regülasyonunun (tarifeler aracılığıyla) yapılması, sistemin -eşitler arasında fark gözetilmeden- kullanılması açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda, iletim ve dağıtım gibi doğal tekel niteliğini koruyan faaliyetlerin kullanımı ve bu faaliyetlere bağlantıların sağlanabilmesi esnasında oluşacak fiyatlar ve satış koşulları Kurulun çıkaracağı tarifeler aracılığıyla belirlenmelidir.

Yukarıda sayılan sebeplerden ötürü, toptan satış faaliyetlerinin rekabete açık bir alan olmasının hedeflendiği dikkate alındığında, taraflar arasında ikili anlaşmalar yoluyla yapılması düşünülen toptan satışların esaslarını belirlemek için Kurum tarafından toptan satış tarifesi çıkarılmasına gerek olmadığı düşünülmektedir.

Geçici 3'üncü maddenin (d) bendinde,

“Şehir içi doğalgaz Dağıtım Şirketleri, 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren dağıtım ve satış faaliyetleri için şirket içinde muhasebe ayrışımını yapmak zorundadırlar.”

denmek suretiyle, dağıtım ve perakende faaliyetlerinin 1 Ocak 2002 itibarıyla ayrıştırılacağı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, Kurulun çıkaracağı tarifeler arasında Perakende Satış Tarifesi bulunurken, Dağıtım Tarifesi yer almamaktadır. Perakende Satış Tarifesi ve Dağıtım Tarifesinin ayrı ayrı tanımlanmasının ve bu faaliyetlerden yararlanmak isteyenlerin bu hizmet karşılığı ödemesi gereken bedellerin, eşitler arasında ayrımcılığa yol açmayacak şekilde Kurul tarafından tarifeye bağlanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir. Ayrıca doğrudan iletim hattına bağlanabilen serbest tüketiciler ikili anlaşmalarla doğalgaz alımı yapabilecekleri için onlar için bir tarifenin belirlenmesi gereği yoktur.

Bu noktada, 'Perakende Satış Tarifesi' tanımının 'Dağıtım Tarifesi' olarak değiştirilmesi ve söz konusu tanım içerisinde yer alan

“... oluşan perakende satış fiyatları ve ...”

kısımının çıkarılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

Perakende Satış Tarifesinin ayrıca tanımlanması ve iletim sistemine doğrudan bağlantısı olmayan tüketiciler arasında ayrımcılık gözetilmemesini amaçlaması gerekmektedir.

Yine bu madde içerisinde tanımlanan bağlantı tarifelerinde adı geçen iletim sistemi ve dağıtım sistemi doğal tekel niteliğindedir. Bu sistemlere bağlantı kurmak ve bu hatları kullanmak isteyenler arasında ayırım yapılmaması amacıyla Kurumun bu hizmeti ekonomik olarak regüle etmesi gerekmektedir. Bu yüzden fiyatların 18'inci maddenin 1. fıkrasının 1 nolu alt başlığında düzenlenen bağlantı tarifelerinde belirtildiği gibi taraflar arasında serbestçe belirlenmesi yerine Kurum tarafından regüle edilmesinin daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir.

4.1.3. Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmelik Taslağı

Ulaştırma Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3348 Sayılı Kanunun 2, 13 ve 35'inci maddeleri ile 4 Şubat 1994 tarih ve 406 Sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 4000, 4107, 4161 ve

4502 Sayılı Kanunlarla değişik 2, 3 ve Ek 18'inci maddesine dayanılarak hazırlanan "Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmelik" taslağı hakkında 13.03.2001 tarihinde Ulaştırma Bakanlığı'na gönderilen Kurum görüşü:

Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmelik Taslağı 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında incelenerek aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Globalleşme sürecinin gelişen teknoloji ile doğru orantılı olarak hızlandığı, yayıncılık ve bilgi teknolojilerinin telekomünikasyonla birleşmeye başladığı günümüzde, bu sürecin lokomotifi konumunda olan telekomünikasyon sektöründeki gelişmelerin etkisiyle birlikte bilgi toplumu devrine geçiş başlamış; bilgi ve bilgiye erişim yüzyılın en önemli kavramları haline gelmiştir. Türkiye bu açıdan bilgiye en hızlı biçimde erişimi sağlayacak altyapısını çok hızlı bir şekilde tamamlamak durumundadır. Gerçekten yeni ekonomi ve özellikle bilgi teknolojileri açısından önemli bir girdiyi oluşturan telekomünikasyon hizmetleriyle ilgili olarak yapılacak düzenlemeler sadece bu sektörü değil ekonominin tümünü etkileyecektir. Dolayısıyla Türk telekomünikasyon sektöründe sağlıklı bir rekabet ortamının sağlanması tüketicilere daha kaliteli, yenilikçi ve ucuz hizmetlerin sunulmasını, bu niteliklere sahip telekomünikasyon hizmetlerini kullanan teşebbüslerin uluslararası rekabet gücü kazanmasını olanaklı kılacaktır.

Yukarıda sıralanan gerekçelerle, Rekabet Kurumu telekomünikasyon sektörüne özel bir ilgi göstermekte ve bu sektördeki gelişmeleri çok yakından takip etmektedir. Bu açıdan bakıldığında sektörün arzettiği yapı içindeki belirsizlikleri giderecek, teşebbüslere yol gösterecek niteliklere sahip bir Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği'nin hazırlanarak vakit geçirilmeksizin yürürlüğe konması sektörde, sağlıklı bir rekabet ortamının sağlanması ve özellikle ses iletimini ihtiva eden telekomünikasyon hizmetlerinde Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin yasal tekel hakkının kalkacağı 2003 sonrası döneme hazırlık açısından önemli bir aşamayı oluşturmaktadır.

Öte yandan halen sürdürülmekte olan Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin özelleştirilmesi sürecinde böyle bir yönetmeliğin yürürlüğe girecek olması, özelleştirmeye talip olacak yerli ve yabancı yatırımcılar açısından olumlu bir gelişme olacaktır.

27 Ocak 2000 tarih ve 4502 Sayılı Kanun özellikle sektörde Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin özelleştirilmesi öncesinde sektöre özel bir düzenleyici kurum olarak Telekomünikasyon Kurumu'nun kurulacağını öngörmesi, TTAŞ'nin özelleştirilmesi ile ilgili son düzenlemeleri içermesi, evrensel hizmetin sağlanmasıyla ilgili emredici kurallar getirmesi, temel telekomünikasyon hizmetlerinde tekeli yapınının 2004 yılı itibariyle kaldırılmasını öngörmesi nedeniyle Türk Telekomünikasyon sektörü açısından önemli bir reform niteliği arz etmektedir. Bu kanunun çıkması ile birlikte sektöre ilişkin rekabet politikalarının belirlenmesine yönelik olarak üçlü bir yapıya geçilmiştir. Bu yapı içinde Ulaştırma Bakanlığı telekomünikasyon ile ilgili politikaların belirlenmesi yetkisine sahiptir. Telekomünikasyon Kurumu, bu politikalara göre oluşturulan imtiyaz, ruhsat ve genel izin adlı belgeler aracılığıyla sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerin belirlenen esaslara uyup uymadığının yakından gözetilmesi ve sektörün doğal tekel niteliği gösteren ve rekabet kurallarının geçerli olamayacağı piyasalarda gerekli regülasyonların yapılmasıyla görevlidir. Rekabet Kurumu ise, 4054 Sayılı rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Kapsam başlıklı 2'nci maddesi ile Kurulun Görev ve Yetkileri başlıklı 27'nci maddesinin (g) bendi ve Başkanlığın Görev ve Yetkileri başlıklı 30'uncu maddesinin (f) bendi gereğince, telekomünikasyon sektöründe rekabetin korunmasına yönelik tedbir, tespit, düzenleme ve denetleme faaliyetlerini yürütmek ve bu sektörde rekabet hukuku ve politikaları ile ilgili olarak alınacak karar ve ilgili mevzuat hakkında görüş bildirmekle görevlidir.

Görüleceği üzere 4502 sayılı yasa ile oluşturulan yapı gereğince telekomünikasyon sektöründe rekabetin sağlanmasına yönelik olarak her üç kurum arasında üst düzeyde bir işbirliğinin varlığı en önemli konuyu oluşturmaktadır. Hazırlanan Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği bu açıdan genel olarak incelendiğinde, getirdiği ayrıntılı tanımlar, sektörü oluşturan pazarlara teşebbüslerin giriş şartlarını belirleyen yetki belgelerinin belirlenmesi, bu yetki belgelerinin içeriğinin ortaya konması, asgari hizmete ilişkin esasların belirlenmesi vb. hususlar nedeniyle rekabet politikaları ile ilgili konuları içermektedir. Dolayısıyla bu politikaların belirlenmesinde Rekabet Kurumu'nun uygun

düzeyde katılımı, hem sektörde sağlıklı bir rekabet ortamının sağlanması açısından olumlu olacak hem de bu üç organ arasında bu kapsamdaki ilişkilerin netleştirilerek uyumlu bir işbirliği ortamının yaratılmasına katkı sağlayacaktır.

Yönetmelik taslağından anlaşıldığı kadarıyla Türk telekomünikasyon sektörü içinde yer alan herhangi bir pazarda faaliyet gösterebilmek için teşebbüslerin, faaliyetin niteliğine göre ya bir imtiyaz sözleşmesi imzalaması ya da bir ruhsat alması gerekmekte, bu belgelerin istenmediği pazarlarda ise faaliyet, genel izin belgesi sahibi olma şartına bağlı kılınmaktadır. Salt iktisadi açıdan bakıldığında telekomünikasyon sektörü kapsamında yer alan piyasalara girişin devlet müdahalesi ile şarta tabi tutulduğu, imtiyaz için bu piyasalarda faaliyet gösterecek aktör sayısının devlet tarafından kısıtlı kaynaklar göz önünde tutularak belirlendiği, imtiyaz sahiplerine bazı kısıtlamalar ve asgari hizmet gibi bazı mükellefiyetler getirildiği, ruhsat ve genel izin için ise teşebbüslerin faaliyetleri süresince uyacakları kuralların ortaya konduğu görülmektedir. Rekabet kuralları açısından bakıldığında tüm bu tespitlerin pazarların rekabet kuralları açısından nitelikleri dikkate alınarak yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu sebeplerle, hangi hizmetlerin hangi tür yetki belgesi kapsamında tutulacağı, bu yetki belgelerinin içeriklerinin ne olacağı, yetki belgelerinde yapılacak değişikliklerin rekabet kuralları açısından değerlendirilmesi, özellikle imtiyazlar açısından yetki belgesinin verileceği teşebbüsün pazardaki konumu önem kazanmaktadır. Yukarıda sıralanan nitelikli kararların alınması sürecinde telekomünikasyon sektörü kapsamındaki rekabet koşullarının belirlenmesine yönelik yapılacak değerlendirmeler ilişkin olarak Rekabet Kurumu'nun görüşüne başvurulması yerinde olacaktır.

İmtiyazlar açısından ise geçmiş dönemde yapılan uygulamalar da göz önünde alındığında konu daha açıktır. 4054 sayılı Kanun'un Birleşme veya Devralma başlıklı 7'nci maddesinin 2'nci fıkrası ve 27'nci maddesinin (f) bendine dayalı olarak Rekabet Kurulu tarafından çıkarılan 1998/5 no.lu Özelleştirme İdaresi Başkanlığı veya diğer kamu kurum veya kuruluşlarınca gerçekleştirilecek devirlerin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurumuna yapılacak ön bildirimlerde ve izin başvurularında takip edilecek usul ve esasları belirten tebliğ kapsamında halen Ulaştırma Bakanlığı tarafından verilen imtiyazlara ilişkin olarak ön bildirim ve izin mekanizması işlemektedir. Söz konusu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak imtiyaz devirlerinin hukuki geçerliliğe sahip olabilmesi için bu mekanizmanın yürütülmesine ilişkin hükümlere yönetmelik içinde yer verilmesi yerinde olacaktır.

Yer verilen açıklamalar ışığında yönetmelik taslağına aşağıda sıralanan değişikliklerin yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir:

1- Yönetmeliğin **Yetki Belgesi Türünün Belirlenmesi** başlıklı 6'ncı maddesinde "*Bakanlık, gerekli gördüğü her bir hizmet türü için, imtiyaz sözleşmesi, telekomünikasyon ruhsatı veya genel izinden hangisi ile yetkilendireceğini belirler*" ifadesi yer almaktadır. Yetki belgesi türünün belirlenmesi aşaması, ilgili piyasaya giriş koşullarının belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bu sebeple Bakanlığın söz konusu kararı verirken Telekomünikasyon Kurumu ile Rekabet Kurumu'nun görüşlerine başvurması uygun olacaktır.

2- **Bakanlığın Yetki Belgesi Verilmesi ile İlgili Yetkisi** başlıklı 9'uncu madde metninde "*İmtiyaz, ruhsat ve genel izine yönelik yetkilendirmeye ilişkin hazırlık çalışmalarının yürütülmesi açısından Bakanlık Kurum'un görüşüne baş vurur. Kurum da imtiyaz ruhsat ve genel izinlerin hazırlanmasında teknik hususların uyumluluğunun sağlanması sektörde rekabetin teşvik edilmesi ve uluslararası yetkilendirme biçimleri ile olabildiğince uyumun tesis edilmesi hedeflerine ulaşmak için gerekli bilgi, görüş, öneri ve tedbirleri Bakanlığa sunar*" hükmü yer almaktadır. Bu noktada rekabetin tesis edilmesi ile ilgili olarak Rekabet Kurumu'nun da görüşlerine başvurulması uygun olacaktır.

3- Yönetmelik taslağının **Yetki Belgelerinde Yapılacak Değişiklikler** başlıklı 10'uncu maddesinde, ruhsat ve/veya genel izin hüküm ve/veya şartında bir değişiklik öngörülmesi durumunda Telekomünikasyon Kurumu'nun görüşünün alınacağı ifade edilmektedir. Kurumun gerekli görmesi durumunda rekabet hukuku açısından değerlendirmenin yapılmasını teminen Rekabet Kurumu'nun görüşüne başvurulabileceği hükme bağlanmıştır. Bu yetki belgelerinin verilmesi aşamasında Rekabet

Kurumu'nun görüşüne başvurulmamasına rağmen, bu belgelerde yapılacak herhangi bir değişiklik aşamasında Telekomünikasyon Kurumu'nun, Rekabet Kurumu'na başvurması yönünde bir düzenlemenin yapılması ilgili maddenin kendi içinde çelişmesine yol açmaktadır. Bu sebeple, sektörde rekabetin tesisini teminen, Bakanlık tarafından yetki belgelerinin verilmesi aşamasında Rekabet Kurumu'nun görüşünün alınmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

4- **Asgari hizmetler** başlıklı 29'uncu madde metninde ise *“Niteliği ve çeşitleri Kurum ve işletmecilerin görüşleri alınarak Bakanlık tarafından saptanan asgari hizmetler Bakanlığın onayına tabidir”* ifadesi yer almaktadır. Rekabet kuralları açısından asgari hizmetlerin ne olduğu konusu, 4054 sayılı Kanunun özellikle

5- **Hakim Durumun Kötüye Kullanılması** başlıklı 6'ncı maddesi hükümleri açısından önem arz etmektedir. Özellikle alt yapı işletmekle sorumlu teşebbüslerin yerine getirmek zorunda olduğu asgari hizmetlerin kapsamının belirlenmesi aşamasında Rekabet Kurumu'nun da görüşünün alınmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple 29'uncu madde ile, **Tanımlar** başlıklı 4'üncü maddede yer alan **Asgari Hizmet** tanımında gerekli değişikliğin yapılması uygun olacaktır.

6- **İmtiyaz Sözleşmesi Yapılmasına İlişkin Usuller**'in düzenlendiği 34'üncü madde ile ilgili olarak; Rekabet Kurulu'nun 4054 Sayılı Kanun'un 7 nci maddesine dayanarak çıkardığı 1998/5 no.lu tebliğine uygun değişikliklerin yapılması yerinde olacaktır.

7- **Telekomünikasyon Ruhsatı Verilmesine İlişkin Usul** başlıklı 39'uncu maddede yer alan *“Bakanlık, hazırlanan ruhsat şartlarını, özellikle hizmete ilişkin teknik hususların değerlendirilmesi ve telekomünikasyon sektöründe rekabetin teşvik edilmesi açısından, düşüncesini almak üzere Kuruma iletir. Kurum ruhsat şartları hakkında görüşlerini en geç iki hafta içerisinde Bakanlığa bildirir”* ifadesine Rekabet Kurumu'nun görüşünün alınması ile ilgili hususun eklenmesi yine Yönetmelik taslağının 9'uncu maddesi için belirtilen sebepler çerçevesinde uygun olacaktır.

8- **İşletmecilerin Şikayeti** başlıklı 48'inci madde ise gerek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve gerekse 4502 sayılı Kanun'un uygulanmasını kolaylaştıracak ve her iki Kurum'un birlikte koordineli çalışmasını sağlayacak hükümler içermesi nedeni ile son derece olumlu yargılar içermektedir. Ancak 4054 Sayılı Kanun'un 9'uncu maddesine göre Rekabet Kurumu teşebbüsler hakkında işlem yürütmeye ihbar, şikayet ya da Bakanlığın (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı) talebi üzerine veya resen başlamaktadır. Halbuki Yönetmelik taslağının 48'inci maddesinde işletmecilerin sadece Rekabet Kurumu'na şikayet etmeleri durumunda Telekomünikasyon Kurumu'na da bu şikayetin bir kopyasını sunmaları hükmü yer almaktadır. Bu hüküm yerine, 4502 Sayılı Kanun'un 16'ncı maddesi (m) bendinin 2. fıkrasında yer alan *“Rekabet Kurulu, telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak yapacağı inceleme ve tetkiklerde ve birleşme ve devralmalara ilişkin olarak vereceği kararlar da dahil olmak üzere telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak vereceği tüm kararlarda, öncelikle Kurum'un görüşünü ve Kurum'un yapmış olduğu genel düzenleyici işlemleri dikkate alır”* hükmüne açıklama getirecek tarzda *“Rekabet Kurumu, işletmecilerin veya herhangi bir şekilde yetkisiz olarak telekomünikasyon hizmeti yürüten veya telekomünikasyon altyapısı işletenlerin rekabet hukukuna aykırı işlem ve eylemleri hakkında yürüttüğü soruşturmalarla ilgili olarak Kurumun görüşünü alır”* ifadesine yer verilmesi sektörde rekabet kurallarının uygulamasına getireceği tutarlılık açısından yerinde olacaktır.

9- Üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise birleşme ve devralmalar konusunda Yönetmelikle getirilen düzenlemedir. Yönetmelik taslağının mevcut halinde Rekabet Kurulu'nun iznine tabi olmayan birleşme ve devralmaların Rekabet Kurulu'na gönderilmesi sonucu, bu konuda yürütülmesi gerekli prosedürün uzaması ihtimali bulunmaktadır. Bu nedenle Yönetmeliğin **Yetki Belgesi Talep Eden Şirketlerde Aranan Özellikler** başlıklı 11'inci maddesinin (f) bendinde yer alan borsalarda kote edilerek halka arzedilecek hisselerin hamiline senede dönüştürülmeleri işlemine rekabet açısından gerekli prosedürün tamamlanması neticesinde izin verilmesi hususunun çıkarılarak; **İmtiyaz Sözleşmesi Akdedilen Şirketlerin Hisselerine İlişkin Koşullar** başlıklı 36'ncı maddenin sonuna *“4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.”* kaydının eklenmesi Rekabet Mevzuatının telekomünikasyon sektöründe gerçekleştirilecek olan hisse değişiklikleri ve

devirleri konusunda uygulanması açısından daha uygun olacak ve bu konuda uygulanması gerekli prosedürü kısıltacaktır.

Sonuç olarak, “**Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği**” taslağının yukarıda yer verilen hususların da dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

4.1.4. TTAŞ ve GSM İşletmecileri Arasındaki Görev/İmtiyaz Sözleşmeleri

12 Mayıs 2001 tarih ve 4673 sayılı Kanununun Geçici 2’nci maddesi doğrultusunda yapılacak çalışmalarda değerlendirilmek üzere; Ulaştırma Bakanlığı ile TTAŞ ve GSM işletmecileri arasında yapılmış ve halihazırda yürürlükte olan görev, GSM görev ve imtiyaz sözleşmelerinin değiştirilmesi ya da ilave edilmesi öngörülen maddelerine yönelik olarak 13.06.2001 tarihinde Telekomünikasyon Kurumu’na gönderilen Kurum görüşü:

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunun Amaç başlıklı 1’inci maddesinde “*Bu Kanunun amacı, mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamaktır*” ifadesine yer verilmiş **Başkanlığın Görev ve Yetkileri** başlıklı 30’uncu maddenin (f) bendinde “*Rekabet politikası ile ilgili olarak alınacak kararlar ve ilgili mevzuat hakkında görüş bildirmek*” Rekabet Kurumu Başkanlığının görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda söz konusu talebinize ilişkin olarak Başkanlığımızca gerekli inceleme ve değerlendirme yapılarak görüşlerimiz aşağıda sunulmuştur:

4502 ve 4673 sayılı Kanunlarla değişik 406 sayılı Kanunun 2’nci maddesinin (a) bendinde “*Hiç kimse Kurumla bir görev, imtiyaz sözleşmesi yapılmış veya Kurum tarafından bir telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin verilmiş olmadıkça, telekomünikasyon hizmeti yürütemez ve/veya altyapısı kuramaz ve işletemez*” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm iktisadi açıdan söz konusu piyasalara girişin yasal olarak denetlenmesi anlamını taşımaktadır. Madde metninde yer alan yetki belgeleri sadece piyasaya girebileceklerin belirlenmesi açısından değil, bu piyasalarda faaliyetlerin yürütülmesi esnasında uyulacak kurallar açısından da önem arz etmektedir. Dolayısıyla yetki belgelerinde yer alan şartların rekabet kuralları açısından değerlendirilmesi, söz konusu piyasalarda rekabetin sağlanması açısından oldukça önemlidir. Bu kapsamda oluşturulan Kurumumuz görüşleri iki bölüm halinde sunulmaktadır. İlk bölümde GSM görev ve imtiyaz sözleşmeleri ele alınmakta, ikinci bölümde ise TTAŞ ile imzalanacak olan Görev Sözleşmesine ilişkin görüşlerimiz belirtilmektedir.

GSM Görev ve İmtiyaz Sözleşmeleri

GSM mobil telekomünikasyon hizmetleri piyasasında halen dört teşebbüs uygun yetki belgesi sahibi olup bunlardan TTAŞ (Aycell) dışındaki üçü fiilen pazarda faaliyet sürdürmektedir. Bu pazarda faaliyetler 1994 yılında Telsim Mobil Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş. (Telsim) ve Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. (Turkcell) ile TTAŞ arasında imzalanan GSM Pan Avrupa Mobil Telefon Sistemi Sözleşmeleriyle başlamış daha sonra bu iki teşebbüs 1998 yılından itibaren Ulaştırma Bakanlığı ile imzaladıkları İmtiyaz Sözleşmeleri ile faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. 2000 yılında 3 adet GSM 1800 lisansı için açılan ihaleyi kazanan İş Bankası-Telekom Italia Konsorsiyumu (İş-Tim) hazırlık çalışmalarını tamamlayarak faaliyetlerine başlamıştır. Bu ihale sonrasında bir lisans da TTAŞ’a verilmiş ve bir görev sözleşmesi imzalanmıştır. TTAŞ, bünyesinde kurulan Aycell Haberleşme ve Pazarlama Hizmetleri A.Ş. adlı tüzel kişilik altında hazırlıklarını tamamlamak üzeredir.

Görülebileceği gibi GSM mobil telekomünikasyon hizmetleri piyasasında faaliyet gösterme hakkı bulunan dört teşebbüsün tabi olduğu iki grup hukuki metin bulunmaktadır. Bunlardan ilki 1998 yılında Turkcell ve Telsim ile imzalanan imtiyaz sözleşmeleri, diğeri ise 2000 yılında yapılan ihale sonrası imzalanan imtiyaz ve görev sözleşmeleridir. GSM mobil telekomünikasyon hizmetleri piyasası bilgi teknolojileri sektörü içinde yer almaktadır. Bu sektörün en büyük özelliği çok hızlı teknolojik gelişmenin yaşandığı bir sektör olmasıdır. Dolayısıyla 1998 yılında imzalanan sözleşmeler ile 2000-

2001 yılında imzalanan sözleşmelerin şartları arasında hem teknolojik gelişmeler ve hem de sözleşmelerin uygulanması sırasında elde edilen tecrübeler nedeniyle farklılıklar oluşmuştur. Bu dönemin bir başka özelliği ise 4502 sayılı Kanun ile Türk telekomünikasyon sektöründe önemli bir reformun yapılması ve özellikle Telekomünikasyon Kurumunun kurularak faaliyete geçmesidir. İki grup sözleşme arasında ortaya çıkan bu farklılık nedeniyle aynı pazarda faaliyet gösteren fakat farklı koşullar altında çalışan aktörler ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla 4673 sayılı Kanunun Geçici 2'nci maddesi, bu farklılıkların piyasada rekabetin sağlanmasına yönelik giderilmesi ve piyasa aktörlerinin eşit şartlarda birbirine paralel hukuki metinler çerçevesinde faaliyet göstermelerinin sağlanması açısından önemli bir fırsatı oluşturmaktadır.

1998 yılında imzalanan imtiyaz sözleşmeleri, getirdiği esaslar bakımından birbiriyle tamamen aynıdır. Yine İş-Tim ile imzalanan imtiyaz sözleşmesi ile TTAŞ ile imzalanan görev sözleşmesi, TTAŞ'ın hisselerinin Hazine Müsteşarlığına ait olması nedeniyle oluşan bir kaç istisna hariç, paralel hükümler içermektedir. İki grup sözleşme arasında farklılıkları gidermek üzere yapılması gerektiği düşünülen düzenlemeler aşağıda sıralanmıştır:

1- **Kapsama Alanı** başlıklı TTAŞ ile imzalanan Görev Sözleşmesinin 7'nci, İş-TİM ile imzalanan imtiyaz sözleşmesinin 6'ncı maddesinin 1. fıkrasına "*Ancak nüfusu 10.000'den az olan yerleşim birimleri hesaplamaya alınmaz*" ifadesinin eklenerek bu sözleşmelerin ilgili hükümlerinin diğer iki sözleşmeyle paralel hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2- İş-TİM ile imzalanan imtiyaz sözleşmesinin **Hazineye Ödenecek Pay** başlıklı 8'inci, TTAŞ ile imzalanan görev sözleşmesinin aynı başlıklı 9'uncu maddesinin son fıkrasında yer alan, Hazine paylarının zamanında ödenmemesi durumunda uygulanacak yaptırımları düzenleyen hükmün, Danıştay 1'inci Dairesinin İş-TİM ile Ulaştırma Bakanlığı arasında imzalanan imtiyaz sözleşmesiyle ilgili olarak verdiği 2000/142 E. ve 2000/133 K. sayılı görüşü de dikkate alınarak, Telsim ve Turkcell ile imzalanan imtiyaz sözleşmelerinin aynı başlıklı 8'inci maddesinin sonuna da eklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Böylece GSM 1800'e ilişkin yetki belgesi alan teşebbüslerin aynı pazarda faaliyet gösteren Telsim ve Turkcell'e kıyasla daha fazla kanuni yükümlülük altına girmeleri engellenecektir.

3- Telsim ve Turkcell ile imzalanan imtiyaz sözleşmelerinin 9'uncu maddesinin başlığının ve içeriğinin, İş-TİM ile imzalanan imtiyaz sözleşmesinin 9'uncu, TTAŞ ile imzalanan görev sözleşmesinin 10'uncu maddesindeki hükümlere uygun olarak değiştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

4- **Frekans spektrumu** başlıklı İş-TİM imtiyaz sözleşmesinin 11'inci, TTAŞ görev sözleşmesinin 12'nci maddelerinin (a) bendinde yer alan "*Kullanılacak frekans bandı 2813 sayılı Telsiz Kanunu hükümlerine göre temiz ve enterferansız olarak tahsis edilecektir*" şeklindeki hükmün, Turkcell ve Telsim ile imzalanan imtiyaz sözleşmelerinin aynı başlıklı 11'inci maddesinin (a) bendi sonuna eklenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

5- Telsim ve Turkcell ile imzalanan imtiyaz sözleşmelerinin Tarife başlıklı 12'nci maddesinin son fıkrasında yer alan Birim Temel Ücret ile ilgili hüküm İş-TİM ile imzalanan imtiyaz ve TTAŞ ile imzalanan görev sözleşmelerinde yer almamaktadır.¹ Bu durum rekabet açısından Telsim ve Turkcell'e önemli avantaj sağlamaktadır. Dolayısıyla ilgili hükmün Telsim ve Turkcell ile imzalanan imtiyaz sözleşmelerinde de çıkarılması gerektiği düşünülmektedir.²

6- Şebeke dışsallığının oldukça etkin olduğu GSM mobil telekomünikasyon hizmetleri pazarında, bu dışsallık nedeniyle talep esnekliğinin çok düşmesinin önüne geçilebilmesi için kullanılacak önemli mekanizmalardan birisi de "numara taşınabilirliği"dir. Bu sebeple Telsim ve Turkcell ile imzalanan imtiyaz sözleşmelerinde yer almayan fakat sonradan yapılan imtiyaz ve

¹ Bu hüküm ihale öncesi Kurumumuza sunulan taslak sözleşmelerde yer almasına rağmen, tarafımızdan yapılan değerlendirme sonucu rekabeti olumsuz etkileyeceği düşünülerek sözleşme metinlerinden çıkartılmıştır.

² Bu hükmün iptaline ilişkin yargıya başvurulduğu öğrenilmiş olmasına rağmen, bu başvurunun sonucu hakkında tarafımıza herhangi bir bilgi ulaşmamıştır.

görev sözleşmesinde yer alan numara taşınabilirliğiyle ilgili hükümlerin Telsim ve Turkcell'in sözleşmelerine de konması gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla Telsim ve Turkcell'in imtiyaz sözleşmelerinin **Numara planı** başlıklı 14'üncü maddesinin başlığının diğer sözleşmelerde olduğu gibi **Numara planı ve numaranın taşınabilirliği** olarak değiştirilmesi ve madde metninin İş-TİM ve TTAŞ ile imzalanan sözleşmelerle uyumlu hale getirilmesi uygun olacaktır. Numara taşınabilirliğiyle ilgili gereken bir diğer düzeltme ise, dört sözleşmenin de Alan kodu başlıklı maddelerine (Turkcell, Telsim, İş-TİM için 15'inci, TTAŞ için 16'ncı madde) "*Numara taşınabilirliğiyle ilgili çıkarılacak yönetmelikte yer alacak hükümler saklıdır*" ifadesinin eklenmesi ve böylece tahsis edilmiş alan kodları üzerindeki haklar nedeniyle numara taşınabilirliğinin imkansız hale gelmesi ihtimalinin önüne hukuken geçilmesidir.

7- **Acil Durumlar** başlıklı TTAŞ ile imzalanan görev sözleşmesinin 22'nci, İş-TİM ile imzalanan imtiyaz sözleşmesinin 21'inci maddesinin ikinci fıkrasında, işletmecinin acil durumlarda Bakanlığın (Kurumun) isteği üzerine kullanılmak üzere, en az 2 adet mobil baz istasyonu bulduracağı öngörülmüşken, Turkcell ve Telsim ile imzalanan imtiyaz sözleşmelerinin aynı başlıklı 21'inci maddesinde **en az** ifadesine yer verilmemiştir. Bu sebeple Turkcell ve Telsim'in sözleşmelerinde buna uygun değişikliğin yapılması aynı piyasada faaliyet gösteren aktörlere yönelik şartların eşitlenmesi açısından önem arz etmektedir.

8- Dört yetki belgesinde de yer alan **İşletmecilerin yükümlülükleri ile lisans ve hisselerin devri** başlıklı madde (Turkcell, Telsim ve İş-TİM için 22'nci, TTAŞ için 23'üncü maddeler) içeriklerinin paralel hale getirilmesi yukarıda izah edilen gerekçelerle önemli bir konuyu teşkil etmektedir. Bu sebeple, İş-TİM ile imzalanan sözleşme çerçevesinde getirilen esaslara diğer sözleşmelerde de yer verilmesi uygun olacaktır. Ancak, bu revizyonun yapılması sırasında TTAŞ'ın bir kamu teşebbüsü olduğunun göz önünde bulundurulması ve ilgili görev sözleşmesinde gerekli değişikliğin buna göre yapılması gerektiği düşünülmektedir.

9- Dört yetki belgesinde de yer alan **Kesin teminat** başlıklı maddelerin (Turkcell, Telsim ve İş-TİM için 26'ncı, TTAŞ için 27'inci maddeler) birbiriyle uyumlu hale getirilmesi, yetki belgelerindeki koşulların paralel hale getirilmesi açısından olumlu olacaktır.

10- Dört yetki belgesinde de yer alan **Rehber ve bilinmeyen numaralar** başlıklı maddelerin (Turkcell, Telsim ve İş-TİM için 34'üncü, TTAŞ için 35'inci maddeler) birbiriyle uyumlu hale getirilmesinin gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla Turkcell, Telsim ve İş-TİM'e ilave bir yükümlülük getiren "*İşletmeci, GSM şebekesinde çalışan abonelerinin tümünü kapsayacak GSM rehberini belirli aralıklarla düzenlemek, güncelleştirmek, basmak ve tüm abonelerine en az bir adet olarak dağıtmakla yükümlüdür*" şeklindeki hükmün TTAŞ ile imzalanan görev sözleşmesinin 35'inci maddesinin ilk fıkrası olarak eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

11- Dört yetki belgesinde de yer alan **Sözleşmenin bakanlık tarafından feshi** başlıklı maddelerin (Turkcell, Telsim ve İş-TİM için 38'inci, TTAŞ için 39'uncu maddeler) içeriği farklılık arz etmektedir. Turkcell ve Telsim'in, sözleşmenin feshi halinde GSM sistemini oluşturan teçhizatın tümünü Bakanlığa devredeceği hükme bağlanmışken, TTAŞ ve İş-TİM için bu devrin bedelsiz olacağı belirtilmiştir. Bu sebeple söz konusu dört sözleşmenin bu konuyla ilgili olarak uyumlu hale getirilmesinin gerektiği düşünülmektedir.

12- Dört yetki belgesinde de yer alan **Tarife** başlıklı maddelerin (Turkcell, Telsim ve İş-TİM için 12'nci, TTAŞ için 13'üncü maddeler) "*Bakanlık (Kurum) GSM hizmeti için azami fiyatı, işletmecinin de görüşünü almak suretiyle, yurt dışındaki benzer hizmet için uygulanan tarifeleri de dikkate alarak, ilgisine göre Türk Lirası veya ABD Doları olarak belirler ve onaylar*" ifadesine yer verilmektedir. 4054 sayılı Kanunun **Yasaklanan Faaliyetler** başlıklı İkinci Kısım Birinci Bölümünde yer alan **Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar** başlıklı 4'üncü maddesi "*Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır.*" şeklindedir. Madde metninde ayrıca bu hallere örnek

olarak “(a) Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi,” verilmiştir. Dolayısıyla teşebbüslerin her türlü fiyat tespitine yönelik anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları yasaklanmaktadır. Bu madde, rekabet otoritelerinin, piyasada yaşanan rekabet dışında, fiyat vb. iktisadi parametrelerin belirlenmesine yönelik mekanizmalara bakış açısını yansıtmaktadır. Bir başka ifade ile eğer bir piyasada iki veya daha fazla teşebbüs faaliyet gösteriyorsa burada oluşacak fiyat gibi ekonomik parametrelerin arz talep gibi piyasa mekanizmaları tarafından kendiliğinden belirlenmesi esastır. Fakat piyasada tek bir aktörün bulunduğu doğal tekel ve/veya yasal tekel gibi özel durumlarda rekabet olmaması nedeniyle piyasa dışından bir müdahalenin yapılarak oluşması muhtemel kötüye kullanma eylemlerinin engellenmesi söz konusu olacaktır. Bu açıdan Türkiye GSM mobil telekomünikasyon hizmetleri piyasasında halen üç, yakın bir tarihte ise dört aktörün varacağı bir gerçektir. Bu durumda, Rekabet Kurumunun varlığı ve gerektiğinde piyasa aksaklıklarını gidermek üzere harekete geçeceği veri olarak kabul edildiğinde, piyasanın herhangi bir şekilde fiyat regülasyonuna tabi tutulmasına gerek bulunmamaktadır. Zaten, geçmiş dönemde uygulanan fiyat tarifeleri incelendiğinde operatörlerin tarifeleri Bakanlıkça belirlenen maksimum fiyatın çok altında belirledikleri görülecektir. Bu sebeple önemli derecede maliyet analizi ve düzenleyici gayret gerektiren ve bu piyasayı, regüle edilen, bir başka ifade ile piyasa dışı müdahaleye maruz kalan bir piyasa olarak gösterecek ve bunun sonucunda yatırımcılar açısından tedirginlik yaratacak fiyat regülasyonuna ilişkin hükümlerin bu sözleşmelerden çıkarılması yerinde olacaktır. Bu amaçla dört yetki belgesinden de **Tarife** başlıklı maddelerin çıkarılması gerektiği düşünülmektedir.

Bu değişiklikler dışında frekans gibi sınırlı kaynakların tahsisi nedeniyle sınırlı sayıda aktörün piyasaya girişine izin verilen durumlarda, bu sınırlı kaynak üzerinden birden fazla teşebbüsün faaliyetine, bunların getireceği katma değer ve istihdama olanak tanıyan MVNO (Mobile Virtual Network Operator - Mobil Sanal Şebeke Operatör) gibi yaklaşımların varlığı dikkate alınmalıdır. Bu tür yaklaşımların gelecekte uygulanabilirliğine olanak tanımak üzere, görev ve imtiyaz sözleşmelerinin yenilenmesi aşamasında gerekli hukuki yapının hazırlanması sektörde rekabet ve sınırlı kaynakların en rasyonel şekilde kullanımı yoluyla iktisadi etkinliğin sağlanması açısından önemlidir. Bu uygulama en çok Danimarka ve İngiltere’de kullanılmaktadır.³ MVNO için iki tercih söz konusudur. Birinci tercih kapsamında MVNO'lara ruhsat veya genel izin türü bir belge verilerek bunların faaliyet sunmalarına olanak tanınırken, ikinci tercihte ise MVNO'lara herhangi bir yetki belgesi verilmeksizin asıl frekans kullanım hakkına sahip olan teşebbüslerin MVNO'larla anlaşma yapmalarına izin verilmektedir.

GSM mobil telekomünikasyon hizmetleri piyasasında faaliyet gösterecek olan teşebbüslerle yenilenecek imtiyaz/görev sözleşmelerinde, bu pazarda sağlıklı rekabet ortamının sağlanması için yukarıda sıralanan hususların ve bilhassa birim temel ücret, numara taşınabilirlik, tarife regülasyonunun kaldırılması ve MVNO konularının göz önünde bulundurulmasının büyük önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

TTAŞ ile İmzalanan Görev Sözleşmesi

4502 sayılı Kanun ile değişik 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 2’nci maddesinin (c) bendinde “*Türk Telekom; telekomünikasyon şebekeleri üzerinden sunulan ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetlerini, 31.12.2003 tarihine kadar bu Kanun ve görev sözleşmesi çerçevesinde tekel olarak yürütür. Kişisel telekomünikasyon tesisleri ile telekomünikasyon hizmetlerine ilişkin imtiyaz sözleşmeleri veya telekomünikasyon ruhsatları veya genel izinlerinde ilgili işletmeciler tarafından kurulması öngörülen telekomünikasyon alt yapısı hariç olmak üzere, tüm telekomünikasyon alt yapısının kurulması ve işletilmesi de tekel kapsamına dahildir.*” ifadesine yer verilmekte; imzalanacak olan Görev Sözleşmesi ile bu haklar 2003 yılı sonuna kadar Türk Telekom

³ Danimarka telekomünikasyon otoritesi 1 Temmuz 2000’de yayınladığı bir düzenleme ile operatörlerin MVNO uygulamalarına izin vermesini zorunlu hale getirmiştir. Bu düzenleme kapsamında ilk anlaşma ise 18 Ağustos 2000 tarihinde yapılmıştır. Konunun özellikle numara planı ve alan kodu açısından ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

A.Ş.'ye devredilmektedir. 18 milyonu aşkın PSTN abonesine sahip olan TTAŞ'ın sahip olacağı tekeli haklar Rekabet Hukuku açısından bir kötüye kullanıma sebep verebilecek niteliktedir. Gerek GSM operatörleri, gerekse bu alt yapıdan faydalanacak olan diğer kişiler kendi şebekelerini çalışır halde tutabilmek, aboneler arasındaki iletişimi sağlayabilmek için TTAŞ'ın alt yapısına ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun yanı sıra, TTAŞ'ın doğal tekeli olarak kabul edilen, teknik ve ekonomik olarak PSTN haricinde ses iletişiminin yapılabileceği ve dolayısıyla gelecekte PSTN şebekesine rakip olabilecek bir alt yapı olan kablo TV şebekesine sahip olması; ayrıca elinde bulundurduğu diğer katma değerli hizmetler de dikkate alındığında, TTAŞ'ın diğer operatörlere nazaran önemli bir avantaj sağladığı görülmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, TTAŞ'ın alt yapı hizmetini sağladığı ve aynı zamanda kendisinin de faaliyet gösterdiği pazarlarda ayrımcı uygulamalardan kaçınmasının sağlanması önem arz etmektedir. Muhtemel ihlallerin önüne geçilmesi ve bu ihlallerin tespitinin kolaylaştırılmasını teminen, TTAŞ'ın bahse konu pazarlarda yürüttüğü faaliyetlerini ayrı bir tüzel kişilik altında yürütmesinin gündeme gelebileceği ihtimali de göz önüne alınarak, hazırlanması düşünülen görev sözleşmesinin her bir faaliyet alanı için ayrı ayrı düzenlenmesi veya her bir hizmet türü için ayrı bölümler halinde oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Ayrı ayrı görev sözleşmesi düzenlenmesi veya hizmetlerin ayrı bölümlerde ele alınması halinde, rekabetçi pazarlarda sürdürülen faaliyetler açısından söz konusu belgelerin, bu faaliyetleri yürütecek diğer operatörlerle imzalanacak olan sözleşmelerle benzer olması sağlanacak, böylece karşılaştırma yapılabilmesine olanak yaratılacaktır. Bu açıdan TTAŞ ile imzalanan GSM görev sözleşmesi iyi bir örneği oluşturmaktadır.

Yürürlükte olan Telekomünikasyon Hizmetlerinin Yürütülmesine ilişkin Görev Sözleşmesi'nin rekabet mevzuatı açısından önemli görülen maddeleri hakkındaki görüşümüze aşağıda yer verilmiştir:

1- **Telekomünikasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi** başlıklı 6'ncı madde kapsamında, Türk Telekom'un hizmetleri yürütürken, talep eden herkese eşit davranacağı, talepleri geri çevirmeyeceği yönünde hükümlere yer verilmiştir. 2003 yılı sonuna kadar tekeli haklarla donatılmış olan TTAŞ'ın, bu haklarını adilane kullanması açısından yer verilen bu hükümler, rekabet mevzuatı açısından olumlu gelişmeler olarak değerlendirilmektedir. Madde metninde yer alan, TTAŞ'ın talepleri geri çevirmesine olanak sağlayan, "*makul talep*", "*kabul edilebilir gerekçe*", "*aksini gerektiren objektif nedenler*" gibi kriterlerin Telekomünikasyon Kurumu'nun ve Rekabet Kurumu'nun denetimi altında olacağı, ihtiyaç hasıl olduğunda gerekli incelemelerin ilgili kuruluşlarca yapılacağı açıktır.

2- Sözleşmenin **Tarife** başlıklı 8'inci maddesinde, telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya alt yapı işletilmesi karşılığında alınacak ücretlerin, Telekomünikasyon Kurumu'nun düzenlemeleri çerçevesinde serbestçe belirleneceği ifade edilmiştir. Ancak, pazardaki rekabeti olumsuz yönde etkileyecek uygulamalara karşı, ücretlerin adil olarak belirleneceğine ilişkin hükme yer verilmesi, Rekabet Kurumu ve Telekomünikasyon Kurumu'nun konuya olan hassasiyeti açısından olumlu bulunmuştur.

3- **Plan ve Program** başlıklı 10'uncu maddede ise Türk Telekom'un yıllık yatırım plan ve programlarını belirlerken, finansman durumu ve öncelikleri ile birlikte ülke kalkınma plan ve programlarıyla Bakanlıkça hazırlanan güncellenmiş ulusal enformasyon alt yapısı ana planlarını da dikkate alacağı ifade edilmiştir. TTAŞ'ın hem sağlayıcı hem de rakip olduğu pazarlarda yapacağı alt yapı yatırımlarında eşit rekabet koşullarının sağlanması önem arz etmektedir. Örneğin TNet Internet servis sağlayıcısı lehine gerçekleştireceği yatırımların, diğer işletmecilerle arasındaki mevcut rekabeti engelleyici nitelikte yapılmaması gerekecektir. Dolayısıyla bu madde hükmüne, alt yapı hizmeti sunduğu pazarlarda yapacağı planlamalarda, teknolojinin hızlı değişimi neticesinde ilgili pazarlardaki belirsizliklerin önüne geçmek, hizmet vereceği işletmelerin yatırım planlamalarını sağlıklı ve etkin bir şekilde yapmalarını sağlamak amacıyla işletmelerin TTAŞ'tan almak istedikleri hizmetlere ilişkin yıllık taleplerinin de dikkate alınacağına ilişkin bir ifadenin eklenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

4- **Alt yapının işletilmesi ve Ara Bağlantıya** ilişkin olarak da ayrımcılık yapılmamasına dair hükümlere yer verilmiştir. Ancak, buradaki en önemli husus, eşitliğin hangi koşullarda sağlandığıdır. Rekabete aykırı bir hususu bir işletmeci için kabul ettikten sonra, ayrımcılık yapılmamasının rekabet açısından gerekliliği ileri sürülerek, olumsuz koşullarda eşitliğin sağlanması yoluna gidilmemelidir. Ayrımcılık, rekabete aykırı hususlarda değil, olumlu koşullarda eşitliğin sağlanması şeklinde yorumlanmalıdır.

5- **Roaming** başlıklı 19'uncu maddede, TTAŞ'ın ulusal ve uluslararası işletmeciler ile roaming anlaşmaları yapabileceği hüküm altına alınmış ve herhangi bir kısıtlama veya zorunluluk getirilmemiştir. "Roaming" anlaşmaları ticari bir faaliyettir. Bir teşebbüs, yaptığı yatırımın başkaları tarafından kullanılmasına ancak kendi kar-zarar hesabı sonunda, kendi iradesiyle karar verebilir. Bu nedenle, prensip olarak "roaming" anlaşmalarının yasaklanmasının ya da makul gerekçeler olmaksızın zorunlu tutulmasının, serbest ticaret ortamının yaratılmasını engelleyici etkiler yaratabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda TTAŞ'a getirilen anlaşma serbestisi memnuniyet vericidir.

6- **Ayrımcılık** başlıklı 24'üncü maddede belirtilen hususların 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un gereklerine uygun olduğu düşünülmektedir.

7- Sözleşmenin **değişen şartlara uygunluk** ile ilgili 33'üncü maddesinde ise, Sözleşmenin değişen koşullara uyarlanması sırasında yapılacak değişiklikler için Kurulumuzun görüşlerine de başvurulmasının rekabet ortamının korunması ve gelişmesi açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında; Telsim Mobil Telekomünikasyon Hizmetleri A.Ş., Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş., İş Bankası-Telekom Italia Konsorsiyumu ile Ulaştırma Bakanlığı arasında imzalanmış olan imtiyaz sözleşmeleri ve Türk Telekomünikasyon A.Ş. ile Ulaştırma Bakanlığı arasında imzalanmış olan Telekomünikasyon Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Görev Sözleşmesi ile GSM 1800 Sayısal Hücreli Mobil Telefon Sistemi Kurulması ve İşletilmesi ile İlgili Lisans Verilmesine İlişkin Görev Sözleşmesinin yenilenmesi aşamasında yukarıdaki açıklamaların dikkate alınmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

4.1.5. 507 sayılı Kanun'un 125'inci Maddesi

Ekme, et, kıyma, ulaşım vb. fiyatlarının Esnaf ve Sanatkarlar Birliği tarafından belirlenmesinin Rekabet Kanunu açısından sorun yaratıp yaratmadığı konusunun açıklığa kavuşturulması amacıyla İzmir Ticaret Odası'na gönderilen görüş:

Anayasanın 173'üncü maddesine dayanarak çıkarılan 507 sayılı Kanunun Ücret tarifelerinin tesbitini düzenleyen 125'inci maddesinde; "Bu kanuna tabi esnaf ve sanatkarlarca üretilen mal ve hizmetlerin ücret tarifeleri, bağlı buldukları derneklerce hazırlanır ve mensubu oldukları Birlik Başkanlar Meclisince onandıktan sonra yürürlüğe girer. Başkanlar Meclisi gerekli gördüğünde bu yetkisini birlik yönetim kuruluna devredebilir... Ücret tarifelerinin düzenleme usul ve esasları Konfederasyonca çıkarılacak ve Bakanlıkça onaylanacak bir yönetmelikle tayin ve tespit olunur." denilmektedir. Kanun'un 125'inci maddesine göre çıkarılan "Esnaf ve Sanatkarlarca Üretilen Mal ve Hizmetlere Ait Ücret Tarifelerinin Düzenlenmesi Hakkındaki Yönetmelikte" de ücretlerin belirlenmesine yer verilmektedir. Yönetmeliğin 4'üncü maddesinde tarife tespit esasları düzenlenerek tarifede yer alan fiyatların azami hadleri göstereceği belirtilmiştir. Ayrıca sözkonusu maddede Birlik Yönetim Kurullarının, Odaca kendilerine tarife tespiti konusunda yapılacak taleplerinin geri çevrilemeyeceğini, bu taleplerin neticelendirilmek zorunda bulunulduğunu, tarife vermemek veya tarifeyi serbest bırakmak gibi bir tutum içerisinde de olamayacaklarını hüküm altına almaktadır.

Söz konusu yönetmelikte, belirlenecek fiyatların azami fiyatlar olduğu hükme bağlanmış, ancak bunların üreticinin satış fiyatı mı yoksa piyasa satış fiyatı mı olduğuna dair bir açıklık getirilmemiştir. Odalara Yönetmelikte sadece azami fiyat belirleme yetkisi verilmiştir.

Bilindiği üzere 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararları düzenlemektedir. Rekabet Hukuku açısından, bir malın veya hizmetin fiyatına ilişkin, yapılan anlaşmanın uygulanarak rekabetin sınırlandırılması yasak olduğu gibi, bu amacı taşıyan ya da bu etkiye sahip olan veya uygulamada böyle bir etkisi olmayan ancak ilerde bu anlaşmanın ilgili hükmünün uygulanma olasılığı mümkün görülen anlaşmalar da yasaklanmaktadır. Bir başka deyişle, rekabeti sınırlandırma ve ortadan kaldırma amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan anlaşmalar, kararlar ve uyumlu eylemler 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde yasaklanmaktadır. 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi ise; mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tesbit edilmesini yasaklamaktadır.

Anlaşılacağı üzere, 507 sayılı Kanun'un 125'inci maddesi içeriği itibarıyla 4054 sayılı Kanun'un yasaklamış olduğu bir düzenlemedir. 4054 sayılı Kanun'a aykırı bu düzenlemenin, Kanun ile yapılmış olması doğaldır ki mevcut aykırılığı ortadan kaldırmamaktadır. Hal böyle olmakla birlikte uygulamada, 507 sayılı Kanun'a tabi meslek erbabi esnaf ve sanatkarların ürettiği mal ve hizmetlerin ücret tarifelerinin belirlenmesine ihtiyaç duyulduğu da bilinmektedir. Yukarıda değinildiği gibi bu ihtiyacı karşılamak üzere sözkonusu Yönetmeliğin ilgili maddesinde yapılan düzenlemede, belirlenen fiyatların üreticinin satış fiyatı mı yoksa piyasa satış fiyatı mı olduğu noktası açıklayıcı değildir. Bu nedenle Yönetmelik'te satış fiyatına ilişkin sözü edilen belirsizliğin, piyasa satış fiyatının maksimum veya tavsiye edilen fiyat yönünde giderilmesi halinde 4054 sayılı Kanun açısından daha kabul edilebilir bir düzenleme ortaya çıkmış olacaktır.

4.1.6. Tüketim Maddeleri ve İhtiyaç Malzemelerinin Satışıyla İştigal Eden Büyük Mağazaların Kurulmaları Hakkında Kanun Tasarısı

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca hazırlanan "Tüketim Maddeleri ve İhtiyaç Malzemelerinin Satışıyla İştigal Eden Büyük Mağazaların Kurulmaları Hakkında Kanun Tasarısı" çalışmalarında yararlanılmak üzere hazırlanan Kurum görüşü:

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca hazırlanan "Tüketim Maddeleri ve İhtiyaç Malzemelerinin Satışıyla İştigal Eden Büyük Mağazaların Kurulmaları Hakkında Kanun Tasarısı" Taslağı Kurumumuzca incelenmiş olup değerlendirmelerimiz aşağıda sunulmuştur:

1) Ülkemizde gıda ağırlıklı perakendecilik sektörü incelendiğinde bu işyerleri, hipermarketler, süpermarketler, orta marketler, marketler, bakkallar, büfeler, ihtisas mağazaları, benzin istasyonu marketlerinden oluşmaktadır. Bu yapıda, 1999 yılı itibarıyla yaklaşık olarak toplam 164.150 adet satış noktası bulunmaktadır. Bu rakamın yine yaklaşık olarak 147.700'ü her türlü ürünün sınırlı miktarda da olsa bulunduğu geniş coğrafyaya yayılmış ve geleneksel perakende kanalları olarak nitelenebilecek olan bakkallardan, 13.800 adedi marketlerden, 2.600 adedi ise süpermarketlerden oluşmaktadır. Söz konusu mağazalardan yapılan cironun %52.3'ü bakkallar; %31.3'ü hiper, zincir ve süpermarketler, %16.4'ü ise marketler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde kökeni 1950'li yıllara dayanan büyük ölçekli gıda perakendeciliğinin 1990'lı yıllarda hızla gelişmesi bir taraftan tüketici açısından güvenilir ve ucuz mal ve hizmet elde edilmesini sağlarken diğer taraftan da küçük işletmeler için bazı ekonomik ve sosyal sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Bu sıkıntıların başında, küçük ölçekli gıda perakendecileri olarak da nitelenebilecek bakkalların söz konusu mağazaların açılmasıyla birlikte, en azından bir kısmının, pazardan çekilme ve işi tasfiye etme zorunluluğuyla karşı karşıya kalmaları gelmektedir. Bunun nedeni ise, çok genel çerçevede, küçük işletmeler olan bakkalların büyük işletmelerle rekabet edememesi olarak görülmektedir. Diğer taraftan, bu sürecin neden olduğu diğer sosyal problemler arasında bakkalların kapanması sonucunda ortaya çıkacak olan istihdam problemleri, hipermarketlerin şehir içinde olmasının getirmiş olduğu gürültü, trafik düzeninin aksamaması gibi hususlar bulunmaktadır.

Az bir sermaye ile kolay yöntemlerle kurulan bakkalların yıllar boyunca bir çok kişinin ve bu kişilerin bakmakla yükümlü olduklarının geçim kaynağının olduğu bilinmekle birlikte, günümüzde

bakkalların kapanma noktasına gelmesinin, bütün dünyada olduğu gibi, gerek teknolojik değişimlerin getirdiği avantajlarla gerekse diğer etkenlerle Türk insanının tüketim anlayışının değişmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Büyük mağazaların sektörde oldukça önemi olan ölçek ekonomilerinden yararlanmaları, bakkallarla kıyaslandığında daha verimli ve bilimsel işletiliyor olmaları ve yüksek alım güçlerinin bulunması sebepleriyle söz konusu marketlerle bakkallar arasında ciddi boyutta fiyat farklılıkları bulunmaktadır. Yıllardan beri yüksek enflasyon ortamında yaşayan Türk toplumunun en ucuz ürünü elde etme çabası, birçok markanın ürünlerini raflarda görebilme, fiyatlarını kıyaslayabilme, en tazesini seçerek alma imkanı bulunması da marketleri tüketiciler açısından cazip hale getirmiş, tek marka ürünün daha pahalı bir fiyattan satıldığı bakkallar bu nedenle tercih edilmemeye başlanmıştır. Söz konusu olanaklara bakkallarda sınırlı şekilde ulaşabilen Türk insanı bu yeni alışveriş kültürüne uyum sağlamıştır. İlâveten bahis konusu marketler arasında var olan rekabetin sonucu olarak tüketiciler, talep ettikleri ürünleri küçük ölçekli perakendecilere oranla daha düşük fiyatlardan satınalma imkanı bulabilmektedir.

Büyük mağazalarda ürün akışının hızlı olması nedeniyle tüketicinin ürünü taze olarak temin edebilmesinin yanında, ürünlerin raflarda yanyana bulunması üreticilerin sıkı bir rekabet içerisinde yer almalarını sağlamaktadır. Bu rekabet ortamından da doğrudan tüketici yararlanmaktadır. Bunlara ilâveten, bu mağazaların güvenilirliği, ürünlerinin etiketli bulunması, ürün iade mekanizmasının gelişmiş olması, her türlü ürünün aynı çatı altında olması, hafta sonu ailece gidilip alışveriş yapılabilen mekanlar olması, yemek ve eğlence imkanlarının temiz ve modern ortamlarda sunulması söz konusu yerlerde alışveriş yapılmasını bir prestij unsuru haline dönüştürmüştür.

Belirtmek gerekir ki büyük mağazaların kuruluşunun izne bağlanması, kısıtlanması veya şehir dışına çıkarılması, kendisinden beklenen faydaları doğurmayabilir. Nitekim Fransa'da söz konusu kısıtlamaya gidilmeye çalışılmış, ancak içsel olarak büyüyemeyen marketler dışsal olarak birleşme ve devralmalar vasıtasıyla büyümeye çalışmışlardır. Türkiye'de de, benzer gelişmelerle karşılaşılması ve sektörde yoğunlaşmanın bu şekilde artması muhtemeldir.

Diğer taraftan, bilindiği gibi halihazırda ister şehir dışında ister şehir içinde olsun söz konusu marketlerin bir çok semte ücretsiz servisleri bulunmaktadır. Bu servisler vasıtasıyla tüketiciye alışveriş için ulaşım imkanı sağlanmaktadır. Bahis konusu büyük mağazaların şehir dışına çıkarılmasıyla birlikte söz konusu servislerin sayısı artacak ve bu da ek bir maliyet yükünü beraberinde getirecektir. Bu durum sonuçta tüketiciye fiyat artışı olarak yansıtılabilecektir. Ayrıca, dikkat edilmesi gereken bir diğer konu da bu büyük mağazaların genellikle büyük şehirlerde yoğunlaşmış olmasıdır. Büyük şehirlerde yaşanan hızlı nüfus artışı yeni konut ihtiyacını doğurmakta ve şehirler sürekli olarak genişlemektedir. Dolayısıyla günümüzde şehir dışı olarak nitelenebilecek olan bir yerin çok yakın bir süre içerisinde şehir içinde kalması muhtemeldir. Bu durumun da halen sorun olarak nitelenen gelişmeleri ertelemekten başka bir sonuç doğurmayacağı söylenebilir.

Bakkallar açısından konuya baktığımızda ise, bakkalların sayısındaki hızlı düşüşün büyük mağazalarla rekabet edememeleri nedeniyle ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bakkallığın az bir sermaye ile kolayca kuruluyor olması şehirlerde bu mesleğe rağbeti yıllar boyunca artırmıştır. Ancak yeni yapılanma zor durumda kalan bakkalların kapanmaya başlamasıyla bir istihdam sorunu yaratabilecektir. Bununla birlikte büyük mağazaların yaratacağı ek istihdam olanaklarının bu açığı kapatması söz konusu olabilir.

Ekonomik etkinlik açısından henüz doygunluğa ulaşmamış bir pazarda şu aşamada bir giriş engelinin yaratılıyor olması, toplumsal refah açısından kayıp yaratacaktır. Rekabetin mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren teşebbüsler arasında sürdürülen ve özgürce ekonomik kararlar alınabilmesi prensibine dayanan bir yarış olduğu dikkate alındığında, söz konusu yarış sonucunda verimsiz olan ya da günümüz koşullarına uyum sağlayamayan ekonomik birimlerin yarış dışında kalması piyasa ekonomisinin doğal sonucu olarak kabul edilmelidir. Kaldı ki, büyük mağazaların artması bakkallığın meslek olarak tamamen ortadan kalkması sonucunu da yaratmaz. Çünkü sağlanan ürün ve hizmetlerde farklılaşarak uzmanlaşmanın ortaya çıkaracağı bir ilgili pazar bölümü münhasıran küçük ölçekli perakendecilere ait olmaya devam edecektir.

Avrupa ülkelerinde bu konuda yaşanan gelişmelere bakıldığında, Avrupa ülkelerindeki yapılanmayla Türkiye'deki yapılanma arasında önemli farklılıklar görülmektedir. Söz konusu ülkelerde, sektörü denetlemeyi hedefleyen düzenlemeler, pazar belli bir seviyeye ve doyumluğa ulaştıktan sonra gündeme gelmiştir. Çünkü söz konusu büyük mağazalar yukarıda da ifade edildiği gibi tüketicilere doğrudan fayda sağlamaktadırlar. Pazarın belli bir seviyeye gelmesinden sonra yapılan düzenlemeler ise, bu faydaların uzun dönemde olumsuz etkiler yaratabileceği kaygısıyla yapılmıştır.

Avrupa ülkelerinde ülke bazında ilk dört veya beş büyük mağaza zincirinin ortalama pazar payı %60-80 civarındadır. Avrupa ülkelerinden farklı olarak, ülkemizdeki ilk dört büyük mağaza zincirinin toplam pazar payı ise %5 civarındadır. Bu oran dikkate alındığında, Türkiye'deki sektörün henüz belirli bir doyumluğa ulaşmadığı, aksine henüz başlangıç seviyesinde olduğu görülmektedir. Halen, bir çok yerli ve yabancı grubun, pazara giriş için çalışmalar yapıyor olması da, pazarın henüz bir doyumluk seviyesine ulaşmadığının önemli bir göstergesidir. Günümüzde söz konusu marketler arasında yaşamakta olan kıyasıya rekabet dikkate alındığında, rekabetin yeni teşebbüslerin pazara girmesiyle daha da artacağı, bunun faydalarının da doğrudan tüketiciye yansıtacağı, özellikle yabancı sermaye aracılığıyla ülkemize bir kaynak girişi olacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Buna karşın, görüşümüz sorulan Tasarı Taslağı'nda olduğu gibi pazara yasa yoluyla getirilmesi düşünülen ve giriş engeli olarak nitelendirilebilecek olan düzenlemeler tüketicilerin söz konusu faydaya ulaşmalarını önleyecektir.

2) Belirtmek gerekir ki büyük mağazaların yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan ve düzenleme gerektiren asıl sorunlardan biri, bu işletmelerin sahip oldukları alım güçlerini kötüye kullanabilmeleri ihtimalidir. Şöyle ki:

a) Perakende sektörü bakımından satınalma gücü, perakendecinin malları satın alırken fiyat ve satış koşullarını etkileyebilme gücü olarak tanımlanabilir. Günümüzde büyük mağazaların, gerek ciroları ölçüsünde alım miktarları ve gerekse tüketiciye ulaşma kapasiteleri gözönüne alındığında, sağlayıcılar karşısında ürün fiyatı ve satış koşullarını belirleyebilme bakımından son derece güçlü bir konumda olduklarını söylemek mümkündür. Özellikle ülkemizde bir yandan perakendecilerin pazar paylarını hızla artırmaları, diğer yandan hane halklarının tüketici tercihlerinin değişmesiyle birlikte, büyük mağazaların satınalma güçlerinin ivmelenerek artacağı ileri sürülebilir.

Gerekli düzenlemeler şimdiden yapılmadığı takdirde, önümüzdeki dönemde büyük mağazaların pazar güçlerinin artmasıyla birlikte, bugün küçük ölçekli perakendecilerin şikayetlerinin gölgesinde kalan bir çok sorunun gündeme gelmesinin kaçınılmaz olacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede satınalma gücünün kötüye kullanılmasının, bugüne kadar olan gelişmeler dikkate alındığında, iki şekilde ortaya çıkabileceğini söylemek mümkündür.

Bunların ilki, özellikle ülkemizin içinde bulunduğu makroekonomik istikrarsızlıklardan beslenen koşullardan faydalanılmasıyla ortaya çıkan ve zincirleme olarak pek çok piyasanın işleyişini bozucu etkiler yaratabilecek olan bir takım uygulamalardır.

Nitekim büyük mağazalar, ülkemizde yaklaşık 20 yıldır süre gelen enflasyon ve bunlara koşut olarak ortaya çıkan makroekonomik dengesizliklerin yarattığı ortamdan kaynaklanan ve kullanıldığı takdirde yalnız perakende sektöründe değil, sağlayıcılarının faaliyet gösterdiği sektörlerde de işleyiş bozabilecek bazı fırsatlar elde edebilirler. Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, büyük mağazaların söz konusu fırsatları kullanarak piyasaların yapısını bozması mümkün olabilir.

b) Büyük mağazaların pazar güçlerini kullanarak satın aldıkları ürünler için sağlayıcılarına uzun vadeli senetler vermeleri, buna karşın peşin satışlar yoluyla elde ettikleri gelirleri bono, tahvil ya da repo gibi mali enstrümanlarda değerlendirmek suretiyle önemli kazançlar sağlayarak, bu kazancın bir kısmıyla arz ettikleri ürünleri sübvansetmeleri ve bu yolla küçük ölçekli perakendecilere rekabet etme şansı tanınamaları da olanak dahilindedir. Özellikle faiz

oranlarının gerilediği dönemlerde büyük mağazaların ödeme vadelerini uzatmaları mümkündür.

Bir anlamda çapraz sübvansiyon olarak adlandırılabilir böyle bir uygulamanın pazarda rekabeti bozacağı ve özellikle küçük ölçekli perakencileri zor durumda bırakacağı açıktır. Bununla birlikte büyük mağazaların satınalma güçleri ölçüsünde ödeme vadelerini değiştirmeleri, yalnızca küçük ölçekli perakencilerin yer aldığı pazarlarda değil, aynı zamanda sağlayıcıların da faaliyet gösterdikleri pazarlarda piyasanın işleyişini bozucu etkiler doğurabilecektir.

c) Çapraz sübvansiyon olarak değerlendirilebilecek ve rekabeti bozucu etki doğurabilecek diğer bir uygulama, büyük mağazaların zararına satış stratejisine başvurmaları ihtimalidir. Büyük mağazaların müşterileri çekmek için bazı mallarda indirimli ve bazen de maliyetin altında satış yaparken diğer malları standart fiyatlardan satmaları şeklinde tanımlanan zararına satış stratejisi, bu tür kapsam ekonomilerinden yararlanamayan perakenciler üzerinde son derece olumsuz etkiler yaratabilir. Birçok AB üyesi ülkede, bu uygulamaları düzenleyen tedbirler yürürlüğe konulmuştur. Örneğin Fransa ve İspanya'da çıkarılan özel yasalarla büyük mağazaların maliyetin altında satış yapmaları yasaklanmıştır. Keza yine Fransa'da büyük mağazaların kendi markalarını taşıyan ürünleri emsallerinden daha düşük fiyata satmaları yasaklanabilmektedir.

3) Büyük mağazalarla ilgili olarak, rekabeti ve pazarın işleyişini bozucu etki yaratan diğer bir esaslı sorun ise bu mağazaların kendi markalarını satmaya başlaması ve bunların toplam satışlar içindeki oranının artmasıyla ortaya çıkmaktadır. Büyük mağazalar özellikle son yıllarda sağlayıcılardan aldıkları ürünleri satmalarının yanı sıra kendi markalarını da satmaya başlamışlardır. Bu durum perakende sektöründeki rekabetin dokusunu değiştirmiştir. Zira büyük mağazalar üreticiden tüketiciye uzanan zincirin bir halkası iken, bir başka deyişle sağlayıcıların tamamlayıcısı rolünde iken birdenbire sağlayıcılarla doğrudan rekabet halinde olan ajanlar haline gelmişlerdir. Perakencilerin kendi markalarını satmaya başlamasıyla ve bu satışların toplam satışlar içindeki oranının artmasıyla birlikte, ortaya “müşteri-rakip çelişkisi” çıkmıştır. Büyük mağazaların kendi ürünlerini satmaları durumunda rakip ürünler için uygulayacakları ödemelerin vadesini kontrol etmek suretiyle haksız bir maliyet avantajı sağlamaları sahip oldukları alım gücü dahilinde mümkün olmaktadır. Ayrıca, sağlayıcılar, uygun satınalma, stoklama ve diğer düzenlemeleri yapmalarına imkan vermek amacıyla, ürünleriyle ilgili promosyon ve satış planlarını önceden perakencilere vermektedir. Bu önceden bildirim ise, kendi markalarını da satan perakencilere sağlayıcılarının maliyetleri ve kar projeksiyonları hakkında bilgi vermektedir. Söz konusu bilgiler sayesinde perakenciler kendi ürününü, sağlayıcının ürünü karşısında fiyat ve satış koşulları bakımından en iyi şekilde konumlandırma ve karını maksimize etme fırsatı bulabilecektir.

4) Yukarıda (2) ve (3)'de özetlenen uygulamalar sektörle ilgili olarak piyasa ekonomisinin işleyişi ve etkin rekabetin sağlanması açısından asıl sorunları oluşturmaktadır. Bu sorunların engellenmesine yönelik tedbirleri içeren bir yasa taslağının içeriği ise görüşümüz sorulan Tasarı Taslağı'nın amaç ve kapsamını önemli ölçüde aşan bir niteliğe sahip olacaktır. Belirtmek gerekir ki sektörün anılan esas sorunlarının çözümüne yönelik tedbirleri içeren böyle bir taslak hazırlanırken Fransa, Almanya, İtalya ve İspanya gibi AB ülkelerinde münhasıran bu konuda yapılmış olduğu bilinen düzenlemelerden elde edilen tecrübelerin dikkate alınmasında yarar vardır.

Özellikle belirtmek gerekir ki, sektörün anılan esas sorunları bakımından büyük mağazaların denetiminde uygulanacak temel yasaklayıcı ve kısıtlayıcı hükümlerin mutlaka bir Kanun'da yer alması gerekir. Uygunluk denetiminin usul ve esasları ise bir Yönetmeliğe delege edilebilir. Ancak, bu hususta yapılacak tüm yasal düzenlemelerde Rekabet Kurumu'nun da görüşü alınmalıdır.

Yukarıda yer verilen bilgi ve değerlendirmelerin ışığında “Tüketim Maddeleri ve İhtiyaç Malzemelerinin Satışıyla İştigal Eden Büyük Mağazaların Kurulmaları Hakkında Kanun Tasarısı” Taslağına ilişkin olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1) Yeni teknolojilerin getirdiği imkanlar ve değişen tüketici tercihleri doğrultusunda büyük mağazaların uyguladığı düşük fiyatların ve sunduğu hizmetlerin küçük perakendeciler üzerinde olumsuz etkiler doğurduğu açıktır. Fakat bu durumun tüketicilerin yararına olduğu ve tüketici refahını arttırdığı da diğer bir tartışılmaz gerçektir. Dolayısıyla Tasarı Taslağı'nın değerlendirilmesi bu gerçekler çerçevesinde yapılmalıdır.

2) Büyük mağaza sayısının çoğalmasını önlemek amacıyla kaleme alınmış bulunan ve görüşümüz sorulan Tasarı Taslağı'nın, yasalaşması halinde, beklenenin aksine bir sonucun gerçekleşme olasılığı yüksektir. Örneğin Fransa'da hipermarket sayısını azaltabilmek için getirilen düzenleme sonucunda, yeni market açamayanlar mevcut marketleri devralmaya başlamış, bunun sonucunda da daha büyük pazar payları ve daha büyük alım gücü ortaya çıkmış ve bu da piyasa ekonomisi ve rekabetin etkinliği açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Bu bakımdan Türkiye'de de aynı olumsuzluğun ortaya çıkması muhtemeldir.

3) Büyük mağazaların pazar paylarının henüz yoğunlaşmadığı ülkemizde, bu tür mağazaların kuruluş ve yaygınlaşmasını zorlaştıran bir hukuki düzenleme pazara giriş engeli yaratacak ve ayrıca bu uygulama sektörde ve özellikle piyasa ekonomisinde etkinliğin sağlanması açısından yeni yatırımları ve yabancı sermaye girişini olumsuz etkileyebilecektir.

4) Bakkalların büyük mağazaların rekabetinden korunabilmesi için etkin bir çözüm, büyük mağazaların gelişiminin engellenmesinden çok, bakkalların biraraya gelerek toplu alım grupları oluşturmalarıdır. Toplu alım grupları oluşturulmasına 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5'inci maddesi çerçevesinde değerlendirme yapılarak muafiyet tanınabilmesi imkanı vardır. Bu durumda bakkalların yeni teknolojilerin olumlu sonuçlarından yararlanmaları mümkün olacaktır. Nitekim Avrupa ülkelerinde bakkalların biraraya gelerek toplu alım konusunda işbirliği yapmalarına muafiyet tanınmaktadır.

5) Mevcut büyük mağazalarının yerinin değiştirilmesi ilave işlem maliyetine neden olacağından sosyal refah üzerinde olumsuz etkide bulunabilecektir. Mevcutların yerlerinin korunması ve bu bölgelerde yeni işletme faaliyetine izin verilmemesi de pazara yeni girecek firmalar için rekabet engeli yaratabilecektir. Her iki durumun yaratacağı olumsuz etkinin, dengelenerek bir arada değerlendirilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, "Tüketim Maddeleri ve İhtiyaç Malzemelerinin Satışıyla İştigal Eden Büyük Mağazaların Kurulmaları Hakkında Kanun Tasarısı" Taslağı'nda bulunan ve büyük mağazaların kurulmasını ve/veya çoğalmasını kontrol altına alan düzenlemelerin yukarıda açıklanan ve Avrupa'da da örnekleri bulunan olumsuz sonuçlarının dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Buna karşın, Taslağın m. 10 hükmü, büyük mağazaların kuruluş şartlarıyla değil, kurulduktan sonraki ticari etkinlikleriyle ilgilidir ve çapraz sübvansiyonu önlemeye yönelik bir işlevi bulunmaktadır. Bu hüküm sektöre ilişkin esaslı sorunları ilgilendiren hükümler cümlesinden ise de, rekabeti bozucu etkileri yukarıda özetlenmiş olan söz konusu esaslı sorunların tamamına ilişkin olarak daha kapsamlı bir yasa tasarısı çalışması yapılması uygun olacaktır. Bu koşullar altında, yeni teknolojilerin ortaya çıkması ve tüketici tercihlerinin değişmesi yönünde hızla geliştiği kabul edilen ve gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında henüz doyumluğa ulaşmamış olan sektör üzerinde önemli etkiler doğuracak yasaların hazırlanıp yürürlüğe konulması sürecinin ertelenmesinde yarar görülmektedir.

4.1.7. Liman İşletmelerinden Alınan "Nispi Kira Bedeli"

Ülkemiz sınırları içinde liman ve iskele kurmalarını sağlamak amacıyla hazine arazisi kullanma izni verilen ve dolayısıyla işletmekte oldukları limandan üçüncü taraflara hizmet sunan bir kısım liman işletmelerinden hizmet bedelinin %15 oranında "Nispi Kira Bedeli" alınmasına yönelik Maliye Bakanlığı'na gönderilen 15.08.2001 tarihli Kurum görüşü:

Konuya ilişkin uygulamanın Maliye Bakanlığı'nın 01.06.1990 tarihli ve 165 sayılı Genelgesi'ne dayandırıldığı anlaşılmış olup, mezkur genelge içeriğinin 4054 sayılı Rekabetin

Korunması Hakkında Kanun ve rekabet politikaları çerçevesinde değerlendirilmesi sonucu ulaşılan görüşlerimize aşağıda yer verilmiştir.

01.06.1990 tarih ve 165 sayılı “İskeleler” konulu Genelge gereğince; ülkemiz limanlarını işleten ve üçüncü taraflara hizmet sunmakta olan liman işletmelerinden hizmet bedelinin %15’i oranında “Nispi Kira Bedeli” alındığı malumlarıdır.

Söz konusu genelgenin 4/d maddesinde; “Gümrük İdaresi ile Liman Başkanlığı’ndan gelen yazılar o iskeleye ait dosyada toplanacak ve %15 payın ödenmesine ilişkin beyan ile karşılaştırılıp beyan edilmeyen yük olup olmadığı araştırılacaktır. Beyan edilen gelir o bölgedeki Ulaştırma Bakanlığı’nın belirlediği Kamu Limanında aynı yükün yükleme veya boşaltılması sırasında alınmakta olan ücret ile karşılaştırılarak beyan edilen gelirin %75’inden az olması halinde %15 payın hesabında kamu limanınca alınan ücretin %75’i esas alınacaktır.” denilmektedir.

Bu maddenin hazineye gelir temin etmek ve olası bir vergi kaçığını önlemek amacıyla yönelik olarak hazırlandığı değerlendirilmekle birlikte, düzenlemenin piyasada rekabeti kısıtlayan yönleri olduğu düşünülmektedir. Öncelikle, kamu limanları da 4054 sayılı Kanun kapsamında birer “teşebbüs” olduklarından, bu limanların da 4054 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacakları açıktır.

Diğer taraftan; anılan genelge çerçevesinde, belli bir coğrafi bölgede faal olan özel liman işletmelerinin ödeyecekleri Nispi Kira Bedelinin esas alınmasında kendilerinin belirleyebileceği hizmet bedelleri yerine, aynı coğrafi bölgede faaliyet gösteren ve T.C. Ulaştırma Bakanlığı tarafından belirlenen kamu liman işletmesinin uyguladığı hizmet bedelinin %75’inin esas alınmasının her iki teşebbüsün rekabet güçlerini hissedilir ölçüde etkileyeceği düşünülmektedir.

Esasen, Kurumumuz uzmanlarınca yürütülen çalışmalar sırasında bilgilerine başvuru bir kısım denizcilik sektörü yetkilileri; yükleme ve boşaltma hizmetlerine ilişkin maliyetin liman işletmesinin bulundurduğu teknik donanımına göre çok önemli ölçüde değişiklik gösterebileceğine işaret etmişlerdir. Buna göre, belirli nitelikte bir yükün boşaltılması/yüklenmesi hizmetini çok sayıda alıcıya sunabileceğini hesaplayan bir liman işletmesinin, bu hizmetlere yönelik modern ve yüksek iş hacimli donanım sağlayarak hizmet maliyetini belirli oranlarda düşürebilmesi ve dolayısıyla sağlayacağı hizmet bedellerinde bu oranda bir indirimle gidebilmeleri mümkün bulunmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu Genelge hükmünün varlığının, teknik donanım değişikliği nedeniyle ortaya çıkmasının mümkün olduğuna değinilen maliyet indiriminin hizmet bedeline yansıtılmasını mümkün kılmadığı değerlendirilmektedir. Konunun bu yönünü rakamsal bir örnek ile açıklamak gerekirse; anılan Genelge gereği bir kamu limanı işleticisinin birim bedel ile sunduğu hizmet için, özel liman işletmesi 75 birim bedelin altında hangi fiyata hizmet sunarsa sunsun –o hizmeti 75 birimin altında bir bedelle sunmadığı bir karine imişçesine- 11,25 birim (75 birim x %15) “nispi kira bedeli” ödeyecek, dolayısıyla mezkur teşebbüs, yapacağı yatırımlarla maliyetini 40 birime indirmiş olsa da, sunacağı hizmet bedelini “40+11,25+ticari kar” şeklinde bir fiyatlandırma yöntemiyle belirlemek durumunda kalacaktır.

Rekabet halindeki teşebbüslerin alıcılarına sunmakta oldukları ürün bedellerini olabildiğince azaltmak için, kalitelerinden ödün vermeden maliyetlerini azaltmak yolunda birbirleriyle yarıştıkları bir ortamda, uluslararası rekabete de açık bir sektörde faaliyet gösteren liman işletmecilerinin değinilen yasal düzenleme gereği maliyetlerini azalttıkça oranı artan bir ödeme yükümlülüğü ile karşılaşmalarının genel kabul görmüş iktisat teorileri ile bağdaşmayacağı aşikardır. Nitekim rekabet politikalarının temel amaçları arasında da; ‘piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin bir yandan maliyetlerini azaltıcı, diğer yandan kaliteyi ve verimliliği arttırmalarını sağlatıcı yöntemlerin belirlenmesi ve bu suretle kaynakların en verimli kullanımına zemin hazırlanması’ ile ‘teşebbüslerin bu yolla elde ettiği verimlilik ve yüksek kaliteye karşılık daha az maliyet gibi olumlu sonuçların tüketiciye yansımalarının sağlanması’ olgusunun işlevsel hale getirilmesi bulunmaktadır.

Sonuç olarak; azalan maliyetleri daha düşük hizmet bedeli olarak tüketiciye yansıtamayacak olmalarının, liman işletmeleri üzerinde rekabetçi bir davranış içine girmekten caydırıcı bir etki yaratması ve bunun da ötesinde, artan verimliliğin ve azalan maliyetlerin avantajlarının tüketiciye yansıtılmasına olanak sağlayıcı rekabet ortamının oluşturulmasına engel teşkil ettiği görüşünden

hareket ile mezkur Genelge'nin 4/d maddesinin uygulanmasının liman hizmetleri piyasasında rekabet koşullarını olumsuz yönde etkilediği değerlendirilmektedir.

4.1.8. Bankacılık Hizmetleri İçin Müşterilerinden Tahsil Edilecek Ücret, Komisyon ve Masrafların Asgari Sınırlarının Belirlenmesi

Bankalarca müşterilerinden tahsil edilecek ücret, komisyon ve masrafların asgari sınırlarının Türkiye Bankalar Birliği tarafından tespitinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun çerçevesinde değerlendirilmesine ilişkin Türkiye Bankalar Birliği'ne gönderilen 05.04.2001 tarihli Kurum görüşü:

Bilindiği üzere; 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesindeki teşebbüs tanımı kapsamında bulunan bankalara, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 19'uncu maddesi uyarınca getirilen üye olma zorunluluğu, Türkiye Bankalar Birliği'ne, yukarıda değinilen Kanun maddesinde yer verilen "Teşebbüs Birliği" niteliği kazandırmaktadır.

Bu çerçevede Bankaların sundukları elektronik bankacılık dışındaki hizmetleri için müşterilerinden tahsil edilecek ücret, komisyon ve masrafların asgari sınırlarının Birliğinizce belirlenmesinin, bu alanda yatay düzeyde tüm teşebbüsleri kapsayacak bir teşebbüs birliği kararı niteliğinde olacağı kuşkusuzdur. Bankalar bakımından uyulması zorunlu olan ve sonuçta bankacılık hizmetlerinden sözü edilen ürün pazarında yatay düzeyde bankalar arası rekabeti ortadan kaldıracak olan bu nitelikte bir kararın, 4054 sayılı Kanun'un Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar başlıklı 4'üncü maddesinin (a) bendi kapsamına gireceği değerlendirilmektedir.

Nitekim, Avrupa Birliği rekabet hukuku uygulamaları incelendiğinde, bankacılık sektöründe benzer uygulamalara sahip AB üyesi ülkelerin bankalar birliklerinin yaptıkları bildirimlerin Komisyon tarafından değerlendirilmesi sonucunda bu tür kararların rekabet kurallarına aykırı olduğu saptanmış olup, müşterilere uygulanacak fiyatları da tespit eder mahiyette olmaları nedeniyle sözü edilen bildirim konusu kararların muafiyet şartlarını da sağlamadıklarının belirlendiği ve yapılan yazışmalar sonucu mevcut düzenlemelerin ortadan kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında Türkiye Bankalar Birliği'nin bankaların müşterilerine uygulayacakları ücret, masraf ve komisyonların asgari sınırlarının tespiti talebinin uygun olmadığı ve bunların serbest piyasa şartlarında her banka tarafından kendi koşullarına göre belirlenmesinin gerektiği düşünülmektedir.

4.1.9. Devlet Yardımları

Devlet Yardımlarının İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Mevzuat Çalışmalarına ilişkin olarak Rekabet Kurulu'nun 11 Eylül 2001 tarih ve 01-43 sayılı toplantısında Kurul Kararı olarak benimsediği ve Başbakanlık, Başbakan Yardımcılıkları ve ilgili Bakanlıklara gönderilen Rekabet Kurumu'nun "Devlet Yardımlarının İzlenmesi ve Denetlenmesi" hakkında mevzuat çalışmaları ile ilgili temel görüşleri:

1- Giriş

Bilindiği gibi, ülkemiz 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 34'üncü maddesi gereğince, devlet yardımlarına ilişkin mevzuatını Avrupa Birliği düzenlemeleri ile uyumlaştırmak yükümlülüğünü üstlenmiş bulunmaktadır. Avrupa Birliği'nde devlet yardımları, rekabete ilişkin diğer hükümler gibi, Roma Antlaşması'nın 81-89 (eski 85-94)'üncü maddeleri arasında yer alan "Rekabet Kuralları" başlığı altında düzenlenmiştir. Mevzuatta görülen bu bütünlük, AB'nin idari sisteminde de tekli yapılanma olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, Avrupa Birliği düzeyinde teşebbüsler arası rekabet ihlallerinin yanı sıra, devlet yardımlarının rekabeti bozup bozmadığını da Avrupa Komisyonu'nun Rekabet Genel Müdürlüğü izlemekte ve denetlemektedir.

2- Türkiye’de Durum

Ülkemizde, çeşitli adlar altında devlet yardımları verilmesini öngören çok sayıda mevzuat ve uygulamacı kamu kuruluşu bulunmakta, ancak devlet yardımlarının piyasalarda rekabeti bozup bozmadığını denetlemeyi öngören herhangi bir mevzuat ve bu görevi yürütecek yetkili bir kuruluş bulunmamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı’nın 34 üncü maddesi gereğince, devlet yardımlarına ilişkin mevzuatını Avrupa Birliği düzenlemeleri ile uyumlaştırmak yükümlülüğünü üstlenmiş ve bu taahhüdüne Avrupa Birliği’ne tam üyelik yolunda hazırladığı Ulusal Program’da da yer vermiştir. Ulusal Program’da ayrıca, devlet yardımlarının Avrupa Birliği müktesebatında yer alan kriterlere uygunluğunu değerlendirmek üzere milli düzeyde oluşturulacak bir “Devlet Yardımları İzleme ve Denetleme Kurumu”na duyulan ihtiyaçtan söz edilmekte ve bu ihtiyaca yönelik olarak idari anlamda yeniden yapılanma gereği üzerinde durulmaktadır.

Konuya ilişkin mevzuat çalışmaları halen AB Genel Sekreterliği koordinasyonunda ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla oluşan bir “Çalışma Grubu”na yürütülmektedir.

AB Genel Sekreterliğimiz, bu çalışmaları sonucunda, “Devlet Yardımları”na ilişkin olarak yeni bir kurum oluşturulması yerine “rekabet hukuku konusunda oldukça tecrübe ve bilgi birikimi kazanmış olan Rekabet Kurumu’nun bu görevi üstlenebileceği”, ancak bunun için 4054 sayılı Rekabet Kanunu’nun teşkilata ilişkin bazı maddelerinin değiştirilmesi gerektiği görüşünü ifade etmiştir. Rekabet Kurumu cevabi yazısında, bu görevin Rekabet Kurumu’na verilmesinin uygun olacağı görüşüne aynen katılmış, ancak Rekabet Kurumu’nun başta Kurul üye sayısının 15’e çıkarılması olmak üzere yasasında değişiklik yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmesinde bulunmuştur.

3- AB’ye Aday Ülkelerde Durum

AB ülkelerinde üye devletler arasındaki rekabeti bozabilecek devlet yardımlarının izlenmesi ve denetimi uluslararası bir organ olan AB Komisyonu’na yapılmaktadır.

Aday ülkelerde temelde üç farklı durum gözlemlenmektedir :

– Romanya, Polonya, Litvanya ve Çek Cumhuriyeti’nde devlet yardımlarının izlenmesi ve denetlenmesi konularında AB modeline uygun biçimde rekabet otoriteleri yetkilidir.

– Slovenya, Slovakya ve Malta’da konuya ilişkin bağımsız idari yapılanmaların oluşturulduğu görülmektedir. Devlet Yardımları İzleme Kurulu’nun, Bağımsız Genel Müfettişliğe bağlı olduğu Güney Kıbrıs da esas itibarıyla bu gruba dahil edilebilir.

– Macaristan, Estonya ve Latviya’da ise Maliye Bakanlığı bünyesinde Devlet Yardımları İzleme Kurulları oluşturulmuştur. Bulgaristan’da da Devlet Yardımları İzleme Kurulu Maliye Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olmakla birlikte, yardımların denetimi konusunda Rekabet Otoritesi ile yetki çatışması yaşanmaktadır.

Aday ülkelerdeki ortak eğilimin, AB modeline de uygun olarak denetim görevinin giderek rekabet otoritelerine verilmesi yönünde olduğu gözlemlenmektedir.

4- Devlet Yardımlarının İzlenmesi ve Denetlenmesi Görevinin Rekabet Kurumu’na Bırakılmasındaki Yararlar

Her şeyden önce, izlemek ve denetlemekle görevli kuruluşun uygulayıcı kuruluşlardan bağımsız olması esastır. Ayrıca bu otoritenin bağımsızlığını garanti altına almanın ancak idari ve mali özerklikle mümkün olabileceği hususu da unutulmamalıdır.

Türkiye Aralık 1994’den bu yana, Roma Antlaşması’nın 81 ve 82’nci maddelerine paralel bir Rekabet Kanunu’na, Şubat 1997’den bu yana da bu kanunu uygulamaktan sorumlu bağımsız bir rekabet otoritesine sahiptir. Yoğun bir çalışma dönemi olarak geçen yaklaşık 5 yıllık uygulama süreci Rekabet Kurumu’na kurumsal tecrübe ve yetişmiş uzman personel kazandırmıştır.

Ülkemizde eksik olan husus, başta AB olmak üzere uluslararası antlaşmalardan doğan yükümlülükler bakımından devlet yardımlarının, mal ve hizmet piyasalarındaki rekabet koşullarına etkisinin değerlendirilmesi ve denetlenmesidir. Rekabet perspektifinden ele alınması gereken bu görevin, esasen mal ve hizmet piyasalarının serbest ve sağlıklı bir rekabet ortamı içinde oluşup gelişmesi için kurulan ve konuya ilişkin tecrübe ve bilgi birikimine sahip olan Rekabet Kurumu'na yerine getirilmesinin daha uygun olduğu düşünülmektedir. Rekabet Kurumu, 4054 sayılı Kanun'un kendisine verdiği yetkiler çerçevesinde, yasasında bir değişiklik yapılmaksızın bu görevi yerine getirecek durumdadır.

Ayrıca, konunun esas itibarıyla rekabet hukukunu ilgilendirmesi sebebiyle, ayrı bir kurum oluşturulması halinde, uygulamada bu yeni kurum ile Rekabet Kurumu arasında görev ve yetki uyuşmazlığının ortaya çıkabileceği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Öte yandan, yeni bir kurum oluşturma sürecinin, yol açacağı zaman kaybı yanında, içinde bulunduğumuz ekonomik koşulların doğuracağı mali külfetin de dikkatle değerlendirilmesinde fayda bulunmaktadır. Aynı şekilde, ülkemizin tam üyeliğinin gerçekleşmesi halinde bu görevin AB Komisyonu'na geçeceği düşünüldüğünde, geçici bir süre için yeni bir kurum oluşturma sakıncaları da dikkate alınmalıdır.

5- Sonuç

Avrupa Birliği'nin rekabet ihlallerinin ve devlet yardımlarının izlenmesi ve denetlenmesi konusundaki tekli modeline de uygun olarak rekabet hukukunun ayrılmaz bir parçasını oluşturan devlet yardımlarının izlenmesi ve denetlenmesi görevinin, yukarıda yer verilen görüşler çerçevesinde, taslağı hazırlanmakta olan "Devlet Yardımlarının İzlenmesi Hakkında Kanun" ile Rekabet Kurumu'na verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

4.2. SEMPOZYUM, KONFERANS VE PANELLER

4.2.1. Regülasyon ve Rekabet Sempozyumu

15-16 Mart 2001 tarihlerinde Ankara'da Rekabet Kurumu tarafından "Regülasyon ve Rekabet Sempozyumu" düzenlenmiştir. Açılış konuşmalarını sırasıyla Rekabet Kurumu Başkanı Prof. Dr. M. Tamer Müftüoğlu, Sanayi ve Ticaret Bakanı Ahmet Kenan Tanrıkulu, Devlet Bakanı Yüksel Yalova, Devlet Bakanı Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel ve Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Devlet Bahçeli yapmışlardır. Rekabet Kurumu Başkanı Prof. Dr. M. Tamer Müftüoğlu "Ekonomi Politikaları Bağlamında Regülasyon" başlıklı konuşmasını sunmuştur.

Sempozyumun ilk bölümünde Doç. Dr. İzak Atıyas "Regülasyon ve Rekabet" konusunda sunuşunu yapmıştır. Sempozyuma Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden Dr. Ali Ulusoy, Boğaziçi Üniversitesinden Doç. Dr. Ünal Zenginobuz, Devlet Planlama Teşkilâtından Uğur Emek ve Recep Çakal, Koç Üniversitesinden Doç. Dr. Kamil Yılmaz, Rekabet Danışma Merkezinden Metin Kanmaz, Avukat İbrahim Gül, Bahçeşehir Üniversitesinden Mehmet Emin Karaaslan, OECD'den David Parker tartışmacı konuk olarak katılmışlardır.

Doç. Dr. İzak Atıyas Regülasyon ve Rekabet konulu bildiride, regülasyon ve rekabet kavramlarına değinerek, regülasyonun gerekli olduğu sektörlerde gerekli yatırımın yapılmasının sağlanması, kesintisiz ve kaliteli mal ve hizmet üretimine yönelik yatırımın gerçekleştirilmesi ve etkinliğin sağlanması konularını iktisadi boyutta ele almıştır. Bildirinin ardından oturuma tartışmacı olarak katılan konuklar regülasyon ve rekabet konusunu hukuki ve iktisadi açıdan değerlendirmişlerdir.

Sempozyumun ikinci bölümünün ilk oturumunda, Avrupa Komisyonundan Robert Klotz Avrupadaki regülasyon ve rekabet konusundaki çeşitli uygulamaları aktarmıştır. Robert Klotz'un sunuşunun ardından oturuma katılan tartışmacılar bu konudaki değerlendirmelerini yapmışlardır. İkinci oturumda İngiltere Rekabet Kurumu Eşgüdüm Çalışma Grubu yöneticisi Kurum Sekreteri Paul

Knight rekabet otoriteleriyle regülasyon kurumları arasındaki ilişkiler konulu tebliğini sunmuştur. Paul Knight İngiltere'nin rekabet otoritesi olan Competition Commission'ın, perspektifinden yansıyan görüşleriyle, sektörel regülatörler ile ulusal rekabet otoriteleri arasındaki ilişkileri incelemiştir.

Sempozyumun son bölümünde, oturum başkanlığını Danıştay Başkanı Nuri ALAN'ın yaptığı Panele Özelleştirme İdaresi Başkanı Uğur Bayar, Sermaye Piyasası Kurulu Başkan Yardımcısı Nejat Dura, Rekabet Kurumu Başkanı Prof. Dr. Tamer Müftüoğlu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşarı Doç. Dr. Yurdakul Yiğitgüden ve Telekomünikasyon Kurumu Kurul Üyesi Erkan Akdemir konuşmacı olarak katılmışlardır. Konuşmacılar rekabet ve regülasyon konusunu kendi kurumları çerçevesinde inceleyerek bu konulardaki fikirlerini aktarmışlardır.

4.2.2. Bağımsız İdari Otoriteler Sempozyumu

5 Kasım 2001 tarihinde Rekabet Kurumu tarafından dördüncü kuruluş yıldönümü münasebetiyle "Bağımsız İdari Otoriteler" sempozyumu düzenlenmiştir. Açılış konuşmalarını Rekabet Kurumu Başkanı Prof. Dr. M. Tamer Müftüoğlu, Sanayi ve Ticaret Bakanı Ahmet Kenan Tanrıkulu ve Devlet Bakanı Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel yapmışlardır.

Açılış konuşmalarında, düzenleme ve denetleme görevini üstlenen bağımsız idari otoritelerin görevleri üzerinde durulmuştur.

Prof. Dr. Ahmet Aksoy'un oturum başkanlığını yaptığı sempozyumun ilk bölümünde, Maltepe Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ülkü Azrak "İdarenin Yeniden Yapılanmasında Bağımsız İdari Otoriteler" konulu tebliğini sunmuştur. Tebliğinde Amerika ve Avrupa ülkelerinde bağımsız idari otoritelerin yapısına değinerek, Türkiye'de bu tip kuruluşların ortaya çıkışı, idarenin yapılanmasında bağımsız idari otoritelerin oynadığı rol ve taşıdığı önemin üzerinde hukuki açıdan durmuştur. Oturumun sonunda Milliyet Gazetesi köşe yazarı Prof. Dr. Tevfik Güngör Uras söz konusu tebliğe yönelik değerlendirmelerini yapmıştır.

Sempozyumun ikinci kısmını oluşturan panelin oturum başkanlığını A.Ü. S.B.F. Öğretim Üyesi Prof. Dr. Turgut Tan yapmıştır. Panele tartışmacı olarak A.Ü. Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Metin Günday, Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdür yardımcısı Doç. Dr. Hasan Ersel ve Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Celal Erkut katılmışlardır. Panelde Bağımsız idari Otoritelerin diğer ülkelerdeki yapısı ve Türkiye'de bu tip kuruluşların yapılanması ve karşılaştıkları sorunlara değinilmiştir. Sempozyum tartışma ve sorular kısmıyla sona ermiştir.

4.2.3. Perşembe Konferansları

OCAK 2001

Bir Krizin Anatomisi: 2000 Kasımında Neler Oldu?

Doç. Dr. Güven SAK, Doç. Dr Fatih ÖZATAY (4 Ocak 2001)

Yatırımcının Korunmasında Neredeyiz?

Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ (11 Ocak 2001)

İktisat Kuramında Son Dönemdeki Gelişmeler

Prof. Dr. Tuncer BULUTAY (18 Ocak 2001)

Piyasaların Oluşumunda İhale Düzenlemeleri ve Rekabet Politikası

Uğur EMEK (25 Ocak 2001)

ŞUBAT 2001

4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Tüketici Hakları

Sezer TURHAN (1 Şubat 2001)

Kurumsal Gelişmeler Işığında Türkiye'nin Kalkınma Deneyimi
Prof.Dr. Tuncer BULUTAY (8 Şubat 2001)

Elektrik Sektöründe Rekabet
Prof.Dr. Osman SEVAİOĞLU (15 Şubat 2001)

AB Rekabet Hukuku Uygulama Tüzüğünde (17/62) Yenilikler
Doç. Dr. Nurkut İNAN (22 Şubat 2001)

MART 2001

Rekabet Hukuku, Rekabet Kültürü
Av. Mukadder YAKUPOĞLU (1 Mart 2001)

Türk Hukukunda Distribütörlük Sözleşmeleri
Av. Yasemin GENÇ (29 Mart 2001)

NİSAN 2001

Türk Sermaye Piyasalarının Yapısı
Dr. Selim SOYDEMİR (5 Nisan 2001)

Rekabet Hukuku Uygulamalarında Ekonomik Analiz
Dr. Eser SİREL (12 Nisan 2001)

Tarım Politikaları ve Rekabet
Prof. Dr. Ahmet ŞAHİNÖZ (19 Nisan 2001)

Bilgisayar Programlarının Eser Olarak Korunması
Av. Mehmet GÜN (26 Nisan 2001)

MAYIS 2001

Türkiye'de Perakendecilik Çağı ve Büyük Ölçekli Perakendeci Mağazaların Gelişimi
Prof. Dr. Ömer Aybars TEK (3 Mayıs 2001)

Küreselleşmenin Anlamı
Prof. Dr. Alparslan IŞIKLI (10 Mayıs 2001)

Regülasyon ve Rekabet Kurumu
Av. Y. Selim SARIİBRAHİMOĞLU (17 Mayıs 2001)

Rekabet Etiği
Yrd. Doç. Dr. Gül EFEM (24 Mayıs 2001)

Bilgi Çağı, Rekabet ve Türkiye
Atilla KARAOSMANOĞLU (31 Mayıs 2001)

HAZİRAN 2001

Kapitalistleşme-Pazar Yoğunlaşması-Rekabet
Dr. Tülin DURUKAN (7 Haziran 2001)

Türk Osmanlı Aile Yapısı
Prof. Dr. İlber ORTAYLI (14 Haziran 2001)

Türkiye'de Sektörel Örnekleriyle Devlet Yardımları Rejimi ve Gelişimi
Sinan ÜLGEN (21 Haziran 2001)

Yeni Ekonomi, Rekabet ve Rekabet Politikaları
Yrd. Doç. Dr. Alev SÖYLEMEZ (28 Haziran 2001)

KASIM 2001

Yazılım Sektöründe Rekabet ve “ABD-Microsoft Davası”
Christian AHLBORN, Dervish TAYYİP (15 Kasım 2001)

ARALIK 2001

Posta Hizmetlerinde Özelleştirme Rekabet ve Regülasyon
Uğur EMEK (27 Aralık 2001)

4.3. ULUSLARARASI İLİŞKİLER ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR

Rekabet Kurumu, Rekabet Hukuku alanında ulusal rekabet otoriteleri ve ilgili uluslararası kuruluşlarla işbirliğinin önemini bilincinde olarak, sorumluluk ve ilgi alanına giren konularda uluslararası toplantılara, konferanslara ve seminerlere katılmaktadır.

2001 yılında uluslararası kuruluşlardan Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatının (OECD) rekabetle ilgili çalışma gruplarına katılım sağlanmıştır. Avrupa Birliğiyle (AB) ilişkiler kapsamında, 1999 yılında açıklanan adaylık statüsüyle hızlanan mevzuat uyum çalışmaları 2001 yılında da devam etmiştir. Rekabet Kurumunun 2001 yılında yürüttüğü uluslararası faaliyetler aşağıdaki gibidir:

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının 34 ila 39'uncu maddeleriyle Türkiye'nin devlet yardımlarına ilişkin düzenlemelerine uyumlaştırma yükümlülüğü ve Ulusal Programda yer verilen hedef ve taahhütleri çerçevesinde, devlet yardımlarının izlenmesi ve denetlenmesini sağlamak amacıyla yapılması planlanan kurumsal düzenlemenin altyapısını hazırlamak için Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS) koordinatörlüğünde Kurumumuzun da temsil edildiği bir çalışma grubu kurulmuştur. Çalışma grubu, 2001 yılı içerisinde çalışmalarını tamamlamış ve “Devlet Yardımlarının İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı” taslağını hazırlamıştır.

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının 37'inci maddesi ile Türkiye-Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Serbest Ticaret Anlaşmasının 7'inci maddesi uyarınca düzenlenmesi öngörülen rekabet ve devlet yardımları uygulama kurallarına ilişkin taslak metin üzerindeki çalışmalara devam edilmiştir.

11 Nisan 2000 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi toplantısında alınan karar doğrultusunda taraflar arasında hizmetlerin ve kamu ihalelerinin serbestleştirilmesine yönelik 2000 yılında başlatılan müzakerelere 2001 yılında da devam edilmiştir. Bu kapsamda, 18-19 Ocak 2001 tarihlerinde yapılan ikinci tur, 10 ve 14 Aralık 2001 tarihlerinde yapılan üçüncü tur müzakerelere ve söz konusu müzakereler öncesindeki hazırlık çalışmalarına Kurumumuzdan katılım sağlanmıştır.

11 Nisan 2000 tarihinde toplanan AT-Türkiye Ortaklık Konseyinde, Türk mevzuatının AB mevzuatına uyumlaştırılması ile uyumlaştırılan mevzuatın uygulanmasının takibini yapacak, sorumluluk alanına giren konularda ortaya çıkan sıkıntıların giderilmesine yönelik önerilerde bulunabilecek ve iki tarafın görüş alışverişinde bulunabilmesini sağlayacak teknik alt komitelerin kurulması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda, Kurumumuz görev alanına giren “Ticaret, Sanayii ve AKÇT Ürünleri Alt Komitesi” ile “Tek Pazar ve Rekabet Alt Komitesi”nin AB tarafıyla yapılan ikinci tur toplantılarına ve söz konusu toplantılar öncesindeki koordinasyon toplantılarına Kurumumuz temsilcileri de katılım sağlamışlardır. Tek Pazar ve Rekabet Alt Komitesinin ikinci tur toplantısında devlet yardımlarının izlenmesi ve denetlenmesi konusu ile devlet tekelleri, kamu teşebbüsleri ve inhisari haklar konusunda AB tarafına bilgi verilmiştir. Ticaret, Sanayii ve AKÇT Ürünleri Alt Komitesi toplantısında ise Kurumumuz görev alanı kapsamında, otomotiv sektörüne uygulanan AB grup muafiyet tüzüğü ile Türk mevzuatındaki tebliğ hakkında görüşmelerde bulunulmuştur.

16-19 Haziran 2001 tarihlerinde Slovenyada gerçekleştirilen, AB'ye aday ülkelerin temsilcileri ile AB Komisyonu yetkililerinin katıldığı ve rekabet konularının ele alındığı “Yedinci Rekabet Konferansı”na Kurumumuz temsilcileri de katılmıştır. Söz konusu Konferansta birleşmeler, devlet

yardımları, liberalizasyon politikaları ve kartellerin yanısıra DTÖ konularında yapılacak işbirliği de görüşülmüştür.

Rekabet Kurumu, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri kapsamında ABGS koordinatörlüğünde yürütülen çalışmalara etkin biçimde katılmıştır. Bu çerçevede, AB rekabet mevzuatına Türk mevzuatının uyumu konusunda ayrıntılı bilgileri içeren izleme formları hazırlanarak uyumun düzeyini gösteren veri tabanı oluşturulmuştur. 2001 yılı Türkiye İlerleme Raporuna ülkemizin katkısı amacıyla hazırlanan belgenin “Rekabet ve Devlet Yardımları” bölümü hazırlanmıştır. Mevzuatın uyum düzeyi ve iç koordinasyonun sağlanması amacıyla ABGS tarafından düzenlenen toplantılara ve eğitim amaçlı konferanslara katılım sağlanmıştır.

DTÖ'nün 9-13 Kasım 2001 tarihlerinde Doha'da gerçekleşen Dördüncü Bakanlar Konferansına Kurumumuzdan katılım sağlanmış ve taslak sonuç deklarasyonunun rekabet bölümüne ilişkin Kurumumuz görüşleri de Dışişleri Bakanlığına iletilmiştir. Ayrıca, DTÖ Ticaret ve Rekabet Çalışma Grubunun 22-23 Mart 2001 ve 5-6 Temmuz 2001 tarihlerindeki toplantılarına da katılım sağlanmıştır. Söz konusu toplantılarda, DTÖ bünyesinde hazırlanması planlanan rekabet alanındaki anlaşmanın niteliği, öngöreceği düzenlemeler ve ilkeler konularında ülkeler arası görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) kapsamında ulusal hizmet ticaretindeki liberalizasyon ve şeffaflık seviyesinin artırılması amacıyla 2000 yılında başlatılan çok taraflı müzakere turu çerçevesinde, ülkemizde yapılmakta olan hazırlık çalışmalarına katılım sağlanmıştır.

OECD Rekabet Hukuku ve Politikaları Komitesine bağlı Çalışma Gruplarının toplantılarına Kurumumuzdan katılım sağlanmıştır. Ayrıca, OECD tarafından Düzenleyici Reform Programı kapsamında yürütülen Türkiye İdari Reform İncelemelerinin hazırlık çalışmaları Kurumumuzun da katılımıyla 2001 yılında yürütülmüş, bu kapsamda OECD yetkilileriyle görüşmelerde bulunulmuş ve Türkiye İdari Reform İncelemelerinin sonuçları 2001 yılı Aralık ayında yapılan çalışma grubu toplantısında ele alınmaya başlanmıştır. Sonuçlara ilişkin OECD bünyesindeki toplantılar 2002 yılında da devam edecektir.

Türkiye Cumhuriyeti-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Ortak Ekonomik Komite V. Dönem Toplantısı kararları çerçevesinde, Türkiyenin gümrük birliği çerçevesinde AB'yle gerçekleştirdiği mevzuat uyumunun Türkiye ile KKTC arasında da gerçekleştirilmesi amacıyla 2000 yılında başlatılması öngörülen mevzuat uyum çalışmaları KKTC tarafının talebi doğrultusunda 2001 yılına kaydırılmıştır. Bu kapsamda, 18-21 Haziran 2001 tarihlerinde “Rekabet, Fikri, Sınai ve Ticari Mülkiyet Haklarının Korunması, Tüketicinin Korunması, Dış Ticarete Standardizasyon” konularında Kurumumuz temsilcisinin de katıldığı çalışma grubu toplantısı yapılmıştır. Toplantıda, Türk mevzuatı ve uygulamaları hakkında bilgi verilmiş, KKTC yetkililerinden KKTC'deki mevcut durum hakkında bilgi alınarak uyumun gerçekleşmesi için yapılması gerekenler tespit edilmiştir.

Rekabet Kurumu ile TİKA arasında yapılan Eğitim ve Teknik İşbirliği Protokolü çerçevesinde Kurumumuz tecrübesinin Protokol dahilindeki ülkelere aktarımını sağlayabilmek ve ülkelerdeki Rekabet Kurumlarının veya benzer kurum ve kuruluşlardaki personelin mesleki eğitimine katkıda bulunmak amacıyla yapılan eğitim seminerleri 2001 yılında da devam etmiştir. Balkan ülkeleri ile KKTC'nin ilgili kurumlarındaki uzmanların katılımıyla 12-16 Kasım 2001 tarihlerinde; Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Moğolistan ve Moldova'dan gelen uzmanlar için de 29 Ekim-2 Kasım 2001 tarihlerinde İstanbul'da “Serbest Piyasa Ekonomisi ve Rekabet Kuralları” konulu seminer düzenlenmiştir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının ikinci dilimi olan 2002 Yılı Programı çerçevesinde, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı koordinatörlüğünde yapılmakta olan “Rekabet Hukuku ve Politikaları” alanındaki hazırlık çalışmalarına katkıda bulunulmuştur.

Alman Rekabet Kurumunca öngörülen teknik yardım imkanları çerçevesinde, iki uzman personelimiz Alman Rekabet Kurumunda 6 ay süreyle staj yapmışlardır.

4.4. YAYIN FAALİYETLERİ

4.4.1. Rekabet Dergisi

“Rekabet Dergisi”, öncüllerine uygun bir işlevi Rekabet Kurumu adına Türkiye’de gerçekleştirmek amacıyla yayın hayatına başlamış ve 2001 yılında 3 sayısı yayınlanmıştır. Dergi; Rekabet Kurulu kararlarının düzenli olarak yayınlandığı “Kararlar” bölümü, Kurul kararlarına ilişkin değerlendirmeler başta olmak üzere, konuyla ilgili alanları içeren inceleme yazıları bölümü ve uluslararası gelişmelere ilişkin bölüm olmak üzere üç temel bölümden oluşmaktadır. Rekabet Kurulu kararları ile piyasalarda rekabetin korunması ve genel olarak rekabet politikasını ilgilendiren sorunları hukuk ve/veya iktisat açısından ele alan inceleme yazıları, yapılan ön eleme sonrasında Yayın Komisyonu tarafından belirlenmiş bir ya da daha fazla sayıda hakemin de görüşü alınarak yayınlanmaktadır. Hakemler, hukuk ve iktisat alanlarında Türkiye’nin önde gelen akademisyenleri arasından, yazının konusuyla ilgili uzmanlık alanı dikkate alınarak seçilmiştir. 2001 yılında yayınlanan sayılar aşağıda belirtilmiştir:

Rekabet Dergisinin 4. sayısında; kamu kuruluşlarının ekonomik alandaki faaliyetleri sebebiyle rekabet hukukunun uygulama alanına ve dolayısıyla da rekabet kurumlarının yetki alanına girip girmedikleri konusu ve Türkiye, Fransa, İtalya’da kamunun ekonomiye müdahalelerinin rekabet hukuku açısından sonuçları ayrıntılı örneklerle birinci maddede ele alınmıştır. Microsoft Davasının genel bir çerçevesini çizen ve bu davanın sonuçları ve etkileriyle tüm dünyada hissedilecek hukuki bir süreç olduğunu savunan diğer incelemenin yanı sıra güncel konular hakkında özet bilgiler ve nihai karar özetleri yer almıştır.

Rekabet Dergisinin 5. sayısında; Türk İdare Hukuku çerçevesinde Rekabet Kurumu’nun yerinin incelendiği bir makale, telekomünikasyon sektörünün dünyada ve Türkiye’deki gelişmesinin ana unsurlarının özetlendiği diğer bir makale ve güncel konuların ve nihai kararların özetleri yer almıştır.

Rekabet Dergisinin 6. sayısında; güncel konular ve nihai karar özetlerinin yanı sıra rekabet hukuku literatüründe yeni bir kavram olarak ortaya çıkan “yan sınırlama doktrini”ni AB rekabet hukukundaki gelişim süreci çerçevesinde açıklayan bir makale ve fikri mülkiyet haklarıyla korunması amaçlanan menfaat ile rekabet hukuku tarafından korunmaya çalışılan menfaat arasındaki çelişkinin “lisans anlaşmaları” bağlamında ABD, AB mevzuatı ve uygulamaları çerçevesinde nasıl giderilmeye çalışıldığını ortaya koyan diğer bir makale yer almıştır.

4.4.2. Kitaplar

4.4.2.1. Lisansüstü Tez Serisi

Rekabet Hukuku ve İktisadi alanında hazırlanan ve Kurumumuz Yayın Komisyonunca belirlenmiş bir ya da daha fazla sayıda hakemin de görüşü alınarak basımına karar verilen ve 2001 yılında yayınlanan Lisansüstü Tez Serimiz aşağıda sıralanmıştır:

Lisansüstü Tez Serisi No: 5, Dr. Ateş AKINCI’ya ait “Rekabetin Yatay Kısıtlanması” başlıklı doktora tezidir.

Lisansüstü Tez Serisi No: 6, Çankaya Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Medeni Hukuk Bölümü Araştırma Görevlisi Emel BADUR’a ait “Türk Rekabet Hukukunda Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşmalar (Uyumlu Eylem ve Kararlar)” başlıklı yüksek lisans tezidir.

Lisansüstü Tez Serisi No: 7, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Metin TOPÇUOĞLU’na ait “Rekabeti Kısıtlayan Teşebbüsler Arası İşbirliği Davranışları ve Hukuki Sonuçları” başlıklı doktora tezidir.

4.4.2.2. Perşembe Konferansları

Perşembe Konferansları; rekabet hukuku ve rekabet ekonomisi alanında yapılan çalışmalara ulaşmak ve bu alandaki çalışmaları özendirmek amacıyla Rekabet Kurumunca 1999 yılı Ekim ayından itibaren uygulamaya konulmuştur. Düzenli olarak kitap haline dönüştürülen ve 2001 yılı içerisinde yayınlanan Perşembe Konferanslarımız şu şekildedir:

- 10 no.'lu Perşembe Konferansları Kitabı: Ekim 2000
- 11 no.'lu Perşembe Konferansları Kitabı: Kasım-Aralık 2000
- 12 no.'lu Perşembe Konferansları Kitabı: Ocak 2001
- 13 no.'lu Perşembe Konferansları Kitabı: Şubat-Mart 2001

4.4.2.3. 2. Yıllık Faaliyet Raporu

Rekabet Kurumu'nun 2000 yılında yaptığı çalışmalar ile aynı yıl içindeki görev alanına giren durum ve gelişmeleri kapsamaktadır. Rapor dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, 2000 yılında rekabet politikasında yaşanan gelişmeler; ikinci bölümde aynı yıl içinde Rekabet Kurulu'nun 4054 sayılı Kanun'un maddi hukuk kuralları olarak da adlandırılabilen olan 4, 5, 6 ve 7. maddelerinin uygulanmasına yönelik kararlarının genel dökümü yapılmakta ve bunlara ilişkin istatistiki bilgiler verilmektedir. Üçüncü bölümde bu kararlardan seçilmiş örnekler yer almakta, son bölümde ise 2000 yılında yürütülen mevzuat ve araştırma çalışmaları ile yayın çalışmalarımız özetlenmektedir.

4.4.2.4. Türkiye II. Uluslararası Rekabet Sempozyumu

06-07 Mart 2000 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen "Türkiye II. Uluslararası Rekabet Sempozyumu" başlıklı sempozyumun kitaba dönüştürülmüş şeklidir. Uluslararası Ticaret ve Rekabet, Ekonomik Kalkınma Sürecinde Rekabet Politikaları ve Kurumları, Rekabet Politikalarının Uygulanmasında Sorunlar-Çözümler ve Uluslararası Rekabet Politikasında Yeni Yönelimler başlıklı konular ve bu konular üzerinde yapılan tartışma ve değerlendirmeler yer almaktadır.

4.5. 2001 YILI EĞİTİM FAALİYETLERİ

Rekabet Kurulu'nun 03 Şubat 2000 tarih 00-5/47-M sayılı kararı ile kabul edilen "**Rekabet Kurumu Eğitim Planı**" çerçevesinde 2001 yılında gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerine kronolojik olarak aşağıda yer verilmiştir.

- IV. Dönem Uzman Yardımcılarına yönelik olarak 08 Ocak 2001 tarihinde başlayan yaklaşık 3 ay süreli Mesleki Eğitim Programı yapılmıştır.
- Yurtiçi Seminer ve Eğitim Programları kapsamında, Kurumumuz ile İstanbul Barosunun işbirliği çerçevesinde **22-26 Ocak 2001** tarihlerinde İstanbul'da "**Karşılaştırmalı AB ve Türk Rekabet Hukuku**" konulu Sertifikalı Eğitim Programı düzenlenmiştir.
- Bilgilendirme toplantıları çerçevesinde Gaziantep Ticaret Odası ve Gaziantep Sanayi Odası ile birlikte **22 Şubat 2001** tarihinde Gaziantep'te, Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası ile birlikte **23 Şubat 2001**'de Kahramanmaraş'ta "Türk Rekabet Hukuku ve Şirketlere Yönelik Uygulamalar" adlı iki ayrı panel düzenlenmiştir.
- Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi(ATAUM)'nin her yıl düzenlediği eğitim programları kapsamında, **14 Mart 2001-7 Temmuz 2001** tarihlerinde

düzenlenen 28. Dönem “**AB Temel Eğitim**” ve “**Uzmanlık Eğitimi**” programlarına katılım sağlanmıştır.

- Ankara Üniversitesi Fikri ve Sınai Haklar Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Türk Patent Enstitüsü’nün işbirliğiyle **3 Nisan 2001-30 Nisan 2001** tarihlerinde düzenlenen “**Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları, Ulusal ve Uluslararası Uygulamalar**” konulu 26 saatlik kursa, Kurumumuzdan katılım sağlanmıştır.

- Devlet Planlama Teşkilatı’nın **11 Mayıs 2001** tarihinde İngilizce olarak düzenlenen “**Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması: Yeni Zelanda Örneği**” konulu seminere Kurumumuzdan katılım sağlanmıştır.

- Ankara Barosu Başkanlığının istekleri doğrultusunda, **4-8 Haziran 2001** tarihlerinde Ankara Barosu ile işbirliği çerçevesinde “**Türk Rekabet Hukuku**” konulu Sertifikalı Eğitim Programı düzenlenmiştir.

- Rekabet Kurumu ile Başbakanlık Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı arasında **16.05.2001** tarihinde imzalanan “**Avrasya Ülkelerinde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Rekabet Teşkilatlarının Kurulması ve/veya Geliştirilmesi Konusunda İşbirliği Protokolü**” doğrultusunda, **21-23 Haziran 2001** tarihleri arasında İstanbul’da “**Balkan Ülkelerinde Rekabet Hukuku ve Uygulamaları**” konulu **Workshop (Atölye Çalışması)** yapılmış, **2-3 Temmuz 2001** tarihlerinde de İstanbul’da “**Avrasya Ülkeleri Rekabet Hukuku ve Uygulamaları**” konulu Değerlendirme Toplantısı düzenlenmiştir.

- Bireysel Gelişim çerçevesinde **14 Temmuz 2001** tarihinde “**Profesyonel İletişim**” konulu bir eğitim yapılmıştır.

- Kurumumuzun orta ve üst yönetim kademelerinde görev yapan yöneticilerin, çağdaş yönetim ve yöneticilik teknikleri ışığında yönetsel yeterliliklerini ve becerilerini geliştirmek amacıyla, **28-30 Eylül 2001** tarihlerinde “**Genel Yönetim Semineri**” düzenlenmiştir.

- Milli Güvenlik Akademisi’nce düzenlenen eğitim programına 51. Dönem için Kurumumuzdan katılım sağlanmıştır.

- Bilgilendirme Toplantıları çerçevesinde **12-13 Ekim 2001** tarihlerinde Lefkoşa’da Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Kıbrıs Ticaret Odası ve Rekabet Kurumu işbirliği ile “**Rekabet Hukuku ve Serbest Piyasa Ekonomisi Üzerindeki Etkileri**” konulu seminer düzenlenmiştir.

- **19-20 Ekim 2001** tarihleri arasında düzenlenen “**Peryön IX. Ulusal İnsan Kaynakları Kongresi**”ne Kurumumuzdan katılım sağlanmıştır.

- **29 Ekim-2 Kasım 2001** tarihleri arasında İstanbul’da Orta Asya ve Kafkas Ülkeleri, Moldova, Moğolistan temsilcilerinin katılımıyla “**Serbest Piyasa Ekonomisi ve Rekabet Kuralları**” konulu bir seminer düzenlenmiştir.

- **11-17 Kasım 2001** tarihlerinde Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Makedonya, Romanya ve KKTC temsilcilerinin katılımıyla “**Serbest Piyasa Ekonomisi ve Rekabet Kuralları**” konulu seminer düzenlenmiştir.

- Çeşitli Üniversitelerin “**Devlet Kurumları Tanıtım Günleri**”ne katılım sağlanmıştır.

- Alman Rekabet Kurumunun teknik yardım imkanları çerçevesinde, Bundeskartellamt Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde düzenlenen eğitim programına Kurumumuzdan katılım sağlanmıştır.

- Staj ve Master Programları çerçevesinde; Yurt dışındaki üniversitelerden kabul (acceptance) alan beş Rekabet Uzmanı ile Jean Monnet bursunu kazanan bir Rekabet Uzmanı 657 sayılı Kanun’un 78. ve 79. Maddeleri ile Personel Yönetmeliği’nin 28. ve 31. Maddeleri çerçevesinde lisans üstü eğitim için yurtdışına gönderilmiştir.

5.1. ENERJİ SEKTÖRÜ

5.1.1. Elektrik

Kamu tekelinde bulunan Türkiye elektrik piyasası, 1984 yılında çıkarılan 3096 sayılı Kanun ile özel sektör katılımına açılmış olmakla birlikte kamunun tek alıcı olarak kaldığı, özel sektör şirketlerine enerji alım garantileri verildiği, dağıtım şirketlerinin bölgelerinde münhasır satış haklarına sahip oldukları göz önüne alındığında bu aşamada henüz elektrik piyasasında rekabetten söz etmek mümkün değildir.

Elektrik sektörünün yeniden yapılandırılması ve serbestleştirilmesi amacı ile son yıllarda yürütülen çalışmalar 2000 yılında ivme kazanmış, elektrik piyasasına ilişkin mevzuatın hazırlanması sırasında -Rekabet Kurumu'nun da içinde bulunduğu- kamu kurum ve kuruluşlarının yazılı ve sözlü görüşlerine başvurulmuştur.

Rekabet Kurulu görüşlerinde, yapılacak düzenlemelerde bu piyasada rekabet hukukuna ilişkin uygulamalardaki yetkinin Rekabet Kurulu'nda kalması, doğal tekel özelliklerine sahip firmaların eşitler arasında ayrımcılık yapmaması, perakende satış firmalarına getirilen bölgesel sınırlamaların kaldırılması, özelleştirme sonucunda şirketlerin elektrik alt piyasalarındaki tekel konumundan kaynaklanan karın alt/üst sektörlerde sübvansiyon (çapraz sübvansiyon) için kullanılması riskinin önüne geçilmesine yönelik düzenlemelere yer verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

Amacı elektriğin sürekli, yeterli, kaliteli, düşük maliyetli ve çevre ile uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması, rekabet ortamında faaliyet gösterebilecek şeffaf elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanması olan 20 Şubat 2001 tarihli 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile dikey bütünleşik bir yapıya sahip olan ve kamu tekelinde bulunan elektrik piyasasının serbestleştirilerek Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu'nun düzenleme ve denetimine tabi tutulması planlanmış ve elektrik piyasasının üretim, iletim ve dağıtım olarak dikey olarak ayrıştırılarak; elektriğin üretimi ve arzı piyasaları rekabete açılırken, dağıtım ve kamu tekelinde kalması öngörülen iletim piyasalarının regüle edilmesi öngörülmüştür.

Kanun'da piyasada rekabetin sağlanmasına yönelik olarak 'toptan satış', 'perakende satış' ve 'serbest tüketici' tanımlarına yer verilmiş, elektrik piyasasının özel hukuk hükümlerine tabi bir ikili anlaşmalar pazarı olması planlanmıştır. Buna göre her yıl belli bir miktarın üzerinde elektrik tüketen ve/veya iletim hattına doğrudan bağlı olan tüketiciler olarak tanımlanan serbest tüketiciler kendi tedarikçilerini seçme hakkına sahip olacaklar, serbest tüketicilerin üreticiler ve toptan satıcılarla ikili anlaşmalar yapması ikili anlaşmalar pazarının, dolayısıyla daha rekabetçi bir piyasasının realize olması için ilk adımı oluşturacak ve hanehalkı, küçük şirketlerden oluşan küçük tüketiciler ise biraraya gelerek, gerekli tüzel kişiliği oluşturup taleplerini birleştirmek suretiyle seçme ve pazarlık yapma hakkına sahip olabileceklerdir.

Kanun ile ayrıca, iletim ve dağıtım gibi doğal tekel niteliğindeki faaliyetlerde hakim durumun kötüye kullanılmaması için, eşit taraflar arasında ayrımcılık yapılmaması ilkesi benimsenmiştir. Ayrıca, Elektrik Piyasası Kanunu ile piyasada faaliyet gösteren firmalara pazar payı, üretim miktarı, satış yapabilecekleri ve satın alacakları miktarlar bakımından bazı sınırlamalar getirilmiştir.

Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu'nun teşkilatlandırılması, gerekli yönetmeliklerin hazırlanıp yayımlanması için 18-24 aylık bir hazırlık dönemi öngörülmüştür. Elektrik Piyasası Düzenleme Kurulu, Kasım 2001'de Kanun'da belirtildiği üzere Bakanlar Kurulu tarafından atanarak görevine başlamıştır.

Elektrik piyasası hazırlık dönemi çalışmaları üç ana başlık altında toplanmıştır:

– Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından gerçekleştirilecek ikincil mevzuat çalışmaları ve uygulama sürecinde tüm piyasa katılımcıları tarafından referans olarak kullanılabilecek bir 'Elektrik Piyasası Uygulama El Kitabı'nın hazırlanması,

- Özelleştirme uygulamalarında karşılaşılabilecek sorunların önceden tespiti ve çözümüne yönelik çalışma,
- İkincil mevzuatın (tarifeler yönetmeliği, lisans yönetmeliği, vb) hazırlanması.

Her bir başlık için çalışma grupları oluşturulmuş ve Rekabet Kurumu bu çalışma gruplarında yer almıştır. İlk iki çalışma grubu 2001 yılı içerisinde çalışmalarını tamamlamıştır.

2000 ve 2001 yıllarında elektrik piyasasında rekabet ihlalleri olduğu yönünde yapılan çeşitli şikayet başvuruları, Rekabet Kurulu tarafından incelenmiş ancak bunlar hakkında 4054 sayılı Kanun kapsamında önaraştırma veya soruşturma açılmasına gerek görülmemiştir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu ile Rekabet Kurulu'nun enerji piyasalarındaki rekabet politikalarına ilişkin hususlarda nasıl bir işbirliğine girecekleri konusunun, iki Kurum arasında yapılacak ikili görüşmeler sonrasında hazırlanacak protokoller ve kılavuzlar ile en kısa zamanda çözüme kavuşturulması planlanmaktadır.

5.1.2. Doğalgaz

18 Nisan 2001 Tarihli 4646 sayılı Elektrik Piyasasında Değişiklik Yapılması ve Doğalgaz Piyasası Hakkında Kanunun amacı; doğalgazın kaliteli, sürekli, ucuz, rekabete dayalı esaslar çerçevesinde çevreye zarar vermeyecek şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, doğalgaz piyasasının serbestleştirilerek mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir doğalgaz piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanmasıdır.

4646 sayılı Kanun öncesinde sektörün yeniden yapılandırılmasına ilişkin ilk adımlardan biri, 2000 yılında, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından doğalgaz dağıtım alanında başlatılmıştır. Konuya ilişkin olarak, Rekabet Kurumu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın göndermiş olduğu "Şehirlerde doğalgaz dağıtım hizmeti vermek üzere kurulan sermaye şirketlerine izin verme işlemleri hakkında" Bakanlar Kurulu karar Taslağı hakkında 24 Kasım 2000 tarihinde görüş bildirmiş ve doğalgaz dağıtım piyasasında uygulanacak kriterlere ek olarak gelecekte yeniden yapılandırılması sırasında diğer doğalgaz piyasası alt sektörlerinin de rekabetçi bir yapıya kavuşabilmeleri için gerekli olan şartları:

- a. Türkiye'de doğalgaz piyasa faaliyetlerine ilişkin izin, ruhsat, lisans vb. işlemlerin yapılmasında teşebbüsler arasında ayrımcı uygulamaya yol açmayacak bir yapılanma tesis edilmesi,
- b. Sektörde rekabetin tesis edilmesi bakımından ithalatın serbestleştirilebilmesine yönelik olarak;
 - Boru hatlarında özel mülkiyet esas alındığı takdirde ihale ve yatırım aşamalarında teşebbüsler arasında ayrımcı uygulamaya yol açılmaması, işletme döneminde ithalatçıların alternatif kaynaklardan mal temin edebilmelerine yönelik bir düzenlemeye gidilmesi,
 - Botaş'a 397 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile tanınan ithalat tekelinin kaldırılması; doğalgaz ithalatı için teşebbüslerin taşımaları gereken nitelikleri objektif olarak tespit eden yasal bir düzenleme yapılması,
 - Doğalgazın depolarının ve "ulusal iletim hattı"nın kullanımının düzenlenmesi ve bunları kullananlar arasında ayrımcı uygulamaya yol açmayacak bir yapılanmanın oluşturulması,
- c. "Dağıtım" aşamasında;
 - "Dağıtım" ve "satış" işlemlerinin birbirinden ayrılabilmesine olanak tanıyan bir sistemin oluşturulması ve doğal tekel niteliği arzeden "dağıtım" hizmetlerinin, ileride oluşacak perakende satış şirketleri arasında tüketici tercihine olanak tanıyacak şekilde düzenlenmesi,
 - Dağıtım ve satış izni, lisans vb. işlemlerde teşebbüsler arasında ayrımcılığa yol açılmaması,
- d. Belirli bir miktarın üzerinde doğalgaz kullanan "büyük kullanıcılar"ın yapacağı satın alma işlemlerinde tam bir serbesti getirilmesi amacıyla;

– Botaş gazı niteliğindeki doğalgazın satışı üzerindeki sınırlamaların kaldırılması,
– Büyük kullanıcıların yapacakları alımlarda "nakliye", "yerel iletim" ve "dağıtım" hatlarının kullanımı için ayrı bir düzenlemenin yapılması,

e. Nakliye ve dağıtım kanallarının işletilmesiyle alım-satım niteliğindeki ticari işlemlerin, birbirinden ayrılması,

f. Nakliye ve dağıtım hizmetleri pazarıyla ticari faaliyetlerde, yatay ve dikey entegrasyona gidilmesi yoluyla hakim durum yaratılmasına izin verilmemesi,

şeklinde belirtmiştir.

4646 sayılı Kanun ile Elektrik Piyasası Kanun’unda da değişiklikler yapılmış, elektrik ve doğalgaz piyasalarının düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi Elektrik Piyasası Düzenleme Kurulu’na verilmiş ve Kurul’un adı da Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu olarak değiştirilmiştir.

Doğalgaz Piyasası Kanunu ile Türkiye doğalgaz piyasasında, BOTAŞ’a doğalgaz ithalat hakkı tanıyan, ayrıca ithal edilen doğalgaz ile BOTAŞ tarafından satın alınan doğalgazın satışı, satış fiyatının tesbiti ve ülke içinde dağıtım yetkisini BOTAŞ’a veren 397 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmış, dikey bütünleşik doğalgaz piyasasındaki faaliyetlerin yürütülmesinden tek sorumlu olan kamu kuruluşu olan BOTAŞ’ın iletim hariç diğer faaliyetlerdeki tekel yetkisi kaldırılmıştır.

4646 Sayılı Kanun ile piyasada rekabetin tesis edilmesi amacıyla yönelik olarak toptan satış faaliyeti ve serbest tüketici kavramları getirilmiştir.

Doğalgaz Piyasası Kanunu ile piyasada ithalatçı, üretici, toptancı veya dağıtım şirketi olarak faaliyet gösterecek teşebbüslere pazar payı, satınalma veya satış miktarı ve ithalat miktarı bakımından bazı sınırlamalar getirmiş, ayrıca şebekelere erişim koşulları, fiyatlandırma gibi konularda da düzenlemeler getirmiştir.

2001 Yılında Rekabet Kurumu’na doğalgaz piyasasına yönelik olarak rekabet ihlali şikayeti/ihbarı veya birleşme/devralma izin başvurusu yapılmamıştır.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu ile Rekabet Kurulu’nun enerji piyasalarındaki rekabet politikalarına ilişkin hususlarda nasıl bir işbirliğine girecekleri konusunun, iki Kurum arasında yapılacak ikili görüşmeler sonrasında hazırlanacak protokoller ve kılavuzlar ile en kısa zamanda çözüme kavuşturulması planlanmaktadır.

5.1.3. Petrol

Enerji sektöründe elektrik ve doğalgaz piyasalarına ilişkin kanunlarla kendini hissettiren yeniden yapılanma süreci, 2001 yılının ikinci yarısında Petrol Piyasası Kanun Tasarısı ile petrol piyasasında da gündeme gelmiş, bu süreçte petrol piyasasının ve özellikle akaryakıt ürünleri pazarının başlıca gereksiniminin; petrole ilişkin mal ve hizmet piyasalarına yönelik olarak düzenleme, yönlendirme, denetim ve benzeri işlemlerle ilgili düzenlemelerin yapıldığı ve bu alanlarda yetki sahibi düzenleyici ve özerk bir kurumun oluşturulması olduğu belirlenmiş, bu yönde yapılan çalışmalarda, yeni bir kurum/kurul kurulması yerine petrol piyasasında daha önce yürürlüğe girmiş olan Kanunlarla elektrik piyasası ve doğalgaz piyasasını çatısı altında toplayan düzenleyici bir kurum olan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun çatısı altına alınması tercih edilmiştir.

Her ne kadar yeniden yapılandırılmaya konu olsa da, petrol piyasasının doğal tekel niteliği taşıyan iletim ve dağıtım hatlarından oluşan ve bu nedenle tümüyle rekabete açılması mümkün olmayan ve serbestleştirme aşamasında ayrıntılı düzenlemelere ihtiyaç duyulan elektrik ve doğalgaz piyasalarından yapısal olarak farklılıkları olduğu ve doğal tekel niteliği taşımasından dolayı, elektrik ve doğalgaz piyasaları kadar ayrıntılı düzenlemelere gereksinim bulunmadığı açıktır. Sektörün rekabetçi yapısındaki en hassas noktalardan birini, Türkiye rafinaj kapasitesinin 86’sının TÜPRAŞ’ın

elinde olması oluşturmaktadır. Nitekim yeniden yapılanma çalışmalarında; rafinaj ve akaryakıt toptan satışının ayrıştırılarak dikey bütünleşmenin önlenmesi düşüncesi ön plana çıkmış, bu konuya ilişkin yapılan çalışmalarda Rekabet Kurumu; dikey bütünleşmenin, maliyetleri azaltması ve daha etkin planlamaya imkan sağlaması gibi avantajlar barındırdığı, bununla birlikte, özellikle tekel ve oligopol piyasalarının var olduğu durumlarda dikey bütünleşme yoluyla piyasaya hakim konuma geçen firmaların rekabet şartlarını olumsuz etkileyebilecekleri ve bu tür bütünleşmelerin fiyat seviyesinin artmasına neden olabileceği yönündeki görüşlerini sunmuştur.

Söz konusu yeniden yapılanma sürecinde Rekabet Kurumu'nca TÜPRAŞ'ın sahip olduğu finansal güç ve dağıtım pazarına giriş engellerinin düşük seviyede oluşu da dikkate alındığında, söz konusu yasada yapılacak düzenlemelerle -sağlıklı bir rekabetçi piyasa yapısı oluşuncaya kadar- TÜPRAŞ'ın hangi yöntemle olursa olsun dikey bütünleşmeyi sağlamasının engellenmesi gerektiğinin yanı sıra petrol arzının güvenliğini sağlamak amacıyla getirilecek kısıtlamalarla, sektörün serbest ve rekabetçi bir yapıya kavuşması ve özel sektör yatırımlarının teşvik edilmesi hedeflerinin iyi tahlil edilmesi ve mümkün olduğunca gereğinden fazla kısıtlamadan kaçınılması gerektiği hususlarına dikkat çekilmiştir. Rekabet Kurulu ile petrol piyasasından sorumlu olacak düzenleyici kurulun görev ve yetkilerinin çakışmaması da üzerinde durulan başka bir noktadır.

5.2. TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜ

Türk telekomünikasyon sektöründe reform süreci 1980'lerde başlamış, 1994 yılında PTT Türk Telekomünikasyon A.Ş. (TTAŞ) ve Posta ve Telgraf İşletmesi olarak ikiye ayrılmış ve 27 Ocak 2000 tarihinde 4502 sayılı Kanun'un çıkmasıyla son aşamaya gelinmiştir.

Hali hazırda telekomünikasyon cihazlar, hizmetler ve altyapı olarak üçe ayrıldığında, cihazlar alt bölümünün tamamen rekabete açık olduğu, hizmetlerden ise kablo şebekesi üzerinden ulusal ve uluslararası ses iletiminde TTAŞ'nin 2003 yılı sonuna kadar tekel hakkı bulunduğu, bu tekel kapsamına kişisel telekomünikasyon tesisleri ile telekomünikasyon hizmetlerine ilişkin imtiyaz sözleşmeleri veya telekomünikasyon ruhsatları veya genel izinlerinde ilgili işletmeci tarafından kurulması öngörülen telekomünikasyon altyapısı hariç olmak üzere, tüm telekomünikasyon altyapısının kurulması ve işletilmesinin dahil olduğu görülmektedir. Türk Telekomun tekel hakkı kamu payının %50'nin altına düşmesi halinde 31.12.2003 tarihinden daha önceki bir tarihte de ortadan kalkabilecek ve bu tekel kapsamındaki telekomünikasyon hizmetleri de rekabete açılmış olacaktır.

Telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren aktörlerin tabi olduğu başlıca mevzuat 4502 sayılı Kanun ile değişik 2813 sayılı Telsiz Kanunu, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu, 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile bu kanunlara dayalı olarak çıkarılan ikincil düzenlemelerdir.

Sektörün iktisadi regülasyonu ile ilgili kurumlar ise 1- Ulaştırma Bakanlığı (Haberleşme Genel Müdürlüğü) 2- Telekomünikasyon Kurumu 3- Rekabet Kurumu'dur.

4502 sayılı Kanun ile, sektörde politika belirleme, idari düzenleme yapma ile işletmecilik işlevlerinin birbirinden ayrılması ve her bir işlevin, o işlevin niteliğine uygun esaslar dairesinde yürütülür hale getirilmesi, idari özerkliği haiz bir düzenleyici otoritenin teknik nitelikteki gerekli idari düzenlemeleri yapması ve uygulaması, işletmecilik faaliyetlerinin de ekonomik esaslar çerçevesinde ticari kuruluşlar tarafından yerine getirilmesinin sağlanması, sektörün ticari esaslar dahilinde ekonomik yönden daha verimli ve etkin yürütülmesi amacıyla serbest rekabete açılması hedeflenmiştir.

4502 sayılı Kanun'un getirdiği köklü değişikliklerden başlıcaları; ses iletiminde yasal tekelin 2003 yılı sonunda kalkacağı, sektörü düzenlemekle görevli Telekomünikasyon Kurumu'nun kurulması, bu sektörde faaliyet göstermek isteyenlerin mutlaka bir yetki belgesine sahip olması gerektiği, sektörde politika belirleme ve yetki belgesi verme görevlerinin Ulaştırma Bakanlığı'na, gerekli parametrelerin düzenlenmesi ve teşebbüslerin yetki belgelerine uygun hareket edip

etmediklerinin tespiti görevinin ise, kaldırılan Telsiz Genel Müdürlüğü'nün görevleri ve Türk Telekom A.Ş'nin yürüttüğü regülasyonla beraber Telekomünikasyon Kurumu'na ait olmasıdır. Ayrıca görev sözleşmesi veya imtiyaz sözleşmesi yapma veya telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin verme yetkisi de Telekomünikasyon Kurumuna verilmiştir.

TTAŞ'ne 2003 yılına kadar tanınan ses iletimindeki tekel hakkının nedeni, temel telekomünikasyon hizmetlerine özgü evrensel hizmet yükümlülüğünü taşıyan bu teşebbüsün rekabetçi ortama hazırlanması ve bu ortamda evrensel hizmet yükümlülüğünü de eksiksiz yerine getirebilecek imkan ve kabiliyete ulaşmasıdır. TTAŞ'nin 4502 sayılı Kanun sonrasında artık kararlarında bağımsız bir teşebbüs haline getirilmiş olması da önemli bir hususdur.

Yine 4502 sayılı Kanun ile pazara giriş, telekomünikasyon sektörünün özellikleri nedeniyle uygun yetki belgesine sahip olunması koşuluna bağlanmıştır. Örneğin, GSM hizmetleri piyasasında bir aktörün faaliyet göstermesi ancak uygun frekans aralığının kendisine tahsisi ile mümkün olabilecek, dolayısıyla firma sayısı tamamen ülkenin frekans planlamasına tabi olacaktır.

4502 sayılı Kanun'da bazı teşebbüslere asgari hizmet verme yükümlülüğünün getirilmiş olması, öngördüğü sosyal faydalar nedeniyle, olumlu bir istisna olarak nitelendirilmektedir.

4502 sayılı Kanun ile değişik 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu ile Telekomünikasyon Kurumu'na 4054 sayılı Kanuna istisna teşkil edecek şekilde ücret belirleme yetkisi verilmiştir. Doğal tekellerin regülasyonu, işletmeci ile düzenleyicilerin ayrıştırılması ve düzenlemenin bağımsız bir otorite tarafından gerçekleştirilmesi açısından bu yetki olumlu bir gelişmeyi ortaya koymaktadır.

Telekomünikasyon sektörünün problemleri konularından birini oluşturan arabağlantı hususunun taraflar arasında nihai olarak çözüme ulaştırılmasına yönelik maddeler de, özellikle pazar payı görece küçük olan firmaların piyasada tutunabilmelerine yönelik önemli bir düzenleme niteliğindedir.

4502 sayılı Kanun'un uygulamasında rekabet kurallarını uygulayacak kurum bakımından da, Telekomünikasyon Kurumuna Rekabet Kurumu benzeri rekabet soruşturması yapma yetkisinin verilip verilmediği, Rekabet Kurulu'na yapacağı incelemelerle ilgili Telekomünikasyon Kurumu'nun görüşünü alması yükümlülüğü getirilirken bu görüşün kapsamı ve hangi tür inceleme için hangi aşamada alınacağı gibi konularda belirsizlik veya çelişkiler bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen belirsizliklerin giderilmesi amacıyla, Telekomünikasyon Kurumu ile Rekabet Kurumu arasında bir işbirliği protokolü yapılması kararlaştırılmıştır.

Bu sektörde rekabet kurallarının rasyonel bir şekilde uygulanmasına yönelik olarak yapılması gereken en önemli çalışma, öncelikle Rekabet Kurumu ile Telekomünikasyon Kurumu arasındaki ilişkilerin özellikle sektörde faaliyet gösteren teşebbüsler açısından belirsizliği ortadan kaldıracak şekilde açıklığa kavuşturulmasıdır.

5.3. MEDYA SEKTÖRÜ

Medya Sektörü, görsel-işitsel yayın faaliyetleri, yazılı basın yayın faaliyetleri, müzik ve film yapıcılığı, reklamcılık faaliyetleri, gazete ve dergi dağıtımı gibi alt gruplara ayrılabilir. Bunlardan görsel ve işitsel faaliyetlerine ilişkin olarak 1982 Anayasası'nın "Radyo ve televizyon istasyonları, ancak Devlet eli ile kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde düzenlenir." hükmünü içeren 133'üncü maddesi 1993 yılında 8.7.1993 tarih ve 3913 sayılı Kanun ile değiştirilerek, radyo ve televizyon yayıncılığı alanında kamu tekeline son verilmiş, özel teşebbüslere radyo ve televizyon istasyonları kurma ve işletme hakkı tanınmıştır.

1994 yılında ise, 3984 sayılı Kanun ile, özel teşebbüslerin radyo ve televizyon kurmaları ve işletmeleri konusundaki ilkeler ve söz konusu ilkelere uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırımlar belirlenmiş, aynı zamanda söz konusu alanda düzenleme ve denetleme yapmak üzere Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kurulmuştur.

3984 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesi ile, nama yazılı hisse zorunluluğu getirilmiş, bir şirketin birden fazla radyo ve televizyon kurması, aynı özel radyo ve televizyon kuruluşunda üçüncü dereceye kadar (dahil) kan ve sıhri hisimlerin aynı zamanda hisse sahibi olabilmeleri, bir hissedarın bir veya birden fazla radyo ve televizyon kuruluşundaki hisselerinin toplamının tüm hisselerin toplamının 20'sinden fazla olması ve radyo ve televizyon kuruluşlarında 10'dan fazla hisseye sahip olanların belirli taahhüt işlerine girmeleri yasaklanmıştır.

Radyo ve televizyon yayıncılığı konusunda kamusal tekelin kaldırıldığı 1993 yılından bu güne, söz konusu hüküm nedeniyle uygulamada, radyo ve televizyon kuruluşlarının yasal (de jure) sahipliği ile fiili (de facto) sahipliği arasında farklılık olmuştur, özellikle ulusal televizyon yayıncılığı alanında faaliyet gösteren gruplar ile fiilen yönettikleri radyo ve televizyon kuruluşları arasında sahiplik bağının ortaya konulmasında ve kontrolünde çeşitli güçlükler yol açmış ve 3984 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesi de dahil olmak üzere bazı maddelerinde değişiklik yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Gazete ve dergi yayıncılığı alanındaki temel düzenleme ise 15.07.1950 tarih ve 5680 sayılı Basın Kanunu'dur. Gazete ve dergi yayıncılığıyla işgal edenlere Basın Kanunu ile getirilen kısıtlamalar, sermaye sahipliği değil, sorumluluk ve nitelik esası çerçevesinde düzenlenmiştir. Ancak, 1994 yılında yürürlüğe giren 3984 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesinin "Türkiye'de gazete çıkartan gerçek ve tüzelkişiler ile basınla ilgili mevzuata göre gazete sahibi olanlar birarada 20'den fazla hisse sahibi olamazlar." hükmü ile gazete sahipliği konusunda da kısıtlamalar getirilmiştir.

Ayrıca, 1996 yılında bazı gazetelerin dağıtımında yaşanan sorunlar neticesinde, 4202 sayılı Kanun ile Basın Kanunu'na gazete ve dergilerin satış ve dağıtımını düzenleyen iki madde eklenmiştir. Basın Kanunu'nun Ek 7'nci maddesi ile gazete yayıncılığı piyasasına giriş açısından kilit önemi haiz gazete ve dergi dağıtım piyasasındaki aktörlere, talep halinde süreli yayınları emsallerine uygun koşullarda dağıtım yükümlülüğü getirilmiştir. Aynı şekilde, Ek 8'nci madde ile, satışa arz yerine ulaştırılan süreli yayınları satışa arzetmekten kaçınan işyerlerine de cezai müeyyide uygulanması öngörülmüştür. Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin 10.6.1997 tarih ve 23015 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5.6.1997 gün ve E: 1996/70, K: 1997/6 sayılı kararı ile sözkonusu Ek 7 ve 8'nci maddenin cezai hükümlerinin yürütülmesi durdurulmuş; Ek 8'inci maddeyi uygulama olanağı kalmamıştır.

Doksanlı yılların başında neredeyse yalnızca analog radyo-televizyon yayıncılığı ve gazete-dergi yayıncılığından oluşan "medya" sektörü, teknolojik gelişmeye paralel olarak kablo-TV yayıncılığı, sayısal (dijital) yayıncılık ve internet yayıncılığı olarak çeşitli genişlemeler yaşamış, aynı zamanda yayıncılık sektörü ile bilişim, telekomünikasyon ve finans sektörlerinin etkileşimi artmıştır. Ayrıca, bazı büyük medya kuruluşları dergi yayıncılığı alanında yabancı sermaye ile ortaklık kurmuşlardır.

Sektöre genel olarak bakıldığında, bölgesel ve yerel nitelikte radyo ve televizyon yayıncılığı yapan birçok teşebbüs bulunduğu, ancak özellikle ulusal çapta televizyon yayıncılığı ve gazete-dergi yayıncılığı alanlarında dört büyük grubun pazarda söz sahibi olduğu görülmektedir.

Yürürlükte olan 3984 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesine rağmen, kamuoyunda da bilindiği üzere, dört grup en az birer ulusal televizyon kanalı ile ulusal radyo kanalına, ikişer gazete ve birer bankaya sahip olmuşlardır. Bunların yanısıra, iki grubun dijital yayın platformları, müzik ve film prodüksiyon şirketleri ve GSM şebekeleri, üç grubun toplam dört adet gazete ve dergi dağıtım şirketi mevcuttur.

Mevcut durumda, birden fazla televizyon kanalına ve gazete ve dergiye sahip olan bir yayın kuruluşu, aynı haber havuzundan tüm yayınlarını besleme olanağı bulmaktadır. Benzer bir şekilde, iki grup gazete ve dergi dağıtım pazarında birlikte hakim durumdadırlar. Bu durum, söz konusu gruplara hem yayınladıkları gazete ve dergilerin dağıtım yönüyle, hem de rakip gazete ve dergilerin satış ve tirajlarını takip yönüyle gazete ve dergi yayıncılığı alanında avantaj sağlamaktadır.

Rekabet Kurumu'nun oluşumundan önce oligopolistik bir yapıya sahip olan bu piyasaya, 4054 sayılı Kanun vasıtasıyla, geçmişe dönük olarak müdahale etmek mümkün değildir. Söz konusu

yapının, aktörler arasında rekabeti kısıtlayıcı davranışlara girilmesi eğilimini arttırması veya potansiyel rakiplerin pazara girmelerini zorlaştırması ihtimali mevcuttur.

Rekabet Kurumu faaliyete geçtikten sonra, medya sektöründeki gelişmeleri yakından takip etmeye başlamış, bu çerçevede:

1- Radyo ve televizyon kuruluşlarının gelirleri açısından önemli olan reklam yerlerinin pazarlanması konusunda piyasaki iki teşebbüsün kurmuş olduğu BİMAŞ'a beş yıl süre ile koşullu olarak muafiyet tanınmış; aynı zamanda taraflara Kanun'u ihlal eden davranışları nedeniyle 01.02.2000 tarih ve 00-4/41-19 sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile toplam 278.166.675.000 TL. idari para cezası verilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak, piyasadaki diğer aktörlerin de BİMAŞ'a katılmaları, bu durumun ilgili pazardaki rekabeti olumsuz yönde etkileme riski ve bu riski doğrulayan şikayetler üzerine, Kurul, anılan ortak girişime ilişkin olarak 2001 yılı içinde yeni bir soruşturma başlatmıştır.

2- Kurum'un faaliyete geçmesinden kısa bir süre sonra açtığı bir diğer soruşturma ise, iki grubun gazete ve dergi dağıtım sektöründe kurmuş oldukları BİRYAY'a ilişkindir. Yapılan soruşturma sonucunda anılan sektördeki rekabeti tümüyle ortadan kaldırdığı anlaşılan bu oluşum nedeniyle 17.02.2000 tarih ve 00-26/292-162 sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile söz konusu iki teşebbüse ve bazı uygulamaları nedeniyle BİRYAY'a, toplam 1.656.004.513.000 TL. idari para cezası verilmiştir. Rekabet Kurulu aynı zamanda, ilgili pazarda rekabetin tesis edilmesi için, BİRYAY'ın ana sözleşmesinin tadiline, son satış noktalarındaki münhasırlığın kaldırılmasına, bazı satış noktalarına satış zorunluluğu getirilmesine, yurt sathındaki belediyelerin bu konuda bilgilendirilmesine karar vermiştir.

Anılan soruşturmanın akabinde, piyasada yer alan iki teşebbüsün, gazete ve dergi yayıncılığı ve gazete ve dergi dağıtım piyasalarına bir başka teşebbüsün girişini engellemeye yönelik benzer nitelikteki eylemleri nedeniyle, yeni bir soruşturma açılmış ve bunun sonucunda 4054 sayılı Kanunu ihlal eden bu iki teşebbüse 14.12.2000 tarih ve 00-49/529-291 sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile toplam 1.133.760.689.015 TL. idari para cezası verilmiştir.

Yukarıda yer verilen iki soruşturma sonucunda alınan kararlarda öngörülen yükümlülükleri yerine getirmeyen ve gazete ve dergi dağıtım piyasasındaki ihlalleri devam eden bu iki teşebbüs hakkında bu kez de 2001 yılı itibarıyla üçüncü bir soruşturma açılmıştır.

3- Gazete yayıncılığı alanında faaliyette bulunan iki gruba, yayınladıkları gazetelerin fiyatlarını birlikte belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmeleri nedeniyle 17.07.2000 tarih ve 00-26/291-161 sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile 2000 yılında 643.129.955.555 TL. idari para cezası verilmiştir.

4- Gazete yayıncılığı pazarına ilişkin bir diğer incelemenin sonucunda ise, Star, Takvim, Posta ve Gözcü gazetelerinin satış fiyatlarını indirmelerinin 4054 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil etmediğine 08.12.1999 tarih ve 99-56/599-381 sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile karar verilmiştir.

5- Yazılı basın izleme araştırmaları piyasasında yapılan bir soruşturmada Türkiye Basın İzleme Araştırması Sözleşmesi ve bu sözleşmenin uygulanması incelenerek değerlendirilmiş ve söz konusu sözleşmenin uygulanmasına 04.03.1999 tarih ve 99-13/99-40 sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile koşullu olarak izin verilmiştir.

6- Medya sektöründe gerçekleşen birleşme ve devralmalar, 2001 yılında da dikkatle izlenmeye devam edilmiştir. Sabah Grubuna ait olan şirketlerin mali kriz nedeni ile devredilmesi işlemi nihai incelemeye alınmış, ancak inceleme sürecinde yapılan bir dizi devralma işlemi ile ilgili pazarındaki yapının devralma işleminden önceki duruma kavuşması ve dolayısıyla yoğunlaşmayı artıracak bir olayın meydana gelmemesi nedeniyle söz konusu işlem konusunda bir yaptırım uygulanmasına gerek kalmamıştır.

7- Türkiye 1. Ligi futbol müsabakalarının yayın haklarının devrine ve yayın haklarını devralan teşebbüslerin yayıncılık piyasasındaki rekabeti bozucu davranışlarına ilişkin olarak da bugüne dek toplam üç adet soruşturma açılmıştır:

Türkiye Futbol Federasyonu ile Cine5 aleyhine açılan soruşturmada, hakim durumunu kötüye kullandığı anlaşılan Cine5'e 11.10.1999 tarih ve 99-46/500-316 sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile 49.387.577.457.- TL para cezası verilmiş, Türkiye Futbol Federasyonu ile yapılan sözleşme konusunda İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesinin almış olduğu ve Yargıtayca onanan karar nedeni ile 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi açısından değerlendirme yapılamamıştır.

2001 yılında ise, Türkiye Futbol Federasyonu ile TeleOn aleyhine açılan soruşturmada, hakim durumunu kötüye kullanan TeleOn'a 06.02.2001 tarih ve 01-07/62-19 sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile toplam 1.599.400.523.000 TL para cezası verilmiştir.

2001 yılında ayrıca, söz konusu yayın haklarının devri ve yayın haklarını devralan Digitürk/Atlas ortaklığının uygulamaları konusunda, Türkiye Futbol Federasyonu, Digitürk ve Atlas hakkında bir soruşturma açılmıştır.

Medya sektörüne genel olarak bakıldığında, özellikle dört büyük grubun sektörün birçok alt bölümünde faaliyet gösterdiği ve sektörün dışında da çeşitli alanlarda yatırımlara sahip olduğu görülmektedir.

Bu aktörler;

- Reklam yeri pazarlama şirketleri -film/müzik prodüksiyon şirketleri- haber ajansı sahipliği, televizyon yayıncılığı
- Reklam/ilan yeri pazarlama şirketleri -haber ajansı sahipliği- gazete ve dergi yayıncılığı, gazete ve dergi dağıtım şirketleri

gibi dikey şekilde derin bir yapılanma oluşturmuştur.

Bunun yanısıra, aktörlerin bu dikey yapılanmaların çeşitli aşamalarında yatay olarak da işbirliğine gittikleri gözlemlenmektedir. Söz konusu işbirliği zaman zaman, BİAK, BİMAŞ ve BİRİYAY örneklerinde olduğu gibi kurumsallaşmış yapılar olarak somutlaşmakta, bazen de yayınlanan gazetelerin fiyatlarının tespiti gibi rekabeti kısıtlayıcı anlaşma ya da uyumlu eylem şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Genellikle ortak girişimler şeklinde ortaya çıkan ve rekabetin sürekli/yapısal olarak kısıtlanması riskini taşıyan yapılanmalar, 4054 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden ve/veya Rekabet Kurumu'nun faaliyete geçmesinden önce kurulmuşlardır. Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce oluşan yapılanmalara müdahale etmek mümkün olmamakla birlikte Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra ortaya çıkan ve pazardaki rekabeti kısıtlayan yapılanmalara karşı yaptırımlar uygulanmaktadır:

Bu çerçevede, şirket ana sözleşmesinin tadili gibi radikal hükümler içeren kararlar da (BİRİYAY) alınmıştır. Sözü edilen birçok karara karşı Danıştay'a yapılan itirazların henüz sonuçlanmamış olması ve bu nedenle ceza tahsiline geçilememiş olması nedeniyle, bu kararların piyasalardaki etkileri ancak önümüzdeki dönemlerde açık olarak görülebilecektir.

Bunun yanısıra, 3984 sayılı Kanun'un medya kuruluşlarına ortaklık konusunda getirdiği kısıtlamalar ve söz konusu kısıtlamaların gereklerinin ilgili kuruluşlarca tam olarak yerine getirilememesi nedeniyle, medya sektöründeki yapılanmaların rekabete etkisinin tam olarak değerlendirilmesinde önümüzdeki dönemlerde de sıkıntı yaşanacağı anlaşılmaktadır.

5.4. MADENCİLİK SEKTÖRÜ

4 Haziran 1985 tarihli 3213 sayılı Maden Kanunu, madenlerin, maden içeren veya madenlerin elde edilmelerinde kullanılan gaz ve sular ile mermerlerin aranmaları, işletilmeleri, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usulleri düzenlemektedir. Bu kanun kapsamına giren madenlere 4 grup halinde yer verilmektedir:

- I- Enerji Madenleri,
- II- Metal Madenleri,
- III- Sanayi Madenleri,
- IV- Kıymetli Taşlar.

Kesilip parlatılabılme özelliğini taşımayan kaba inşaat veya yol yapımı gibi vs. işlerde kullanılan taşlar ile yukarıda sayılan madenler dışında kalan yer altı zenginlikleri Taşocakları Nizamnamesi kapsamındadır. Ancak yürürlükte olan taşocağı ruhsat sahasında, işletilmeye elverişli olan madenin rezerv durumu da dikkate alınarak sanayi hammaddesi veya ihraç konusu olduğunun ruhsat sahibince belgelenmesi halinde, bu madde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile Maden Kanunu kapsamına alınabilmektedir. [örnek:28.9.1989 tarih ve 20296 sayılı Sepiolit (Lületaşı) hakkındaki Bakanlar Kurulu kararı]

Kapsamı bu denli geniş olan 3213 sayılı Maden Kanunu'nun, Rekabet Hukuku açısından önem arzeden maddelerine bakıldığında şu hususlar dikkat çekmektedir:

16'ncı madde'nin 1. fıkrası'nda: "Madenler arama ruhsatı ile aranır. Mermer için 250 hektara kadar, göl sularının ihtiva ettiği madenler için 2000 hektara kadar, diğer bütün madenler için ise alan sınırlaması olmaksızın ve maden ismi belirtilmeksizin tek ruhsat verilir" hükmü yer almaktadır. Arama ruhsatları için geçerli olan bu şartlar, ön işletme ve işletme ruhsatları için de geçerlidir.

Kanun'da arama ruhsatları bakımından toplam 30 aylık bir süre öngörülmeyle birlikte, 25'inci maddenin 2. fıkrası'nda işletme ruhsatlarının 60 yıla kadar uzayabileceği düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere bu düzenlemeler karşısında bir kişi ya da teşebbüsün, belirli madenler haricinde alan sınırlaması olmaksızın ruhsat sahibi olması mümkündür. Ayrıca belirtilen maden sahası içindeki her türden madenin işletme hakkını alması da mümkündür.

Bulunan madenler fiilen işletilmese de 10'ar yıllık sürelerle 60 yıla kadar uzatılabilen bir işletme hakkının tesis edilmesi, bu süre zarfında diğer teşebbüsler açısından önemli bir dezavantaj yaratmaktadır.

Bununla ilgili olarak 5'inci madde'nin 1. fıkrası'nda yer alan; "Madenler üzerinde tesis olunan, ilk müracaat, ihbar, arama ruhsatnamesi, buluculuk, ön işletme ruhsatı ve işletme ruhsatı haklarının hiç birisi hisselere bölünemez. Her biri bir bütün halinde muameleye tabi tutulur" ifadesi, maden sahaları üzerindeki tekelci yapılanmayı zorunlu kılmaktadır.

Ancak TBMM gündeminde bulunan, Maden Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı'yla mevcut düzenlemelerde bazı değişiklikler yapılması öngörülmüştür:

Tasarının 2'nci maddesi'nde, Kanun'un 5'inci maddesi'nin "Madenlerin üzerinde tesis olunan ilk müracaat, arama ruhsatı, ön işletme ruhsatı hisselere bölünemez. Her biri bir bütün halinde işleme tabi tutulur. İşletme ruhsatları ve buluculuk hakları, ruhsat sınırları içinde rezerv kaybına neden olmayacak şekilde ekonomik olarak ayrı işletilmesinin imkan dahilinde olması halinde, bölünerek ayrı ruhsatlara bağlanabilir Ruhsatın bölünme talebi, ruhsat sahibince Genel Müdürlüğe ayrı işletme projeleri verilerek, harç ve teminatları yatırılarak yapılır. Bölünme işlemine Bakanlıkça yapılan inceleme sonunda karar verilir" şeklinde değiştirilmesi öngörülmüştür. Bu değişiklik ile işletme ruhsatlarının bölünebilmesi esası getirilmekle birlikte, diğer haklar bakımından herhangi bir yenilik öngörülmemektedir.

Yine aynı Tasarı'nın 10'uncu maddesi'nde "Bu Kanunun 2'nci maddesinin 2. fıkrasında yer alan madenler dışındaki diğer madenler için (tuğla-kiremit kili hariç) doğrudan arama ruhsat müracaatında bulunulur. Bu ruhsat müracaatları 4.000 hektarı geçemez. Bu hüküm Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak müracaatlar için geçerlidir" ifadesi vardır. Bu sayede ruhsatların çok büyük sahalar için verilmesi de önlenmiş olacaktır.

Maden sahalarının işletilmesi bakımından Kurumumuza gelen başvurulardan bazıları yukarıda yer verilen hususlardan kaynaklanmaktadır. Tekelci işletme modelinden kaynaklanan şikayetlere ilişkin bazı dosyalar halen inceleme safhasındadır.

Bunun yanısıra madencilik sektöründeki dikey yapılanmadan kaynaklanan sorunlarla da karşılaşmaktadır. Mevzuatta dikey bütünleşmeye ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. 4054 sayılı Kanun'a uygunluğun tesis edilebilmesi bakımından, ruhsatların verilmesine ilişkin tüm düzenlemelerin, dikey entegrasyonun önlenmesi yönüyle tekrar gözden geçirilmesi ve gerekli değişikliklerin Kanun'a ya da İhale Yönetmeliği'ne yansıtılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

5.5. BANKACILIK SEKTÖRÜ

Bankacılık sektörü, tasarruf sahipleri ile fon talep edenler arasında yerine getirdiği hassas işlev nedeniyle, detaylı yasal düzenlemeler ve denetimlere tabidir. Yasal düzenlemelerde bankacılık sektöründe etkinlik, rekabet ve stabilitenin birlikte bulunması önem taşımaktadır.

18.06.1999 tarihinde kabul edilen 4389 sayılı Bankalar Kanunu, 17.12.1999 tarihinde kabul edilen 4491 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramış ve bu kanunlarla Türk bankacılık sistemine yeni düzenlemeler getirilmiştir. Getirilen düzenlemelerle bankacılık sektöründe düzenleme ve denetimi sağlamak üzere bağımsız bir idari kurum niteliğinde olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu oluşturulmuştur. Bankalar Kanunu'nun bankaların denetimini düzenleyen maddelerinde yapılan değişikliklerle kurulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na zor durumda olan bankaları Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devretme yetkisi verilmiştir. Kanun'un "Denetlemeler Sonucunda Alınacak Tedbirler" başlıklı 14'üncü maddesinin 6. fıkrasında getirilen düzenlemelerle de Fona zor durumdaki bankaları istekli diğer bankalara ya da kurulacak bir bankaya devretme veya isteklisi bulunan başka bir bankayla birleştirme yetkisi verilmiştir. Bu yetkinin kullanılmasında da aynı maddede getirilen "... devir ve birleşmeye tabi tutulacak bankaların toplam aktiflerinin sektör içindeki paylarının 20'yi geçmemesi kaydıyla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7,10 ve 11'inci maddeleri uygulanmaz..." hükmü ile Fon tarafından gerçekleştirilecek devir ve birleştirme işlemlerinde Rekabet Kurulu'nun kontrol yetkisine istisna getirilmiştir.

Bankacılık sektöründe uzun yıllardır süregelen sağlıksız işleyiş, 2001 yılı içerisinde yürütülen ekonomi programının başarısızlığa uğraması ile birlikte sistem krizine dönüşmüş ve yürütülmek zorunda olunan sektörde yeniden yapılandırma ve reform çalışmalarında, ülke ekonomisi ve özelinde mali piyasalarda stabilitenin sağlanması ön plana geçmiştir. Bu doğrultuda 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda 5 Mayıs 2001 tarih ve 4672 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler esnasında, Bankaların devir, birleşme ve tasfiyesini düzenleyen 18'inci maddesine, "...devir veya birleşmeye konu bankaların toplam aktiflerinin sektör içindeki paylarının yüzde yirmiyi geçmemesi kaydıyla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 7, 10 ve 11'inci maddeleri hükümleri uygulanmaz..." şeklinde yapılan ekleme ile daha önce TMSF bünyesindeki bankaların birleşme veya devir işlemlerine yönelik olarak Rekabet Kurumu'nun yoğunlaşma kontrolüne getirilen istisna, tüm bankacılık sektörünü kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Ayrıca kamu bankalarının rehabilitasyonu çerçevesinde yürütülen çalışmalarda, özel kanun hükümleri uyarınca kamu bankaları arasında da devir işlemleri gerçekleştirilmiştir.

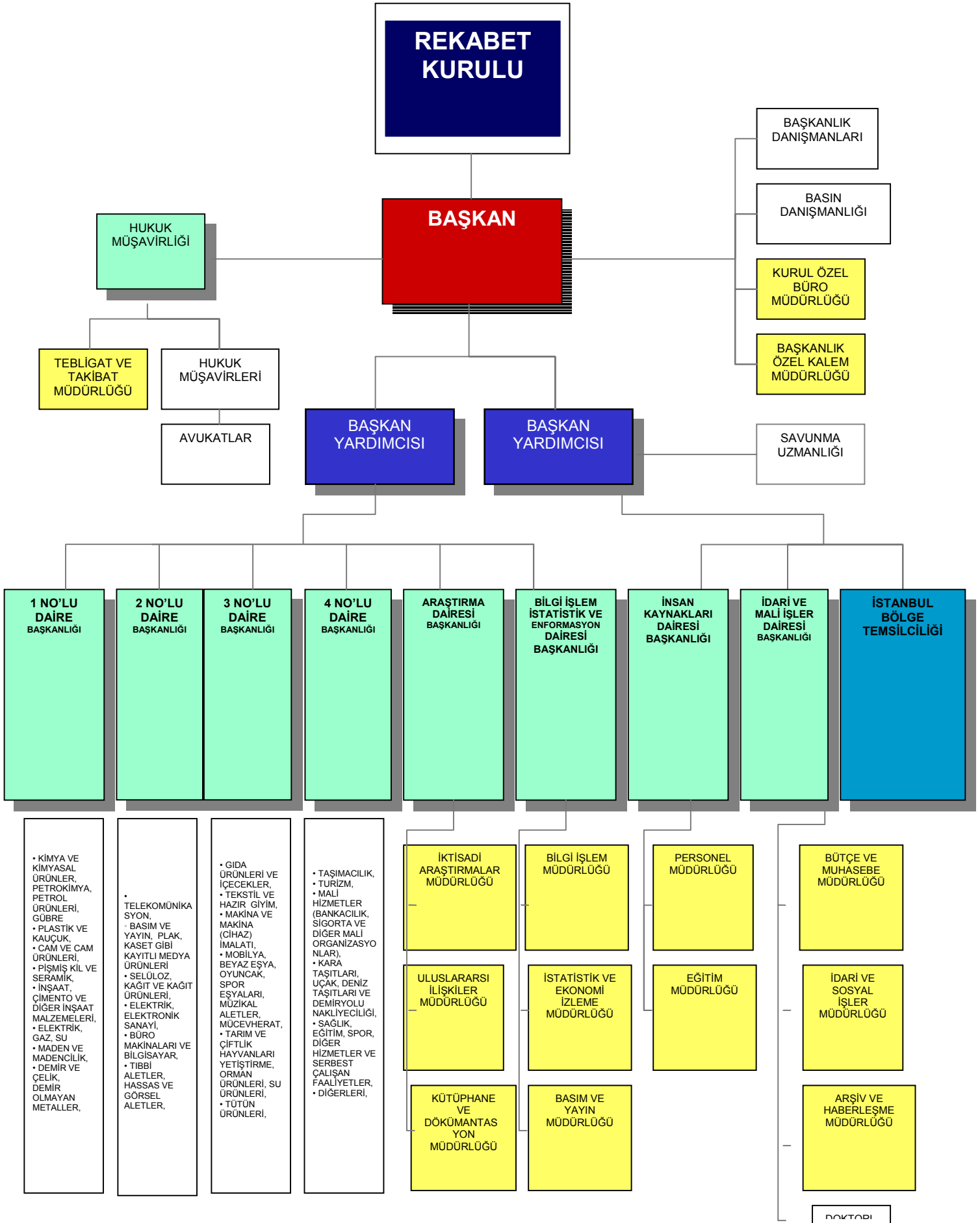
Bankacılık sektörü reformu çerçevesinde yürütülen çalışmalar esnasında, sağlıksız yapıdaki bankaların sistem dışına çıkarılması sonucu, 1 Ocak 2001 tarihi itibarıyla 79 adet olan banka sayısı, 31.12.2001 tarihi itibarıyla 61 adede inmiştir. Bu bankalar; 3 adedi kamusal sermayeli, 22 adedi özel sermayeli, 6 adedi TMSF bünyesinde ve 15 adedi yabancı sermayeli olmak üzere 46 ticari banka, 3 adedi kamusal sermayeli, 3 adedi yabancı sermayeli olmak üzere 15 kalkınma ve yatırım bankası şeklinde faaliyet göstermektedir. Bankaların tasfiyesi, devir veya birleşmeleri sonucu sektörde aktif büyüklüğü ve pazar payları bakımından yoğunlaşma oranları artmıştır.

Bankalar Kanununda yapılan düzenlemeler ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu eliyle sektörün düzenlenmesi ve denetiminde etkinlik ve stabilitenin sağlanması için atılan adımlar olumlu olmakla birlikte, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun, bu sektördeki birleşme ve devralma işlemlerini Rekabet Kurulu'nun kontrolü dışına çıkararak hükümlerinin yeniden yapılanma sürecinde merkezi rol oynayacak olan rekabet perspektifi ile uyumadığı düşünülmektedir.

REKABET MEVZUATI

SIRA NO	SAYISI	RG TARİHİ	RG SAYISI
1	4054	12/13/94	22140
REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN (K.T. : 7.12.1994)			
TEBLİĞLER			
1	97/1	12.08.1997	23078
Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ			
2	97/2	12.08.1997	23078
Anlaşmaların, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Kanununun 10'uncu Maddesine Göre Bildiriminin Usul ve Esasları Hakkında Rekabet Kurulu Tebliği			
3	97/3	04.09.1997	23100
Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği			
4	97/4	09.09.1997	23105
Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği			
5	97/5	04.11.1997	23160
Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulduğuna İlişkin Tebliğ			
6	97/6	11.11.1997	23167
Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulmasından Sonra Teşebbüslerin ve Teşebbüs Birliklerinin 4054 Sayılı Kanun'dan Doğan Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Tebliğ			
7	97/7	15.11.1997 21.11.1997 (Düzeltilme)	23171
4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16. ve 17. Maddelerinde Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının, 1997 Bütçe Yılı Sonuna Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırımına İlişkin Tebliğ			
8	98/1	19.01.1998	23235
4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16. ve 17. Maddelerinde Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının, 1998 Bütçe Yılı Sonuna Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırılmasına İlişkin Tebliğ			
9	98/2	26.03.1998	23298
Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkındaki 1997/1 Sayılı Tebliğ'in 4 üncü Maddesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ			
10	98/3	01.04.1998	23304
Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği			
11	98/4	12.09.1998	23461
Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ			
12	98/5	18.11.1998	23527
Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde Ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ			
13	98/6	18.11.1998	23527
Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ			
14	98/7	16.12.1998	23555
Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği			
15	99/1	28.08.1999	23800
4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 16 ve 17 nci Maddelerinde Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının 31/12/1999 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırılmasının Duyurulmasına İlişkin Tebliğ			
16	99/2	21.10.1999	23853
Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ			

17	00/1	4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 16 ve 17 nci Maddelerinde Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının 31/12/2000 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırıldığına Duyurulmasına İlişkin Tebliğ	04.04.2000	24010
18	00/2	1997/1 Sayılı "Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ"de ve 1997/2 Sayılı "Anlaşmaların, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Kanununun 10 uncu Maddesine Göre Bidiriminin Usul ve Esasları Hakkında Rekabet Kurulu Tebliği"nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ	21.08.2000	24147
19	00/3	1998/3 Sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ	04.10.2000	24190
20	01/1	4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 16 ve 17 nci Maddelerinde Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının 31/12/2001 Tarihine Kadar Geçerli Olmak Üzere Artırıldığına Duyurulmasına İlişkin Tebliğ	2/9/01	24313
YÖNETMELİKLER				
1	Personel Yönetmeliği		13.06.1997	23018
2	Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik		21.06.1997	23026
3	İhale Yönetmeliği		30.07.1997	23065
4	Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği		07.08.1997	23073
5	Meslek Personeli Seçme, Yetiştirme ve Yükseltme Yönetmeliği		7/20/01	24468

REKABET KURUMU
PERSONEL SAYISI VE DAĞILIMI

Dağılım

Sayı

Kurul Başkan ve Üyeleri	11
Yönetici Personel	26
Meslek Personeli	84
Rekabet Uzmanı	62
Rekabet Uzman Yrd.	22
Avukat, İnceleme Uzmanı ve Araştırma Uzman Yrd.	15
Bilgi İşlemci ve Teknik Hizmetler	12
Memur	148
Yardımcı Personel	34
Genel Toplam	330

REKABET KURUMU'NUN 2001 YILI GELİR VE GİDERLERİ

<u>GİDER</u>		<u>GELİR</u>	
Faaliyet Giderleri	7.913.443.648.533.-TL.	Olağan ve Faiz Gelirleri	75.734.766.426.808.-TL.
Maliye Bakanlığına Aktarılan	45.000.000.000.000.-TL.		
TOPLAM		TOPLAM	
	<u>52.913.443.648.533.-TL.</u>		<u>75.734.766.426.808.-TL.</u>

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 39'uncu maddesinde, Kurum bütçesini oluşturan gelir kalemleri; Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesine konulacak ödenek, Kurul'ca verilen para cezalarının % 25'i, yayın ve sair gelirler olarak belirlenmiştir. Ancak kuruluşundan bu yana Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesine Kurumumuzla ilgili olarak ödenek konulmamış ve genel bütçenin transfer tertibinden bugüne kadar ödenek alınmamıştır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 29'uncu maddesine göre, sermayesi en az yüz milyon lira ve daha yukarıda olan anonim ve limited şirket statüsündeki tüm ortaklıkların sermayesinin ve sermaye artırımını halinde artan kısmın binde ikisi nispetinde yapılacak ödemeler T.C. Merkez Bankası nezdinde açılan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması hesabında toplanmakta, bu hesapta biriken paranın %95'i Kurumumuzun payı olarak tahsil edilerek ilgili yıl bütçesine gelir olarak kaydedilmek suretiyle faaliyetlerimizde kullanılmaktadır.

Kurumumuzca, 4054 sayılı Kanununun 16 ve 17'nci maddelerine göre kesilen para cezaları ise, ancak kesinleşmesinden sonra Hazine veznesine yatırılmakta, bu şekilde yatırılan cezanın ise % 25'i Kurumumuza intikal ettirilmektedir. Bu şekilde kesilen cezalar, kanuni süresi içinde yargı yoluna başvurulmaması veya başvurunun reddi halinde kesinleşmektedir. Kurumumuzun diğer gelirleri ise, lojman kira kesintileri, taşınmaz ve demirbaş satış gelirleri ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Bu çerçevede, Kurumumuzun 2001 yılı gelirleri;

- 4077 sayılı Kanuna göre alınan pay	: 32.188.630.000.000.- TL
- Kesilen para cezalarından Kurum hesaplarına intikal eden pay	: 17.101.796.337.- TL
- Faiz gelirleri	: 41.444.555.373.060.- TL
- Diğer gelirler	: 2.084.577.549.666.- TL

olmak üzere toplam 75.734.864.719.063.- TL'dir.

Diğer yandan, Kurumumuzun 2001 yılı toplam giderleri 52.624.654.496.861.-TL olup, bu tutarın 45.000.000.000.000.-TL'lık kısmı 4481 sayılı Kanununun 15'nci maddesi uyarınca Maliye Bakanlığı'na aktarılmıştır. Kalan 7.624.654.496.861.-TL ise Kurumun faaliyet giderleridir.

KURUL KARARLARINA KARŞI AÇILAN DAVALAR

Sıra No	Müş. No	Mahkeme	Esas No	Karar No	Davacı	Davalı	Kurul Karar Tarih ve Sayısı
1	01/2	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/8		Mauri Maya San.A.Ş.	RK	27.06.2000; 00-24/255-138
2	01/3	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/27		Bagfaş Gübre A.Ş.	RK	10.10.2000; 00-38/431-238
3	01/13	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/550		TABGİS Akaryakıt Bayileri İşverenler Sendikası	RK	18.09.2000; 00-35/392-219
4	01/14	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/306		Bor Sanayi Dış Tic. Ltd. Şti	RK	04.01.2000; 00-01/2-2
5	01/16	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/355		Cine-5 Film A.Ş.	RK	11.10.1999; 99-46/500-316
6	01/17	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/656		Leverelida Tem.San.Ürü A.Ş.	RK	24.11.1999; 99-53/575-365
7	01/18	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/655		Unilever San.Tic. Türk A.Ş.	RK	24.11.1999; 99-53/575-365
8	01/19	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/777		Besler Gıda ve Kimya San.A.Ş	RK	24.11.1999; 99-53/575-365
9	01/20	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/778		Ülker Gıda San ve Tic.A.Ş	RK	24.11.1999; 99-53/575-365
10	01/21	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/907		Marsa Kraft Suchard Sabancı San.Tic.A.Ş.	RK	24.11.1999; 99-53/575-365
11	01/22	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/908		Procter and Gamble Tüketim Malları San. A.Ş.	RK	24.11.1999; 99-53/575-365
12	01/23	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/871		Benckiser Temizlik Malzemeleri A.Ş	RK	24.11.1999; 99-53/575-365
13	01/24	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/902		Sezginler Gıda San ve Ticaret A.Ş	RK	24.11.1999; 99-53/575-365
14	01/25	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1076		PÜİS Petrol Ürünleri İşveren Sendikası	RK	00-35/392-2193
15	01/26	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/898		TELSİM Mob.Tel.A.Ş	RK	26.09.2000 tarih; 736 sayılı yazı ile bağlı işlemin iptali
16	01/28	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1405		CNR Ulus. Fuar A.Ş	RK	20.10.2000 ; 00/40/443-243
17	01/29	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1441		İEİS İlaç ve Kimya İşv. Sen		12.01/2000 ; 00-1(b)/11-5
18	01/33	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1629		Hürriyet Gaz. A.Ş Milliyet Gaz. A.Ş Simge Yayın.Dağ.A.Ş.		17.07.2000 ; 00-26/291-161
19	01/36	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1749		Ağca Gıda Yemcilik Oto San Ltd.Şti	RK	Zımmi Red İşleminin İptali İstemi
20	01/37	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1752		Yarar Gıda İht.Mad.San.Ltd.Şit	RK	Zımmi Red İşleminin İptali İstemi
21	01/39	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1631		BİRYAY A.Ş YAYSAT A.Ş	RK	14.12.2000; 00-49/529-291
22	01/41	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/2049		Çimentaş A.Ş	RK	17.06.1999; 99-30/276-166
23	01/42	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/2004		Akçansa A.Ş	RK	17.06.1999; 99-30/276-166
24	01/43	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/2113		Türk Telekom A.Ş	RK	21.06.2001; 01-28/273-M
25	01/44	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1630		Sabah Yayıncılık A.Ş	RK	17.07.2000; 00-26/291-161
26	01/45	Danıştay	01/2278		İGTOD	RK	24.11.1999; 99-53/575-365

		10.Daire Bşk.			Burhan Baş		
27	01/46	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/2138		Mercedes Benz .T. A.Ş	RK	16.01.2001; 01-4/25-7
28	01/47	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/1632		Birleşik Basın Dağ. A.Ş	RK	14.12.2000; 00-49/529-291
29	01/48	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/2561		TürkTelekom A.Ş	RK	31.07.2001; 01-37/ 363 M
30	01/53	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/2618		Haydarpaşa ve Yöresi Güm. Taş.Koop.	RK	26.04.2001; 01-21/191-49
31	01/54	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/2625		İçerenköy,K.bakkalköy Motorlu Taş.Koop.	RK	26.04.2001; 01-21/191-49
32	01/56	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4595		Ceytaş Maden Teks.Tic.A.Ş		21.12.2000; 0050/533-295
33	01/61	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4876		Haydarpaşa Motorlu Taşıyıcılar Koop.	RK	26.04.2001; 01-21/191-49
34	01/62	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4817		BELKO Ankara Kömür ve Asfalt İşl.San Tic.A.Ş	RK	06.04.2001; 01-17/150-39
35	01/63	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4801		TEB Türk Eczacılar Birliği	RK	18.09.2000; 00-35/393-220
36	01/64	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/3165		Hayat Kimya San.A.Ş	RK	05.09.2001; 307 sayılı yazı
37	01/66	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/2046		Denizli Çimento San. A.Ş.	RK	17.06.1999; 99-30/276-166
38	02/01	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4798		Doğan Yay.Hol.A.Ş. A.Doğan, E.Özkök,	RK	12.12.2000; 00-49/519-284
39	02/05	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4716		M.Ali. Yalçındağ, S.Gedik, D.Üner, Y. Balcı, A.Şener		17.07.2000; 00-26/292-162
40	02/06	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4916		E.Sevdi,Ü.,Akmen,H. Gürer,Ö.Ş.Bilgin, K.Sönmez, A.Poyraz, Z.Mutlu, M.Dinçer,	RK	17.07.2000; 00-26/292-162
41	02/07	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/5532		Y.Ünverdi,C.H.Polley Semir Ticaret Yatırım, Levent Semiramis	RK	10.10.2000; 00-38/419-235
42	02/11	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4818		Digital Platform İletişim Hizm.A.Ş. Atlas Yay. Tic. A.Ş.	RK	08.10.2001; 01-48/485-M
43	02/16	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/4853		BiryayA.Ş., YaysatA.Ş.	RK	31.7.2001; 01-37/364 M
44	02/18	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/5315		SATEL Sabah TV. Pro.A.Ş	RK	01.02.2000; 00-4/41-19
45	02/22	Danıştay 10.Daire Bşk.	01/5018		Türk Telekom A.Ş	RK	07.11.2001; 2982 sayılı yazının iptali
46	01/7	Ankara 7. İdare Mah.	01/87	01/ 14 47	Özlenir Giyim A.Ş	RK	25.07.2000; 00-1915 sayılı yazının iptali
47	01/59	Ankara 6. İdare Mah.	01/1644		Ayşe Başar ve Arkadaşları	RK	Zımmi Red İşleminin İptali İstemi